Ἡ ΓΛΏΣΣΗΣ ΤῆΣ ἙΛΛΗΝΙΚῆΣ

ΘΥ͂ΡΑ

Κατὰ μέθοδον τὴν ὑπὸ τοῦ ΚΩΜΗ-
ΝΙΟΥ εὑρεθεῖσαν κατεσκευασμένη
καὶ ἀνεῳγμένη.

Hoc est

JANUA LINGVÆ GRÆCÆ,

*Secundùm methodum à DN. CO-
MENIO inventam constructa
atq; reserata*

à

L. ZACHARIA SCHNEIDERO,
Acad. Lipsiensis qvondam Prof. Publ. nunc
Reipubl. Misn. Medicô.

CUM PRIVIL. SAC. CÆS. MAJEST. ET
SERENISS. ELECT. SAXON.

LIPSIÆ,
*Sumptib. Hæredum GOTHOFREDI GROSSII
Bibliopolæ.*
Exprimebat JOHANNES ALBERTUS MINTZELIUS.

M DC XLII.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

LECTORI
Benevolo atq; candido
εὖ διάγειν.

STandum esse promissis, quæ præsertim sponte quis promiserit, modò ne inutilia aut perniciosa sint aliis futura, non verum minùs, quàm vetus Proverbium est. Sæpiùs id mihi, necdum immemori illius, in memoriam reduxerunt Amici, Viri sanè literatissimi doctissimiq;, aurem quasi vellicantes, ne promissis tantùm dives esse, sed & præstare vellem, quæ ad discenda faciliùs atq; rectiùs Linguæ Græcæ primordia, studiosæ juventuti me consecraturum, antea promisissem. Vestibulum intellige, atq; reseratam Linguæ illius Januam. Posteaenim quàm Vir Reverendus atq; Clarissimus, Dn. JOHANNES AMOS COMENIUS, ante duode-

cim circiter annos, Latinâ in Lingvâ id primus non modò animosè tentaverat, sed & præstiterat utrumq; feliciter; methodô tàm facili, tamq; planâ delectati non pauci, similem ut qvis, Græcâ qvoq; in Lingvâ, operam navaret, votis desiderare cœperunt ardentissimis. Quorum exspectationi qvamvis nemo rectiùs, perfectiusq;, qvàm COMENIUS ipse, satisfacere posse à plurimis putaretur haud immeritò: qvæ tamen Viri illius indefessæ sunt in juvandis promovendisq; Sapientiæ & Lingvarum studiis occupationes, eæq; gravissimæ, & concatenati labores, tale qvid vel poscere ab Eo, vel exspectare vetuerunt.

Qvod cùm mihi constaret planissimè, simulq; operam meam hâc in parte succenturiatam COMENIO ipsi probari viderem; ut laborem eum in me susciperem, facilè persvaderi mihi passus sum: accedentibus præsertim Virorum doctissimorum adhortationibus, qvibus in proposito hoc & honestissimo (uti judicabant) & utilissimo non parùm me confirmárunt.

Rem

Rem itaq; σὺν Θεῷ καὶ παλάμῃ tùm adgressus, Vestibulum Comenianum, paucorum dierum spatiô, Græcè verti, aliqvot vocabulorum usitatiorum centuriis auctum, locupletatumq́;: & monentibus postea Amicis, ut pueris Græca in Scholis trivialibus passim discentibus hâc opellâ meâ qvalicunq; consulerem, Græco-Latinum illud in publicum emisi, abhinc sexennium. Pollicitatione hâc additâ, si vitam DEUS & otium concederet, in eo versaturam esse porrò operam meam, ut Januam qvoq; Græcam ætate & Literaturâ Græcanicâ paulò provectiores habere brevi possent. Cujus promissi memoria etsi nunqvam exciderit mihi, nec fidem fallere, animo meo succurrerit unqvam: qvò minùs tamen, qvæ pollicitus eram, præstare valuerim hactenus, exulcerata temporum subsecutorum facies, turbulentusq́; Patriæ dilectissimæ status, & ex eo in me qvoq; redundantia incommoda prohibuerunt.

Cùm enim ante qvinqvennium, Serenissimi atq; Potentissimi DOMINI ELECTORIS SAXONIÆ, Domini mei gratiosis-

ſimi, indultu atq; conceſſu clementiſſimô, vacationem à Profeſſione aliisq; officiis Academicis impetrâſſem, Lipſiâq; Patriâ chariſſimâ relictâ, rebus meis ſic poſtulantibus, Miſenam me transtuliſſem; jamq; à ſeverioribus me negotiis reſpiraturum aliqvantulùm ſperarem, otiumq;, qvod nactus eſſe videbar, Muſis amœnioribus animô deſtinarem: ecce! non tantùm Praxi Medicæ, rei certè difficili, moleſtæ, atq; laborioſæ, medicatricem manum poſcentibus à me non paucis, dedere me ἀπροαιρέτως planè καὶ ἀκουσίως cogor; ſed & paulò pòſt præter exſpectationem omnium incumbente his oris novô bellorum nimbô, ſedibus amicis exturbatus, in tutiora me ſubducere loca, cum familiâ compellor. Neq; ſemel me hæc afflixit calamitas, ſed iterum iterumq; qvaſi recrudeſcens, per totum hoc qvinqvennium, vix unius anni ſtationem in Laribus meis firmam mihi meisq; conceſſit. Factum hinc eſt, ut, qvamvis voluerim maximè, promiſſioni tamen meæ ſatisfacere haud potuerim: cùm opuſculi hujus, qvantumvis mole exigui, elaboratio variorum Autorum evolutio-

tionem lectionemq́; accuratam, (quæ sine quiete & tranquillitate contingere potest nemini) requirat. Quis enim in tantis turbis, in tot tantisq́; periculis, undiq; impendentibus, amœnioribus vacare Musis quietem amantibus, præsumat? Quis extra sedes familiares, doctorum conversatione destitutus, atq; sine libris, tale quid meditari, nedum perficere se posse speret? Memoriæ namq;, etsi felicissimæ, soli credere, cùm labilis ea sit semper, tutum satis non est: sibi autem uni fidere, temerarium: quandoquidem secundùm Græcorum effata, εἷς ἀνὴρ, οὐκ ἀνὴρ, atq; εἷς οὐχ ὁρᾷ πάντα. Hæ igitur causæ, hæ remoræ, hæc impedimenta fuère, quæ promissionis vel maximè memori, promissi tamen exsolutionem differendi protelandiq́; necessitatem imposuère.

Postquàm verò abhinc biennium, aura paulò lenior atq; mitior adspirare visa est, omni abjectâ morâ, ad Januæ promissæ confectionem, postliminiò quasi me accinxi, eamq; aliquot mensium spatiô, juvante Altissimô, ad finem perductam, absolutamq́;

ut typis excuderetur, Lipsiam misi. Verùm enimverò neq; tùm, ut speraveram qvidem, editio maturata est; jam chartæ purioris defectum, jam typorum congruorum atq; elegantium penuriam, jam intervenientes rumores, timoresq; bellicos, jam alia atq; alia Bibliopolæ defuncti, Viri olim Senatorii prudentissimi atq; integerrimi (cujus ante annos aliqvot adhuc superstitis fidei eam commiseram) Viduâ atq; Heredibus, & qvidem non abs re, prætendentibus; adeò ut differri eam huc usq; necessum fuerit.

Tandem verò aliqvando (qvod Literarum Græcarum cupidæ juventuti felix, utile atq; fructuosum esse jubeat S.S. ac Individua Trinitas) in lucem prodit, typis exscripta publicis, reserata Lingvæ Græcæ Janua: tandem promissa præsto, fidemq; datam exsolvo: nullus dubitans, qvin Candidus Lector, adductas moræ causas æqvô animô ponderaturus, veniamq; mihi facilè daturus, qvin & valere hâc in parte πολυθρύλλητον illud, sat citò, si sat benè, passurus sit.

Nunc

AD LECTOREM.

Nunc, Lector benevole, de paucis adhuc videris mihi esse admonendus. I. Ne mireris, textum Januæ Comenianæ Latinum, *mutatum à me interdum esse, causam hanc habeto: Latinæ illius Januæ me non interpretem esse, sed Græcæ Lingvæ Januam reserare voluisse; ideoq; id sectandum putâsse, qvod Idioma Græcum reqvireret. Latina igitur Græcis, non Græca Latinis accommodanda fuêre. II. Qvòd Primitivis atq; Simplicibus sæpissimè posthabitis, Derivata atq; Composita adhibuerim, culpatum me irî scio à nonnullis, qvi prima Pueritiæ, vel etiam Adolescentiæ studia, in Simplicioribus occupari debere, à qvibus facilior sit futura Deductorum Compositorumq; cognitio, plenis buccis ogganniunt. Verùm enimverò hujus consilii mei causas habere videor sat graves, satq; prægnantes. Qvis enim nescit, Primitivorum non pauca partim Pöëtica esse, partim inusitata atq; obsoleta? Ea itaq; teneræ cereæq; adhuc ætati proponenda atq; inculcanda qvi putat, qvid, qvæso, postulare aliud videtur, qvàm ut hisce adsveti pueri, si ad annos per-*

venerint, aut insvavi utantur sermonis ligati cum solutô mixturâ, aut cum Evandri matre loqvantur ea, qvæ vix centesimus qvisq; intelligat? Nam,

Qvô semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu.

Præterea, qvæ sub sole Lingva est, obsecro, Hemeris qvæ constat vocabulis simplicibus? Hebræam sanè vel Germanicam nostram (in qvâ utrâq; illorum usus præ cæteris freqvens esse solet) qvi objiciunt, frustrà sunt; cùm utriusq; & puritas & elegantia deducta atq; composita neqvaqvam respuant. In Latinâ autem atq; inprimis Græcâ, qvi sermonem ex solis simplicibus formandum existimat, non nisi balbutiem informabit, puritatem atq; elegantiam docebit nunqvam. III. Qvi, duplici me Parentheseos signô usum esse, mirabitur, sciat, qvæ παρενθέσεσι comprehensa sunt, alia cum proximè antecedentibus prorsùs idem significare, atq; Synonyma esse: alia verò vel ut rationem, vel ut conditionem, vel ut præcedentium explicationem &c. qvæ παρενθέ-

σεως

σεως vera, secundùm Jul. Cæsarem Scaligerum, species sunt, illis includi. Et his quidem duo semiqvadrati [ ], istis autem duo semicirculi ( ), distinctionis causâ, à me destinati sunt. IV. Tandem Indicem Græco-Latinum, procul dubio, plurimi desiderabunt. Hos verò, qvicunq; etiam sint, bonos atq; ingenuos esse universos judico; ideoq; oratos volo qvàm diligentissimè, ut Latinô intereà contenti, paululum mihi moræ indulgeant, qvod voluntati ipsorum ac desiderio satisfaciat, brevi σὺν Θεῷ habituri. Vale Lector benevole atq; candide, Januâq; hâc Græcâ, ad DEI gloriam, tuumq;, & tibi concreditorum emolumentum longè uberrimum, utere, fruere. Qvod si χάριν πολλὴν non merebuntur fortè, quæ rectè atq; utiliter hîc tradita sunt: saltem erratis (errare enim, cùm homo sim, nunqvam à me alienum putabo) atq; omissis, vel etiam non satis aptè positis, συγγνώμην dari peto.

Dab.

§(o)§

Dab: Misenæ è M. sto meo, die 24. Aprilis, Anno τῆς Χριστογονίας τῆς ἐκ Παρθένου *1642.*

L. Zacharias Schneider.

ΠΑ-

ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟ'Ν.

Υσκολίην Γλώσσης μεγάλων ἀρετῆσιν Ἀχαιῶν
Μεμφομένους πολλοὺς ἐστὶ μὲν εὑρέμεναι.
Τοὔνεκεν, ὧν θυμοὺς Ἑλληνικὰ Γράμματα τέρπει,
Παύρους ἡμείων ἐστὶ καὶ εὑρέμεναι.
Τοὔνεκεν Ἀργείων πολυποίκιλα Ῥήματ' ἴσασι
Παυροτέρους ἡμῶν ἐστὶ καὶ εὑρέμεναι.
Τοὔνεκεν εὐεπίῃ περιβεβηκότας Ἑλλάδι ἄλλων
Παυροτάτους ἡμῶν ἐστὶ καὶ εὑρέμεναι.
Ἀλλὰ τίς ἠδὲ τίνι Γλώσσης μέμφεσθαι ἐκείνης
Δυσκολίην τελέθει αἰτίη ἠδὲ δίκη;
Κεκροπιδῶν μαθέειν Γλώσσην μείζω περ ἐοῦσαν.
Οὐ μὴ ἐν ἔργοισιν δυσχερέσιν πέλεται.
Ἀτρεκέως γνῶμεν Γλώσσην Ἑλληνίδα πολλῷ
Ἐστὶ περιχειροτέρων ἤ γε Ῥωμαϊκήν.
Συγκάθεσις ταύταιν Γλώσσαιν ἀτενεστέρη ἀμφοῖν
Ἔκδηλοι λεχθὲν, μηδ' ἐᾷ ἀντιλεγέειν.
Εἰ τῶν φαινομένων χαλεπῶν τάχα πού τι μετείη,
Κεῖνο ἁλίσκεσθαι ἐμμελίης δύναται.
Εἰ τῶν φαινομένων χαλεπῶν τάχα πού τι μετείη,
Παιδευτὴς πινυτὸς ῥηΐδιον τελέσει.
Εἰ τῶν φαινομένων χαλεπῶν τάχα πού τι μετείη,
Λεξικὰ, τῶν πλῆθος, ῥηΐδιον τελέσει.
Κ' εἰ τῶν φαινομένων χαλεπῶν τάχα πού τι μετείη,
Λείψανα τῶν Βιβλίων ῥηΐδιον τελέσει.

Εὐ

Ἐν τοῖς Ἡ ΓΛΩΣΣΗΣ ΘΥΡΗ ἙΛΛΑΔΟΣ ἡ καὶ
ἀγαιὸν
Τοῦ ΚΩΜΗΝΙΑΔΕΩ ἀγχινόοιο λόγον.

Τὴν ὁ ΖΑΧΑΡΙΗΣ ΣΧΝΕΙΔΗΡΙΑΔΗΣ ἀνέῳξεν
Φῶς μάλα παντοίῃ κυδάλιμος διδαχῇ.
Τήνδε φιλέλληνες νύκτας τε καὶ ἤ ἀζα κοῦροι
Τρίψατε ὑμετέρῃς χερσὶ διηνεκέως.
Τρίψατε· Αὕτη ἔη τῶν ὀνομάτων τε καὶ ὄντων
Εὐπορίῃ ἄλλων χρηστοτέρη βιβλίων.
Τρίψατε· Οὐκ ἔστιν κενὴ ἡ τριβή, αὐτὰρ ὀφέλλει
Ὑμετέρην Γλώσσης Ἑλλάδος ἰδμοσύνην.
Τρίψατ' ἐπευξάμενοι ΣΧΝΕΙΔΗΡΩ ὄλβια πάντα,
Πλείοσιν ὑμετέρας ὠφελέειν περικοπάς.

M. Johannis Hornschuchs
Lipsiæ Prof. Publ. Facult.
Philos. Assess. & Senat. ad D.
Nicol. Pædagog. Rect.

EIDEM LECTORI
Sal.
BIBLIOPOLA.

GRæci hanc ad Januam excudendam adhibiti typi fuerunt novi, iiq; aliqvantô depresſiores. Id qvod collatorum illius exemplarium diverſitatis cauſa. Nam in aliis atq; aliis eadem vocabula aliter atq; aliter expreſſa ſæpius eſt deprehendere. In aliis enim planisſimè, in aliis minùs, in aliis minimè qvidam earundem dictionum apices atq; literæ comparent. Vocibus ergo, qvas Spiritus, Toni, ac Literæ deficiunt, Tibi, LECTOR, occurſuris, noli πάσας τῶν ἐλλείψεων iſtarum ſolius vel typothetæ vel correctoris incuriæ imputare. Qvod reliqvum eſt σφαλμάτων, hæc profectò iisdem invitis illapsa remanſerunt. Ecqvis enim eſt, qvi ubiq; Argum agere, omniáq; ita di picere qveat, ut eorum nihil prætermittat? Tuum igitur fue it, tuis ſe oculis oſtentaturas mendas, q â es humanitate, condonare ac tollere. Qvi ut DEO Opt. Max. qvidem honori, Tibi verò Proximóq; tuo commodo Januâ hâc ex animi tui ſententiâ utaris, faxit, qvi, ——— ὀυρανὸν ἕδρανον ἴσχων
Θεός τ' ἐςὶν ἅπαντ', ὅσ' ἐθέλησι, τελεῖν!

ANUA

ἈΝΕΩΓΜΕΝΗ Ἡ ΓΛΩΣΣΗΣ τῆς ἑλληνικῆς Θύρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πρῶτον, ἢ εἴσοδος.

α.

Χαῖρε, ἀναγνῶστα φίλτατε.

β. Ἐρωτήσας, τί ἐστι τὸ πεπαιδευμένον εἶναι, ἀπόκρισιν ἔχε ταύτην· τὸ εἰδέναι τὰς τῶν ὄντων διαφορὰς, καὶ δύνασθαι ἰδίοις ἕκαστον ὀνόμασι χαρακτηρίζειν, καὶ ἐπικαλεῖν.

γ. Τί πρὸς τούτοις ἔτι; οὐδὲν πρὸς τούτοις πάνυγε.

δ. Πάσης δήπου παιδείας τὰ θεμέλια κατέβαλεν ὁ καταμαθὼν τὴν τῆς τε φύσεως, καὶ τῆς τέχνης ὀνοματολογίαν.

JANUA LINGUÆ GRÆCÆ RESERVATA.

CAPUT PRIMUM seu Introitus.

I.

SALVE, Lèctor amicissime.

2. Si rogas, qvid sit eruditum esse? responsi habe; Nôsse Rerum differentias, & posse unumqvodqve suo designare (insignire) & appellare nomine.

3. Qvid præterea? Nil certè qvidqvam.

4. Totius sanè eruditionis posuit fundamenta, qvi Nomenclaturam Naturæ & Artis perdidicit.

ε. Ἴσως δὲ χαλεπὸν τοῦτο;

5. Atqvi id difficile forsan.

ς. Οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δοκεῖ εἶναι τοῖς ἀκουσίως πράττουσι, καὶ προλήψεσιν ἑαυτοῖς δέος ἐνεργαζομένοις.

6. Non est, sed videtur esse illis, qvi inviti faciunt, aut præconceptâ opinatione seipsos terrent.

ζ. Τελευταῖον, ἐάν τι δυσχερὲς ᾖ, ἐν τῇ ἀρχῇ ἔσται.

7. Tandem, si qvid asperitatis erit, initiô erit.

η. Μῶν (πῶς οὐ) οὐ καὶ αἱ τῶν γραμμάτων γραφαὶ τέρατα ἔοικεν εἶναι θαυμαστὰ τοῖς παιδαρίοις τοῖς πρῶτον ἐπιβλέπουσιν;

8. Annon & literarum ductus puellis primo intuitu mira portenta videntur?

θ. Ἀλλὰ σπουδὴν ποιησάμενοι κατὰ μικρὸν ἐπ' αὐταῖς, παιδιὰν εἶναι αἰσθάνονται.

9. Ast ubi paululum impenderint operæ, lusum esse animadvertunt.

ι. Οὕτω γὰρ τυγχάνει πανταπασιν, ὅτι τῷ μὲν ἔξω εἴδει ἐργώδη φαίνεται·

10. Idem in omnibus evenit, ut exteriore facie operosa appareant:

ια. ἐπιχειροῦντι δὲ εἴκει, καὶ ἔνδοτα γίνεται τῇ εὐφυΐᾳ.

11. Aggredienti verò cedant, & se subdant ingenio.

ιβ. Ὁ γὰρ ὢν φιλομαθής, πολυμαθὴς ἔσται, καὶ πανδεχής.

12. Discendi namq; cupidus, multa discet, capietq; omnia.

Ἄγε δὴ τοίνυν, ὅστις ἂν εἴης, ἔλπιζε (θάρσει) καὶ μὴ ἀπογίνωσκε ἑαυτοῦ.

13. Agedum itaq; qvisqvis es, ſpera,(cõfide)nec deſpera de te ipſo.

ιδ. Ἰδοὺ, βιβλάριον τοῦτο βραχύ.

14. En, exiguum hunc libellum.

ιε. Ὅμως δὲ ἐνδείξω σοὶ ἐν αὐτῷ, [ἄνευ ἀλαζονείας εἰπεῖν,] ὅλον τὸν κόσμον, καὶ γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν ὡς ἐν συντομίᾳ.

15. In eo tamen, [qvod ſine jactantiâ dico] universũ mundum, Lingvámqve Græcam, velut in breviario oſtendam.

ις. Πείρασον [δέομαί σου] καὶ ἀνέλιξον, καὶ ἐκμάθησαι ὀλίγα ταῦτα σελίδια,

16. Tenta [qvæſo], & evolve, & ediſce paucas has pagellas!

ιζ. οὗπερ γεγονότος, ἐξωμματῶσθαί σε εἰς πάσας διατριβὰς ἐλευθερίους, ὄντως εὑρήσεις.

17. Qvô factô, oculatum te ad omnia humanitatis ſtudia reipsâ comperies.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ δεύτερον.

CAPUT SECUNDUM.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΚΤΙΣΕΩΣ τοῦ κόσμου.

DE ORTU ET CREATIONE Mundi.

ιη. Ἐξ οὐδενὸς ἔκτισεν ὁ θεὸς πάντα.

18. Deus omnia creavit ex nihilo.

ιθ. Ἐν ἀρχῇ γὰρ ἐξεπέτασε (παρεξέτεινε) διάστημα λίαν ἀχανὲς, ὅπου οὐρανὸς, καὶ γῆ καθίστανται.

19. Principio enim expandit (extendit) vastissimum spatium, ubi cœlum & terra existunt.

κ. Καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτὸ δνόφου τινὸς σκοτεινοῦ, καὶ ἀμόρφου.

20. Et replevit id tenebricosâ qvâdam, & informi caligine.

κα. ἐξ οὗ, ὡς ὕλης, ἔπλασε τὰ κτίσματα σωματικὰ, διαφέροντα ταῖς μορφαῖς, καὶ ἐνδεδυμένα συμβεβηκότα ποικίλα. καθ᾽ ὃ ἑκάστου ἰδέαν ἐν αὐτῷ συναλήφει.

21. Ex qvâ, tanqvam materiâ, figuravit creaturas corporeas, distinctas formis, & vestitas accidentibus variis; prout cujusq; ideam intra se conceperat.

κβ Καὶ ἐνεφύτευσεν ἑκάστῳ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦτ᾽ ἐστὶ, τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιτηρήσειν ἀφωρισμένον τόπον, καὶ τρόπον, καὶ γένος αὐτοῦ.

22. Implantavitq; cuiq; naturam suam, id est, vim observandi assignatum locum, & modum, genúsqve suum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τρίτον.

CAPUT TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

DE ELEMENTIS.

κγ Πρὸ πάντων δὲ τὸ χάος τὸ συγκεχυμέ-

23. Ante omnia verò confusum istud

Cha-

νον, κατὰ τὸ μεῖζον, καὶ τὸ ἔλαττον τῆς τε πυκνότητος, καὶ τῆς ἀραιότητος διεχώρισε, καὶ ἀποδιώρισεν εἰς εἴδη τέσσαρα.

Chaos, juxta densitatis & raritatis gradus, in qvatuor species separavit & segregavit.

κδ. Καὶ ἓν μὲν αὐτῶν μέρος, λεπτότατον καὶ λεπτομερέστατον, ἐποίησε φωτεινὸν, καὶ θερμὸν, τὸ πῦρ, ἢ τὸ φῶς προσκαλεσάμενος.

24. Et unam qvidem eorum partem, tenuissimam subtilissimamq; lucidam fecit & calidam, appellavitq; Ignem seu Lucem.

κε. Ἕτερον δὲ, λεπτὸν μὲν καὶ αὐτὸ, διαφανὲς δὲ, καὶ χλιαρὸν, ὠνόμασε τὸν Ἀέρα.

25. Aliam verò, & ipsam tenuē qvidem, sed pellucidam & tepidam, dixit Aërem.

κς. Τρίτον δὲ τὸ μόριον, ῥυτὸν καὶ ψυχρὸν γέγονε, τὸ ὕδωρ.

26. Tertia demùm portio, fluida & frigida, fuit Aqva.

κζ. Ὑφ᾽ ᾧ ὑπόστασις ἔμεινε παχεῖα, ὁ πηλὸς ἢ ἡ γῆ.

27. Sub qvâ mansit sedimentum crassum, Limus, seu Terra.

κη. Καὶ ταῦτα σώματά ἐστι τὰ ἁπλᾶ, ὧν τὰ σύνθετα, ἢ τὰ μικτὰ ἐξανίσταται.

28. Atq; hæc sunt simplicia corpora, ex qvibus composita vel mixta exsurgunt.

κθ. Πάντα γὰρ τὰ λοιπὰ συνίσταται ἐκ τούτων.

29. Omnia enim reliqva ex his constant.

λ. Ἐπειδήπερ ἐξ αὐτῶν γίνεται, αὐτοῖς τρέφεται, καὶ φθειρόμενα, εἰς αὐτὰ ἀναλύεται.

30. Qvippe ex iis generantur, iis nutriuntur, in eadem, dum corrumpuntur, resolvuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τέταρτον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΡΕΩΜΑΤΟΣ (τοῦ οὐρανοῦ.)

CAPUT QVARTUM.

DE FIRMAMENTO (Cœli.)

λα. Ἔστι τὰ ἄστρα, ὡσεὶ ἀνακρεμάμεναι εἰς τὸν αἰθέρα λαμπάδες, ἵνα ἀλήκτως (νωλεμέως) κύκλῳ περιστρεφόμενα, τῷ μὲν φωτὶ αὐτῶν καταλάμπῃ (φωτίζῃ) τὸ σκότος, τῇ δὲ κυκλοφορίᾳ τὰς τῶν ὡρῶν ἀλλαγὰς διαμετρῇ.

31. Astra sunt, ceu lampades in æthere suspensæ, ut indesinéter circumcircâ rotatæ, lumine suô tenebras illuminent, cursu autẽ circulari temporum vices dimetiantur.

λβ. Ἑπτὰ πλανῆταί εἰσιν, ἐν τῷ κύκλῳ αὐτοῦ ἕκαστος.

32. Planetæ sunt septem, qvisq; in suo Orbe.

λγ. Ἡ μὲν σελήνη, κατωτάτη οὖσα, καθ' ὅ τὸ μέσον αὐτῆς παρέχει ἡμῖν φωτεινὸν, αὐξανομένη, καὶ φθίνουσα, ὅτε

33. Luna qvidem, qvæ est infima, prout nobis illustrem sui medietatem exhibet, incrementa & decremen-

μὲν ἄφαντος (ἀφανὴς) γίνεται, ὁτὲ δὲ μηνοειδὴς, ἢ διχότομος, ἢ ἀμφίκυρτος, ἢ πανσέληνος φαίνεται, τῇ ἀναβολῇ αὐτῆς τοὺς μῆνας ποιοῦσα.

menta patitur, & jam disparet, jam falcata, vel dimidiata, vel gibbosa, vel plena apparet, retardatione suâ Menses efficiens.

λδ. Ὁ δ' ἥλιος ἀκτινοβολῶν ἀπὸ ἀνατολῶν διὰ μεσημβρίας, ἕως δυσμῶν ἀνελιττόμενος, τῇ ἀνελίξει αὐτοῦ τὰς ἡμέρας περιορίζει.

34. Sol radians verò ab oriente, (*ortu*) per meridiem, in occidentem (*occasum*) revolutus, revolutione suâ dies definit.

λε. Αὐτὸν μὲν ἀνατέλλοντα προάγει ἡ ἕως, καὶ ὁ ὄρθρος ἅμα ἐλλαμπούσῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τῷ φωτὶ γινομένῳ.

35. Orientem eum præcedit aurora, & diluculum, simul ac diescit & lucescit.

λς. Δύσαντι δ' αὐτοῦ ἡ δείλη ἕπεται (ὁμαρτεῖ) ἡ ὀψία ἑσπέρας γενομένης καὶ καταληψομένης κύκλος.

36. Occidentem seqvitur crepusculum, cùm vesperascit & noctescit.

λζ. Καὶ ἀναβαίνων μὲν ἐπὶ στιγμὴν τὴν κορυφαίαν τὸ ἔαρ, καταβαίνων δ' αὖ, τὴν ὀπώραν ποιεῖ· καὶ ἀμφοτέρωθι τὴν ἰσημερίαν.

37. Adscendens ad Zenith, facit Ver, rursúmqve descendens, Autumnum, & utrobiq; Æqvinoctium.

λη. Κατώτατος ὢν ἥ-

38. Imus fert Bru-

μέραν τὴν βραχίστην φέρει, ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος, ἀνώτατος δὲ μετὰ τροπῆς τοῦ θέρους ἄρχεται· ὅπου ὁ Σείριος (ὁ Κύων) καύσωνα ἐγείρει.

mam, Hiemis principium. Summus cum Solstitio, Æstatem inchoat (*orditur:*) Ubi Sirius (*Canicula*) excitat æstum.

λθ. Ὁ μὲν Ἑρμῆς περιοδεύει αὐτὸν, ἐν τῷ ἐπικύκλῳ αὐτοῦ, θᾶττον ἡμίσεως ἐνιαυτοῦ. ἡ δὲ Ἀφροδίτη ἐπίχαρις, τῆς τριημιετίας.

39. Mercurius eum in epycyclo suo circuit, citiùs qvàm semiannô: venusta Venus sesqviannô.

μ. Ταύτην πρωῒ μὲν Φωσφόρον, ὀψὲ (ἑσπέρας) δὲ, ἕσπερον καλοῦσι.

40. Hanc manè Luciferum (*Phosphorum*) vesperi Hesperum (vesperuginem) vocant.

μα. Καὶ ὁ μὲν πυρόεις τὸ σέλας Ἄρης, διατρέχει (ἐπαλάται) σχεδὸν τὴν περίοδον αὐτοῦ, ἐν διετίᾳ· ὁ δὲ Ζεὺς ἀγλαὸς, ἔτεσι δώδεκα. ὁ δὲ Κρόνος κρυερὸς μικροῦ ἔννοις τριάκοντα. Καὶ παρὰ τούτων αἱ τῆς ἑβδομάδος ἡμέραι τὰς αὐτῶν ὀνομασίας ἐκληρονόμησαν. ἡμέρα ἡλίου (κυριακὴ καὶ

41. Mars ignitus jubare, periodũ suam bienniô fermè percurrit (pervagatur): splendidus Jupiter annis duodecim: gelidus Saturnus penè triginta. Et ab his dies hebdomadis noméclationes suas sortiti sunt; Dies Solis (Dominicus, ca & primus,) dies

πρώτη) ἡμέρα σελήνης (δευτέρα) ἡμέρα Ἄρεως (τρίτη) ἡμέρα Ἑρμοῦ (τετάρτη) ἡμέρα Διὸς (πέμπτη) ἡμέρα Ἀφροδίτης (ἕκτη) ἡμέρα Κρόνου (ἑβδόμη.)

μβ. Αἱ ἐκλείψεις, καὶ ἐπισκοτήσεις τῶν φωστήρων γίνονται, ὑπὸ τῆς τοῦ τρίτου ἀντιφράξεως, καὶ τοῦ ἐπισκιασμοῦ.

μγ. Οἱ ἀστέρες οἱ ἐνδεδεμένοι σφαίρᾳ τῇ ὀγδόῃ, συμπροϊέναι μὲν ὁμαλῶς, ἀνωμάλως δὲ στίλβειν, καὶ ἀπαυγάζειν δοκοῦσι.

dies Lunæ (ſecundus,) dies Martis, (tertius,) dies Mercurii, (qvartus,) dies Jovis, (qvintus,) dies Veneris, (ſextus,) dies Saturni, (ſeptimus.)

42. Eclipſes & *obſcurationes* Luminariũ fiunt propter interpoſitionem tertii, & obumbrationem.

43. Stellæ fixæ cum octavâ ſphærâ æqvaliter progredi, ſed inæqvaliter ſcintillare, & coruſcare, videntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ.

μδ. Ὁ ἐμπρησμὸς ἐξ οὑτινοσοῦν σπινθῆρος γίνεται, εἰ περιορᾷς.

με. Πᾶν γὰρ πυρὸς δεκτικὸν, πρῶτον μὲν

CAPUT QVINTUM.

DE IGNE.

44. Incendium ex qvavis ſcintillâ, ſi permittis, oritur.

45. Nam qvicqvid ignem concipit, id pri-

σπινθηρίζει· εἶτα δὲ δαίεται· μετέπειτα καίεται, καὶ φλέγεται· τὸ δὲ τελευταῖον καταπεκαυμένον εἰς μαρίλην (αἰθάλην) καὶ τέφραν καθίσταται· αἰθαλοῦται, καὶ τεφροῦται)

mùm gliſcit: dein ardet: tùm flagrat, & flammat: poſtremò crematum redigitur in favillas, & cineres.

μς. Ξύλον, αἰθόμενον μὲν, ψωλὸς, ἀποσβεννύμενον δὲ δαλὸς λέγεται· τὸ δὲ μόριον αὐτοῦ, ἄνθραξ, καὶ διαλινθαλέον ἔτι ὄν, ἄνθραξ ἡμμένος.

46. Lignum ardens, Torris appellatur: extinctum, Titio: particula ejus Carbo; & qvamdiu candet, pruna.

μζ. Καπνὸς ὁ μὲν φλέγων, φλόξ ἐστιν· ὁ δ' ἐνεχόμενος τῇ καπνοδόχῃ (τῷ καπνοδοχείῳ) ἀσβόλη. (ἄσβολος, λιγνύς.)

47. Fumus ardens, flamma eſt: camino adhærens, fuligo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἕκτον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΩΝ.

CAPUT SEXTUM.

DE METEORIS.

μη. Ατμίδες αἱ ὑδατώδεις, διηνεκῶς ἄνω φέρονται.

48. Vapores aqvoſi perpetuò ſurſum feruntur.

μθ. Ἐξ ὧν συνισταμένων καὶ πεπαχυμμένων νέφος γίνεται· τοῦ εἰς ὕδωρ συγκρίσεως περίττωμα, ἡ ὁμίχλη ἐστί.

49. Ex qvibus concretis atq; densatis fit nubes: cujus in aqvam concretionis superfluitas, nebula est.

ν. Τῆς δὲ νεφέλης κάτω ῥεούσης, ὕει, ἢ νίφει, ἢ χαλαζοβολεῖ.

50 Nube autem deorsū fluente pluit, aut ningit, aut grandinat.

να. Ὁ μὲν ὑετὸς σχολῇ, κατὰ μικρὸν, καὶ κατὰ σταγόνα καταλείβεται. ὁ δ' Ὄμβρος βύζην, καὶ ἀθρόως· ἡ δ' ὀμβρία αἴγδην τε, καὶ ῥύδην.

51. Pluvia destillat lentè, paulatim, & guttatim: Imber densè, & confertim: Nimbus impetuosè, & cum strepitu.

νβ. Αὕτη ὅταν μὲν μεταξὺ τοῦ καταστάζειν παγῇ, χάλαζα γίγνεται· ὅταν δὲ ἐκθερμήσῃ ἄγαν, μίλτος, ἢ καυθμός.

52. Hic, si inter destillandum gelascit, fit Grando: si incalescit nimiùm, Uredo seu Rubigo.

νγ. ἡ μὲν πάχνη, δρόσος ἐστὶ παγεῖσα, ὁ δὲ σταλαγμὸς πεπηγμένος, σταγὼν χειμῶσα.

53. Pruina est congelatus Ros: Itiria, stilla rigens.

νδ. Αἱ χιόνες τὸ λήιον ἐπισκέπουσαι συμπυκάζουσιν, ὥστε μὴ ῥιγοῦν αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ψύχους (κρύους) καὶ πηγετοῦ (τῆς πηγάδος, τοῦ κρυστάλλου) ὅταν κρυσταίνηται.

54. Nives segetem tegentes operiunt, ne à gelu, vel glacie, qvando glaciatur, algeat.

νε. Αὖρα μὲν ἁπαλὴ (μαψαύρα) πνέουσα, ἀναψύχει ἡμᾶς· ὁ δ' ἄνεμος διωλύγιος (δεινὸς) ἀελλόμενος, θύωσει (σείει) καταβάλλει καὶ ἐρείπει ἅπαντα, ἑκαστοχόσε στρέφεται.

55. Aura lenis cùm ſpirat, focillat nos: ventus vehemens cùm flat, qvatit, proſternit, & proterit, qvoqvò ſe vertit.

νς. Τῶν ἀνέμων (ἀημάτων) οἱ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι ὥσπερ ὁ ἀπηλιώτης (ὁ ἀνατολικὸς) ὁ Νότος (ὁ μεσημβρινὸς) ὁ ζέφυρος (ὁ δυτικὸς) καὶ ὁ ἀπαρκτίας. (ὁ Βορέας, βόρειος, ὁ ἀρκτικὸς) οἱ δ' ἀνακαμψίπνοοι, οἷον ὁ Καικίας μὲν, καὶ ὁ Εὖρος, ἀπ' ἀνατολῆς· ὁ δ' εὐρόνοτος, (ὁ Φοινικίας) καὶ ὁ λιβόνοτος (λιβοφοῖνιξ) ἀπὸ μεσημβρίας· ὁ δ' ἀργέστης (ὁ ὀλυμπίας, ὁ Ἰάπυξ) καὶ ὁ λίψ, ἀπὸ δύσεως· ὁ δὲ μέσης, καὶ ὁ θρασκίας ἀπ' ἄρκτου.

56. Ventorum alii Cardinales ſunt, ut, Subſolanus (*Orientalis*), Auſter (*ſeu Notus, Meridionalis, Auſtrinus*) Favonius ſive Zephyrus (*Occidentalis*), Aqvilo (*Boreas, Septentrionalis*;) Alii Collaterales, ut Cæcias, & Eurus (*Vulturnus*) ab ortu: Euronotus (*Phœnicias*) & Libonotus (*Libophœnix*) à meridie. Argeſtes (*olympias, Japyx*) & Libs (*Aphricus*) ab occaſu: Meſes, & Thraſcias à ſeptentrione.

νζ. Ὁ δῖνος (ἡ Λαί-

57. Turbo, & Circius

λαψ, ὁ στρόβιλος) καὶ ὁ τυφων, δινοῦνται, καὶ τῇ κυκλῳ κινήσει στρέφουσι, καὶ ἀναφέρουσιν, ὃ ἂν προσπέσωσι, βιαζόμενον.

cius in gyrum ſe circũagunt, & cuicunq; ingruunt, id circulari motu impulſum torqvent, ac ſurſum ferunt.

νη Αἱ ἀναθυμιάσεις θειώδεις, ἐμπυριζόμεναι ἐν τοῖς Νέφεσι, καὶ ἐκκρινόμεναι, τὰς ἀστραπὰς καὶ τὰ χάσματα ἐκδιδοῦσι.

58. Exhalationes ſulphureæ incenſæ in nubibus, & excretæ, Fulgura (Fulgetra) & Chaſmata edunt.

νθ Καὶ τότε ἡ τῆς τε θερμότητος, καὶ της ψυχρότητος μάχη τὰς βροντὰς παρίστησι μετὰ βρόμου καταπληκτικοῦ.

59. Et tùm caloris atq; frigoris pugna Tonitrua ciet, cum fragore terribili.

ξ ἡ δ' ἐκθλιβομένη ἔνθεν καὶ διεξάττουσα φλόξ, Κεραυνὸς καλεῖται.

60. Eliſa inde, & emicans flamma, fulmen nuncupatur.

ξα. Ὅσπερ, εἴτ' ἐπικάων, εἴτ' οὐκ ἐπικάων, εἴτε δύων, εἴτε πάλασσων, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ διασκορπίζεται, καὶ ὅτι ἂν ἀπ' αὐτοῦ πεπληγμένον εἴη, συμπίπτει.

61. Qvod, ſive ſit urens, ſive non urens, ſive penetrans, ſive diſcutiens, uno temporis momentô ſe diſſipat, & qvicqvid eo ictum fuerit, corruit.

ξβ Ἀστράπτοντος τοῦ θεοῦ, καὶ βροντῶντος,

62. Cùm Deus fulgurat, tonat, fulmi-

καὶ κεραυνοῦντος, τίς οὕτως ἀδεὴς ἐστιν, ὃς μὴ θαμβήσει ἐμβεβροντημένος;

minat, qvis tàm impavidus eſt, qvi non attonitus paveſcat?

ξγ. Κομήτης οὐδεὶς ἔλαμψεν οὐδέποτε, ὅστις οὐκ ἀκαρπίαν, ἢ νόσον τῇ γῇ ἐπιδήμιον ἀνεμόρξεν.

63. Nullus cometa fulſit unqvam, qvin ſterilitatem aut infectionem terræ inuſſerit.

ξδ. Ἡ ἶρις, καὶ ἡ ἅλως, ἡ μὲν ἠώα (πρωΐα) ὥρας τῆς συννεφοῦς (τῆς συννεφείας) ἡ δ᾽ ἐφέσπερος (ὀψία) τῆς εὐδίου (τῆς εὐδίας) σημεῖόν ἐστι.

64. Iris & Halo matutina qvidem, nubiloſæ, veſpertina autem, ſerenæ tempeſtatis (*ſudi*) ſignum eſt.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΤΟ' ἕβδομον.

ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν ὙΔΑ'ΤΩΝ.

CAPUT SEPTIMUM.

DE AQVIS.

ξε. Ἐκ τῶν ναμάτων (λιβάδων) πηγαζόμενοι (ἀναβλύζοντες) σκαρίζουσιν οἱ κροῦνοι (αἱ κρῆναι, αἱ πηγαὶ, οἱ πίδακες) ἐξ ὧν οἱ ῥύακες ῥέουσιν.

65. E laticibus ſcatentes (ſcaturientes) ſaliunt fontes, unde Rivi manant.

66. Ex

ξϛ. Ἐκ τούτων συλλελεγμένοι οἱ ποταμοὶ, ἐντὸς τῶν ὄχθων ἀποτρέχουσιν.

66. Ex his collecta Flumina jugiter intra ripas suas decurrunt.

ξζ. Ἀλλὰ μὴν, εἴ πῃ ἐκροὴν (ἔκρυσιν) καὶ διόδον οὐκ ἔχουσιν, οἰδαίνουσι, καὶ εἰς λίμνας ἐπικίδνανται.

67. Ast sicubi profluviô & decursu carent, tument, & in stagna se diffundunt.

ξη. Τὰ τίφη (ἕλη) ἀναβλύσεις εἰσιν, ὑστερήσαντες ῥοῆς.

68. Paludes sunt scaturigines fluxu carentes.

(ξθ) Αἱ χαράδραι (οἱ χειμάῤῥοοι) ὕδατά εἰσιν ἐπόμβρια, ἁρπαλέως καταῤῥέοντα (λαβρέοντα) ἐξ ὧν ἐκκυμάνσεις, καὶ κατακλυσμοὶ γίνονται.

69. Torrentes sunt aqvæ pluviales rapidè defluentes: à qvibus fiunt exundationes, & diluvia.

ο Τὸ ὕδωρ ὅπου μὲν νάει, ῥεῦμα, ὅπου δὲ δινεῖται Δίνην καὶ βέμβικα, ὅπου δὲ καταπίνεται, βάραθρον ὅπου δ' ἄνευ βυθοῦ (ἄβυθον) ἐστιν, ἄβυσσον καλεῖτω.

70. Aqvam, ubi fluit, Fluentum, ubi gyratur, Gurgitem & Vorticem, ubi absorbetur, voraginem (*barathrum*) ubi expers fundi est, Abyssum dicito.

οα. Εἴ τι ἐμβάλλεις εἰς αὐτὸ, ἀναδύει, καὶ ἀ-

71. Si qvid ei mergis, emergit atq; superna-

γακολυμβᾷ (ἐπιπολάζει) ἀλλὰ θολοῦσθαι τὸ ἀγλαόν, τί διαφέρει;

οβ. Πομφόλυξ ἐκ ῥανίδος γίνεται σταζούσης.

ογ. ἡ θάλασσα [καίτοι πάντες ποταμοὶ εἰς αὐτὴν εἰσβάλλουσι, καὶ τελευτῶσιν] ἁλμυρά ἐστιν, ἅλμης δίκην.

οδ. Ὅπου περαίνει τὴν γῆν, κόλποι, καὶ ἀκρωτήρια, καὶ ἰσθμοί εἰσι.

οε. Τὰ ὕδατα αὐτῆς, διὰ τὴν ἔσω πλήμμην (πλημμύραν) ἀδιερεύνητον, ἐντὸς ἓξ ὡρῶν πλημμυρεῖ ἐπὶ τὰς ἀκτὰς (τοὺς αἰγιαλοὺς) καὶ ἐντὸς ἄλλων ἓξ ὡρῶν, ἀμπίνεται πάλιν καὶ οὕτως ἀμπώτεις τε, καὶ ἄρσεις κυμάτων γίνονται ἀντανακοπὴν ἔχουσαι, μετὰ ῥαθάγου κρυεροῦ: μάλιστα δ' ἐν τοῖς πορθμοῖς.

ος. Ἐν πέζῃ τῇ βορείῳ Ὠκεανός ἐστι παγετώδης (κρυσταλλώδης) ὑπερβόρεος καλούμενος.

natat: ſed claram turbari, qvid refert?

72. Bulla fit à ſtillante Gutta.

73. Mare, [etſi omnes in illud fluvii influunt, & deſinunt,] ſalſum eſt, muriæ inſtar.

74. Ubi Tellurem terminat, Sinus & promonto ia, & iſthmi ſunt.

55. Undæ ejus, ob intraneam exæſtuationem imperſcrutabilem, ſex horis ad litora exundant, horisq; ſex aliis reſorbêtur: atq; ita æſtus, undarúmq; ſublationes fiunt reciprocæ, cum fluctuum ſonitu horrendô: maximè autem iu fretis.

76. In boreali plagâ Oceanus glacialis eſt, qvi hyperboreus vocatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὄγδοον.

CAPUT OCTAVUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΗΣ.

DE TERRA.

οζ. Τὸ τῆς γῆς ἐπίπεδον, ἄλλῃ μὲν ὑγρὸν, πλαδῶδες (πλαδερον) ὑδρηλὸν καὶ διερόν· ἄλλῃ ἢ ξηρὸν, σκελετὸν, καὶ πετρῶδες.

77. Terræ ſuperficies alicubi humida, uliginoſa, uda, & uvida, alicubi ſicca, arida, & petroſa.

οη. Καὶ ὅπου μὲν πεδιὰς (πεδίον, ὁμαλότης) ὅπου δ᾽ ὄρη, καὶ ἄγκη, καὶ αὐλῶνες (κοιλάδες) ὅπου ἢ πέτραι, θρωσμοὶ, χθαμαλοὶ τόποι, καταπτα (σάρματα) ἄντρα, καὶ τρῶγλαι.

78. Nonnullibi planities, alibi montes & valles, ac convalles, petræ, tumuli & depreſſa (loca,) Hiatus, Antra & Speluncæ conſpiciuntur.

οθ. Οἱ βουνοὶ καὶ οἱ λόφοι (γεώλοφοι) τοῖς μὲν ἐπὶ πρῶνα ἰοῦσιν ἀνωφερεῖς εἰσι, τοῖς δ᾽ ὀπίσω κατιοῦσι, κατωφερεῖς.

79. Colles & Clivi, cacumen versùs euntibus, acclives ſunt, declives retrò deſcendentibus.

π. Οἱ σεισμοὶ ἀπὸ πνευμάτων γίνονται τῶν ὑπογαίων (ὑπογείων) ὧν ἐξαϊσσόντων (ἐξορμόντων) συνιζήσεις γίνονται.

80. Terræ motus à flatibus fiunt ſubterraneis: qvibus cum impetu erumpentibus Labes fiunt.

ϖα. ἡ βῶλος τετριμμένη μὲν, καὶ ἐψαθυρωμένη, Κόνις ἐστί· βεβρεγμένη δὲ, πηλός.

81. Gleba trita, atq; friata, Pulvis eſt: diluta, Lutum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἔνvατον.

CAPUT NONUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΙΘΩΝ.

DE LAPIDIBUS.

ϖβ. Λᾶς τεθρυμμένος, ψάμμος (ἄμμος) ἐστίν· ἥπερ παχυλωτέρα τυχοῦσα, σπιλὰς, καὶ τρόχμαλος ὀνομάζεται.

82. Lapis comminutus Arena eſt, qvæ ſi craſſior, Sabulum, & Glarea vocatur.

ϖγ. Οἱ πέτροι χαμαὶ κεῖνται [εἴτ᾽ ἐξέχουσιν, εἴτε παραλανθάνουσιν,] αἱ δὲ πέτραι ὑπερέχουσι, καὶ εἰς ὕψος ἐξανίστανται.

83. Saxa humi jacent, (ſive extant, ſive deliteſcunt) Cautes eminent, & in altum exſurgunt.

ϖδ. Ψῆφος εἰς πέδιλον εἰσπεσοῦσα, εἰ μὴ ἐξαιρεῖται, θλίβει.

84. Scrupus calceo illapſus, nî eximatur, urget.

ϖε. Τῇ μὲν ἀκόνῃ θήγομεν τὰ ἀμβλέα, τῷ δὲ πυρίτῃ τὸ πῦρ ἐκκρούομεν, τῇ δὲ βασάνῳ (λυδίῳ λίθῳ) τὰ μέταλλα δοκιμάζομεν.

85. Cote acuimus obtuſa, ſilice elidimus ignem, Lydio (lapide) metalla probamus.

ϖς. Ὁ πῶρος, ψαμμώδης, καὶ τραχὺς ὤν, τῷ καθαίρειν τοὺς πόδας ὑπουργεῖ.

86. Tophus, arenoſus & ſcaber, pedibus mundandis ſubſervit.

ϖζ. Ὁ ἀλαβαστρίτης, μάρμαρόν ἐστι λευκότατον.

87. Alabaſtrites candidisſimum marmor.

ϖη. Ὁ μαγνήτης (ἡ μαγνῆτις, ὁ σιδηρίτης, ἡ σιδηρῖτις) ἕλκει τὸν σίδηρον, καὶ τῇ ἄρκτῳ ἀντιστρέφεται κατ' εὐθείαν.

88. Magnes ferrum trahit, & ſeptentrioni ſe obvertit directè.

ϖθ. Τῶν λίθων τιμιωτάτη μέν ἐστιν ὁ ἄνθραξ, δευτέρα δὲ ταύτης ὁ ἀδάμας, εἶτα δ' ἡ κυανῖτις, ἡ ἐρευθῖτις, ὁ σάπφειρος, ὁ μάραγδος (σμάραγδος) ἡ ἴασπις, ὁ ὑάκινθος, ὁ ὄνυξ, ὁ σαρδόνυξ, ὁ χρυσόλιθος, ὁ χρυσόπρασος, ὁ ἀμέθυστος· καὶ ἕτεραι αἵπερ γωνιώδεις οὖσαι στίλβουσιν.

89. Gemmarum preciosiſsima eſt carbunculus, ſecunda ab illa Adamas, tùm Turcois, Rubinus, Saphirus, Smaragdus, Jaſpis, Hyacinthus, Onyx, Sardonyx, Chryſolithus, Chryſopraſus, Amethyſtus, & cæteræ, qvæ angulatæ micant.

ϙ. Ὁ δ' αἱματίτης, ὁ ἀλέκτωρ (ἡ ἀλεκτορία) ὁ βατραχίτης, ὁ σάρδιος, καὶ ὁ κύανος, λίθοι ἀγεννέστεραί εἰσι.

90. Hæmatites verò, Alectorius, Buſonius, Sarda, Lazulus, ſeqviores ſunt.

ϙα. Τὰ μάργαρα, (οἱ μαργαρῖται, αἱ μαργαρίτιδες) ἐν ταῖς κόγχαις εὑρίσκονται.

91. Uniones (*Margaritæ*) in conchis reperiuntur.

ϙβ. Τὰ κοράλλια δενδρίου τινὸς ἐναλίου κλαδίσκοι εἰσίν.

92. Corallia ſunt arbuſculæ marinæ ramuſculi.

ϙγ. Η ὕαλος ὁμοιότητα μὲν, ἀλλ' οὐ σκληρότητα τοῦ κρυστάλλου ἔχει· σμύριδι (σμυρίτῃ) τέμνεται.

93. Vitrum Cryſtalli ſimilitudinem habet, non duritiem: ſcinditur Smyrite.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ δέκατον.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΛΛΩΝ.

CAPUT DECIMUM.

DE METALLIS.

ϙδ. Τὰ μέταλλα ἐκ μεταλλείων μεταλλεύεται· ἐξ ὧν τηκομένων τε, καὶ πυκνουμένων (πηγνυμένων) ὄντων, ποικίλα συγκροτεῖται.

94. Metalla è fodinis eruuntur: è qvibus, qvia & liqveſcunt, & ſpiſſantur (*conſiſtunt*) varia conflantur.

ϙε. Ὁ χρυσὸς τελειότατόν ἐστιν, ὅτι εἰλικρινέστατον, καὶ ἐμβριθέστατον· μάλιστα δὲ τὸ ὄβρυζον.

95. Aurum eſt perfectiſſimum: qvia puriſſimum & ponderoſiſſimum: præſertim obryzum.

96. Hoc

ϟϛ. Τοῦτο γὰρ καὶ ἑκατοντάκις εἰς κλίβανον ἐμβληθὲν, οὐδὲν δήπου τῆς οὐσίας ἀποβάλλει.

96. Hoc enim vel centies Clibano immiſſum, ne hilum ſubſtantiæ (eſſentiæ) deperdit.

ϟζ. Ὁ ἄργυρος αὐτῷ παραπλήσιόν ἐστιν, ἀκίβδηλος μὲν ὑπάρχων· ἀλλά τοι κιβδηλίαν τε, καὶ σκωρίαν ἔχει, αἵπερ κατακαίονται.

97. Argentum huic proximè accedit, qvum purum putum eſt: ſed excrementa & ſcorias habet, qvæ amburuntur.

ϟη Ὁ σίδηρος, καίπερ σκληρότατος ὤν, ἰῷ διατρώγεται (ἰοῦται) ἐσκληρωμένος δὲ ἐνίοτε, χάλυψ ὀνομάζεται.

98. Ferrum, utut duriſſimum, ferrugine arroditur: conduratũ aliqvoties, Chalybs dicitur.

ϟθ. Ὁ ἰὸς χαλκῷ τῷ κυπρίῳ ἐνίσχεται.

99. Ærugo cupro adhæret.

ρ. Ὁ ὀρείχαλκος, χαλκός ἐστι μετὰ συντήξεως τῆς καδμείας διακεχρωμένος διὰ τὴν ψαθυρότητα μόνον χεῖσθαι δυνάμενος

100. Orichalcum eſt æs colliqvefactâ Cadmiâ tinctũ, qvod ob friabilitatem fundi tantùm poteſt.

ρα Ἤλεκτρον ὁ κασσίτερος, τούτου δὲ ὁ μόλιβδος ἀτιμότερός ἐστιν.

101. Electrô ſtannum, hôc autẽ Plumbum, vilius eſt.

ρβ. Οὐδὲν θαυμαστότερον τοῦ ὑδραργύρου ἐστὶν, ὑγροῦ μὲν ὄντος, ἀλλὰ μὴ ὑγραίνοντος.

102. Argentô vivô (*hydrargyro*) nihil mirabilius: eùm liqvidũ ſit, nec tamen madeat.

ργ. Ἐάν τε γὰρ ἐκχεύσῃς αὐτὸν ἐπί τι, ἐάν τέ τι ἐμβάψῃς εἰς αὐτὸν, ἐάν τε προσραίνῃς τινὶ αὐτὸν, μηδὲν μέντοι καταδεύεται.

103. Nam ſive id ſuper aliqvid effundas, ſive ei aliqvid immergas, ſive alicui id aſpergas, nihil madeſcet.

ρδ. Ὁ ἅλς, ἡ στυπτηρία, τὸ στίμμι, ὁ χάλκανθος (τὸ χάλκανθον) τὸ νίτρον, τὸ θεῖον, ἡ ἄσφαλτος, ἡ νάφθα, ἡ βῶλος, ἡ Ἀρμενία, ἡ σφραγὶς ἡ λημνία, ὁ ψίμμυθος, ἡ κιμωλία, ἡ μίλτος, τὸ κιννάβαρι, τὸ ἀρσενικὸν, ἡ ὤχρα, ἡ χρυσοκόλλα, τὸ ἄμμιον, πέλανοι μεταλλευτοί εἰσι.

104. Sal, Alumen, Antimoniū (ſtibium) Vitriolum (chalcanthum) Nitrum, Sulphur, Bitumen, Naphtha, Bolus Armenus, Terra ſigillata, Ceruſſa, Creta, Rubrica, Cinnabaris, Arſenicum (Auripigmentum), Ochra, Chryſocolla, Minium, &c. ſunt ſucci minerales.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΤΟ' ἑνδέκατον.

ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν ΔΕ'ΝΔΡΩΝ ΚΑΙ' καρπῶν.

CAPUT UNDECIMUM.

DE ARBORIBUS ET FRUCTIBUS.

ρε. Τὸ φυτὸν διὰ ῥαχῶν τῆς ῥίζης τὴν ἰκμάδα ἀποπῖνον, βλα-

105. Planta, Fibris Radicum humorem imbibens, germinat, ale-

στένει, ἀδρῦται, ἀκμάζει, καὶ ἀνθεῖ.

alescit, viget, florétqve.

ρϛ. Ὑστερούμενον δὲ ταύτης, μαραίνεται, καὶ σαθροῦται, καὶ ξηραίνεται.

106. Eo destituta flaccescit, marcescit, arescit.

ρζ. ἥπερ εἰς ὄζους (ἀκρεμόνας) καὶ κλάδους, καὶ θαλλοὺς πετάζεται, (ὀζοῦται) πρέμνον λέγεται.

107. Qvatenus in ramos, & ramusculos & frondes se pandit, stirps dicitur.

ρη. Τούτων δ' ἀποκεκομμένων, καὶ ἀνεσπαραγμένων, κορμοῦ καὶ στελέχους, καὶ στύπους ὄνομα ἔχει.

108. His desectis, revulsisq;, Trunci & Caudicis & Stipitis nomen habet.

ρθ. Ἐκτὸς (ἔξωθεν) μὲν ὁ φλοιὸς, ἐντὸς (ἔσωθεν) δὲ τὸ λέπος· [ἃ χλωρίζοντα ἔτι, λέπεσθαι δύναται] ἐσωτάτη δ' ἡ καρδία [ὁ μυελὸς, τὸ σπλάγχνον] ἐστί.

109. Extrinsecùs Cortex, intus (intrinsecus) libri sunt (qvi, dū adhuc virent, glubi possunt) Medulla est intima.

ρι. Τὰ δένδρα φυλλοβολεῖ (φυλλοῤῥοεῖ) καὶ φυλλοφορεῖ αὖθις, πλὴν τὰ κομμιδώδη, οἷά ἐστιν ἡ πύξος, ὁ σμίλαξ, καὶ τ' ἄλλα διηνεκῶς ἐαρίζομενα.

110. Arboribus folia delabuntur, & recrescunt, præterqvam gummosis, ceu sunt Buxus, Taxus, & cæteræ, qvæ continuè (usq; & usq;) vernant.

ρια. Τούτων τὰ μὲν τιθασσὰ (ἡμερά) ἐστιν, οἷον ἡ μηλέα, ἡ ἄπιος, ὁ κέρασος, ἡ προύνη (ἡ κοκκύμηλος, ἡ κοκκυμηλέα) ἡ συκῆ· καὶ ἡ ἐλαία· τὰ δ᾽ ἄγρια, ὡς ἡ μελία, ἡ φηγός, ἡ κλήθρα, καὶ ἡ μελία ἡ ἀγρία.

111. Harum aliæ ſativæ ſunt, ut Pomus (*Malus*) Pirus, Ceraſus, Prunus, Ficus, Olea: aliæ ſylveſtres, ut Fraxinus, Fagus, Alnus, Ornus.

ριβ. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ καρποφόρα ἅπαντα· τούτων δὲ τὰ πλεῖστα ἄκαρπα, οἷον εἰ ἡ σημὸς (σημύδα) ἡ ἀχερωῒς, ἡ αἴγειρος;

112. Illæ omnes fructiferæ: harum pleræq; ſteriles, ut Betula, Populus alba, Populus nigra.

ριγ. Ἔνια αὐτῶν δασύσκιά ἐστι, καὶ ἐπισκιάζει. ὠνομασμένως (κλήδην) δ᾽ ἡ φιλύρα, ἡ πλάτανος, ἡ πτελέα, καὶ τ᾽ ἄλλα ὑλαῖα, πολύφυλλα, καὶ πλατύφυλλα ὄντα.

113. Qvædam earum umbriferæ ſunt, & opacant; nominatim Tilia, Platanus, Ulmus & cæteræ frondoſæ, folioſæ & latifoliæ.

ριδ. ἡ ἰτέα (οἰσύα) τοὺς ῥίπας πορίζει, ἐξ ὧν συμπλοκῆς κόφινοι, καὶ γέρρα, καὶ ταρσοὶ γίνονται.

114. Salix dat vimina, qvorum contextu Corbes, crates, & caſealia fiunt.

ριε. ἡ ἐλάτη βλωθρὸς, καὶ μακροστελέχης ἐστὶ, καθάπερ καὶ ἡ πίτυς, ἡ πεύκη, ἡ κυπάρισσος, ἡ κέδρος.

115. Abies procera, truncóqve longo prædita eſt, ut & Picea, Larix, Cupreſſus, Cedrus.

ρις. Ὁ φοῖνιξ κυρτούμενος, μᾶλλον μετεωρίζεται, καὶ ὑψόσε ἀνατείνεται.

116. Palma, ſi curvatur, validiùs attollitur, & in ſublime nititur.

ριζ. Ὁ μὲν ὀφθαλμὸς, καὶ ἡ κάλυξ πεπταμένη, τὸ ἄνθος προβάλλει [ἀλλὰ μὴν ἐν συκῇ τὸν ὄλυνθον.] τὸ δ' ἄνθος τὸν καρπόν· ὃς ἔτι πεπαμμένος (ὡραῖος γενόμενος) δρέπεται (ἀποδρέπεται) ἢ κατασείεται, ἢ ἀποπίπτει αὐτομάτως.

117. Gemma & Calyx hians protrudit florem, [ſed in Fico groſſulum] flos fructum: qvi poſteà, ubi maturuit, (maturus factus eſt) carpitur (decerpitur) aut decutitur, aut per ſe decidit, (delabitur.)

ριη. Ἔνιοι μὲν πρόωροι εἰσιν, ἔνιοι δ' ὄψιμοι, ἔνιοι δ' ἀειγενεῖς, ὡς αἱ ἀρκευθίδες (οἱ κόκκοι τῆς ἀρκεύθου) Ἔδονται δὲ, ἢ νεοὶ [ἐνιότε σὺν τῇ σπάδικι ἀπεσπασμένοι] ἢ ῥικνιέντες, ἢ σαπροί.

118. Qvidam ſunt præcoces, alii ſerotini, alii perennes, ut Baccæ Juniperi. Eduntur autem vel recentes, (aliqvando cum termite devulſi) vel vieti, vel fracidi.

ριθ. Τῶν κερασίων τὰ γλυκέα μὲν μίσχοις

119. Ceraſa dulcia oblongis petiolis (pedi-

(πεδίοις, ποδαρίοις) ὑπομηκεστέροις, τὰ δ᾽ ὀξώδη (ἀμαρηνὰ) βραχίοσι κρεμανται.

diculis,) acida (Amarena) breviusculis pendent.

ρκ. Τὰ μέσπιλα, καὶ τὰ κεδρόμηλα (μῆλα Περσικὰ) καὶ μῆλα Ἀρμενιακὰ, γναφαλώδη (λαχναῖα) ἐστι· τὰ δὲ κοκκύμηλα, τάτε Δαμασκηνὰ (βραβυλα) καὶ τὰ κήρινα, καὶ τὰ νανώδη, καὶ τὰ ἀγριοκοκκύμηλα, ὀστᾶ ἔχει.

120. Mespila & mala Persica, atq; Armeniaca, lanuginosa sunt: Pruna, tàm Damascena, qvàm Cerina, Nana atq; Sylvestria, ossiculata sunt.

ρκα. Τὸ λόπισμα ἀφαιρείτω ἀπολέπων, καὶ τὸ κάρυον [εἰ μὴ φροῦδον ἂν εἴη] ὀδοῦσιν, ἢ καρυοκατάκλη καταγνύτω, ὁ ἐκγιγαρτίζειν, καὶ ἐσθίειν τὸν πυρῆνα βουλόμενος, ἐάν τε κάρυον βασιλικὸν ὂν τύχῃ, ἐάν τε λεπτοκάρυον [ὅπερ ἡ Κόρυλος φέρει] ἐάν τ᾽ οὖν τρίβολος, ἐάν τ᾽ οὖν ἀμυγδάλη (ἀμύγδαλον) ἐάν τ᾽ οὖν κάστανον,

121. Putamen decorticando amoveat, & Nucem (si cassa non est) dentibus, aut nucifrangibulo frangat, qvi nucleum eximere & esse vult: sive sit Juglans, sive Avellana, (qvam fert Corylus) sive Tribulus, sive Amygdala (amygdalum) sive castanea.

ρκβ. ὁ Φελλὸς μὲν,

122. Suber & Ilex glan-

καὶ ἡ πρῖνος βαλάνους φέρουσιν, ἡ δὲ δρῦς καὶ ἀντιβαλάνους (κηκίδας) ἡ δὲ πῖνος στροβίλους, ἡ δὲ κρανεία κράνεια, ἡ δὲ δάφνη, καὶ ἡ σφένδαμνος, καὶ ἡ ὄα κόκκους. (ἀκρόδρυα)

ρκγ. Τὰ ἄπια, οἱ τῆς ὄας καρποὶ, τὰ κεράτια, μῆλα τὰ κυδώνια, τὰ χρυσόμηλα, τὰ κίτρεα (μηδικὰ) τὰ λειμώνια, καὶ αἱ ῥοαὶ (αἱ σίδαι) πυκάζουσι, καὶ στύφουσιν, ἢ ἐμφράττουσι· τὰ δὲ σῦκα, καὶ τὰ κόμαρα, καὶ τὰ μόρα (μῶρα) καὶ τὰ βάτινα ἰδαῖα, καὶ τὰ μύρτα ἄγρια μαλάττουσι, καὶ χαλῶσιν.

ρκδ. Ὁ λίβανος, ἡ μύῤῥα (σμύρνα) ἡ μαστίχη, ἡ καμφόρα, ἡ σαρκοκόλλα, ἡ τερεβινθίνη, ἡ ῥητίνη, καὶ ἡ πίσσα, κόμμι εἰσὶ μελεξετέρων δένδρων· ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ἤλεκτρος (τὸ ἤλεκτρον, τὸ λυγκούριον) ὡς λόγος ἐστί.

glandes, Qvercus etiam gallas, Pinus strobilos, Cornus corna, Laurus, Acer, & Sorbus silvestris, baccas ferunt.

123. Pyra, Sorba, Siliqvæ, & Cotonea (*Cydonia*) Aurantia, Citrea, Limonia, & Punica (*granata*) mala, stipant & *adstringunt*, vel *oppilant*: Ficus, Fraga, Mora, (mora Mori) mora Rubi Idæi, mora Myrti silvestris, *mora myrtilli seu vaccinia*) molliunt & laxant.

124. Tus, Myrrha, Mastyche, Camphora, Sarcocolla, Terebinthina, resina, pix, gummi sunt arborum certarum, qvin & Succinum (*electrum, Lyncurium, glessum*) ut ferunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ δωδέκατον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΟΤΑΝΩΝ.

ρκε. ἡ βοτάνη καυλοῦ ἢ θύρσου ἐκφυομένη, ἀποθνήσκει καθ' ἕκαστον ἔτος (κατ' ἐνιαυτὸν) πλὴν τοῦ ἀειζώου, καὶ κληματίδος τῆς δαφνοειδοῦς, διετιζόντων. (διετησίων ὄντων.)

ρκς. τὸ ὤκιμον, οἱ σίκυες (σίκυαι) οἱ πέπονες, οἱ μηλοπέπονες, αἱ κολοκύνθαι, (σικύαι, σικυῶναι) αἱ κολοκυνθίδες, αὐξανόμενα ὡς ὤκιστα ὄντα· ὁμοίως δὲ ἡ γογγύλη, (ἡ ζακελτὶς) ἡ βουνιὰς (τὸ βούνιον) ὁ σταφυλῖνος, τὸ σίσαρον, ὁ ῥάφανος [μείζων, καὶ ἐλάττων] ἡ κοράμβλη, τὸ σπανάχιον, ἡ κράμβη, ἡ ἀτράφαξις, ὁ σκόλυμος, τὸ πετροσέλινον, τὸ κάρδαμον, λάχανα καλοῦνται.

CAPUT DUODECIMUM.

DE HERBIS.

125. Herba Caule vel Scapo excrescens emoritur singulis annis, (qvotannis) præter Sedum (*semper vivum*) & Vincam pervincam, qvæ perennant, (perennes sunt.)

126. Ocimum, Cucumeres) pepones, melopepones, cucurbitæ, colocynthides, qvę ocissimè crescunt: similitèr verò rapum, Napus, Pastinaca, (Carota) Siser, Raphanus [major & minor] Brassica, Spinacia, Crambe, Atriplex, Scolymus, Petroselinum. Nasturtium, Olera vocantur.

ρκζ. Ἄχλαί εἰσιν, αἱ εἰς καλάμας ἐπανιστάμεναι, καὶ σταχυώμεναι μὲν, ὄσαι δ᾽ ἢ μεγαλοστάχυες, ἢ μικροστάχυες, καὶ ἐν ταῖς ἄχναις (τοῖς ἀχύροις) τοὺς κόκκους περιεπόμεναι (περιβάλλουσαι) ἐνειλημένους] κἂν ἀθερώδεις ὦσιν οἱ στάχυες, κἂν ἄνευ ἀθέρων] οἷον ἡ ὄρυζα, ἡ ζέα (ζειὰ) ὁ κέγχρος, ἡ μελίνη, (ὁ ἔλυμος) ὁ σῖτος καμακίας σῖτος ὁ Σαρακηνικὸς, σῖτος ὁ Ἰνδικός.

127. Fruges ſunt, qvæ in culmos (*calamos*) adſurgunt, & ſpicas habent, ſive magnas, ſive parvas, & glumis involuta grana fovent, ſive ſpicæ ariſtatæ ſint, ſive absq; ariſtis: ut Oryza, Zea, (*Ador*) Milium, Panicum, frumentum Turcicum, frumentum Saracenicum, frumentum Indicum.

ρκη Τὰ δὲ ὄσπρια ἐν κερατίοις καὶ λοβοῖς τὸ σπέρμα περιέργει· καθάπερ ἐν τῷ κυάμῳ, τῷ πίσῳ (λεκίθῳ) τῷ ὀρόβῳ, τῷ ἐρεβίνθῳ, τοῖς θέρμοις, τοῖς Φασηόλοις, τῷ βικίῳ, καὶ τῷ Φακῷ ἰδεῖν ἐστι.

128. Legumina verò ſiliqvis & valvulis, ſemen incluſum tenent: ut in Faba, Piſo, Ervo, Cicere, Lupinis, Phaſeolis, Viciâ, Lente videre eſt.

ρκθ. Τίς δὲ μηχανὴ, τὸν μὲν πυρὸν εἰς σίλιγνιν, ἢ ὄλυραν, καὶ σῖτον, καὶ δὴ καὶ εἰς ζιζά-

129. Sed qvî fit, ut Triticum in Siliginem vel olyram, & Secale, imò in Zizanium &

Æram

νιον, καὶ αἶραν, τὴν δὲ κριθὴν εἰς αἰγίλωπα, τὸν δὲ βρῶμον εἰς βρῶμον ψευδῆ ἐξίστασθαι, καὶ μεταπίπτειν;

Æram, (Lolium) Hordeum in Ægilopem; Avena in Avenam fatuam; degeneret?

ρλ. Ὁ χιλὸς τῶν κτηνῶν ἕνεκα σπείρεται.

130. Farrago Pecoris causâ ſeritur.

ρλα. Βολβώδη (βολβὸν ἀντὶ ῥίζης ἔχοντα) εἰσι, τὸ σκόροδον, τὸ κρόμμυον, τὸ κολχικὸν, τὸ κρίνον (λείριον) τὸ πράσον· καὶ τὰ ἐξωτικὰ, ὁ ἀσφόδελος, ἡ ἀνεμώνη, ὁ (ἡ) ὑάκινθος, ἡ ἡμεροκαλλὶς, ὁ (ἡ) νάρκισσος, ἡ σκίλλα, τὸ ναρκισσολείριον.

131. Bulboſa (bulbum pro radice habentia) ſunt; Allium, Cepa, Colchium, Lilium, Porrum: Et exotica; Aſphodelus, Anemone, Hyacinthus, Martagum, Narciſſus, Scilla, (Sqvilla) Tulipa.

ρλβ. Ἀρώματα· τὸ ἄκορον, τὰ καρυόφυλλα, ὁ κρόκος (τὸ κρόκον) τὸ κινναμώμον, ἡ κύπειρος ἡ βαβυλωνικὴ, ὁ μάκερ, τὸ μοσχοκάρυον, (κάρυον,) τὸ μυρεψικὸν) τὸ πέπερι, τὸ ζούδαρ (τὸ ζάδουρ, ἡ ζαδέρα (ἡ ζιγγίβερις. Τούτοις δὲ καὶ τὰ ἐπιχώ-

132. Aromata: Acorus (acorum) Caryophylla, Crocus (crocum) cinnamomum, Galanga, Macir (macis) Nux moſcata myriſtica) Piper, Zedoaria (Zadura) Zingiber: His addantur vernacula, nimirùm Anethum, Aniſum, A-

ρια προστεθήτω· δηλονότι τὸ ἄνηθον, τὸ ἄνισον, τὸ ἄρον, τὸ κάρον, ἡ κνήκος (κνῖκος) τὸ κόριον, τὸ κύμινον, τὸ μάραθρον, ἡ πεπερῖτις, τὸ σίνηπι, ὁ θύμος. (τὸ θύμον.)

ρλγ. Πόαι εὔοσμοι, καὶ στεφανικαὶ [ἐξ ὧν στεφάνους, ἀναστίλλους, καὶ στεφανίσκους αἱ στεφανοπλόκοι πλέκουσιν] εἰσὶν ὁ ἀμάρακος (τὸ σάμψυχον) ὁ ἀμάρανθος, ἡ ἀνθεμὶς, τὸ χρυσάνθεμον, ἡ καρυοφυλλαία, ἡ δακτυλίτις, ἡ ψευδόναρδος, ὁ ναρδόσταχυς, τὸ λευκόϊον ὠχρὸν, λευκόϊον τὸ Ἰταλικὸν [λευκόν τε, καὶ ἐρυθρὸν] ἡ Παιωνία, ἡ φλομὶς, λείριον τὸ ἐαρινὸν, τὸ ῥόδον, ἡ λιβανωτὶς, τὸ δελφίνιον, τὸ ἴον, ἡ πταρμική

ρλδ. Τῷ χόρτῳ ἐγκαταλέγονται, ἡ ἀλσίνη, ἡ ἀναγαλλὶς, ἡ ὄνωσις, τὸ χηνόβοσκον, τὸ κέστρον, ἡ μο-

rum, Carum, (Carvum) Cnicus (cartamus) Coriandrum, Cuminum, fœniculum, (marathrum) Piperitis, Sinapi, Thymus.

133. Herbæ odoriferæ, & coronariæ (è qvibus Corollas, serta, atq; servias Coronariæ vient) sunt; Amaracus (sampsuchũ, Majorana) Amaranthus, Bellis, Calendula, Caryophyllus, Digitalis, Lavendula, Spica nardi, Leucoium luteum, Leucoium Italicum (album & rubrum) Pæonia, Primula veris, Lilium convallium, Rosa, Rosmarinus, Consolida regalis, Viola, Ptarmica.

134. Gramini accensentur, Alsine, Anagallis, Anonis, (ononis,) Anserina, Betoni-

λίβδαινα, τὸ θλάσπι, ἡ χαμαίδρυς, ὁ δόναξ, τὸ σύμφυτον, ὁ σμίλαξ, ἡ κασσύθα, ὁ κύτισος, ἡ ἐρείκη, ἡ εὐφροσύνη, τὸ ἄρκτιον, ὁ λαγόπους, τὸ λεπίδιον, ἡ μαλάχη, τὸ μυριόφυλλον, τὸ βρύον, τὸ ὁλόστεον, τὸ ὑδροπέπερι, τὸ ἀρνόγλωσσον, τὸ πολύγωνον, τὸ πολυγόνατον, τὸ πολύγαλον τὸ σύμφυτον τὸ ἔλαττον, τὸ βατράχιον, ἡ μυρσίνη ἡ ἀγρία, ὁ ἠριγέρων, ὁ σόγχος, ἡ σέρις ἡ ἀγρία, τὸ τριπέτηλον, (τὸ τρίφυλλον) ἡ ἀκαλήφη, τὸ φῦκος τὸ θαλάσσιον, τὸ χρυσάνθεμον, καὶ ὁ φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων.

ρλε. Τῶν ἰατρικῶν (ἀκεστορικῶν) αἱ μὲν ἀλλοδαπαί, οἷον ἡ ἀλόη, ἡ τῆλις, τὸ ῥᾶ βάρβαρον, ἡ σένα· αἱ δ' ἡμεδαπαί· καὶ τούτων αἱ μὲν κηπαῖαι, καὶ ἥμεροι, αἱ δὲ πεδιά-

tonica, Bistorta, Bursa pastoris, Chamædrys, Carex, Consolida (Symphytum) Convolvulus (Smilax) Cuscuta; Cytisus Erica, Euphragia (euphrasia) Lappa, Lagopus, Lepidium, Malva, Millefolium, Muscus, Pilosella, Persicaria, Plantago, Polygonum, Polygonatum, Polygala, Prunella, Ranunculus, Ruscus, Senecio, Sonchus, Taraxacum, Trifolium, Urtica: Alga aqvatilis, Caltha, & Lens palustris.

135. Medicinalium aliæ peregrinæ sunt; ut Aloë, Fœnum græcum, Rhabarbarum, Sena: aliæ nostrates; eæq; vel hortenses, vel campestres. Hortenses;

στιμοι, καὶ ἄγριαι. Κηπαῖαι μὲν τὸ ἀβρότονον, ἡ ἄκανθος, τὸ ἀγήρατον, ἡ ἰασώνη, ὁ δίψακος, καὶ τἆλλα σκολύμων τῶν πιθασσῶν εἴδη· εἶτα ἡ γεντιανὴ, τὸ ἐλένιον (ἡ κλεωνία) ὁ ἐλλέβορος, τὸ ὅρμεινον, ἡ ὕσσωπος (τὸ ὕσσωπον) τὸ λιγυστικὸν, τὸ ἱπποσέλινον, τὸ παρθένιον, ἡ μίνθα (ἡ ἡδύοσμος) μίνθα ἡ οὔλη, ἡ νάρδος, τὸ ὤκιμον, ἡ γλύχων, τὸ πύρεθρον, τὸ πήγανον, ἡ σφάκος, ἡ θύμβρα.

ses; Abrotonum, Acanthus, Ageratum, Aqvilegia, Dipsacus, & aliæ Cardui sativi species: præterea Gentiana, Helenium (Enula, Inula) Helleborus, Horminum, Hissopus, Ligusticum (Levisticum) Hipposelinum, Matricaria, Menta, Menta crispa, Nardus, Ocimum, Pulegium, Pyrethrum, Ruta, Salvia, Satureja.

ρλϛ. Τῶν δὲ πεδιασίμων αἱ μὲν εὔκρατοί εἰσιν, οἷον τὸ ἀδίαντον, ὁ ἀσπάραγος, ἡ γλυκύρριζα· αἱ δὲ θερμαὶ, οἷον τὸ ἀψίνθιον, τὸ εὐπατόριον, τὸ πάνακες ἀγγελικὸν, τὸ σέλινον, τὸ μελισσόφυλλον, ἡ ἀρτεμισία, τὸ ἄσαρον, τὸ βούγλωσσον, βούγλωσσον τὸ πλατύφυλλον,

136. Campestrium verò aliæ sunt temperatæ; ut Adiantum, Asparagus, Glycyrrhiza; aliæ Calidæ; ut Absinthium, Agrimonia, Angelica, Apium, Apiastrum (Melissa) Artemisia, Asarum, Buglossum, Borrago, Buphthalmus, Beta, Chamæmelum (cha-

τὸ βούφθαλμον, τὸ τεύτλον, τὸ χαμαίμηλον, ἡ χαμαίπιτυς, τὸ κενταύριον, χελιδόνιον τὸ μέγα, καὶ τὸ μικρὸν, ἡ καλαμίνθη, ἡ κολοκυνθὶς, ἡ κόνυζα, ὁ δαῦκος, ἡ πιτυοῦσσα, ὁ καπνὸς, ἡ ὄσυρις, τὸ πράσιον, ὁ μελίλωτος, ἡ λινόζωστις, τὸ μελάνθιον, ὁ ὄρχις, τὸ ὀρείγανον, (ὀρίγανον) τὸ πευκέδανον, τὸ τράγιον, τὸ πολυπόδιον, τὸ σατύριον, τὸ σαξίφραγον, ἡ στοιβὴ, τὸ σκολοπένδριον, τὸ σχοίνανθον, τὸ σκόρδιον, τὸ ἕρπυλλον, τὸ βήχιον, καὶ ἡ βοτάνη ἱερά.

momilla) Chamæpytis, Centaurium, Chelidonium majus, & minus, Calamintha, Colocynthis, Conyza, Daucus, Esula, Fumaria, Linaria, Marrubium, Melilotus, Mercurialis, Nigella, Orchis, Origanum, Peucedanum, Pimpinella, Polypodium, Satyrium, Saxifragia, Scabiosa, Scolopendrium, Schœnanthum, Scordium, Serpillum, Tussilago, Verbena.

Αἱ δὲ ψυχραὶ, οἷον ἡ ἀτράφαξις, ἡ ὀξὺς, ἡ ὀξαλὶς, τὸ βλίτον, τὸ κιχώριον (κιχόριον) ἡ χονδρίλλη, ἡ σέρις, ὁ ὑοσκύαμος, ὁ μανδραγόρας, τὸ ὀξυλάπαθον, ἡ ἑλξίνη, ἡ ἀνδράχνη, σέρις ἡ στενόφυλλος, τὸ σπανάχιον.

Aliæ verò frigidæ; ut Atriplex, Acetosa, Acetosella, Blitum, Cichorium, Chondrilla, Intybus, (Endivia) Hyoscyamus, Mandragora, oxylapathum, Parietaria, Portulaca, Scariola, Spinacia.

Ἃ δὲ ὑγραὶ, οἷον ἡ νυμφαία, καὶ τὸ ποταμόγειτον, καὶ ἡ πιστάνα. Αἱ δὲ ξηραὶ, οἷον ἡ κληματὶς, ἡ χαμαικάλη, ἡ πτέρις, ἡ ἰσάτις, τὸ λάπαθον, τὸ πεντάφυλλον, ὁ φλόμος. Ἑπόμεναι δὲ, χειρουργικαί εἰσιν, ἡ ἀριστολογία, τὸ κυνόγλωσσον, τὸ ἠρύγγιον, ἡ οἰνάνθη, τὸ σπάρτιον, πολύγονον τὸ μικρὸν, τὸ ὑπερικὸν, τὸ πάνακες, ἀρτεμισία ἡ μονόκλωνος, τὸ ἑπτάφυλλον, τὸ τεύκριον, ἡ ἀσκληπιάς.

Aliæ verò humidæ; ut Nymphæa, , Potamogetum, & Sagitta. Aliæ deniq; ſiccæ; ut Clematis (vinca, vinca pervinca) Ebulus, Filix, Glaſtum(Iſatis) Lapathum, Qvinqvefolium (Pentaphyllum) Verbaſcum.

Seqventes Chirurgicæ ſunt; Ariſtolochia, Cynogloſſum, Eryngium, Filipendula, Geniſta, Herniaria, Hypericum, Panaces, Tanacetum, Tormentilla, Veronica, Vincetoxicum, &c.

ρλζ. Τελευταῖον δηλητηριώδη εἰσὶ, τὸ ἀκόνιτον, τὸ κώνειον, τὸ τοξικόν. Ἀλλὰ τὸ τῆς μήκωνος κάρηνον (ἡ κώδεια) τιτρωσκόμενον ἀποστάζει τὸ μηκώνιον, (τὸ ὄπιον) ὑπνωτικόν τε, καὶ ναρκωτικὸν ὂν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνώδυνον.

137. Tandem venenatæ ſunt, Aconitum, Cicuta, Napellus, ſed papaveris capitulum vulneratum, deſtillat Opium, qvod vim habet ſoporandi & ſtupefaciendi; ideoqve anodinum eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τρισκαιδέκατον.

ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΘΑΜΝΩΝ.

ρλη. Ἡ ἀκλὴ, ἡ ὀξυάκανθα, τὸ ῥιβέσιον, ἡ βάτος, βάτος ἡ ἰδαία, ὁ κισσὸς, ὁ κύπρος, τὸ βάλσαμον, τὸ βράθυ, τὸ κεράτιον, ὁ στρύχνος, ὁ παλίουρος ὁ ἀκανθώδης, ἡ ἄκανθα, θάμνοι λέγονται.

ρλθ. ὁ κάλαμος, ἡ κάννη, (ἡ φιλὶς) καὶ τὸ θρύον, καὶ ἡ σχοῖνος, ἐν τοῖς τενάγεσι γενόμενα περιΐασιν. (ἑλειογενῆ εἰσιν.)

ρμ. Ἐξ ἀποκοφθέντων τῶν βρύλλων ἀνόζων, οἷσπερ αἱ τύφαι ἐπιγίγνονται, ψάθους ποιοῦσιν οἱ καννηνοποιοί.

ρμα. Οἱ βωλῖται, τὰ οἴδνα, τὰ ὕδνα, τὰ ἀρχία τῶν μυκήτων ἀριστεύουσι.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

DE FRUTICIBUS.

138. Sambucus, Berberis, Ribes, Rubes, rubus Idæus, Hedera, Ligustrũ, Balsamum, Sabina, Siliqva (ceratium) solanum, spinosusq; Paliurus; Dumus item (sentis ac vepres) frutices cluent.

139. Arundo, Canna, Ulva, & Juncus in palustribus proveniunt.

140. Ex scirpis enodibus, (qvibus Typhæ innascuntur,) succisis tegetes conficiunt storearum confectores.

141. Boleti, Tubera, Capreolini, & Ruffuli inter fungos præstantissimi sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρεσκαιδέκατον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ, ΕΙΔΙΚΩΣ ΔΕ τῶν ὀρνίθων.

ρμβ. Ὅ,τι οὖν τὴν ζωὴν, καὶ αἴσθησιν, καὶ κίνησιν ἔχει ζῶόν ἐστι

ρμγ. Τὰ μὲν πτηνὰ ἵπταται διὰ πτερῶν, καὶ πτίλων· τὰ δ' ἔνυδρα (τὰ νηχόμενα) νήχεται τοῖς πτερυγίοις· τὰ δὲ τετράποδα βαδίζει καὶ τρέχει· τὰ δ' ἑρπετὰ, ἕρπει.

ρμδ. Τὰ πετεινὰ (οἱ οἰωνοὶ) δίποδα ἂν εἴη, καὶ πτιλωτὰ, καὶ ῥαμφωτά· χωρὶς τῶν κυψέλλων, καὶ ἀπόδων, καὶ κακοπόδων, ἄλλων τε, καὶ τῶν νυκτερίδων, δερμοπτέρων οὐσῶν, καὶ τριχωτῶν, καὶ ἀμφοδόντων.

CAPUT DECIMUM QVARTUM.

DE ANIMALIBUS, IN SPEcie verò de Avibus.

142. Qvicqvid vitâ, ſenſu, & motu præditum eſt, Animal eſt.

143. Alites volant, alis & pennis: Aqvatilia (natatilia) natant pinnis: qvadrupedia gradiuntur & currunt, reptilia repunt.

144. Volucres ſunt bipedes & plumatæ, & roſtratæ: exceptis cypſellis, & iis, qvæ vel nullos, vel malè accommodatos pedes habent, tùm cæteris, tùm veſpertilionibus, qvi membranaceis alis præditi, piloſi & utrinq; dentati ſunt.

ρμε. Τῷ ῥάμφει συλλέξαντα τὰ κοκκία, τὸν πρόλοβον ἀναμεστοῖ· οὐδὲν αὐτῶν οὐρεῖ.

145. Rostrô colligentes grana, ingluviem referciunt: nulla earum mingit.

ρμϛ. Ὑπὲρ τοῦ ἀπογεννᾷν νεοττεύουσιν (τὰς καλιὰς τεύχουσιν) αἱ ὄρνιθες· καὶ τὰς μὲν τῶν ἀλκυόνων (ἀλκυδόνων) λοχείας, τὸ πέλαγος παραδέχεται.

146. Procreationis causâ nidificant (nidos struunt) aves: sed Halcyonum (Alcedinum, Halcedinū) partus Pelagus ipsum suscipit.

ρμζ. Καὶ τότε ᾠὰ τίκτουσιν (ᾠοτοκοῦσιν) ὑπὸ τῷ λεπυρῷ τὸ λεύκωμα, καὶ τὴν λέκιθον (τὸ κρόκον) καλύπτοντα, καὶ ἐπῳάζουσαι, ἕως ἐκζωοῦσθαι αὐτὰ [ἐὰν μὴ οὔρινα, ἢ ζεφύρια, ἢ ὑπηνέμια ᾖ] τοὺς νεοσσοὺς, καὶ αὐτοὺς ποτὲ ἀπτῆνας, καὶ ἀπτίλους ἐκλέπουσιν· οὓς πιπίζοντας ἔτι, ἐν τῷ τῶν περιστερῶν γένει, περιστερίδια ὀνομάζουσιν.

147. Tùm pariunt ova, qvæ subter testâ albumen & vitellum (*luteum*) occulunt, iisq;, donec animentur, incubantes [nisi urina, aut irrita, atq; hypenemia sint] pullos, eósq; interdum involucres, atq; implumes excludunt, qvos, dum adhuc pipiunt, in columbarum genere pipiones nominant.

ρμη. Οἰωνοὶ ἁρπαγές εἰσιν, ὁ αἰγυπιός, ὁ ἰκτῖν, ὁ ἱέραξ, ὁ τριόρχης, ὁ σπιζίας· οἱ γαμψώνυχες ὄντες, ὄνυξι γαμψοῖς

148. Rapaces sunt, Vultur, Milvus, Accipiter, falco, nisus: qvæ ungvibus uncis Turtures, aliásqve a-

τὰς τρυγόνας, καὶ ἄλλας ὄρνιθας ἀβλαβεῖς διασπαράττουσι.

ves innocuas dilaniant.

ρμθ. ἡ γλαῦξ τῆς νυκτὸς μὲν [οὐ δὴ μόνον εὐσελήνου, ἀλλὰ καὶ ἀσελήνου οὔσης] βλέπει, μεθ' ἡμέραν δὲ σκιαυγεῖ (κιμμώσσει) ὥσπερ καὶ τὰ λοιπὰ ἄλλα νυκταλωπικὰ (νυκτάλωπα) ὑπάρχοντα· οἱονεὶ ὁ βύας, ἡ κύμινδις, ὁ σκὼψ, ὁ ἐλεός, ὁ αἰγώλιος, ὁ νυκτικόραξ, ἡ κερχνηΐς, ὁ αἰγοθήλης.

149. Noctua nocte [non sublustri solùm, sed & illuni] tuetur, interdiu cæcutit, ut & aliæ nocturnæ: Bubo, Asio, Scops, Aluco, Ulula, Nycticorax, Strix, Caprimulgus.

ρν. Οἱ φασιανοί, αἱ ὠτίδες, οἱ τέτρακες, οἱ τετράονες, οἱ ἀλεκτοροταῶ, αἱ μελεαγρίδες, ἀλέκτορες οἱ ἐκτομίαι, αἱ ἀτταγαῖ (οἱ ἀτταγῆνες) (αἱ πέρδικες) αἱ κακκάβαι,) ἐν στρηνῶν καὶ κνωχάλων μέρει τίθενται, καὶ εἰς ὀρνιθοτροφεῖα (ὀρνιθοβοσκεῖα) ἐγκαθειργνύμενοι βόσκεσθαι εἰώθασι.

150. Phasiani, Otides (*Tardæ*) Tetraces (*Urogalli*) *Tetraones*, Gallopavi, Meleagrides, Capones, Attagenes, Perdices in deliciis habentur, & ornithotrophiis (ornithobosciis) inclusæ pasci solent.

ρνα. Ὁ κύκνος, ὁ κέπφος, ἡ αἴθυια (ἡ πώυγξ) ἡ βοσκάς, ὁ ὀνοκρόταλος, ὁ ἀγριόχην, ὁ πελε-

151. Olor (*Cycnus*) Fulica, Mergus, Qverqvedula, Onocrotalus, anser ferus,

Pele-

κὰν, ὁ λάρος, καὶ ἄλλοι ἐν τῷ ὕδατι τὴν πλείστην ποιούμενοι διατριβὴν, στεγανόποδές εἰσι· μηδεὶς αὐτῶν σχιζόπους ἐστὶν ἤτοι πόδας πτιλωτοὺς ἔχει.

Pelecanus, Gavia, & aliæ aqvatiles, palmipedes ſunt: nulla fiſſos pedes habet, aut pennipes eſt.

ρνβ. Οἱ ψάροι μὲν ἀγεληδὸν ἵπτανται, ἀλλ' ἀτάκτως· αἱ δὲ γέρανοι καταλλήλως σφόδρα· οἱ δὲ ἐρωδιοὶ ὑψηλῶς λίαν.

152. Sturni gregatim, ſed absq; ordine. Grues valdè congruè, Ardeæ admodùm excelsè volitant.

ρνγ. Ὄρνιθες ᾠδικαί εἰσιν, ἡ ἀκανθὶς, ἡ κόρυς, ὁ χλωραύχην (ἡ χλωρηὶς, ἡ ἀηδὼν) ἡ ποικιλὶς, ἡ σπίζα, ὁ κελεὸς (ὁ ἴκτερος) ὁ κόσσυφος (ὁ κόψιχος) ἡ θραυπίς.

153. Canoræ ſunt, Acanthis, Alauda, Acredula (*Luſcinia, philomela, Aëdon*) Carduelis, Fringilla, Galgulus (Galbula) Merula, Linaria.

ρνδ. Ἡ φάσσα, καὶ ἡ πελειὰ, περιστεραί εἰσιν ἄγριαι· ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἐκτρέφονται αἱ περιστεραὶ, περιστερεὼν, ἢ περιστεροτροφεῖον ἀποκαλεῖται.

154. Palumbus, (Palumbes) & Livia ſunt columbæ feræ: Locus, qvo columbæ educantur, Periſtereon (Periſterotrophium, Columbariũ) vocitatur.

ρνε. Ὁ μέροψ, ὁ ἔποψ, ὁ δρυοκολάπτης, ἡ συκαλὶς, ὁ ἐρίθακος,

155. Merops, Upupa, Picus, Ficedula, Rubecula (Erithacus)

ὁ ὑπολαῒς (ὑπολωῒς) ὁ φοινίκουρος βόσκονται τοὺς σκώληκας· ὥσπερ δὴ καὶ ὁ πυῤῥούλας τάχα, καὶ ὁ αἰγοκέφαλος.

Curruca, Rubecilla (Phœnicurus) vermibus vescuntur; ut & Pyrrhulas, atq; Vanellus fortassè.

ρνϛ. Τὸν τρόχιλον (τροχίλον) καὶ τὸν αἰγιθαλὸν τὸν μικρὸν, παραβάλλειν ἑαυτοὺς πρὸς τὸν στρουθὸν τὸν λιβυκὸν (στρουθοκάμηλον, παγγέλοιον ἂν εἴη.

156. Si Trochilus, & parvus Parus se Struthioni (Struthiocamelo) compararent, perqvàm ridiculum id foret.

ρνζ. ἡ κίχλη ὄλεθρον κακκᾶν ἑαυτῇ λέγεται· ἐπιχεζούσης γάρ τι αὐτῆς, αὐτόθεν ἡ στελὶς παραφύεται· ἐξ ἧς ὁ ἰξὸς ποιεῖται, ὑπὲρ τοῦ ἰξεύειν τὰς ὄρνιθας.

157. Turdus sibi ipsi exitium cacare dicitur: qvia, qvod is conspurcat, ex eo Viscum pullulat: unde Viscum (Viscus) conficitur ad aves capiendas.

ρνη. Ἡ ὄρτυξ μείουρός ἐστιν, ὁ δὲ κίγκλος (ἡ σεισοπυγὶς) τὸ ὀῤῥοπύγιον (οὐροπύγιον) ἀκαμάτως σαίνει· ὁ δὲ ταὼς τὸ οὐραῖον αὐτοῦ πολυόμματον διαπετάζων γαυριᾷ. (Γαίει.)

158. Coturnix curtam habet caudam, Motacilla caudam indefessè motat, Pavo caudam ocellatã dispandens superbit.

ρνθ. Ὁ κορυδαλὸς τὸν λόφον, ὁ δ' ἀλε-

159. Cassita cirrum, Gallus cucuriens in-

κιρύων ἐπὶ τοῦ βολεῶνος (κοπρῶνος) κοκκύζων, αὐτοῦ τὸν κυρβασίαν λοφίζει.

sterqvilinio cristam suam erigit.

ρξ. Ὁ μὲν χὴν, ὁ ψωμιζόμενος, τοῦτ᾽ ἔστιν, ὁ ψωμοῖς λιπαινόμενος, παχυνόμενος, κλάζει· ὁ δὲ βρένθος (ἡ νῆσσα) βρενθύεται· ἡ δὲ ὄρταλις (ἀλεκτορὶς) κακκαβίζει· ὁ δὲ κόραξ, κρώζει· ὁ δὲ ἀετὸς, καὶ ὁ πελαργὸς κλαγγάζουσιν· ὁ δὲ κόκκυξ, κοκκύζει· ἡ δὲ κίσσα κισσαβίζει· ὁ δὲ κολοιὸς (ὁ κορακίας) κολοιᾷ· ἡ δὲ κορώνη κελαρύζει· ἡ δὲ χελιδὼν ψιθυρίζει ἢ πλυβίζει· ὁ δὲ στροῦθος στρουθίζει, καὶ μινυρίζει.

160. Anser (Gansa) qvi turundis saginatur, atq; opimatur, gingrit; Anas tetrinnit; Gallina gracillat, & glocitat (gluctit.) corvus crocitat; Aqvila clangit; Ciconia crepitat (*glotorat*) Cuculus cuculat; pica garrit: Monedula (*graculus*) fringulat; Cornix cornicatur; Hirundo trinsat; Passer fritinnit, aut minurit.

ρξα. Τὸ λοιπὸν ἡ ψιττάκη (ὁ ψίτακος) φωνὰς ἐνάρθρους μορφοῦν (τὰς φωνὰς διαρθροῦν) ἐθίζεται. Ὅθεν καὶ ὄρνις ἀνθρωπόγλωσσος προσαγορεύεται.

161. Cæterùm psittacus articulatas voces conformare svescit, unde etiam humanæ vocis imitator dicitur.

ρξβ. Ὁ φοῖνιξ, ὁ γρὺψ,

162. Phœnix, Gryps. Har-

αἱ ἅρπυιαι, λογοποιήματά εἰσι.

Harpyiæ, figmenta sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντεκαιδέκατον.

CAPUT DECIMUM QVINTUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἐνύδρων.

DE AQVATILIBUS.

ρξγ. Οἱ ἰχθύες τὸ διὰ στόματος εἰσβεβλημένον ὕδωρ, διὰ τῶν βραγχίων ἐκβάλλουσιν.

163. Pisces Lympham per os immissam, branchiis emittunt.

ρξδ. Ὧν οἱ μὲν λεπιδωτοὶ, ζωοτόκοι, οἱ δὲ λεῖοι, ᾠοτόκοι εἰσί.

164. Ex qvibus sqvamosi, vivipari sunt, glabri ovipari.

ρξε. Καὶ οἱ μὲν ἄρρενες, τὸν θορὸν ἔχουσιν, αἱ δὲ θήλειαι, ᾠά.

165. Et mares qvidem habent lactes, fœminæ autem ova.

ρξς. Ποτάμιοί εἰσιν, ὁ ἔλλοψ, ὁ ἀντακαῖος, ἡ ἀμία, ἡ (ὁ) ἔγχελυς [ἥπερ γλισχρὰ οὖσα τῶν ἁπτομένων ἐξολισθαίνει.] ὁ κέφαλος, ἡ τρίγλη, ὁ τρώκτης (ὁ πυρροῦς) ὁ κεστρεὺς, ὁ λινεὺς, ὁ λευκίσκος, ὁ κωβιὸς, ὁ γαλεὸς, ἡ κωβῖτις, ἡ κωβίτης ἡ κεντρῖνις, ὁ ἐρυθρόφθαλμος, ὁ φοξῖνος, ὁ κόττος.

166. Fluviatiles sunt, Sturio (*Acipenser*,) Huso, Amia, Angvilla [qvæ cùm lubrica sit, capessentibus elabitur] Capito, Mullus (*Barbus*) Trutta (*Aurata*) Thymallus, Mugil, Alburnus (Leuciscus) Gobius (Fundulus) Mustela, Cobitis, Cobitis aculeata, Rutilus, Foxinus, Cothus.

ρξζ. Λιμναῖοι, καὶ ἐν κολυμβήθραις, καὶ ἰχθυοτροφείοις τρεφόμενοι, ὁ κυπρῖνος, ὁ λύκος, ὁ κορακῖνος, ἡ πέρκη (ἡ περκὶς) ὁ ψύλων, ὁ μελανοῦρος.

167. Piſcinales, qvi in piſcinis, piſciumq; vivariis nutriuntur; Carpio (*Cyprinus*, *Cyprianus*) Lucius (*Lupus*) Coracinus, Perca, Tinca, Oculata, (Melanurus.

ρξη. Πελάγιοι (πελάγειοι (ὁ σάλαγξ, ἡ μύραινα, ἡ μυραινὶς ἡ ῥυάς, ὁ γόγγρος, ἡ ἀφύη (ἀφρύη) ἡ βάτος, ὁ σκόμβρος, τὰ ὄστρεα (ὄστρεια) καὶ τέρατα θαλάσσια πολυειδῆ, ὁ ἱπποπόταμος, ἡ φώκη, ἡ σειρήν.

168. Marini; Salmo (Eſox) Muræna, Murenula, Fluta, Congrus, Apua, Raja, Scombrus, Oſtrea, & varia marina monſtra: ſ ⁊ Hippopotamus, Phoca, Siren.

ρξθ. Τὰς μαινίδας [τῶν ἰχθύων πολυγονωτάτους] τὰς ἡλισμένας ἐν πιθαρίοις, τὰς δὲ ψήττας (τοὺς ῥόμβους) κεκραμβαλισμένας τε, καὶ δικηλεμένας ἐν φακέλλοις ἡμῖν προσκομίζουσιν.

169. Haleces [piſcium fæcundiſſimos] ſalitas in Tinis, paſſos verò, ut & ſole toſtos paſſeres, in faſciculis nobis adferunt.

ρο. Ὁ ὀνίσκος, πλὴν κατατεθλασμένος (ἀποδεδαυλισμένος) οὐκ ἔστι βρώσιμος.

170. Aſellus, niſi probè contuſus, eſui non eſt.

ροα. Ὁ δελφὶν (δελφὶς) μὲν τὴν ὠκύτητα, ἡ δὲ φάλαινα (τὸ κῆτος) τὸ μέγεθος πάντων προάγει.

171. Delphin, (Delphinus) pernicitate, Balæna (*Cetus*) magnitudine omnibus anteit.

ροβ. Ὁ ἀστακὸς, ὁ καρκίνος, καὶ ὁ κάμμαρος, ταῖς χηλαῖς αὐτῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ εἰς τὸ πλάγιον καὶ εἰς τὸ ὄπισθεν βαδίζουσιν.

172. Aſtacus, Cancer & Cammarus cum Chelis ſuis prorſum (antrorſum) obliqvè & retrorſum gradiuntur.

ρογ. Ἐκ τοῦ τῆς πορφύρας (τῆς κογχύλης, τοῦ κογχυλίου) ὀστρέου ἡ πορφύρα ποιεῖται.

137. Ex purpuræ (muricis, conchylii) oſtro, Purpura comparatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑκκαιδέκατον.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΤΗΝΩΝ.

DE JUMENTIS.

ροδ. Τὰ κτήνη, ζῶά ἐστι τιθασσὰ, καὶ οἰκεῖα, ἡμᾶς ὀνάμενα.

174. Jumenta, ſunt animalia Cicuria, atq; domeſtica, nos juvantia.

ροε. Ὁ μὲν γὰρ κάμηλος κυρτὸς, ἀντὶ ὄχου (ὀχήματος) ἐστίν.

175. Gibboſus (gibber) enim Camelus vehiculi vicem præſtat.

ρος. Ὁ δ᾽ ἵππος περισσὸς τὴν χαίτην, καί-

179. Eqvus jubâ inſignis, etſi ferox indo-

le

περ ὄβελμος τῇ φύσει, καὶ κῦρος ὤν, ὅμως δεδαμασμένος τῷ ἀναβάτῃ ὑπακούει. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐν τοῖς ὕστερον.

le, & ſuperbus, domitus tamen, ſeſſori obtemperat. De qvo infrà.

ροζ. οὐχ ἧττον δὲ, ἀφηνιαστὴς γενόμενος, ἀγριοῦταί ποτε, καὶ τὸν ἐπιβάτην ἀποκρούσας καταβάλλει, καὶ λακτίζει.

177. Effrænis nihilominùs efferatur aliqvando, ſeſſorémqve excuſſum dejicit aut calcitrando ferit.

ροη. Ἐκτομίας γενόμενος, χρεμετίζων λήγει.

178. Cantherius factus hinnire deſiſtit.

ροθ. Αὐτοῦ ἔτι πώλου τυγχάνοντος, τοῖς ὄνυξιν ἐμβάδες (κρηπῖδες) σιδηραῖ οὐ μὴ ἐφαρμόζονται.

179. Dum adhuc pullus eſt, ungulis ejus ſoleæ ferreæ non applicantur.

ρπ. Ὄνος (κάνθων) ὁ ἀνάσιμος, ὑπ' ὀνηλάτου ῥοπαλιζόμενος ὀγκᾶται.

180. Pandus(repandus)aſinus ab agaſone fuſte percuſſus rudit.

ρπα. Ὁ ταῦρος μὲν ἀνθερεῶνα κρεμαστὸν ἔχων, βοᾷ καὶ μυκᾷ. ὁ δ' ἀμνὸς, βληχᾶται.

181. Taurus palea-re pendulum habens, boat, & mugit: Agnus balat.

ρπβ. Ὁ κτίλος, κριός ἐστιν, ὁ τομίας, ὃς σκυλλόμενος (τειρόμενος) κεραΐζει, ἢ κορύπτει.

182. Vervex eſt aries, cui ſcrotum ademtum; qvi vexatus arietat, vel cornu ferit.

ρπγ. Τῷ μὲν αἰγὶ, καὶ τῷ τράγῳ τῷ ἐκτετμημένῳ ἤρυγγός ἐστι· τῷ

183. Capro & hirco caſtrato aruncus eſt; hædo autem, qvantum-

τῷ ἐρίφῳ, καίτοι ἀσελγεῖ, καὶ κορυπτίλῳ ὄντι, οὔπω.

tumvis petulanti, & petulco, nondum.

ρπδ. Ὁ γρύλλος γρυλλίζει μὲν, ἀλλ' οὐκ ἀναμασᾶται, κἂν δίχηλος ᾖ. Οὗτος ἄτμητος μὲν ὑπάρχων, χοῖρος, ἐκτετμημένος δὲ, Σῦς τομίας ὀνομάζεται.

184. Porcus grunnit, sed non ruminat; utut bisulcus. Hic non castratus, dicitur verres; exsecta sus majalis.

ρπε. Τὰ χοιρίδια, καὶ αἱ ὑάδες (τὰ ὑάδια) τὸ οὖθαρ τῆς ὑὸς τῆς τετοκείας θηλάζουσιν· ἀπογεγαλακτισμένα δὲ, δέλφακες καλοῦνται.

185. Porcelli (Porculi) suculæ sumen scrofæ sugunt: à lacte depulsi nefrendes dicuntur.

ρπς. Ὁ κύων, σὺν τοῖς κυναρίοις (τοῖς σκύλαξιν) ὑλακτεῖ τὸν προσήλυτον· τὸν δὲ πλησιάζοντα δάκνει ἤδη καὶ λαθραίως.

186. Canis cum catulis allatrat advenam, propinqvantem mordet, vel clanculùm.

ρπζ. Ἐρεθιζόμενος σέσηρε, τὸ ῥύγχος διαστέλλων, καὶ ἀῤῥαρίζει· θεινόμενος δὲ, σχετλιάζει· ἄλλοτε ὑλᾷ, καὶ βαΰζει.

187. Si irritatus fuerit, distentô rictu ringitur, & AR AR ingeminat: si fuerit percussus, qviritatur: aliàs latrat & baubatur.

ρπη. Τῇ λύσσῃ ἁλισκόμενος (λυσσῶν ἢ λυσσώδης ὢν) διατρέχει ἁπανταχοῦ καὶ τῷ τυχόντι

188. Rabie correptus (rabidus, rabiosus) discurrit passim, &, in qvod irruit, laniat,

ἐπαίοντων, καταδρύπτει αὐτὸ, καὶ κυνοδήγματι αὐτοῦ ὑδροφόβον (κυνόλυσσον) ἀπεργάζεται.

niat illud, morsuq; suo hydrophobum (rabie caninâ correptum) reddit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑπτακαιδέκατον.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΗΡΙΩΝ.

DE FERIS.

ρπθ. Οἱ θῆρες ἐν ἄλσεσιν εὐθαλέσιν, ἤτοι παρὰ τὰ νάπη τῶν ὑλῶν νεμηθέντες, εἰς τὰ γωλεὰ (σπήλαια) καὶ τοὺς φωλεοὺς ἀναφοιτῶσιν.

189. In amœnis nemoribus, aut secus sylvarum saltus pastæ feræ, repetunt (*referunt se ad*) sua lustra (*spelæa*) & latebras.

ρϟ. Ὁ ἐλέφας τῶν θηρίων μέγιστον συρίσσει, καὶ διὰ τὸ ἐστερῆσθαι τῆς ὀκλάσεως (διὰ τὸ ἔχειν σκέλη ἀγόνατα, καὶ ἄκαμπτα) διὰ τῆς προβοσκίδος (τῆς προνομαίας) τὴν βορὰν προσελκύει.

190. Elephas (*Elephantus*, *Barrus*) belluarum maxima, barrit: & qvia flexu genuum destituitur (crura sine geniculis, atq; inflexibilia habet) proboscide (promuscide) pabulum attrahit.

ρϟα. Ὁ μονόκερως, τὰς κρυφαιοτάτας ἐρημίας, καὶ λασιῶνας πάνυ ἀξένους κατανέμεται.

191. Monoceros (*Unicornis*) abditissima deserta, inhospitaq; tesqva incolit.

ρϟβ. Ὁ ῥινόκερως, ὀστεόλοπός ἐστι.

192. Rhinoceros osseis sqvamis indutus est.

ρϟγ. Τῆς ἄλκης (τοῦ τραγελάφου) σκύτος, ἄτομόν ἐστιν.

193. Alcis tergus secando est impenetrabile.

ρϟδ. Ἄρκτος ὁ μαλλωτὸς βρομεῖ.

194. Ursus villosus murmurat.

ρϟε. Ὁ πάρδος (ὁ πάνθηρ) καὶ ἡ πάρδαλις, ὅσα τριστοῖς ἅλμασιν οὐχ ἁλίσκουσιν, ἀφιεῖσι.

195. Pardus (*Panther*) & Pardalis, qvæ terno saltu non prehendunt, mittunt.

ρϟς. Πάντας τοὺς θῆρας θηριότητα ἡ τίγρις ὑπερβαίνει.

196. Omnes feras ferocitate Tigris superat.

ρϟζ. Ὁ λύγξ ὁ βαλιός, ὀξυώπης ἐστὶν, ἢ ὀξυωπεῖ.

197. Lynx maculosa visu pollet, sive acutè videt.

ρϟη. Τὸν ἔλαφον οὐ βαρύνει τὰ κέρατα, καίπερ μεγάλα ὄντα· γοργὸς, καὶ μακρόβιός ἐστι, καὶ βρωμᾶται ἐνίοτ', ὡς ὁ τράγος.

198. Cervum cornua non gravant, qvamvis grandia: agilis est, & longissimi ævi: rancet qvandoq;, ut hircus.

ρϟθ. οὐκ ἀπεμφερὴς αὐτῷ ὁ πρόξ ἐστι, καὶ ἡ δόρξ (δορκάς) ἧς ὁ ἄρρην νεβρὸς (ἐλλὸς) ὑπάρχει· ἄμφω ὅμως ἐλάττους εἰσίν.

199. Non absimilis est huic Dama, & caprea (Dorcas) cujus masculus Hinnulus est: ambæ tamen minores sunt.

σ. Ὁ αἰγόκερως, καὶ ἡ αἴγαγρος τὰς ἐρίπνας (τοὺς κρημνοὺς, ἢ πέτρας κρημνώδεις) ἀναβαίνουσιν.

200. Capricornus (Ibex) & Rupicapra præruptas rupes ſcandunt.

σα. Ὁ βούβαλος (ἡ βουβαλὶς) καὶ ὁ βόνασος, βόες ἄγριοί εἰσιν.

201. Bubalus (*Biſon*) & Urus feri boves ſunt.

σβ. Ὁ λέων ὤμους λασίους ἔχων, καὶ ἡ λέαινα, φοβερῶς βρυχῶνται.

202. Leo armis hirtis, & Leæna formidoloſè rugiunt.

σγ. Ἡ ἀλώπηξ (ἡ κιδάφη) ἅμα τῷ ἦρι (πρὸς ἔαρ ἤδη) ἀλωπεκίαν πάσχουσα μαδὴ (μαδαρὰ) γίνεται, ἢ μαδᾷ· κνυζᾷ, καὶ ἀτιθάσευτος οὖσα τιθασεύεται οὐδεπώποτε.

203. Vulpes ineunte (appetente) Vere, defluvium pilorum patiens, glabra, atqve depilis fit, ſive glabreſcit: gannit, & cùm ſit feritatis indomabilis, nunqvam cicuratur.

σδ. Τοῦ λαγωοῦ οὐδὲν δειλότερον· ψοφοδεὴς γὰρ τυγχάνει ὤν, καὶ πρὸς ἅπαντα ψόφον τὰ ὦτα ἵστησιν, ἢ ἀφορμήσας ἐπὶ τοὺς ἀκανθεῶνας, καὶ τὰ ῥαπήια καταφεύγει· ἀγρευθεὶς δὲ, βύζει.

204. Lepore nihil timidius: ad qvosvis ſonos, atq; ſtrepitus pavens, aures arrigit, aut proripiens ſe, ad dumeta, (vepreta) ac ſenticeta confugit: dum capitur, vagit.

σε. Ὁ δασύπους (λαγίδεος ὁ γεωρύχος) τῷ

205. Cuniculus fodicando cuniculos,

Tal-

ὀρύσσειν ὑπορύγματα· ὁ δὲ σπάλαξ (ἀσπάλαξ) θρόμβους ποιεῖ.

Talpa grumos facit.

σς. Τῷ ἐχίνῳ (τῇ ἀκάνθῳ) καὶ τῇ ὑστρίχι ἀκανθώδει, ἀντὶ τριχῶν ἄκανθαί εἰσιν.

206. Echino (Herinacio, *Erinacio, Hericio*) & hispidæ Hystrici aculei sunt pro pilis.

σζ. Ὁ πίθηκος (πίθηξ) καὶ ὁ κερκοπίθηκος ἔργων εἰσὶ τῶν ἀνθρωπείων μιμηταί.

207. Simia, & Cercopithecus sunt operum humanorum imitatores.

ση. Ὑπὲρ τὸν ἐλειὸν, καὶ τὴν μελίδα, μηδὲν ὑπνηλότερον.

208. Glire & Mele nihil somnolentius.

σθ. Ἡ ἰκτὶς, ἡ γαλῆ, ἡ γαλῆ ἡ ἀγρία, ἡ γαλῆ ἡ Σκυθικὴ, ἡ γαλῆ ἡ Ἄλπειος, ὁ μῦς ὁ Ἄλπειος, (ὁ μυωξὸς) ὁ μῦς ὁ Νορικὸς, ὁ μῦς ὁ ποντικὸς, ταῖς σπολάσι (ταῖς καυνάκαις) πρέπουσιν.

209. Viverra, Mustela, Martes, Martes Scythica, Mustela Alpina, Mus Alpinus, Mus Noricus, Mus Ponticus, pelliceis cōveniunt.

σι. Ὁ σκίουρος, ἡ κέρκος (μῦς ὁ ἀρουραῖος) ὁ ἀρτομῦς, ὀπὰς ἑαυτοῖς γλάφουσιν.

210. Sciurus, Sorex, Cricetus foramina sibi cavant.

σια. Ἀλλὰ μὴν ὁ μῦς, ἡ μυογάλη, ὁ ὕραξ, εἰς τὰς ἀρτοθήκας, καὶ

211 Sed Mus, Mus major, mus araneus, panaria, & penu-

ἐδεσμαλοθήκας καθερπύζοντες, διὰ τῆς μυοκόπρου (τοῦ μυοχόδου) ἀνακεκαλυμμένοι, ταῖς γαλαῖς, ἢ ταῖς μυάγραις ἄγρα θαμινῶς γίνονται.

aria perreptantes, & muſcerdis ſe prodentes Catis (*Felibus*) aut muſcipulis ſubinde præda fiunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀκτωκαιδέκατον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΜΦΙΒΙΩΝ, ΚΑΙ ΕΡΠΕΤΩΝ.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

DE AMPHIBIIS, ET REPTILIBUS.

σιβ. Ἀμφίβιά εἰσιν, ὁ κάστωρ, ἡ ἐνυδρὶς, ὁ βάτραχος ὁ κοάζων, ἡ χέλυς (χελύνη, χελώνη) ὁ φύσαλος, ὁ φρῦνος, καὶ ὁ κροκόδειλος, ὃς μεταξὺ μασσάζων, μάστακα (σιαγόνα) τὴν ἄνω κινεῖ.

212. Amphibia ſunt, Caſtor (*Fiber*) Lutra, Rana coaxans, Teſtudo, Bufo, Rubeta, & Crocodilus, qvi inter manducandũ maxillam (*mandibulam*) ſuperiorem movet, &c.

σιγ. Τὰ ἑρπετὰ (ἑρπύζοντα) καὶ τὴν λεβηρίδα (τὸ σύφαρ) ἀποδυόμενα, ὁ ὄφις ὁ συρίσσων, ὁ ὕδρος, ὁ τυφλῖνος, ἡ βοὰ, ἡ ἀσπὶς,

213. Serpentia, exuviáſqve deponentia: ſibilans angvis (*Coluber*) Natrix, Cæcilia, Boa, Aſpis, Di-

ἡ διψὰς (ὁ πρηστὴρ) ἡ πτυὰς, ὁ ἔχις, ἡ ἀμφίσβαινα, ἡ ὕδρα.

Dipsas præster) Ptyas, (Vipera, Amphisbæna, Hydra. (Excetra.)

σιδ. Ὁ μὲν δράκων τῇ ἐκπνοῇ, ὁ δὲ βασιλίσκος τῇ ἀντιβλέψει ἀναιρεῖ.

214. Draco ipso halitu, Basiliscus obtutu necat.

σιε. Ἡ σαύρα, ἡ σὴψ, ὁ ἀσκάλαβος, (ὁ κωλώτης) ἡ σαλαμάνδρα, ὁ σκορπίος ποσὶ βαδίζουσιν.

215. Lacerta, Seps, Stellio, Salamandra, Scorpio (Scorpius) pedibus ambulant.

σις. Ἔστι δὲ καὶ εὑρεῖν κοχλίαν, ἐκτὸς τοῦ χελύου. (χελείου.)

216. Licet verò reperire & cochleam, sine testâ. (Limacem.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννεακαιδέκατον.

CAPUT DECIMUM NONUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἐντόμων.

DE INSECTIS.

σιζ. Ἐκ τῶν ἐντόμων εἰσὶ, πρῶτα μὲν οἱ σκώληκες ποικίλοι, ὧνπερ οἱ δρῖλοι μὲν τοὺς κοπρῶνας, αἱ κάμπαι (ξηρωξαλλίδες) τὰ φυτὰ (τὰ ἔρνη) οἱ τερηδῶνες (οἱ θρίπες) τὰ ξύλα, οἱ σῆτες

217. Ex insectis sunt primò varii vermes: è qvibus Lumbrici qvidem fimeta, Erucæ plantas, Teredines (*Coßi*) ligna, Tineæ vestes, tùm alias, tùm Bombycinas, Sericas,

τὰς ἐσθῆτας [ἄλλας τε, καὶ τὰς βομβυκίνας, ἢ σηρικὰς, καὶ ὁλοσηρικὰς] αἱ σίλφαι τὰς βίβλους, οἱ ἴουλοι τὰς ἀμπέλους, οἱ τρῶκες τὸν σῖτον τρώγουσιν· οἱ δ' ἶπες (αἱ οὖλαι) ἐν τοῖς κέρασι, καὶ κρέασιν, αἱ ἀσκαρίδες, καὶ ἕλμινθες τοῖς τῶν ζώων ἐντέροις ἐγγίνονται.

σιη. Αἱ κονίδες, οἱ φθεῖρες, οἱ ψύλλοι, οἱ κώνωπες, οἱ κόρεις, τὰ ἀκάρη, καὶ δὴ καὶ οἱ κρότωνες, καὶ αἱ βδέλλαι ἡμᾶς αὐτοὺς κακοῦσιν.

σιθ. Οἱ βόμβυκες τὸ σηρικόν· αἱ μέλισσαι αἱ βομβοῦσαι τὰ τοῦ μέλιτος κηρία [ὅπερ οἱ κηφῆνες καταβρώσκουσι] ποιοῦσι, καὶ μελιτουργοῦσι (τιθαιβώσσουσι) τὸ σμῆνος, οἱονεὶ νέαν ἀποικίαν, ἐκπέμπουσαι.

σκ. Αἱ ἀνθρῆναι, καὶ οἱ σφῆκες κέντρον (κεντρίδα) ὀξὺ (παροξὺ) ἔχουσι.

& Holoſericas) Blattæ libros, Convolvuli (*Volvoces*) vites, Gurguliones (*Curculiones*) frumenta, corrodunt: Termites verò cornibus & carnibus, Aſcarides, atq; Helminthes inteſtinis animalium innaſcuntur.

218. Lendes, pediculi, Pulices, Culices, Cimices, Acari; qvin & Ricini ac Hirudines (*ſangviſugæ*) nos ipſos infeſtant.

219. Bombyces ſericum: Apes bombilantes favos mellis [qvod Fuci depaſcunt] conficiunt & mellificant; examen, ut novam coloniam, emittentes.

220. Crabrones & Veſpæ, acutô (præacuto) ſunt aculeô.

σκα. Τῷ οἴςρῳ (οἰςρήματι) δονούμενα (οἰςρούμενα, ἢ οἰςρῶντα) τὰ βοσκήματα ἐξάλλει.

221. Oestro (*Trabano, Asilo*) percita pecora subsiliunt.

σκβ. Τῶν κανθάρων, καὶ τῶν ἀκρίδων πλείω γένη ἐςίν· ἔνια αὐτῶν βρώσιμα.

222. Cantharorum & locustarum genera complura sunt: qvædam edulia.

σκγ. Οἱ βροῦχοι (βροῦκοι) οἱ κοπρίωνες, αἱ κανθαρίδες, οἱ χρυσοκάνθαροι, οἱ κάραβοι οἱ κεράτιαι, αἱ ψυχαὶ, αἱ πυριλαμπίδες (λαμπυρίδες) αἱ φάλαιναι (οἱ πυραῦςαι) πτηνά εἰσιν· ὁ δὲ γναφεὺς, ἡ σκολοπένδρα, ὁ ὀνίσκος, ὁ κονίσκος, ὁ χοιρίων, ὁ ἀράχνης ὁ λιμναῖος, ἑρπετά.

223. Bruchi & Scarabæi Cantharides, Chrysocanthari, Scarabæi cornuti, (*Lucanici*) & Papiliones, & Cicindelæ (*Nitedulæ, Lampyrides*) & hepioli (*pyraustæ*) &c. volatiles sunt; Fullo, Scolopendra, Oniscus, (Multipeda, Centipeda, Millepeda) Coniscus, Porcellio, Tipula, &c. reptiles.

σκδ. Ὁ μὲν τέττιξ ἀγρόθι, ὁ δὲ γρύλλος οἴκοθι, τετρίζουσιν.

224. Cicada foris, Gryllus domi, cantillant.

σκε. Ὁ μύρμηξ (μύρμος) μινυρὸς μὲν ὢν τυγχάνει, ἀλλ᾽ ἐνεργὸς, διὰ παντὸς κάρφη, καὶ ψιχία φορῶν.

225. Formica pusilla est, sed actuosa, semper festucas, & micas ferens.

σκς. Ὁ ἀράχνης τὴν ἀράχνην (τὸ ἀράχνιον) πλέκει.

226. Aranea (*Araneus*) araneum (aranei telam) nexat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστόν.

CAPUT VIGESIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ.

DE HOMINE.

σκζ. Ἄρχων τῶν ζώων, καὶ τοῦ ὅλου ἐπιτομὴ (μικρόκοσμος) ὢν ὁ ἄνθρωπος, κλαυθμυρίζων γεννᾶται.

227. Princeps animantium & universi epitome, (microcosmus) Homo, vagiens nascitur.

σκη. Τοῦτον ἀπὸ τοῦ τοκέτου ἐσπαργανωμένον, ἐν τῷ λίκνῳ ἀνακλίνει ἡ γενέτειρα, ἤτοι ἡ μαῖα, καὶ ἀναθάλπει.

228. Hunc post partum fasciatum, in cunas reponit genitrix, aut obstetrix fovétq;.

σκθ. ἡ δὲ τροφὸς (τίτθη) βιοδώρος, ἐναγκαλιζομένη, καὶ φιλοῦσα τὸ τρέφος αὐτῆς, τοῖς τιτθοῖς γαλακτοτροφεῖ αὐτό, τὸ δὲ βρέφος θηλάζει.

229. Nutrix verò alma, amplectens & amplexans alumnum suum, uberibus lactat, pusio ipse lactet.

σλ. Ἀπὸ τῶν σπαργάνων (ἀπὸ τῶν κοιτίδων) ἐπὶ τὰ ὀχοδρομεῖα

230. A fasciis (cunabulis, sincunabulis) ad serperastra venit infãs bi-

ἔρχεται τὸ παιδάριον δίενον (διελὲς) καὶ τότε τὴν βάδισιν πλάττει, καὶ λαλεῖν, μᾶλλον δὲ βαμβαίνειν (ψελλίζειν) ἄρχεται κροτάλοις, καὶ κόραις, καὶ ἄλλοις ἀθύρμασιν ἀθύρον.

bimulus ac incessum sibi format, & fari vel potiùs balbutire incipit, crepitaculis, pupis & crepundiis ludens.

σλα. Οἱ ἄνηβοι (οἱ ἀπότριχες) ἡβῶντες, (ἔνηβοι γιγνόμενοι) τὴν εὐφωνίαν (φωνὴν τὴν εὔηχον) ἀλλάσσουσι, καὶ τραγίζουσιν.

231. Impuberes cùm pubescunt (puberes fiunt) sonoram vocem alterant, hirqvitalliúntqve.

σλβ. Οἱ μὲν ἔφηβοι, ἤϊθεοι λέγονται οἱ δ' ἀμφήλικες, αἰζηοί, ἢ πάλλακες.

232. Ephebi dicuntur adolescētes: adulti, Juvenes.

σλγ. Ἡ ἀκμὴ πρὸς παρακμὴν, ἢ προβεβηκυῖαν ἡλικίαν ἐγκλίνει· (παρακμάζει) ἡ παρηλικία, ῥυτίδας (φαρκίδας) ἐπιφέρει.

233. Virilis ætas ad provectam vergit: Senilis rugas & canos adfert.

σλδ. Πρεσβεῖα (γεραιὰ) πολυετὴς, νωδὴ γίνεται ὁ νωδογέρων, πέμπελος, καὶ τυμβογέρων.

234. Vetula annosa edentula fit, Senecio edentulus, decrepitus & Silicernium.

σλε. Οὕτως ἡ μὲν νη-

235. Ita infantia

πότης ἀγνοεῖ ἑαυτὴν, ἡ δὲ παιδία τοῖς παιγνιώδεσι διεξάγεται, ἡ δὲ νεότης τοῖς φλυάροις, καὶ ἡ ἀνδρεία τοῖς ἐπιπόνοις ἀναλίσκονται· τὸ δὲ γῆρας εἰς τὰ πρότερα μεταπίπτει ἢ ἐπανήκει.

seipsam ignorat, Pueritia ludicris transigitur, juventus vanis, virilitas laboriosis, senectus ad priora relabitur, sive redit.

σλϛ. Οἱ γὰρ γέροντες δὶς παῖδες γίγνονται, καὶ οἱ μακροχρόνιοι ἀνανηπιοῦνται.

236. Senes enim bis pueri fiunt: grandævi repuerascunt.

σλζ. Μέτριον τὸ μέγεθος τῇ φύσει ἀναλογώτατόν ἐστιν.

237. Mediocris statura naturæ optimè est proportionata.

σλη. Ὁ μὲν γὰρ γίγας, δειματῶδες, καὶ σμερδαλέον. ὁ δ᾽ ἀνθρωπίσκος (τὸ ἀνθρώπιον, τὸ ἀνδρεῖον, ὁ ἀνδρίσκος) καὶ ὁ νάνος (πυγμαῖος) γελοῖόν ἐστιν· ἐμπαίζεται, καὶ καταγελᾶται ὑπὸ πάντων.

238. Nam Gigas terriculo seu terriculamento est: Homuncio (homulus, homunculus) & Nanus (*pumilio, pumilus, pygmæus*) deridiculo: illuditur, ac deridetur ab omnibꝰ.

σλθ. Γυμνός (ψιλός) ἐστι, δασὺς δὲ, καὶ λάσιος ἥκιστα.

239. Nudus est, pilosus verò, & hirsutus minimè.

σμ. Οἱ μὲν γὰρ σόβοι, καὶ οἱ σάτυροι, καὶ δὴ καὶ ἡ σφὶγξ, καὶ ἡ χί-

240. Fauni enim, & *Satyri*, Sphinx etiam & Chimæra, cum Cerbero

bero

μαιρα, ἅμα τῷ κερβέρῳ, τῷ τρικεφάλῳ, πλάσματά εἰσι.

bero tricipiti, commenta sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν πρῶτον.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ἔξω αὐτοῦ μελῶν.

DE CORPORE, ET MEMBRIS ejus externis.

σμα. Τὸ τοῦ σώματος ἡμῶν σύστημα, ἐξ ὀστῶν, καὶ χόνδρων, καὶ τενόντων, καὶ νεύρων, καὶ σαρκὸς, καὶ Μυῶν δέρματός τε τριπλοῦ, καὶ παντοδαπῶν ὑμένων, καὶ χιτώνων, συνηρμοσμένον ἐστί.

241. Corporis nostri compages ex ossibus, cartilaginibus, tendinibꝰ, nervis, carne, musculis, cute triplici, & membranis, seu involucris variis coagmentata est.

σμϐ. Τὰ μόρια αὐτοῦ συναφείᾳ συνεχεῖ, καὶ ἀλληλουχίᾳ συνείρεται, ἐν συμμετρίᾳ εὐπρεπεστάτῃ.

242. Membra ejus cohærent nexu perpetuô mutuáqve cohærentiâ, in proportione decentissimâ.

σμγ. Ὅσα μὲν γὰρ διστά ἐστιν, ἐξεναντίας παρίσταται ἀνὰ πλευράς· Ὅσα δὲ μονοδικὰ ὑπάρχει, τίθεται ἀνὰ μέσον.

243. Nam qvæ bina sunt, ex opposito stant sibi ad latera: qvæ singula, per medium locantur.

ρμδ. Ἐν ταῖς τῶν προσώπων (τῶν ὠπῶν) περικοπαῖς θαμβαλέα (ἀπόπληκτος) ἐστὶ διάλλαξις, καὶ ἀνομοιότης.

244. In vultuum lineamentis stupenda est varietas, atq; dissimilitudo.

σμε. Τὸ μέτωπον στενὸν μὲν ὑπάρχον, ὑῶδες, κυρτὸν δὲ, ὀνῶδες· καὶ τὸ μὲν εὐρὺ (λαῦρον) τῆς δεξίας καὶ εὐφυΐας, τὸ δὲ ῥυτιδῶδες τοῦ ἀλυσμοῦ (τῆς ἀδημονίας) τὸ δὲ φαρκιδούμενον τῆς ὀργιλότητος σημεῖον· τὸ δὲ τεταννυμένον, καὶ χαλώμενον, ἄνθρωπον λαιδρὸν, καὶ ἀναιδῆ ἐλέγχει.

245. Frons angusta, suilla est, gibbosa asinina: lata bonæ qvalitatis & naturæ: rugosa animi anxii, caperata iracundi nota: erugata & exporrecta hominem effrontem & impudentem arguit.

σμς. Ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ (ὄμματος) λευκῷ (λευκώματι) ἐγκειμένη, ὡσεὶ ἔσοπτρον (κάτοπτρον) τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἀναδέχεται.

246. Pupilla oculi albugini inhærens, qvasi speculum, rerum imagines in se recipit.

ρμζ. Αὐτὴν τὰ μὲν βλέφαρα σκαρδαμύσσοντα ἰκμαίνει· τὰ δὲ σκύνια, καὶ αἱ ὀφρύες, καὶ οἱ τύλοι αὐτῶν περιφράσσει.

247. Hanc palpebræ nictando humectant: cilia verò & supercilia, horumq; pili communiunt.

248.

σμη. Οἱ δὲ κανθοὶ τὰ δάκρυα ἰδίουσι, καὶ στάζουσι.

248. Sed hirqvi lacrymas sudant, stillántq;.

σμθ. Μεταξὺ τῶν κροτάφων, καὶ τῆς ῥινὸς [ἣ ἄλλοις μὲν σιμὴ, ἄλλοις δὲ ἀνάσιμος, ἄλλοις δὲ γαμψὴ, ἢ καμπύλη ἐστὶν] αἱ παρειαὶ, ἢ αἱ γνάθοι κεῖνται· ταύταις δ᾽ ὑπόκεινται αἱ σιαγόνες.

249. Inter tempora & Nasum [qvem alii simum, alii resimum, alii aduncum habent] Genæ sive malæ, sitæ sunt: iisq; subsunt maxillæ.

σν. Διὰ τῶν μυκτήρων (ῥωθώνων) καθάπερ δι᾽ ἀμάρας (ἢ λασάνου) ἡ βλέννα (μύξα) καταρρεῖ, ἣν τὰ ἐντὸς τριχία κατέχει, ἵνα μὴ ἀφιδρῶται, εἰ μὴ ῥινομάκτρῳ ἀπομύσσεται.

250. Per nares, ut cloacam, mucus demanat, qvem Vibrissæ detinent, ne exsudet, nisi muccinio mungatur.

σνα. Τὸ γένειον (ἡ γένυς, ὁ ἀνθερεὼν) τὸ ἀνδρικὸν, πρῶτον μὲν τῇ γενειάδι (τῷ χνῷ) εἶτα δὲ τῷ πώγωνι, τὸ χεῖλος δὲ τὸ ἀνώτερον μύστακι σκέπεται· ὅμως δ᾽ οὖν ἐστί τινας ἀπώγωνας εὑρεῖν.

251. Mentum virilé primùm lanugine, dein barbâ, labrum superius mystace tegitur: qvosdam tamen imberbes licet reperire.

σνβ. Τὸ πρόσθιον τοῦ τραχήλου, σφαγή (λάρυγξ) ἐστὶ, τὸ δ᾽ ὀπίσθιον, ὁ αὐχήν.

252. Anterior pars colli, jugulum est, posterior Cervix.

σνγ. Ὁ θώραξ τοῖς μαζοῖς (τιτθοῖς) τὰς θηλὰς ἔχουσιν ὀγκούμενος, κάτω μὲν τὴν γαστέρα (κοιλίαν) πλευρόθι δὲ, τὰ πλευρὰ ἔχει.

253. Thorax mammis (mammillis) papillas habentibus turgidus, infernè Ventrem habet, ad partes Latera.

σνδ. Αἱ πλευραὶ (σπάθαι) ἀπὸ τῶν μασχαλῶν ἀρχόμεναι, εἰς τὰ ὑποχόνδρια ἀποσκήπτουσιν· (ἀποτελευτῶσιν.)

254. Costæ ab axillis cœptæ, in hypochondria desinunt.

σνε. Ὑπὸ τοῦ βουβῶνος, ἡ ἥβη, καὶ τὰ αἰδοῖά ἐστιν.

255. In Ingvine pubes, sive verenda (*pudenda*) sunt.

σνϛ. Ὑπένερθε τῶν ἰσχίων οἱ μηροί· ὑπό τῶν γονάτων, αἱ κνῆμαι, ὑπὸ τῶν ἰγνυῶν αἱ γαστροκνημίαι.

256. Infra coxas femora (*femina*) sunt; sub genibus tibiæ, sub Poplite suræ.

σνζ. Ἀπὸ τοῦ κώληπος ὁ ποὺς ἄρχεται, τοὺς ἀστραγάλους, τὴν πτέρναν, τὸ σφυρὸν (τὴν πέζαν) τὸ πέδιον, τὸ πέλμα, καὶ τοὺς δακτύλους συνέχων.

257. A suffragine pes incipit, talos, calcem (*calcaneum*) malleolum, convexum pedis, plantã pedis (solũ) & digitos continens.

σνη. ὁ νῶτος ἄνω μὲν τὰς ὠμοπλάτας, κάτω δὲ τὰς ὀσφύας (τὰς ἰξύας) ἔχει, ὑποκάτω δὲ τὸν κύσθον, τοῦ καθέζεσθαι χάριν, ταῖς πυγαῖς περιεπτυγμένον.

258. Tergum supernè habet scapulas, pòst lumbos, subseqventer podicem, sessionis gratiâ Clunibus (*Natibus*) circumvolutum.

σνθ. ἡ ῥάχις (τὸ ἀντίστερνον) ὅλης τῆς τεκτονίας (ὅλου τοῦ δημιουργήματος) ἔρεισμά ἐστιν, ἐπὶ τὸ ὀρθοὺς στῆναι ἡμᾶς· συνίσταται δὲ ἐκ σπονδύλων τριάκοντα τεσσάρων συναφῶν, ὅπως δυνώμεθα καταχάμπτεσθαι· ὅ τι οὐ γένοιτ' ἄν, ὀστοῦ αὐτῆς οὔσης συνεχοῦς.

259. Spina dorsi totius structuræ (*fabricæ*) fultura est, ut erecti stare possimus: sed constitu tur è triginta qvatuor vertebris contiguis, ut incurvari qveamꝰ: qvod non fieret, si os ea continuum esset.

σξ. ἡ χεὶρ εἰς τρία κῶλα μερίζεται, δηλονότι εἰς τὸν βραχίονα μυώδη καὶ ἐπίσωμον, τὸν πῆχυν, καὶ τὴν παλάμην, ἐν μέσῳ τὸ θέναρ ἔχουσαν, ἥτις συνεσφιγμένη, πυγμὴ ὀνομάζεται.

260. Manus in tria membra dividitur, nempe in brachium musculosum & lacertosum, in Cubitum, & palmam, qvæ in medio volam habet, & contracta Pugnus nominatur.

σξα. πέντ' εἰσὶ δάκτυλοι, ἕκαστοι ἄρθρα

261. Digiti sunt qvinqve, singuli arti-

(διαρθρώσεις) τρία, καὶ ἰσηρίθμους κονδύλους ἔχοντες.

ticulos (artuum juncturas) tres & totidem condylos habentes.

ρξβ. Τῷ μὲν ἀντίχειρι πιέζομεν, τῷ δὲ λιχανῷ δείκνυμεν· Ὁ σφάκελος (μέσος) ἐξανέχει· μεταξὺ οὗ, καὶ τοῦ ὠτίτου ἤτοι ἐλαχίστου, ὁ δακτυλιώτης ὑπάρχει.

262. Pollice premimus, Indice monstramus: Verpus (*medius*) prominet: inter qvem, & auricularem sive minimum, Annularis est.

σξγ. Τοῖς ὄνυξι θρυγανῶμεν, κνῶμεν, ἀμύσσομεν, δρύπτομεν.

263. Ungvibus scabimus, scalpimus, laceramus, lancinamus.

σξδ. ἡ μὲν ἀριστερὰ (λαιὰ) ἔχει· ἡ δὲ δεξιὰ ἐργάζεται· ἅπαντα μὲν ἐπιδεξίως, πλὴν εἰ μή τις φαῦλος, καὶ ἀμήχανός ἐστιν.

264. Sinistra (*læva*) tenet, dextra operatur: omnia aptè, nisi qvis ipse ineptus aut iners.

σξε. Ὁ ἀμφιδέξιος τοῦ σκαιοῦ πολὺ ὑπερέχει.

265. Ambidexter præ scævâ (*scævolâ*) multum habet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν δεύτερον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἜΣΩ ΜΟΡΙΩΝ.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

DE MEMBRIS INTERNIS.

σξς. Εἶα, τὰ σπλάγχνα ἐπιβλέπωμεν ἤδη.

266. Eja, jam Viscera inspiciamus.

σξζ. ἡ τροφὴ ὀδοῦσι τοῖς προσθίοις (τομικοῖς, γελασίνοις, διχαστῆρσι) τετμημένη, καὶ διῃρημένη, τοῖς δὲ μυλίταις (γομφίοις) [τὸ γὰρ τοῦ στόματος κοίλωμα μυλῶνι ὅμοιόν ἐστι] λελεαμμένη, καὶ κατεσμωγμένη, καὶ μεμηνιμένη, διὰ τοῦ λαιμοῦ, καὶ τοῦ οἰσοφάγου, εἰς τὸν στόμαχον (τὴν γαστέρα, τὸ γαστρίδιον) [τοῖς τετράποσι δὲ, κερατοφόροις πρῶτον μὲν εἰς τὴν κοιλίαν, εἶτα δὲ εἰς τὸν κεκρύφαλον, ἐντεῦθεν δὲ εἰς τὸν ἐχῖνον, καὶ τὸ τέλος εἰς τὸ ἤνυστρον] καθίεται· οὗ πέψις γίνεται ἡ πρώτη.

267. Alimentum, dentibus primoribus (*tomicis, gelasinis*) incisum ac divisum, molaribusq; [Bucca enim molendino similis est] comminutum & commansum, masticatúmq;, per Gulam, & *Oesophagum* ad stomachum [qvadrupedibus verò cornigeris primò ad Rumen, tùm ad Omasum, pòst ad Echinum, demúmqve ad ventriculum demittitur. Ubi concoctio fit prima.

σξη. Αἱ φλέβες αἱ μεσαραϊκαὶ τὸν χυλὸν ἐκμυζοῦσι, καταφέρουσαι αὐτὸν πρὸς τὸ ἧπαρ, οὗ πάλιν διαχωρισμὸς γίνεται· τὰ δ' ἀποχωρήματα (τὰ περιττώματα παχύτερα, σκύβαλα,

268. Venæ mesaraicæ chylum exsugunt: eúmq; ad jecur deferunt, ubi denuò fit separatio. Excrementa autem (*recrementa*) crassiora, stercora, merdæ, & oleta di-

κάκκαι· καὶ ἀποπατήματα λεγόμενα, διὰ τῶν ἐντέρων, καὶ τοῦ πρωκτοῦ ἐκφορεῖται.

dicta, per inteſtina & anum foràs egeruntur.

σξθ. Τὸ ὀῤῥῶδες διὰ τῶν οὐρητήρων, εἰς τοὺς νεφροὺς κομίσαν (διακομισθὲν) ἐκεῖθεν τῇ κύστει ἐνσταλάζεται καὶ οὖρον γενόμενον διὰ τοῦ μιχεῖν ἐξίεται.

269. Seroſum ubi per Ureteres ad Renes, meavit (transvectum eſt) inde veſicæ inſtillatur, & Urina (*lotium*) factum, mejendo emittitur.

σο. Μέρος αὐτοῦ πιότερον ὑπὸ τοῦ ἥπατος τὸ ἔρευθος δεχόμενον, αἷμα γίνεται, ὅ, τι διὰ τῶν φλεβῶν διανέμεται.

270. Pingvior ejus pars ab Hepate rubedinem accipit, & fit ſangvis: qvi per Venas diſtribuitur.

σοα. Ἐν τούτῳ ὁ σπλὴν ἐπισπᾷ, καὶ ἐκβάλλει (ἐξιάλλει) αὖθις τὴν χολὴν μέλαιναν (μελαγχολίαν) ἡ δὲ κύστις χοληδόχος, χολὴν τὴν ξανθήν.

271. Lien (*ſplen*) interim attrahit, & rurſus ejicit (emittit) bilem atram (Melancholiam) Veſicula fellis Bilem flavam. (*Choleram.*)

σοβ. Ἡ λάπη (τὸ φλέγμα) ὅλον τὸ σῶμα διαῤῥεῖ.

272. Pituita (*phlegma*) per totum corpus diffluit.

σογ. Ἡ καρδία (τὸ κέαρ, τὸ ἦτορ) ἐν τῷ στήθει κειμένη, πρῶτον

273. Cor, in pectore ſitum, primùm eſt vivens, & ultimùm

μὲν ζῇ, ἔσχατον δὲ ἀποθνήσκει· καὶ διὰ τοῦτο τῆς θερμότητος μεστόν.

moriens: proinde caloris plenum.

σοδ. Δι' ἧς ἄπερ ἀναπαύσεως (ἀπαύστως, ἀπαυστὶ) σπαίρουσα (πατάσσουσα) τὸ πνεῦμα ζωτικὸν ἀπογεννᾷ, καὶ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἑκασταχόσε (πάντοσε, πανταχόσε) ἀνακοινοῖ.

274. Qvo ſine reqvie (*irreqvietè*) palpitans, vitalem ſpiritum progenerat, pérq; arterias qvaqvaverſum (*qvoqvoverſum, qvoqvoverſus*) communicat.

σοε. Ἀναψύχεται ὑπὸ τοῦ πνεύμονος παρακειμένου, ἀναπνέοντος διὰ τῆς τραχείας· ἧς δεδηλημένης, ὁ βράγχος, καὶ ἡ βὴξ γίνονται. ἅπερ καὶ τῇ κραυγῇ τῇ σπαραγματώδει (τῇ βοῇ ἰσχυρᾷ καὶ ἀκράτῳ) ἕπονται.

275. Refrigeratur ab adjacente Pulmone, reſpirando per arteriam aſperam: qvâ læsâ, Raucedo (*Ravis*) fit; & Tusſis, qvæ & ad clamorem vehementem, qvo guttur læditur (ad vociferationem fortem, & immoderatam) ſeqvuntur.

σος. Αὗται αἱ πραπίδες ἐν τῷ περιστερνίῳ συνεχθεῖσαι, τῷ διαφράγματι τῆς κατωτάτω κοιλίας διαζεύγνυνται, καὶ διανοσφίζονται.

276. Hæc extra in præcordiis contenta, diaphragmate (ſepto transverſo) ab infimo ventre disjunguntur, ac ſeparantur.

σοζ. Ἐν ᾗ αἱ φρένες, τὸ μεσεντέριον, τὸ ἐπίπλοον, τὸ πάγκρεας, καὶ αἱ λαγόνες (οἱ κενεῶνες) ἵδρυνται.

277. In qvo lactes, mesenterium, omentum, pancreas, & ilia collocantur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν τρίτον.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ συμβεβηκότων.

DE ACCIDENTIBUS CORporis.

σοη. Κατὰ τὴν μὲν ἔξω ὄψιν, οἱ μὲν εὔσαρκοι, εὔσωμοι (εὐσώματοι) καὶ λιπαροὶ (εὐλιπεῖς) εἰσὶν, οἱ δὲ ἰσχνοὶ, λεπτοὶ, ἀπίμελοι (ἀλιπεῖς) καὶ ἄσαρκοι· καὶ πάλιν οἱ μὲν εὐειδεῖς, οἱ δὲ δυσειδεῖς.

278. Juxta exteriorem aspectum qvidam sunt carnosi, corpulenti, & obesi; alii graciles, macilenti, macri, & strigosi; qvidam formosi, alii deformes.

σοθ. Κατὰ τὴν δ᾽ ἔσω ἕξιν, οἱ μὲν ὑγιεῖς καὶ ἐπακμοι, οἱ δὲ νοσώδεις (νοσεροὶ) καὶ οἱ μὲν ἰσχυροὶ, καὶ εὔρωστοι, οἱ δ᾽ ἄρρωστοι (ἀσθενεῖς) καὶ τέρενες.

279. Secundùm habitudinem interiorem alii sunt sani & vegeti, alii morbosi: Item alii robusti & firmi, alii infirmi, atqve teneri.

σπ. Οἱ μὲν οὖλοι

280. Crispi (comam

τὴν κόμην (οἱ στρεβλοκόμαι, ἢ οὐλοκάρηνοι) οὐ ῥαδίως φαλακροῦνται· οἱ δὲ πυῤῥοὶ (οἱ πυῤῥότριχοι, ἢ ἐρυσίτριχες) ὡς τάχιστα πολιοῦνται.

mam tortam, capútq; criſpum habẽtes) non facilè calveſcunt: Rufi autem (crines rubros habentes) qvàm citiſſimè caneſcunt.

σπα. Οἱ φοξοὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιῤῥεπεῖς εἰσὶν ἐπὶ τὴν φρενῖτιδα· φρενιτικοὶ δὲ γενόμενοι (οἱ δὲ φρενιτιῶντες) τῷ ζητρείῳ ἐνείργονται.

281. Cilones in Phreneſin proclives ſunt: Phrenetici facti Vacerræ includuntur.

σπβ. Μύωπα, ἢ ἀλαὸν (τυφλὸν) καὶ παράκωφον, ἢ κωφὸν, καὶ ἰσχνόφωνον, ἢ βάτλον (τραυλὸν) καὶ ψελλὸν, ἢ ἄλαλον εἶναι, αἱρετώτερον.

282. Luſcum, qvàm cœcum, ſurdaſtrum, qvàm ſurdum, hæſitantem, qvàm balbũ, blæſum, qvàm mutum eſſe præſtat.

σπγ. Ὁ μὲν παράβλωψ, διεστραμμένως βλέπει, ὁ δὲ μύωψ, καὶ ὁ μυλλὸς παρακύπτει· ὁ δὲ μονώψ (μονόφθαλμος) ἑκατέρου ὄμματος (ὀφθαλμοῦ) ἐστερημένος ἐστίν.

283. Strabo diſtortè, Myops, & Pætus obliqvè contuetur, Cocles (monoculus, unoculus) lumine altero orbus vel orbatus eſt.

σπδ. Οἱ μὲν μακρόῤῥινες, εὔοσφρητοι, οἱ δὲ

284. Naſuti acriter odorari; amplis qvi nari-

μυκτηρισταὶ, χλευασταὶ, οἱ δὲ παχύστομοι, καὶ παχύγναθοι, γαστρίμαργοι, οἱ δὲ ὦτα μακρὰ ἔχοντες, βλάκες, καὶ ἠλίθιοι εἶναι νομίζονται.

naribus sunt, irrisores, Buccones ingluviosi, latas qvi aures habent (Flacci) bardi, atq; blitei asse putantur.

σπε. Αἱ μυρμηκίαι (αἱ ἀκροχορδόνες) καὶ αἱ χοιράδες, καὶ τὰ κύφη (τὰ κυρτώματα) καὶ πάντα τὰ φύματα δύσμορφον ποιοῦνται.

285. Verrucæ, Strumæ, Gibbi, & qvævis tubera deformant.

σπϛ. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ σπίλοι· ὁ φακὸς, ὁ ἀλφὸς, ἡ λεπὶς, ἡ πιτυρίασις, ὁ λειχὴν, ἡ ψώρα τῆς γένυος, ὁ κιρσὸς, καὶ πᾶσα κηλίς.

286. Similiter & nævi: Lentigo, *Vitiligo*, Porrigo, Petigo, (Impetigo) Lichen Mentagra (*mentigo*) Varix, & omnis macula.

σπζ. Καὶ τὸ κύπτειν τὴν κεφαλὴν, ἢ ἐπικεκυφότα βαδίζειν, ἐν τῇ δυσμορφίας μέρει τίθεται.

287. Item obstipo esse capite, aut cernuum incedere, pro deformi habetur.

σπη. Οἱ μὲν φαλακροὶ, καὶ οἱ ἡμιφάλακροι, καὶ οἱ ὀπισθοφάλακροι τὴν φαλακρότητα ἐν κόσμῳ σφίσι, καὶ τιμῇ· οἱ δ᾽ ἄλλοι ἐν ψόγῳ, καὶ αἴσχει εἶναι ἡγοῦνται.

288. Calvi, Calvastri, & recalvi, Calvitium sibi decori, & honori: alii dedecori, ac dehonestamento reputant.

σπθ. Ἡ τῶν χωλῶν χωλότης (χωλεία) ἀπ' ἐξαρθρώσεως τυγχάνει οὖσα· οὔτε δ' ἄλλως οἱ κυλλοίποδες, οὔτε οἱ βλαισοὶ, οὔτε οἱ ῥαιβοὶ, (οἱ σκαμβοὶ) οὔτε οἱ σκαῦροι, οὔτε οἱ πλατύποδες, οὔτε οἱ βλαισοσκελεῖς σκάζουσι. (χωλαίνουσι.)

289. Claudicatio claudorum à luxatione est: alioqvi neqve loripedes, nec valgi (vatii) nec vari, neqve ſcauri, nec panſæ, nec compernes, claudicant.

σϙ. Τὸ διάτριμμα ἀπὸ τῆς ἱππεύσεώς (ἱππείας, ἐλάσεως, ἢ ἐλασίας) ἐστί· μᾶλλον δὲ, ἀπὸ τῆς ἀφιππίας.

290. Intertrigo ab eqvitatione eſt: imò potiùs ab eqvitandi imperitiâ.

σϙα. Ὁ γάλλος (σπάδων) λέγεται ὁ ἐκτομίας (ἐκτετμημένος τοὺς ὄρχεις) ἢ οὗ οἱ ὄρχεις ἐξεσπασμένοι, καὶ ἀφῃρημένοι εἰσί.

291. Spado dicitur exſectus (exſectus coleis) vel cui teſticuli extracti, atqve ablati ſunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν τέταρτον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΣΩΝ.

CAPUT VIGESIMUM QVARTUM.

DE MORBIS.

σϙβ. Τοῦ γαστριδίου [ἀφ' οὗ πάντων ἡ ἀρχὴ

292. Cùm ventriculus (à qvo omnium

νοσημάτων ἐστὶ] κενοῦ μὲν ὄντος, πεινῶμεν (λιμαίνομεν) καὶ διψῶμεν· ἐπινεναστμένου δὲ, λύζομεν ἐρεύγομεν, καὶ ἐξερεύγομεν· δυσπεπτοῦντος δὲ, δύσκολοι ἢ ἀπόσιτοί ἐσμεν, καὶ ναυτιῶμεν.

ægritudinum origo) inanis eſt, eſurimus: & ſitimus: ſi oppletus ſingultimus & ructamus, eructamúsq; : ſi crudus, eſcam, ægrè, aut prorſus nonſumimus, & faſtidimus.

σϟγ. Ἡ μὲν ὠχρότης τὴν καχεξίαν, τοῦτ' ἔστι, κατάστασιν τοῦ σώματος μαλθακὴν, καὶ ἀσθενῆ· ἡ δὲ νάρκη, καὶ ὁ λήθαργος (ἡ ληθαργία, ὁ κάρος) ἔκλυτον, ἢ ἐκλελυμένην ἐλέγχουσι.

293. Pallor cachexiam, hoc eſt, valetudinem langvidam, & infirmam: Torpor ac Veternus enervatam arguunt.

σϟδ. Τῶν νόσων (καμάτων) αἱ μὲν ῥῖγος, αἱ δὲ θάλπος, αἱ δ' ὀδύνην, αἱ δ' ἀναισθησίαν, αἱ δὲ κνησμὸν, αἱ δὲ σπασμὸν ἐπιβάλλουσι καὶ ἐνδιδοῦσιν· ἀναπλώσιμοι δὲ μετὰ σφοδρότητος κατακαίνουσιν ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

294. Morborum alii rigorem, alii æſtũ, alii dolorem, alii ſtuporem, alii Pruritum, alii convulſionem injiciunt & inducunt: ſed recidivi cum vehementiâ plerumq; conficiunt.

σϟε. Οἱ κατακείμενοι νοσοῦντες εἰ μὴ ἀνακομίζονται ἐν βραχεῖ, ἀ-

295. Decumbentes ægri, ſi non brevi convaleſcunt, fiunt

va-

σθενικοὶ (νοσεροὶ) γίνονται) καὶ ὅπερ χεῖρον ἂν εἴη, κλινικοί.

σϟϛ. Τὸ ἀπαλγεῖν δὲ τὸν διαλγήσαντα, παραμυθίαν φέρει, τὸ πάθημα κουφίζον.

σϟζ. ἡ κεφαλαία (κεφαλαλγία) χρονίζουσα, τοῦ δίνου (εἰλίγγου) ἢ τῆς παραφροσύνης, ἢ τῆς μανίας αἰτία ἐστί· μάλιστα δέ, τοῦ κρανίου ὀστοῦ ὄντος στερεοῦ.

σϟη. Τῶν τυτθῶν ὀδοντιώντων, ἢ τῶν οὔλων σηπομένων, ἡ ὀδονταλγία γίνεται.

σϟθ. ἡ ὀφθαλμία (λήμη) τῆς τυφλότητος προπαρασκευή ἐστιν· ὁ δ' ἦχος τῶν ἀκοῶν, θαμινὸς (συχνὸς) τὴν ὠταλγίαν, ἢ τὴν κωφότητα προσημαίνει.

τ. ἡ κόρυζα τοῦ καταῤῥου, ἢ ῥεύματος ἀπόσταξίς τίς ἐστι· τὸ δ' ἆσθμα, καὶ ἡ περιπνευμο-

valetudinarii: & qvod pejus, Clinici.

296. Verùm dedolere, cui doluit, ſolatiũ adfert, morbúmq; levat.

297. Cephalæa (Cephalalgia) inveterata vertiginem, aut delirium, aut furorem cauſſatur; potiſſimùm ſi cranium (*calvaria*) ſolidum os ſit.

298. Cùm parvuli dentiunt, aut gingivæ putreſcunt, Odontalgia fit.

299. Lippitudo eſt cæcitatis præparatio: creber verò aurium tinnitus, earundem dolorem, vel ſurditatem portendit.

300. Gravedo eſt catharri ſive fluxionis deſtillatio; Aſthma & Peripnevmonia, re-

νία, χαλεπότης (ἀπορία) τῆς ἀναπνοῆς.

ſpirationis difficultas.

τα. Ἡ κυνάγχη τὰς ἀντιάδας (τὰ παρίσθμια) καὶ τὸν κίονα φλογοῦσα, καὶ ἄγχουσα, ἵνα μὴ πνίγῃ τὸν ἰσθμὸν (τὸν σφάραγον) γαργάριζε (ἀνακογχυλίαζε) τὸν γαργαρεῶνα. (τὸν φάρυγγα.

301. Angina tonſillas & uvulam inflammans & angens, ne ſtrangulet fauces, guttur gargaryza.

τβ. Αἱ ἀσθένειαι (ἀρρωστίαι) καὶ αἱ λειποθυμίαι (συγκοπαὶ) διὰ τοῦ ὄξους [ἐν ὀξυδίσιν ἢ ὀξυβάφοις, ὥσπερ καὶ τἆλλα ὀξηρὰ, παραφερομένου] ἀναψύχονται.

302. Langvores & animi deliqvia acetô [qvod, ut & cætera acetaria, in acetabulis adfertur] reficiuntur.

τγ. Ἡ λειεντερία, ἡ διάρροια, καὶ ἡ δυσεντερία ἀπόρροιαν ποιοῦνται. ὁ δὲ τεινεσμὸς φυσήματα ἐξίτηλα.

303. Lienteria, Diarrhœa & Dyſenteria profluvium faciunt: Tenaſmus evanidas inflationes.

τδ. Ἡ στραγγουρία, καὶ δυσουρία λιθιάσεως, καὶ νεφρίτιδος καταρξίς ἐστιν.

304. Urinæ ſtillicidium, & ſuppreſſio ſunt calculi veſicæ, & renum primordium.

τε. Ὁ εἰλεὸς, καὶ οἱ στρόφοι, ἔντερον τὸ λει-

305. Iliaca paſſio & Tormina (*vermina*) te-

πτὸν, ἤτοι τὸ εἰλεὸν κακοῦσι· τὸ δὲ κωλικὸν ἄλγημα τὸ κῶλον.

tenue inteſtinum, ſeu ileum affligunt: colica paſſio colum.

τς. Ἡ πλευρῖτις, ἡ καρδιαλγία, ὁ καρδιωγμὸς καὶ τὸ τῆς ὀσφύος πάθημα, μικρὸν ἐντὸς ἐκείνων ὀδυνῶσιν· ὁ δ᾽ ἴκτερος, σχεδὸν οὐδέν.

306. Plevritis, Cardialgia, Cardiogmus, & Lumbago paulò minùs cruciant: Icterus ferè nihil.

τζ. Οἱ ὄγκοι (τὰ οἰδήματα) οἰδαίνονται, καὶ καθίστανται (ὑπόστασιν ἴσχουσιν) ἡ κήλη δέ, καὶ τὰ εἴδη αὐτῆς οὐ μέν πως.

307. Tumores (œdemata) tumeſcunt & deſidunt: Hernia (Ramex) & ſpecies ejus neqvaqvam.

τη. Ὁ προσλαβὼν τοξικοῦ, ὀγκοῦται· τούτῳ δὲ ἀνθίσταται, καὶ ἀντιτείνει ἡ θηριακή.

308. Toxicum qvi aſſumſit, turgeſcit: ſed ei reſiſtit atq; renititur Theriaca.

τθ. Ἡ ἀρθρῖτις ἐκ τοῦ διαῤῥέοντος ἰχῶρος γενομένη, τὰς τῶν ἄρθρων συζεύξεις (τὰς διαρθρώσεις) καταστρύχει· ἥτις ἐν χερσὶ μὲν, χειράγρα, ἐν ποσὶ δὲ [οὓς καὶ τὰ χύμεθλα τείρει] ποδάγρα, ἐν ἰσχίοις δὲ, ἰσχιὰς ἰδίως καλεῖται.

309. Arthritis ex interfluxu humoris orta, artuum juncturas divexat: qvæ in manibus Chiragra, in pedibus [qvos & perniones affligunt] podagra, in coxendicibus Iſchias, perculiariter dicitur.

τι. Ὁ πυρετὸς, μετὰ φρίκης μὲν, φρικώδης λέγεται· ὁ δ' ἀμφήμερος, καθ' ἑκάστην, καὶ ὁ τριταῖος ἀναποδίζει, καὶ προσβάλλει ἑτερήμερος· ὁ δ' ἐφήμερος, αὐθήμερος τελεῖται. Καῦμα ἅπαν κἂν συνεχὲς (λιπαρὲς) ἢ, κἂν διαλεῖπον, ἐπίτασιν (παροξυσμὸν) καὶ ἄνεσιν (διάλειψιν) ἔχει, ἐκτὸς τοῦ συνόχου.

310. Febris cum horrore, Qverqvera vocatur: Qvotidiana qvotidie, Tertiana alterno die repedat, & invadit: Ephemera sive Diaria, qvo cœpit die, finitur. Febris omnis, sive continua, sive intermittens sit, exacerbationem (paroxysmum) & remissionem (intermissionem) habet, continente exceptâ.

τια. Πυρετὸς ὁ τεταρταῖος, ἡ σκελοτύρβη ὁ ὕδρωψ, καὶ ἡ φθίσις νόσοι εἰσὶ χρόνιαι (ἐπιχρόνιοι) βλαβεραὶ, καὶ θανάσιμοι· καὶ ὁ μὲν ὕδρωψ τῷ μεταξὺ σαρκὸς, καὶ δέρματος ὕδατι κηραίνει ἡ δὲ φθίσις μαρασμῷ ἡσυχαίῳ τήκει, καὶ τελευτᾷ.

311. Qvartana, Scorbutus, Hydrops, & Phthisis, morbi diuturni, sontici & lethales sunt: Ille intercute aqvâ perimit; hæc lentâ tabe consumit & consummat.

τιβ. Οἱ τὴν ἐπιληψίαν (νόσον ἱερὰν) καὶ οἱ τὴν ἔκστασιν κάμνοντες,

312. Epilepsiâ (morbô sacrô, caduco, comitiali, Herculeô) &

μικρὸν διαφέρουσιν ἀλλήλων.

Ecstasi laborantes parumper à se mutuò differunt.

τιγ. Τὸν σπασμὸν, πρόδρομόν φασιν εἶναι τῆς τε παραλύσεως, καὶ τῆς ἀποπληξίας.

313. Paralyseos & Apoplexiæ (*siderationis*) præcursorem perhibent esse spasmum.

τιδ. Ὁ λοιμὸς τοὺς βουβῶνας, καὶ τοὺς ἄνθρακας ἀκοντίζων, ἐνακμάζει παραυτίκα, ἐξαίφνης, τῇ κακοηθείᾳ αὐτοῦ ἐπιδημίῳ (τῷ αὐτοῦ μιάσματι) μυρία τὰ ἔθνη ἐρημῶν.

314. Pestis bubones & carbunculos (*Anthraces*) jaculans, repentè & subitò invalescit, contagióqve, (*contagione*) suô ingentes nationes vastat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἙΛΚΩΝ, ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ.

τιε. Ὁ ἄπελος ὑπόπυος, ὅπου ἂν ἀφεστῶτο, ἀπόστημα λέγεται· ἐρρηγμένου δὲ αὐτοῦ, ἰβρότος, καὶ ἡ μελικηρεία ἀπόρρει· τὸ πύον δὲ ἐχέσαρκον, ἀδὴν ἔμπυος ὀνομάζεται.

CAPUT VIGESIMUM QVINTUM.

DE ULCERIBUS ET VULneribus.

315. Suppurans Ulcus ubi abscesſit, apostéma (*abscessus*) dicitur; eo ruptô tabum & sanies profluit: Pus autem cũ carne convolutum, glandula purulenta nominatur.

316.

τις. Τὸ καρκίνωμα (ὁ καρκίνος) ὁ ἕρπης, ἡ γάγγραινα, ἡ φαγέδαινα, ἡ λύμη ἀφροδισία, ἡ λέπρα, ἡ στομακάκη, τὸ ἐρυσίπελας, τὰ ἐκθύματα, τὰ ἐξανθήματα, αἱ πέμφιγες, αἱ φλύκταιναι, τῆς ψώρας δίκην κνηθμὸν (κνισμὸν) ἐξερεθίζουσι (κνήθουσι, κνίζουσιν, ἀδάξουσιν, ἀδαχοῦσι) καὶ τῇ ψηλαφίᾳ φθείρουσι, καὶ διὰ τοῦτο νόσοι μιασματοποιοί εἰσι.

316. Carcinoma (*Cancer*) Herpes, Gangræna, Phagedæna, Venerea lues, Lepra, Stomacace, Eryſipelas, Varioli, morbili (Exanthemata) *Boa*, Papulæ, more ſcabiei pruriginem proritant, & contactu inficiunt: ideò contagioſi ſunt.

τιζ. Τῶν τραυμάτων τὸ μὲν κόπτεται, τὸ δὲ νύσσεται· ἡ δὲ πληγὴ, πλήξει, ἢ φλάσει ἐπιτρίβεται, ἧς σημεῖον τὸ πελίωμά ἐστιν.

317. Vulnerum aliud cæſim fit: aut punctim: Plaga percuſſione aut contuſione infligitur, cujus ſignum livor eſt.

τιη. Ἀμελούμενα δὲ τάδε, ἀφελκοῦται, καὶ παροξύνεται.

318. Ea neglectim habita, exulcerantur, & recrudeſcunt.

τιθ. Τὸ ἀπόστημα συμπεπτωκὸς (μεμυκὸς) ἐσχαροῦται, οὐλῆς ὅμως περιούσης.

319. Qvum vomita coit, cruſtâ obducitur, cicatrice tamen ſuperante.

τκ. Ὁ μὲν μώλωψ ἀπὸ τῆς αἰκίας ἐστὶν, ἡ δὲ

320. Vibex à verbere eſt, Puſtula ab aduſtio-

φλυκτὶς, ἀπὸ τῆς ἐπικαύσεως, ὁ δὲ σκίῤῥος, (τύλος) ἀπὸ τῆς σκληρώσεως.

ustione, callus ab induratione.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν ἕκτον.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞΩ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ.

DE SENSIBUS EXTERNIS.

τκα. Τῷ ἅπτεσθαι (θίγειν) μὲν καταλαμβάνομεν, πότερον θερμόν τί ἐστιν (ἀλεαίνει) ἢ ψυχρὸν (ψύχεται)· τῷ δ' ἐπιλαμβάνεσθαι, πότερον ὑγρὸν, ἢ ξηρόν· τῷ δὲ συνθλίβειν (συμπιέζειν) πότεορν σκληρὸν, ἢ μαλακόν· τῷ δ' ἐπιψάφειν, πότερον λεῖον, ἢ τραχύ· τῷ δ' αἴρειν (ἀείρειν) πότερον βαρὺ, ἢ κοῦφον πεῖραν μόνον λαβὲ, καὶ πεύσῃ.

321. Caleat, an frigeat qvid, tangendo deprehendimus; Humidum, an ſiccum ſit, prenſando; Durum, an molle, comprimendo; Læve, an aſperum, attrectando; Grave, an leve, tollendo; periculũ modò fac, comperies.

τκβ. Ὅσα μὴ ἀθρῶμεν, ἐπιμασσόμενοι μαστεύομεν

322. Palpando qværimus, qvæ non conſpicamur.

τκγ. Καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν αἰσθήσεων ἡ πρώτη, καλουμένη ἁφή.

323. Atqve iſte eſt ſenſuum primus, tactus vocatus.

τκδ. Ἡ δὲ γεῦσις τοὺς χυμοὺς διαγινώσκει.

324. Gustus dignoscit Sapores.

τκε. Γεῦου (ἀπογεύου) οὖν ἄρα, ἐπίστασθαι βουλόμενος, πῶς τι χυμίζει.

325. Qvomodo ergò qvid sapiat, scire si vis, gusta (*degusta, deliba.*)

τκς. Τὸ μὲν γὰρ σακχάρειον (σάκχαρ) γλυκὺ, τὸ δ' ἀψίνθιον πικρὸν, ἡ δ' ὀξαλὶς ὀξεῖα, τὸ δὲ πέπερι δριμὺ, ὁ δὲ τῆς ἀγριαμπέλου καρπὸς, στρυφνὸς, τὰ δὲ μῆλα ἀπέπαντα (ἄωρα) αὐστηρά· ἔνια δ' ὅλως ἄχυλα, καὶ ἄγευστα.

326. Nam saccharum dulce est, Absinthium amarum, Acetosa acida, Piper acre, Labruscæ fructus acerbus, Immatura (*immitia* poma (*mala*) austera: qvædam planè insipida.

τκζ. Ἡ ὄσφρησις τῶν ὀσμῶν ὀσφραίνεται, πῶς τι ὄζει, διακιμάζουσα.

327. Olfactus odores, qvaliter qvid oleat, olfacit, & internoscit.

τκη. Ὁ μὲν γὰρ μόσχος [ὅπερ λύθρον τυγχάνει ὂν, ἀμφὶ τὸν τοῦ ζαπέτου ὀμφαλὸν συλλεχθὲν] εὐοσμίαν ἀτμιᾷ, τὸ δὲ κρέας τὸ πυριφλεγὲς, ἢ ἐπικεκαυμένον, κνίσσαν, τὸ δὲ θνησιμαῖον, βρῶμον, (δυσοσμίαν.)

328. Moschus enim [qvi cruor est circa umbilicum Zibethi collectus] Fragantiam exhalat: Assa vel adusta (caro) Nidorem: morticina Fœtorem.

τκθ. Τὰ εὐρώεντα (εὐρωτιῶντα) τὰ δύσοσμα, τὰ σαπρὰ, τὰ ταγγὰ [οἷόνπερ τὸ ὕειον λίπος βρωμῶδες, καὶ κνίσσα εἶναι εἴωθε] ῥυπῶσι, καὶ βρωμῶσι.

329. Mucida (*situ corrupta*) putida, putrida, rancida [cujusmodi lardum fœtidum esse solet, & arvina] sordent & fœtent.

τλ. Τῇ ἀκοῇ τοὺς ψόφους διακρίνομεν.

330. Auditu sonos discernimus.

τλα. Ἐναντίοι εἰσὶν, ὁ γέλως, καὶ ὁ κλαυθμὸς, ὁ καγχασμὸς, καὶ ἡ οἰμωγὴ (τὸ κώκυμα) ὁ κρότος, καὶ ὁ κοπετὸς (ὁ θρῆνος) ἡ ἀγαλλίασις, καὶ ὁ στόνος (στεναγμὸς) ὁ ψίθυρος (ὁ θρύλλος) καὶ ἡ κραυγή.

331. Contrarii sunt, risus & fletus; cachinnus & ejulatus; plausus & planctus; jubilum & gemitus, (suspiria,) susurrus & vociferatio.

τλβ. Ὁ τόνος ἀπωσθεὶς, καὶ σμαραγῶν (καρκαίρων) ἠχὼ λέγεται· οὐδεὶς δ' ὤν, σιγή. (σιωπή.)

332. Tonus repercussus & resonans, echo dicitur: nullus silentium.

τλγ. Τῇ ὄψει τὰ χρώματα (τὰς χρόας) [ὧν τὸ λευκὸν μὲν, καὶ τὸ μέλαν ἔσχατά εἰσι, τὰ δ' ἄλλα, ἔμμεσα] διορίζομεν.

333. Visu colores [qvorum albus, & niger, extremi sunt, reliqvi intermedii] discriminamus.

τλδ. Ἡ μὲν πίσσα, ἀνθρακιός ἐστιν, ὁ δ' αἰθίοψ, πελὸς (φαιὸς) ὁ δὲ στρουθὸς λευκόφαιος, ὁ δὲ χὴν ὑδατόεις, τὸ δ' ἄμωτον, ξηραμπέλινον.

334. Pix est atra, Æthiops fuscus (*furvus*,) passer pullus, anser aqvilus, castanea spadicea seu badia.

τλε. Τὸ μὲν καρυόφυλλον λέγε ὑακίνθινον, τὸ δ' ἴον, ἰάνθινον, τὸν δὲ ὑπωπιασμὸν, πελιδνὸν, τὸν δὲ κύανον, κυανοῦν (κυανόχρουν) τὰ δὲ τοῦ αἰλούρου ὄμματα, γλαυκά.

335. Caryophyllon dic hyacinthinum, violam janthinam; sugillationem lividam, cyanum cæruleum (cyaneum), felinos oculos cæsios (glaucos).

τλϛ. Ἐκ τῶν χλωρῶν, τὸν μὲν δρυμῶνα, ποώδη, ὕλην δὲ πιτυόεσσαν, πρασίνην, τὸν δὲ πόντον ὑάλινον παρονομάσεις.

336. Ex viridibus, qvercetum herbeum, pinetum prasinum, pontum hyalinum, (venetum) denominabis.

τλζ. Ἐρυθρά εἰσι· τὸ μὲν ἄμμιον, μίλτινον, ἢ φοινικοῦν, ὁ δὲ κόκκος, πορφυροῦς, ἡ δὲ φλὸξ, πυρρά· ὅθεν καὶ φλογόεν, ἢ φλόγινον τοῦτο τὸ χρῶμα καλεῖται.

337. Rubra sunt; minium puniceum, coccum purpureum, flamma rutila: unde & flammeus color hic vocitatur.

τλη. Τῶν μηλίνων,

338. Inter lutea au-

ὁ μὲν χρυσὸς, κνηκὸς, καὶ ξανθός ἐστι, τὸ δὲ πτῶμα τὸ ἔξαιμον, ἐνερόχρουν, ἡ δὲ πλίνθος ἡ ἡμίπεπτος, κιῤῥός.

τλθ. Τῶν δὲ λευκῶν εἴδη ἐστὶ, τὸ σωματόχρουν, τὸ τεφρῶδες, τὸ ὠχρὸν, τὸ γαλακτικὸν, τὸ πολιὸν, τὸ ἀργὸν, κοινοδημεὶ γνωστά. Ἔνια δὲ πολύχροα, ποικιλόχροα, κακόχροα.

aurum flavum, atqve fulvum est, cadaver exsangve luridum, later semicoctus gilvus (helvus.)

339. Alborum deniqve species sunt: color ruffus, cinereus, pallidus, lacteus, canus, candidus, vulgo noti: sed qvædam sunt multicolora, discolora, decolora.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν ἕβδομον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἘΣΩ ΑἸΣΘΗΣΕΩΝ.

τμ. Ὅπως αἰσθανόμενος ξυνιῇς, αἱ ἔσω αἰσθήσεις δέδονται τρεῖς, αἱ ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ [ὃς τῷ πταίρειν (τῷ πταρμῷ) καθαίρεται] καθιζόμεναι.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM.

DE SENSIBUS INTERNIS.

340. Ut sentire te sentias, interni sensus dati sunt tres: qvi in cerebro, [qvod sternutando (sternutatione, sternutamento) purgatur] resident.

τμα. Δηλαδὴ, ὑπὸ τὸ βρέγμα μὲν, ἡ κοινὴ αἴσθησις, ἡ τὰ τῶν ὁραμάτων, καὶ ἀκουσμάτων, καὶ γευμάτων εἴδωλα καταλαβοῦσα.

341. Nimirum sub sincipite sensus communis, qvi rerum visarum, & auditarum, & gustatarum simulacra apprehendit.

τμβ. Αὐτοῦ ἐν τοῖς ὕπνοις (κατὰ τοὺς ὕπνους) ὑπ᾽ ἀτμίδος ἐμπεφραγμένου, ἡ ἀναισθησία συμβαίνει.

342. Hic si in somno à vaporibus obstruitur, insensilitas accidit.

τμγ. Ὑπὸ τὴν κορυφὴν δὲ, ἡ φαντασία, ἡ τὰς τῶν ὄντων διαφορὰς δια ρίνουσα οἰκεῖ.

343. Sub vertice habitat phantasia, qvę discrimina rerum dijudicat.

τμδ. Αὕτη ἐν ἐνδελεχείᾳ οὖσα (ἐνδελεχῶς ἐνεργοῦσα) τὰς ἐπινοίας, τοὺς ὀνείρους (τὰ ἐνύπνια) καὶ πολυειδεῖς εἰκασίας ἀπεργάζεται.

244. Hæc cùm sit in perpete agitatione, cogitationes, somnia (insomnia) & multifarias imaginationes efficit.

τμε Ὑπὸ τὸ ἰνίον δὲ τὴν κοίλιδα) ἡ μνήμη ἐστὶν, ἡ τὰ καταληφθέντα, καὶ διακριθέντα εἰς μέλλουσαν χρῆσιν ἀποταμιεύουσα.

345. Sub occipitio memoria est, qvæ apprehensa & dijudicata in futurum usum recondit.

τμς. Τὸ τὰς τῶν ὄντων εἰκόνας [εἴτε πάλαι,

346. Rerum icones [sive dudum, sive nu-

εἴτ᾽ ἄρτι (νεωστὶ) ἐντετυπωμένας] ἀναλαβεῖν, ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστιν.

nuper impressas] resumere, reminisci est.

τμζ. Αὐτῶν δ᾽ ἀπαληλιμμένων (ἠμαυρωμένων) ἡ λήθη γίνεται.

347. Eæ si obliteratæ sunt, oblivio fit.

τμη. Διόπερ ὧν βεβαίως μεμνῆσθαι βουλόμεθα, συχνῶς (πυκνῶς, θαμὰ) ἂν ἐπιμιμνησκοίμεθα.

348. Qvamobrem qvorũ constanter meminisse volumus, eorum crebrò recordamur.

τμθ. Ἐπιλαθόμενόν (ἀμνημονήσαντά) τινος, ὁ μνήμων ἀναμιμνησκέτω αὐτοῦ.

349. Qvi rei alicujus oblitus est, ei illud memor memoret.

τν. Ἡ ἄγαν ἀγρυπνία καταπονεῖ, ὅτι ξηραίνει (σκέλλει)· ὁ δὲ κάρος ἀνακτᾶται, ὅτι βρέχει (ἀρδεύει.)

350. Vigilia nimia fatigat, qvia exsiccat: sopor recreat, qvia irrigat.

τνα. Οὐδὲ τοσοῦτον ἡ ἀσιτία, ὅσον ἡ ἀϋπνία ἀσθενοῖ.

351. Nec tam impensè inedia debilitat, qvàm Insomnia.

τνβ. Ὁ κωμαίνων μὲν, χασμᾶται, καὶ σκορδινᾶται· ὁ δὲ νυστάζων νευστάζει· ὁ δὲ καθεύδων, ῥέγχει, καὶ ῥογχάζει.

352. Dormituriens oscitat, & pandiculatur: dormitans conqvinisсit; dormiens stertit, aut rhõchissat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΡΕΝΟΣ.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

DE MENTE.

τνγ. Ἡ φρὴν (ὁ νοῦς) ἐν τῇ τῶν πραγμάτων διασκέψει, τῷ λόγῳ συμβουλεύεται (προσανατίθεται) τὴν σύνεσιν εὑρεῖν ἰθύων.

353. Mens in disqvisitione rerum rationem consulit, qvia intellectum invenire animus ei est.

τνδ. Ὧι ἀγχίνοια μέν ἐστιν ἐξαίρετος, ὠκέως τι καθορᾷ (κατοπτεύει) ὁ δὲ δυσμαθής, μῶλυς, καὶ νωθροκάρδιος, εἰς τὸ νοῆσαι βραδίων ἐστίν.

354. Cui egregium est acumen, citò rem perspicit: indocilis verò, hebes, atq; obtusus, ad intelligendum tardiusculus est.

τνε. Ὁ μὲν πολλὰ ἐπιζητῶν, ἐπιμελής· ὁ δ' εἰδώς, ἐπιστήμων· ὁ δ' ἐπινοῶν (ἐπιμηδόμενος) ἀγχίνους· ὁ δὲ τριβῇ βεβαιώσας τὴν γνῶσιν, ἔμπειρος· ὁ δὲ χρῆσθαι δυνατός, φρόνιμος· ὁ δὲ χρώμενος,

355. Qvi multa inqvirit, est industrius: qvi noscit, gnarus: qvi excogitat, solers: qvi notitiam (cognitionem) usu firmavit, expertus: qvi uti novit, prudens: qvi utitur, sapiens: qvi abutitur, astu-

σοφός· ὁ δὲ ἀποχρώμενος, πανοῦργος, καὶ ἀπατηλός.

aſtutus, & fraudulentus.

τνς. Τοὐναντίον ὁ ἀλέγων (ἐπιμελούμενος, φροντίζων) οὐδενὸς, ἐννωθρός· ὁ δ᾽ ἀντιλαμβανόμενος οὐδενὸς (καταγινώσκων οὐδὲν) βλάξ, καὶ ἀναίσθητός ἐστιν.

356. Contrà, qvi nihil curat, torpidus eſt: qvi nihil percipit, eſt ſtupidus, & ſenſu caret.

τνζ. Ἀληθὴς τοῦ ὄντος κατάληψις, ἐπιστήμη ἐστί· ψευδὴς, ἀπάτη· ἀβέβαιος, δόξα· ἐκ στοχασμῶν γενομένη, ὑποψία (ὑπόληψις)· ἀστατοῦσα (οὖσα σφαλερὰ) ἀπορία· ἐμποδιζομένη, παραφορά· οὐδεμία, ἀμαθία (ἀμάθεια) καὶ ἀνεπιστημοσύνη.

357. Vera rei apprehenſio, ſcientia eſt: falſa, error: debilis, opinio: ex conjecturis veniens, ſuſpicio: nutans, dubitatio: impedita, hallucinatio: nulla, ignoratio, & inſcitia.

τνη. Τὸ μὲν τῇ ἑτέρου ἀναφορᾷ (διηγήσει) πιστεύειν (πείθεσθαι) πίστις ἐστί· τὸ δὲ τοῖς λόγοις τοῖς εἰκόσιν ὑπείκειν, πεῖσις· τὸ δ᾽ ἀποδείξει ἱκανῇ παραχωρεῖν, συγκατάθεσις.

358. Alterius relationi credere, fides eſt; veriſimilibus rationibus cedere, perſvaſio; ſufficienti demonſtrationi aſſentiri, aſſenſus.

τνθ. Ὧν τὸ αἴτιον οὐ πυνθανόμεθα, θαυμάζομεν· ἅπερ δὲ καταμαθεῖν ποθοῦμεν, διεξερευνῶμεν.

359. Qvorum rationem non intelligimus, miramur: qvæ pernoſcere volupe eſt, rimamur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ εἰκοστὸν ἔννατον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ, καὶ τῶν παθῶν.

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

DE VOLUNTATE ET AF*fectibus.*

τξ. Τῆς βουλήσεώς ἐστι, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἐρᾶν, καὶ ἐφίεσθαι, τὰ δὲ κακὰ μισεῖν, καὶ ἀβουλεῖν.

360. Voluntatis eſt, bona amare & velle, mala odiſſe & nolle.

τξα. Ταῦτα δὲ ἀρέσκειν ποτὲ, καὶ ἐκεῖνα ἀπαρέσκειν, συμβεβηκότως γίνεται· τῇ γὰρ ἐμφάσει ἠπατημένη ἡ βούλησις, τὰ μὲν χείρω προαιρεῖται, τὰ βελτίω δὲ ἀπολακτίζει, ὧν ἀγνὼς οὖσα τυγχάνει.

361. Ex accidenti eſt, ſi hæc placent, illa diſplicent: apparentiâ enim decepta, deteriora eligit, meliora ſpernit, qvorum ignara eſt.

τξβ. Ἰδοὺ δὲ, ὡς ὑποκειμένη τοῖς πάθεσίν ἐστιν; ὡς ταράττεται ὑπ'

362. Ecce autem, qvàm ſubjecta eſt affectibus! qvàm mo-

αὐτῶν διηνεκῶς, καὶ ἐμπαθῶς ἔχει;

vetur illis, perturbaturq; identidem!

τξγ. Ἀπόντων μὲν γὰρ ἀγαθῶν, ἐπιθυμεῖ, κατεύχεται, καλῶς οἰωνίζεται, ἀσθμάζει, ἐπιχειρεῖ, καὶ μηχανᾶται, ὅσον ἐπ' αὐτῇ ἐστιν· ἀλλ' ὅμως τὴν ἀστοχίαν, ἢ ἀπότευξιν ἀγωνιᾷ.

363. Abſentibus enim bonis, deſiderat ea, optat, benè ominatur, anhelat, conatur & molitur, qvidqvid poteſt, fruſtrationem nihilo ſeciùs veretur.

τξδ. Ἐντεῦθεν οἱ πόθοι (αἱ ἐπιθυμίαι) αἱ εὐχαὶ, αἱ ἐλπίδες, τὰ ἐπιτηδεύματα, τὰ ἐπιβουλεύματα, τὰ ἐγχειρήματα, αἱ μέριμναι, αἱ φροντίδες.

364. Hinc deſideria, vota, ſpes, ſtudia, molimina, conatus, curæ, ſolicitudines.

τξε. Πρὶν ἢ τυχεῖν, μετ' ἄχθους (ἀχθόμενος) ἀνέχεται καὶ ὀλίγην τῆς διατριβῆς (μονῆς) παρολκήν.

365. Anteqvam adipiſcitur, cum tædio (tædiô affectus) fert etiam paulæ moræ intercapedinem.

τξς. Αὐτῶν δὲ παρόντων γαυριᾷ γλιχόμενος, χαίρει, γάνυται, ἀπολαύων αὐτῶν· καὶ μὴν ἀποβαλεῖν δέδοικεν· αὐτόθεν ἡ ἱλαρότης, ἡ χαρὰ, τὸ γῆθος, καὶ ἡ ἡδονὴ,

366. At illis præſentibus, geſtit aviditate, lætatur, gaudet, fruendo iis, amittere tamen metuit: inde hilaritas, lætitia, gaudium, voluptas,

συνεζευγμένη δὲ (συνημμένη, ἢ παραμεμιγμένη) τῷ φόβῳ.

juncta (conjuncta, commista) tamen metui.

τξζ. Ἡρπασμένων δ' αὐτῶν, λυπεῖται, καὶ ἀλγεῖ, καὶ μέμφεται· ἔνθεν ἡ λύπη, ἡ μεταμέλεια, ἡ μομφὴ (μέμψις.)

367. Ereptis illis, triſtatur, dolet, qveritur: hinc triſtitia, pœnitudo, qverela.

τξη. Μᾶλλον δὲ τὰ κακὰ ἐκταράσσει, καὶ διασπᾷ αὐτήν.

368. Magis verò mala eam inqvietant & diſtrahunt.

τξθ. Τὰ μέλλοντα γὰρ βδελύσσεται, καὶ μυσάζεται (ἀφοσιοῦται) καὶ ἐξαλεύεται, καὶ ἀποτροπιάζεται· φοβεῖται ὅμως, καὶ τρέμει, καὶ ἀδημονεῖ. ἐξ οὗ ὁ ἀποτροπιασμός ἐστι, καὶ τὸ δέος, καὶ ὁ τρόμος, καὶ ἡ ἀδημονία.

369. Ventura enim abominatur & averſatur, ac vitat, atq; declinat: formidat tamẽ, tremit & angitur: Hinc averſatio, timor (formido) tremor & anxietas.

το. Πρὸς τὰ ἐπερχόμενα περιφοβεῖται, ἀποῤῥιγεῖ (φρίσσει) καὶ πτήσσει, ἢ καὶ ἐκπλήσσεται· ἐντεῦθεν ἡ περιφοβία, ἡ φρίκη, ὁ πτακισμὸς, καὶ ἡ ἔκπληξις.

370. Advenientia pavet, horret, trepidat ad ea, vel ſtupeſcit: inde pavor, horror, trepidatio, ſtupor (conſternatio.)

τοα. Παραγενομένων δὲ, ὀργίζεται, ἀσχάλλει, καὶ πενθεῖ· ἐντεῦθεν ἡ ὀργὴ, τὸ κῆδος (ἡ κατήφεια) καὶ τὸ πένθος.

371. Qvum obvenerunt, irascitur, mœret, luget: hinc ira, mœstitia (mœstitudo), luctus.

τοβ. Ἄλλως ἔχει ἐν ἀγαθοῖς, καὶ κακοῖς ἀλλοτρίοις.

372. Aliter fit in alienis bonis, & malis.

τογ. Τῶν μὲν γὰρ ἢ συγχαίρει τινὶ, ἢ φθονεῖ· τῶν δ' οἰκτίζει, ἤτοι [στρεβλὴ οὖσα] περιχαίρει.

373. De his gratulatur (gratatur) alicui, aut invidet: ob hæc commiserescit, aut (si perversa est) exultat.

τοδ. Ἡ μὲν ἄγνοια τἀγαθοῦ ὀλιγωρίαν, καὶ ἐξουδένησιν· ὁ δὲ βιασμὸς, ζῆλον· ἡ δὲ πλησμονὴ ἄσην (ἀψικορίαν) προσφέρει.

374. Boni ignorantia neglectum & aspernationem, violatio zelum, satietas fastidium adfert.

τοε. Ἐρυθραίνεσθαι (ἐρυθριᾶν) ἐπ' αἰσχροῖς, αἰδώς ἐστιν· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι πάντα πᾶσιν οἷά τε ἐστι συμπεσεῖν, κούφισμα τοῦ ἄλγους (ἀλυσμοῦ) εἶναι δοκεῖ.

375. Ob turpia erubescere, pudor est: sed cogitare, qvòd omnia omnibus accidere possint, levamen esse mœroris videtur.

τος. Μετὰ γὰρ τὸ παράπτωμα τῶν πρωτοτόκων, ἀφελὲς (ἀρτεμὲς) οὐδὲν ἀλλὰ κολοβὰ, πηρὰ, καὶ ῥακώδη ἅπαντα.

376. Post lapsum enim nihil integrum: sed omnia mutila, manca, lacera.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστόν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ γενικῶς.

CAPUT TRIGESIMUM.

DE MECHANICIS IN GENERE.

τοζ. Μέχρι μὲν τοῦδε (μέχρι δεῦρο) περὶ τῶν Φυσικῶν εἰρήσθω· νῦν δὲ περὶ Τεχνῶν τῶν χειροτεχνικῶν (βαναυσικῶν) σκεπτέον, αἵπερ τὰ ἄλφιτα, καὶ τὴν περιβολὴν (ἐπιτήδεια τοῦ βίου) κτῶνται, καὶ ἐκπορίζουσι.

377. Hactenus (huc usq;) de naturalibus (Physicis) dictum esto: nunc de artibus mechanicis considerandum, qvæ victum & amictum (necessaria vitæ) acqvirunt.

τοη. Νῦν ἄρα καὶ τὰ τῶν τεχνιτῶν ἐργαστήρια (δημιουργεῖα) ὑμῖν ἐπισκοπητέον.

378. Jam ergo artificum qvoqve officinæ visendæ nobis erunt.

CA-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν πρῶτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΗΠΕΙΑΣ.

CAPUT TRIGESIMUM PRIMUM.

DE HORTORUM CULTURA.

τοθ. Τῶν κήπων ὁ μὲν μηλὼν (Παράδεισος) ὁ δὲ ἀλωά, ὁ δὲ θηριοτροφεῖον.

379. Hortus, vel pomarium eſt, vel viridarium, vel vivarium.

τπ. Φράσσεται χώματι, ἢ θριγκῷ, ἢ πλαξίν, ἢ φραγμῷ ἐκ σκολόπων (χαράκων) καὶ σφηνίσκων, καὶ ἄλλων εὐκάμπτων, καὶ λυγωδῶν (λυγιστῶν) πεπλεγμένῳ, τοῖς δὲ τοπίοις ἀγάλλεται.

380. Sepitur aggere, vel macerie, vel plancis, vel ſepe è palis (ſudibus) longuriis, aliisq; flexibilibus, vitilibusqve plexa: ornatur topiariis.

τπα. Ὁ κηπωρὸς τῇ μακέλλῃ (δικέλλῃ) καὶ τῇ σκαπάνῃ, καὶ τῷ μίσχῳ σκάψας (ὀρύξας, λαχάνας) ἀνὰ τὰς πρασιὰς τῷ μάρρῳ βεβοτανισμένας σπείρει τὸν σπόρον, καὶ τὰ φυτεύματα τοῖς φυτευτηρίοις ἐμφορεῖ.

381. Hortulanus, (olitor) ligone, & rutrô, bibalióq; fodit, & per pulvinos, priùs marrâ exherbatos, ſemina ſpargit; atqve plantariis plantaria infert.

τπβ. Ὁ δενδροτόμος

282. Arborator taleis

(Φυτουργὸς) διὰ καρφίων, ἢ μοσχευμάτων, καὶ ὀρθοὺς στίχους φυτουργήσας φυταλιὰν, τοὺς διεστιχισμένους κλῶνας ἐμφυτεύει, καὶ βρέχει· Εἶτα τῇ σμίλῃ τὰ μὲν βλαστήματα κλαδεύει, τοὺς δὲ ὄρπηκας, τοὺς στόλας ἀποτέμνει, δένδρα τὰ ἄκαρπα ἐκριζώσας.

leis (clavolis) vel viviradicibus ſeminario in qvincuncem conſito ſurculos inſpicatos inſerit & rigat: dein ſcalprô germina putat, ſtolones nocuos amputat, arbores infœcundas eradicans.

τπγ. Τὸ ἔλαιον ἐκ τῶν ἐλαιῶν, ὑπὸ τοῦ ἐλαϊστοῦ ἐξιποῦται· ἔπειτα μεταγγίζεται, καὶ καθεραῖται· τελευταῖον ὑφισταμένης τῆς ἀμοργῆς, καὶ ἀποβεβλημένων τῶν περιπιεσμάτων καθαρθὲν εἰς λήκυθον ἐντίθεται.

383. Oleum (olivum) ex olivis ab oleario exprimitur; dein ſæpius decapulatur, depleturq;: tandem amurcâ ſubſidente, & fracibus abjectis, depurgatum lecythis inditur.

τπδ. Ὁ μελισσοκόμος (μελισσεὺς) τὰ μελίσσια (τὰς κυψέλας, τὰ σίμβλα) κομεῖ, τὸν κηρὸν τήκων.

384. Apiarius alvearia curat, cerámq; liqvat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν δεύτερον.

CAPUT TRIGESIMUM SECUNDUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

DE AGRICULTURA.

τπε. Ὁ γεωργὸς γεωργεῖ χώραν (ἐργάζεται τὴν γῆν) τῇ τοῦ σίτου προσόδῳ αὑτὸν διατρέφων.

385. Agricola agrum colit, proventu annonæ se ſuſtentans.

τπς. Ὧτινι γήπεδον, ἢ ἀγρὸς (χῶρος) μισθοῦται, ἐργολάβος, ᾧτινι δὲ ἐπαύλιον πιστεύεται, αὐλείτης (ἐπιστάτης τῆς ἐπαύλεως) καὶ ἔποικός ἐστι.

386. Cui fundus & prædiũ locatur, manceps: cui villa creditur, villicus & colonus eſt.

τπζ. Ἄρουρα διειργασμένη καὶ βεβοτανισμένη ὅπως ᾖ γονιμωτέρα, πρὸ τῆς σπορᾶς κοπρίζεται. Κόπρος δὲ ἡ αὐτὴ (ὄνθος ὁ αὐτὸς) ὁμοίως πάσῃ οὐχ ἁρμόττει.

387. Arvum ſubactum, & à ceſpitis radicibus repurgatum, ut ſit fœcundius, ante ſementem fimô ſtercoratur. Fimus autem idem omni haud convenit.

τπη. Ἡ νέα (νεατὴ) καὶ τὸ γεώργιον,

388. Novale, & vervactum (reqvietus ager)

τῆς παλιμβλάστου σιτοφορώτερον.

ager) feracior (fertilior) est restibili.

τπθ. Ὁ ἀρόσων ζεύγνυσι τοὺς βοῦς ὑπὸ ἄροτρον τῷ ζυγῷ (ζεύγει) ἀλλὰ μὴ σχοίνοις.

389. Araturus jungit aratro boves jugo, non funibus.

τϙ. Μετέπειτα ἐλαύνων, καὶ κέντρῳ ὀτρύνων ὑπαροῖ, δευτεροῖ, τριτοῖ, σπερματοῖ, καὶ βωλοκοπεῖ, διὰ αὐλάκων, καὶ στροφῶν.

390. Tùm agitans & stimulô incitans subarat, iterat, tertiat, seminat, & occat per liras & versuras.

τϙα. Ἐν δὲ τῷ αὐλακίζειν τῇ μὲν ταῖν χεροῖν τὴν ἐχέτλην [μή πως ἀπαυλακίζῃ] τῇ δὲ τὸ ξύστρον κρατεῖ, καὶ τῇ, τῷ γύῃ, καὶ τῷ ἐλύματι συνηρμοσμένῃ, τοὺς ὄγμους ἐντέμνει (ὀγμεύει) ἕως ἂν πλέθρον διαπεραίνοιτο.

391. Inter lirandum verò manu alterâ tenet stivam (ne deliret) alterâ rallam, & cum vomere dentali, ac buri (buræ) aptato sulcos proscindit, donec absolvatur jugerum.

τϙβ Αἱ ἀμάραι ἐγκαρσίως γίνονται, ἐπὶ τὸ ὀχετεύειν τὸ πλάδον, διὰ ὀχετῶν, εἰς ὑδρορρόιας

392. Porcæ transversim fiunt, ad derivandam in collicias per elices uliginem.

τϙγ. Ὀξίναν ἐν ἀργιλώδει μὲν πέδῳ δεῖ εἶναι

393. Occam (*urpices*) in argilloso solo

σιδηρᾶν, ἐν δὲ ψαμμώδει (ψαδυρῷ) ξυλίνη ἀρκεῖ.

lo ferream eſſe oportet: in arenoſo (friabili) lignea ſatis eſt.

τϟδ. Ἐκθαμνουμένης τῆς σπορᾶς, βοτανισμοῦ δεῖ, τοῦ διὰ σκαλίδος, εἰς τὸ μὴ πνιχθήσεσθαι τὴν ἀκτὴν ὑπὸ τῶν ζιζανίων.

394. Ubi ſegetes fruticeſcunt (fruticant) ſarritione (runcatione) qvæ ſarculô fit, opus eſt, ne à zizaniis fruges ſuffocentur.

τϟε. Παρούσης τῆς τοῦ θερισμοῦ ὥρας, οἱ θερισταὶ ταῖς ἄμαις (πυράμαις) ἀμῶσιν [ὅσῳ δ' εὐπορώτερός ἐστιν ὁ ἄμητος, τοσούτῳ θερίζουσι προθυμοτέρως] καὶ εἰς ἀμάλλας διατιθεῖσι, σταχυολογίαν τοῖς ἐνδεέσιν ἀπολείποντες.

395. Cùm tempus meſſis adeſt, meſſores falcibus metunt (*qvò meſſis verò uberior, eò metunt alacriùs*) manipulatimq; diſponunt: ſpicilegiô egentibꝰ relictô.

τϟϛ. Μετὰ ταῦτα συλλέγουσιν εἰς οὔλους, ἐλλεδανοῖς συνδοῦντες, περιούσης ἐν πεδίῳ καλάμης.

396. Dein furcis meſſoriis colligunt in mergites, & colligant tomicibus, ſuperante in campo ſtipulâ.

τϟζ. Ἔνθα δὴ ὀχήμασι συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, ἤτοι εἰς σωροὺς συννέουσιν. (συναθροίζουσιν.)

397. Tùm vehibus in horrea convehunt, vel acervos congerunt.

τϟη. Οἱ ἀλωεῖς ἀλοῶσι ταῖς τυκάναις, ἐν τῇ ἀλωᾷ [πάλαι ἔτριβον τῷ τριπτῆρι] καταλειπομένων τῶν ἀχύρων, καὶ καρφῶν.

398. Tritores in áreâ flagellis triturant (olim tribulabant tribula): linqvuntur stramina & acera.

τϟθ. Ἐντεῦθεν τῷ πτύῳ ἀναρριπτοῦσιν, ὥστε τὴν ἀλεστὴν διοΐζεσθαι.

399. Subjactant exinde ventilabrô, ut secernatur palea.

υ. Τινὸς ἔτι περιγινομένου κοσκινοῦσιν (διὰ κοσκίνου σήθουσιν) ἵνα σῖτος γίνηται, ὃς εἰς σιτοδόκας, ἢ σιτοβόλια εἰσφέρεται.

400 Si qvid adhuc superest, cribrant, (cribrô cernunt) ut fiat frumentum, qvod cumeris atq; granariis infertur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ τὸ τριακοστὸν τρίτον.

CAPUT TRIGESIMUM TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἈΛΕΤΟΥ.

DE MOLITURA.

υα. Ἐκ παλαιοῦ ἔπτισσον μόνως κοπάνοις (ἐκοπάνιζον) ἐν ὅλμῳ· ἐνθένδε ἡ πτισάνη πυρίνη τε, καὶ κριθίνη.

401. Antiqvitùs tundebant solummodò pistillis in mortario; hinc ptisana triticea & hordeacea.

υβ. Ἔπειτα ἐλέαινον (ἔμασσον) ὑπέρῳ ἀ-

402. Deinde pinsebant pilô ruidô in pi-

ἔξεσω ἐν ἀλετῶνι, καὶ ἐποίουν κρίμνον, καὶ ἄλικα (χόνδρον).

pistrino, faciebántq; crimnum, & alicam.

υγ. Προσφάτως δὲ, αἱ μύλαι ἐπενοήθησαν. πρῶτον μὲν αἱ χειρομύλαι, εἶτα δ᾽ αἱ κτηνομύλαι, τὸ δὲ τέλος τὰ ὑδρομύλια, καὶ μύλαι αἱ πνευματικαὶ, ἢ κατήνεμοι.

403. Novissimè excogitatæ sunt molæ, trusatiles (versatiles) primùm, pòst asinariæ (jumentariæ) tum aqvatiles (aqvariæ) & ventosæ sive alatæ.

υδ. Ἐν τῷ μύλωνι διὰ θυλάκου κιλικείου τὸ ἄλφιτον, καὶ τὸ ἄλευρον ἀποκρίνεται, καὶ ἐκσείεται, τῶν πιτύρων ἔξω καταπασσομένων.

404. In moletrina per saccum cilicinum farina incernitur, excutitúrqve, furfuribus extra sparsis.

υε. Ἀλλά τοι ὁ ἀλῶν (ὁ μυλωθρὸς) τῷ λήμματι ἐπεγχαίνει.

405. Sed qvi molit (molitor) emolumento inhiat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν τέταρτον.

CAPUT TRIGESIMUM QVARTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἈΡΤΟΠΟΙΐΑΣ.

DE PANIFICIO.

υϛ. Ὁ ἀρτοποιὸς (ἀρτόπτης, μάκτης, μαγεὺς)

406. Pistor massam in mactra, spa-

σπάθῃ ξυλικῇ μάσσει (φορύσσει) τὸ φύραμα ἐν μάκτρᾳ (καρδόπῳ) ἐν ἴπνῳ δὲ τὸν ἄρτον ἐξοπτᾷ· ὃς ἐζυμωμένος μὲν, διπλῆν πλάκα ἔχει, καὶ ἐντὸς ἐντεριώνην ἀραιὰν, καὶ σπογγώδη· ὁ δὲ ἄζυμος, πεπηγώς ἐστιν.

thâ ligneâ depſit, & panem in furno excoqvit: qvi fermentatus geminam habet cruſtam, medullam intus raram ac poroſam; at azymus compactus eſt.

υζ. Ὁ ὀψοποιὸς (ζωμοποιὸς) ἐκ γύρεως τὰ λιχνεύματα ἑτοιμάζει.

407. Cupedinarius ex polline cupedias parat.

υη. Εἴδη τῶν πλακούντων ἐστὶ τάδε· οἱ σεμιδαλῖται, αἱ σπεῖραι, τὰ ἴτρια, τὰ λάγανα, οἱ πέλανοι, οἱ στρεβλοὶ, οἱ τηγανῖται, οἱ ἐπικύκλιοι, οἱ βωλιτοειδεῖς, οἱ ὀβελίαι, οἱ κλιβανῖται, τὰ ἀρτοκρέατα, οἱ πεπερῖται, τὰ μελίπηκτα, καὶ τὰ λοιπά.

408. Placentarum ſpecies hæ ſunt: Similæ, ſpiræ, cruſtulæ, lagana, liba, ſcriblitæ, (ſtriblitæ) teganitæ, globuli, boletini, obeliæ, tortæ, artocreata, placētæ piperatæ, placentæ melle conditæ, &c.

ΚΕΦΑ΄ΛΑΙΟΝ ΤΟ` τριακοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ` ΤΗ͂Σ ΠΡΟΒΑΤΕΙ΄ΑΣ.

CAPUT TRIGESIMUM QVINTUM.

DE PECUARIA.

409.

υθ. Τῷ μηλονόμῳ χαίῳ καὶ μάστιγι (σκυτάλῃ) παρεσκευασμένῳ, αἱ ὄϊες (τὰ πρόβατα, μῆλα) ἐμπιστεύονται· ἐν αἷς αὐτὸς ἔχει τὸ ἴδιον ἰδίῳ χαρακτῆρι σεσημειωμένον.

409. Opilioni pedô, vel flagrô (ſcuticâ) apparato, oves concreduntur; in qvibus ille peculium peculiari charactere inſignitum habet.

υι. Ὁ λύκος, θὴρ λαβρότατος, πειναλέος ὤν, ὠρύεται, καὶ οὐ μόνον ταῖς ποίμναις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀγέλαις προσβάλλει, εἰ μὴ ἀμύνοιντο (διαφυλάσσοιεν) αὐτὰς οἱ μολοσσοὶ λαιμοπέδας ἔχοντες.

410. Lupus voraciſſima beſtia, famelicus ululat, impetitqve non greges ſolùm, ſed & armenta: niſi tueantur (cuſtodiant) eos moloſſi, millos habentes.

υια. Οἱ ποιμένες πλάνητες, τὰς νομὰς (τοὺς νομοὺς) μεταλλάττοντες, τὰ καλύβια αὐτῶν, ἐφ' ἁμάξαις περιφέρουσιν.

411. Vagi paſtores, paſcua mutantes mapalia (magalia) ſua carris circumvehunt.

υιβ. Ἡ μάνδρα, κλισιόν ἐστι μετακόμιστον.

412. Mandra eſt caula tralatitia.

υιγ. Οἱ βουκόλοι ἐκ βουστάθμων (βουστασίων) βουσταδίων) οἱ ὑοφορβοὶ (συοφορβοὶ) ἐξ ὑφεων, βυκάνῃ ποιμενικῇ ἐκκαλοῦσιν.

413. Bubulci è bubilibus, ſubulci haris, (ſuilibus) buccinâ paſtoritiâ evocant.

υιδ. Οἱ μὲν ἐν ὑοκάπαις, οἱ δὲ ἐν φάτναις βοσκοῦσι, τὸν σταθμὸν (σηκὸν) ξύστρῳ ἐκκαθαίροντες.

414. Hi in aqvaliculis, illi in præsepibus pastum præbent, stabulum palâ expurgantes.

υιε. Μόσχος (πόρτις) καὶ ἀμνὸς οἱ ὑπομάζιοι, ἐξ οὐθάτων μυζοῦσι τὸ πρωτόγαλα (τὸν πύον)· ἡ δὲ παιδίσκη ἀμέλγουσα (ἀθέλγουσα) τῇ πέλλῃ τὸ γάλα παραδέχεται.

415. Vitulus & agnus subrumi, ex ubere colostram (colostrum) sugunt; Ancilla verò lac mulgens, mulctrali (mulctrâ) excipit.

υις. Ἐκ τοῦ μὲν ἀφρογάλακτος γίνεται τὸ βούτυρον· ἐκ γάλακτος δὲ ἐμπυτιασθέντος ὁ τυρὸς, βόειος, ὄϊειος, αἴγειος· ὁ δὲ ὀῤῥὸς περισσεύει.

416. E lactis cremore (flore) confit butyrum; è lacte coagulatô caseus, vaccinus, ovillus, caprinus; serum superest.

υιζ. Τῶν βοῶν ἡ μὲν ἐγκύμων, ἡ δὲ ἀκύμων, ἥτις βοΐδιον, καὶ δαμάλη λέγεται· ἄγονος γενομένη, σφάζεται.

417. Vaccarum alia prægnans (forda, horda) alia nondum fœta est, qvæ bucula, & juvenca dicitur: effœta facta mactatur.

υιη. Ἐν λειμῶσιν [οἳ ἄνυδροι, ἢ ἔνυδροί εἰσιν] χόρτος ὑπὸ τοῦ χορ-

418. In pratis (qvæ vel siccanea, vel rigua sive irrigua sunt) fœnum

πολόμου, δρεπάνῳ ἀποτετμημένος ξηραίνεται, καὶ ἀγκαίφναις σεσυρμένος, δικράνοις εἰς θῖνας καὶ χορτῶνας συγκομίζεται.

υιθ. Ἐκ χλόας ἀναφυομένης, χόρτος ὀψίγονος γίνεται.

num, à fœnisece (fœniseca) seculâ sicilitum siccatur, rastrisq; corrasum, furcis in cumulos & fœnilia comportatur.

419. E renascente gramine chordum fit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν ἕκτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΡΕΟΥΡΓΙΑΣ.

υκ. Ὁ κρεουργὸς (ἄρταμος) τὰ σιτιστὰ [τὰ γὰρ ἰσχνὰ οὐκ ἔστι βρωτά· τίς ἂν ἐσθίσειεν αὐτά]; ἐν σφαγιῶνι, σφαγίδι θύει· τοῦτ' ἔστι, σφάττει, καὶ δέρει, ἤτοι ἐκδέρει, καὶ ἀρταμεῖ, καὶ ἐν κρεωπωλίῳ πιπράσκει.

υκα. Τὰ ἔντερα (τὰς χορδὰς) τῶν κρεῶν ἀμφιδευτάτων σάττων, ἀλλᾶντας ποιεῖ.

CAPUT TRIGESIMUM SEXTUM.

DE LANIONIA.

420. Lanio (lanius) altilia [vescula enim non sunt vesca (esculenta): qvis iis vescatur?] in laniena (lanario) clunaclô mactat, id est, jugulat, excoriat, sive deglubit, dissecat, & in macello venum exponit.

421. Intestina pulpâ effarciens, farcimina, ut faliscos, lucanicas (botulos) apexa-

(ἀλλαντοποιεῖ) οἱονεὶ κοιλίας ὑῶν παρασεσαγμένας, ἀλλᾶντας τοὺς λουκανικοὺς, χορδὰς τὰς αἱμαλιάπιδας, μιμάκρεις, κρέατα ἔφαλμα, (τεταριχευμένα) ἰσίκους (ἰσίκια) ταῦτά τε καὶ κάμματα κερκώδη, καὶ πέρνας, καὶ κωλῆνας καὶ ταριχείας.

xabones, tomacula, tuceda, (iſicia, itémq; offas penitas, pernas, petaſones & ſuccidias conficit.

υκβ. Ἡ πιμελὴ τοῦ στέατος ἀπηκτότερόν ἐστι, καὶ οὐ πήγνυται ὁμῶς αὐτῷ· ὅτι λιπαρώτερόν ἐστι.

422. Adeps ſebô difficiliùs, nec æqvè, ut illud, concreſcit: qvia opimior eſt.

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ ΤῸ τριακοστὸν ἕβδομον.

ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΘΥΡΕΎΣΕΩΣ (κυνηγίας).

CAPUT TRIGESIMUM SEPTIMUM.

DE VENATU VEL VENATIONE.

υκγ. Ὁ θηρευτὴς (ἀγρευτὴς, κυνηγέτης.) εἰς τάφρους, καὶ βόθρους προσάγει τοὺς θῆρας, ἢ διὰ ὀσφρήσεως κυνῶν εὐοσφρήτων, καὶ ἴχνη ἰχνεύει, καὶ θηρεύει.

423. Venator feras in ſcrobes, foveáſqve pellicit, aut canum ſagacium odoratu per veſtigia veſtigat, & venatur.

υκδ. Οἱ μὲν γὰρ ῥινηλάται ῥινηλατοῦσιν (στιβεύουσιν), οἱ δὲ ταχύποδες (ὀξύποδες) διώκουσι, καὶ κιχοῦσιν.

424. Odoratores enim indagant, vertagi perſeqvuntur & aſſeqvuntur.

υκε. Ἡ ἔλαφος ἐμπεσοῦσα εἰς τὰ δίκτυα, καὶ τὰς ἄρκυας, ταῖς στάλιξιν ἐσχαλιδωμένας, ἐμπλέκεται (ἐνέχεται) καὶ κατακαίνεται, ἐξολισθήσασα δὲ, ταχύνει τὴν φυγὴν, καὶ ὀξέως ἀποδιδράσκει.

425. Cerva in caſſes, & plagas varis tentas incidens, irretitur & interimitur: ſi evaſit, celerat fugam, atq; celeriter aufugit.

υκς Κάπρος ὁ ὑποπιμπλάμενος ἀφροῦ, καὶ βρύχων τοὺς ὀδόντας προβολίῳ διαπεπαρμένος ἀποσφάττεται.

426. Aper ſpumans & frendens venabulô transadactus interficitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν ὄγδοον.

CAPUT TRIGESIMUM OCTAVUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἉΛΙΕΙΑΣ.

DE PISCATIONE.

υκζ. Ὁ ἁλιεὺς ἁλιεύει, ἐν λίμνῃ μὲν καὶ κολυμβήθρᾳ τῇ γαγγάμῃ, καὶ γρίπῳ, καὶ ἀμφι-

427. Piſcator in lacu & piſcinâ reti piſcatoriô (piſcariô) & verriculô, tragulâve: in

βλήστρῳ· ἐν ποταμῷ δὲ, τῇ σαγήνῃ, καὶ τῷ πόρκῳ· τῷ ἀγκίστρῳ δὲ τὸ δέλεαρ ἔχοντι, πανταχοῦ.

amne sagena & nassâ piscatur: hamô (qvi escam habet) ubivis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τριακοστὸν ἔννατον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΝΙΘΟΘΗΡΑΣ.

CAPUT TRIGESIMUM NONUM.

DE AUCUPIO.

υκη. Ὁ ὀρνιθοθήρας ὀρνιθοθηράσων (ὀρνιθεύσων) διὰ παλευτριῶν παλευόμενα τε, καὶ δελεαζόμενα ὀρνίθια, ἢ δικτυδίῳ ἐπικαταχωννύει, ἢ ἁλίσκει, ἢ ῥάβδοις ἰξῷ ἐπικεχρισμέναις, καὶ καλάμῳ ἐνηρεισμέναις ἰξεύει, ἢ παγίσι (πάγαις) βρόχοις, δεραιοπέδαις, ἢ καὶ κιγκλίσιν ἐνέχονται.

428. Auceps aucupium facturus, per illices allectas inescatásve aviculas, vel reticulô adobruit, vel calamis viscatis, & in amite (perticâ) infixis implicat, vel tendiculis, laqveis, transennis, aut etiam decipulis illaqveat.

υκθ. Ὄρνιθας τοὺς ἀοιδοὺς, οὓς ζῶντας διασώζει, εἰς καλιὸν (κύρτην) καθείργει, ζυγάδην, ἢ δίχα.

429. Oscines, qvas vivas servat, caveæ incarcerat, sive junctim sive separatim.

υλ. Εἴ τις ἐμποδιζόμενος, ἐκ τῆς ὀρνιθοπέδης ἐκλύοι (ἀπαλλάττοι) ἑαυτὸν, ἀφίπταται, πλὴν εἰ μὴ ταῖς θριξὶν ἐμπλέκεται πάλιν.

430. Si qva pedicâ impedita sese expedit (extricat) avolat, nisi iterum tricis intricetur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΨΑΡΤΥΤΙΚΗΣ.

CAPUT QVADRAGESIMUM.

DE COQVINARIA.

υλα. Ὁ ταμίας τὰ ὄψα (ὀψώνια), ὅσα παρὰ ὀψοπώλου ὠνήσατο ὁ ὀψώνης, προφέρει ἐκ τοῦ ταμιείου, (ἐδεσματοθήκης), οὐ μόνον τὰ πρόσφατα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἕωλα, καὶ ἡμίβρωτα· ὁ δὲ μάγειρος, ἤτοι ἡ μαγείραινα, ἐπὶ τῇ ἑστίᾳ (ἐσχάρᾳ, ἐν τοῖς λέβησι μὲν, καὶ θερμαντῆρσι, καὶ κακκάβαις (κακκάβοις) ἕψει, ἀμφὶ δὲ τοῖς ὀβελοῖς ὀπτᾷ, ἐν τῷ δὲ ταῤῥίῳ φρύγει, ἐν τῷ δὲ τηγάνῳ τηγανίζει.

341. Promus condus obsonia, qvæ à venditore obsoniorũ obsonator coëmit, non solùm recentia, sed & pridiana atqve semesa, è promptuario (penario) profert, sed coqvus aut coqva in foco, lebetibus (cucumis) ahenis & cacabis elixat, verubus assat, craticulâ torret, sartagine frigit.

432.

υλβ. Εἰ τι ζεῖ, καὶ βράζει, ὥστε μὴ ἐκβράζεσθαι, ζωμηρύσει ἐλέγχει (συστέλλει) καὶ τὸν ἀφρὸν τοῦ ἀφροῦντος ἀπαφρίζει.

432. Si qvid fervet & bullit, ne ebulliat, trullâ confutat; & ſpumam ſpumantis, rudiculâ (tudiculâ) deſpumat.

υλγ. Καὶ τῇ μὲν κρεάγρᾳ ἐξαίρει, τῇ δὲ λικμητηρίδι, καὶ τῷ ἠθμῷ ἠθεῖ.

433. Fuſcinâ extrahit, fiſcinâ, (qvalô) & colo colat.

υλδ. Τὰ λοιπὰ τοῦ μαγειρείου διακονήματα ἢ σκευάρια ἐστὶ τάδε· τὸ ἐπικόπανον (ξάνιον) ὁ ἐλεὸς (τὸ ἐλεὸν) τὸ δίκρανον πυρίσκευον, τὸ πυρράγιον, τὸ πύραυνον, τὸ πυρεῖον, ὁ τρίπους, τὸ κύκηθρον, ἡ κνῆστις, ὁ λουτήρ, οἱ πύελοι, οἱ κέραμοι, αἱ παροψίδες, τὰ τρυβλία, αἱ λοπάδες· ὧν διακλυζομένων διάκλυσμα γίνεται.

434. Reſidua culinæ utenſilia hæc ſunt: epicopanum (truncus carnarius) menſa coqvinaria, rutabulum, batillũ, ignitabulum, igniarium, tripus, rudicula, radula, trua, alvei, urcei, paropſides, catini & patinæ, qvæ cùm colluuntur, fit colluvies.

υλε. Ὀρεξόμενος ἀγγείου, τὴν χεῖρα λαβῇ (ὠτὶ) ἐπιβαλεῖς· ἀμ-

435. Prenſaturus vas, anſæ manum appones: ſed ſi anceps eſt,

φώτου δὲ ὑπάρχοντος, ἀμφιβάλλοις ἂν καὶ διστάζοις, πῆ χρὴ δράσσεσθαι.

est, ambigas ac dubites, qvâ arripias.

υλς. Οἱ μὲν ὄρνιθες ἀποτίλλονται τὸ πτέρωμα, οἱ δ᾽ ἰχθύες ἀπολεπόμενοι ἐξεντερίζονται.

436. Aves deplumantur: Pisces autem desqvamati exenterãtur.

υλζ. Καὶ τούτων οἱ ὠπτημένοι, καὶ οἱ πεφρυγμένοι, καὶ οἱ τετηγανισμένοι, τῶν ἡψημένων (ἑφθῶν) καὶ ἐζωμευμένων [εἰ μὴ μικρὸν ὑπὲρ ἐκείνους ἡδυσμένοι ἢ κεκαρυκευμένοι ἂν εἶεν] ὑγιεινότεροί εἰσι.

437. Assati, tosti, & frixi salubriores sunt, qvàm elixi & jurulenti, nisi pluscullum condiantur.

υλη. Τὰ ταρίχη, καὶ τὰ κεκαπνισμένα μόγις (μόλις) συμπέπτεται.

438. Salsamenta, & infumata ægrè concoqvuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν πρῶτον.

CAPUT QVADRAGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΟΤΩΝ ΣΚΕΥασίας.

DE POTULENTORUM Paratura.

439.

υλθ. Ὁ ἀμπελουργὸς τὰς νέας ἀμπέλους φυτεύσων, διὰ ὄχων τῶν ὑπορρίζων μετοχεύει· τὸν ἀμπελῶνα δικέλλῃ σκάπτει· τὰ κλήματα ὑπὸ πλήθους τῶν οἰναρῶν βρίθοντα, χάραξιν ἢ καμαξὶ πασσαλεύει, καὶ στηρίζει· μετὰ μικρὸν οἰναρίζει· τελευταῖον τρυγᾷ, τὴν ἐπιφυλλίδα (τὸ ἐπιφυλλεῖν) τοῖς πένησιν ἀπολείπων.

439. Vinitor vites noveilas plantaturus, traducibus propagat: Vineam bidente (pastinô) pastinat: palmites ob multitudinem pampinorum gravatos, aut deorsum vergentes ridicis seu pedamentis statuminat (palat): paulò pòst pampinat: tandem vindemiat, racematione pauperibus relictâ.

υμ. Ὁ χυμὸς ὁ σταφύλινος ἡδὺς ἐκ σταφυλῶν ῥαγωδῶν ἐν πυτίνῃ πεπατημένων, ἐν ληνῷ διὰ πιεστῆρος ἐκπιέζεται· ὡς ἐκ τοῦ ὑποληνίου εἰς κάδον, ἢ πιθάριον μετενεχθεὶς μέν, γλεῦκος, ἀφυλισμένος δέ, καὶ μετηρωμένος, μέθυ λέγεται, πόμα τῷ φαιδρῦν (ἱλαρῦν) τοὺς κηδομένους μάλιστα ἐπιτήδειον.

440. Succus uveus, svavis ex acinosis in orca calcatis uvis, in torculari prelo exurgetur: qvi è lacu in cadum vel etiam translatus, mustum, & posteaqvam fuerit defecatus atq; elutriatus, vinum dicitur: potus exhilarãdis mœstis maximè accommodus.

υμα. Ὁ μὲν ἔνος, κράτιστος· ὁ δ᾽ αὐτίτης (τηλινὸς) ἔτι τρυγώδης πώς ἐστι.

441. Annotinum est optimum: hornum nonnihil adhuc fæculentum.

υμβ. Σκευαστοί εἰσιν, ὁ ἀψινθίτης, ὁ ἑλενίτης, ὁ ῥοδίτης, ὁ ἐλελισφακίτης, ὁ ὑσσωπίτης.

442. Factitia sunt: absinthites, helenites, rhodites, elelisphacites, hyssopites.

υμγ. Τὸ σίραιον, ἕψημά ἐστι, τὸ δὲ μέθυ εἰς ὀξύνην μεταπεσὸν, οἶνος ἐκτροπίας.

443. Defrutum sapa est, exoletum vappa.

υμδ. Ἐν χώραις οὐκ εὐοινούσαις, μελίκρατον (ὑδρόμελι) ἕψεται, καὶ δὴ καὶ ζύθος παρὰ τοῦ ζυθέψου σκευάζεται, ἐκ βύνης (σίτου φρυκτοῦ) καὶ βρύου.

444. In regionibus vinô non abundantibus, mulsum (hydromeli) coqvitur; itémq; à zythopepta zythus (cerevisia) ex polenta (farre tosto) & lupulô paratur.

υμε. Τεταμιευμένος μὲν εἰς ἀποθήκας τὰς ὑπογείους, βύεται, καὶ πωμάζεται· ἀνεῳγμένος δὲ προαιρεῖται διὰ σίφωνος (ἐκσιφωνίζεται) ἢ διὰ ἐπιστομίου, καὶ στρόφιγγος.

445. Abditus in cellas obturatur, & operculatur, relitus verò promitur, siphone (tubulô) aut epistomiô, & vertibulô.

υμς. Ἐν πίθοις δεκτικωτέροις, εὐχυλώ-

446. Capacioribus in cupis sapidior est,

τερός ἐστι, διὰ τὸ μὴ ἐξατμίζειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ κανθηλίων ὑψηλοτέρων.

est, qvia non evaporat: præsertim cantheriis altioribus.

υμζ. Τοῦ πίθου ἐγκεκλιμένου, ἅμα αἱ τρύγες ἐκρέουσιν.

447. Inclinatô doliô, fæces unà exeunt.

υμη. Ἐκ τῶν πιεσμάτων (τῶν στεμφύλων) οἶνος ὁ δευτερίας, ἢ τρυγοφάνιος ποιεῖται.

448. Ex vinaceis (flocibus) confit lora, seu posca,

υμθ. Αἱ χοάναι ταῖς λαγήνοις προσήκουσι.

449. Infundibula ad lagenas pertinent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν δεύτερον.

CAPUT QVADRAGESIMUM SECUNDUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΦΡΕΙΑΣ, Η ΗΝΙΟΧΥΣΕΩΣ.

DE AURIGATIONE.

υν. Ὁ ἱπποηλάτης (ἱππόδαμος) σαροῖ τὸν ἱππῶνα, καὶ ἵππον φορβειᾷ προσδεδεμένον (ἐμπεφορβιωμένον) ἢ [δακνώδη ὄντα] φιμῷ ἐσφιγμένον (πεφιμωμέ-

450. Eqviso eqvile purgat, &, ubi eqvū capistro alligatum, aut fiscellâ [si mordax sit] constrictum, strigili depexit, gausape insternit: dein avenam van-

νον) στλεγγίδι ἀποξύσας (στλεγγίσας) ἀμφιτάπητι ἐπισάττει αὐτόν· πρὸς τούτοις ἀκρόσπελον λικμῷ λικμήσας, σιτίζει, καὶ ἄρδει αὐτόν.

vannô ventilans, cibat eum, & aqvatum ducit.

υνα. Ὁ ἱππεὺς τῷ ἐφιππίῳ ἐγκαθιζόμενος, καὶ τοῖς ἀναβολεῦσιν ἐγκέλλων, τὸν ἵππον, ἐφ᾽ ὃν ἀνέβη, ποππύσματι πραΰνει (ποππύζει) ἢ κέντρῳ (μύωπι) μυωπίζει· τῷ δὲ χαλινῷ, καὶ τῇ ἡνίᾳ στρέφει, ὡς αὐτῷ φίλον, τῇ δὲ πασσομίδι κατατείνει.

451. Eqves ephippio insidens, & stapedibus insistens, eqvũ, in qvem adscendit, vel poppysmate demulcet, vel calcaribus instigat: fræno autem, & habenâ pro lubitu flectit, pastomide coercet.

υνβ. Τὸ προστερνίδιον, ἡ ὑπουρίς, τὸ ἐπινώτιον, καὶ τἄλλα φάλαρα, αὐτῷ κόσμος ἐστίν.

452. Antilena, postilena, dorsuale, & phaleræ cæteræ, ornatui ei sunt.

υνγ. Ὁ ὑποσείων διαπάλλει τὸν ἐπιβάτην, ὁ δὲ ταχυδρόμος, καὶ ὁ εὐδρόμος μαλακῶς φερόμενοι, οὐ παραφόρως βαδίζουσιν, οὐδὲ προσκρούουσιν.

453. Succussator eqvitem qvassat: tolutarius (asturco) verò & gradarius verò molliter feruntur, & nec titubant, nec cæspitant.

υνδ. Ὁ ἡνίοχος τῷ ἐφιππιοφόρῳ παραζεύγνυσι τὸν πάριππον (παρήορον, παράσειρον) τοὺς δὲ προαθίους πρὸ ἐκείνων ἐλαύνει.

454. Auriga parippum ſellario jugat, anteceſſarios ante ſe agit.

υνε. Οἱ μὲν μεγιστᾶνες ἐπὶ ἑξαζύγων ὀχοῦνται, ἐν ἁρμαμάξαις, καὶ ἀπήναις· οἱ δὲ δημότεροι ἐπὶ τετραζύγων, ἢ τριζύγων, ἢ διζύγων, ἐν δίφροις, ἢ ζεύγεσιν, ἢ συνωρίσιν· ἔσθ' ὅπη καὶ ἐν ἅρμασι διτρόχοις.

455. Magnates ſejugibus vehuntur, pampillis, (pilentis) & carpentis; plebeji qvadrigis (qvadrijugis) trigis (trijugis) bigis (bijugis) idq; petoritis, rhedis, & eſſedis: alicubi etiam ciſiis.

υνς. Οἱ φόρτοι ἁμάξαις (σατίναις) καὶ ἑλκήθροις· οἱ δὲ κάμνοντες φορείοις σκεπαστοῖς· οἱ δ' ἁβροὶ (οἱ τρυφεροὶ) κλινιδίοις μετακομίζονται.

456. Onera plauſtris (ſarracis) trahisqvè; ægrotantes arceris: delicati lecticis transvehuntur.

υνζ. Τὸ ἅρμα τοὺς τροχοὺς ἔχει ἐκ τῆς τόρμης (τοῦ τορμοῦ, τῆς πλήμνης) κνημῶν δώδεκα (δυσκαίδεκα) ἐξ ἀψίδων, καὶ ἰσαρίθμων κανθῶν συμπεπλεγμένους. Ἀλλὰ μὴν οἱ ἄξονες ὀνεύῳ ἀναίρονται, ὥστε σιάλῳ ἀλείφεσθαι.

457. Currus habet rotas, ex modiolo, radiis duodecim, abſidibus ſex, & totidem canthis, contextas: ſed axes, ut axungiâ ungantur, ſuculâ ſustolluntur.

υνη. Τῷ τοῦ ῥυμοῦ ἄκρῳ (τῷ ἀκρορρυμίῳ) προσάπτεται τὰ ἕχματα [ἐάν τε σειραὶ, ἐάν θ' ἱμάντες ὦσι] τοῦ ἀμπροῦ ἐκκρεμάμενα· ὄπισθεν δ' ὁ ἐποχλεύς ἐστιν, ἐπὶ τὸ ἐπέχεσθαι τὸν ὄχον, ἐν κατηλύσει καταχρημνῷ.

458. Temonis extremitati admoventur retinacula [sive sint catenæ, sive lora] de helcio dependentia: ponè autem sufflamen est, ad sufflaminandum in præcipiti descensu currum.

υνθ. Οὗ διὰ τῶν τροχιῶν ἐλαφροτέρως ἑλκομένου, μὴ ἀμφαξονῆς, ἀπόβλεψον εἰς τοὔπισω.

459. Qvi cum per orbitas leviùs trahatur, ne exorbites, respice.

υξ. Αἱ ἀστράφαι ἐπὶ τοὺς ἡμιόνους, καὶ καβάλλας ἐπισάττονται, ὅπως διὰ χωρίων κρημνωδῶν, καὶ ἀβάτων, καὶ δυσπόρων, ἢ πόρον ἄλλον οὐκ ἐχόντων, τὰ σάγματα μεταφέρηται.

460. Clitellæ mulis aut caballis imponuntur, ut per loca præcipitia, & invia, & transitu difficilia, aut transitum alium non ferentia, onera transferantur.

υξα. Οἱ ἀχθοφόροι ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἢ ἐπὶ φερέτρων βαστάζουσι, κρεμαστῆρσι κομιστικοῖς τοῦ τραχήλου ἀπηρτημένοις.

461. Bajuli vel humeris, vel feretris, ærumnâ à collo suspensâ, bajulant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν τρίτον.

CAPUT QVADRAGESIMUM TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ.

DE NAVICULARIA.

υξβ. Αἰτίου γενομένου τοῦ ναυάρχου, τὸ πέλαγος ἐπιπλώουσιν οἱ ναῦται, ἐξ ἀκτῶν ὑπερθαλασσίων ἡμῖν τινα κομίσοντες.

462. Ab oris transmarinis, navarchi auspicio, apportaturi nobis qvædam nautæ, æqvor navigant.

υξγ. Ὁ μὲν ναύκληρος, ἤτοι ὁ κυβερνήτης, ἐν τῇ πρύμνῃ καθεζόμενος παρὰ τὸ πηδάλιον, κυβερνᾷ· οἱ δ᾽ ἄλλοι, ἀνὰ τὰ καταστρώματα θρεξάσκοντες, καὶ ἀλλήλοις ἐπιβοῶντες, καὶ παρακελεύοντες, ἐπὶ ταῖς κεραίαις τὰ ἱστία [ἅπερ ἐστὶν, ὁ ἀρτέμων, ὁ δόλων, καὶ ὁ ἐπίδρομος] ἀναπετῶσιν, ἢ στέλλουσιν, ἤδη μὲν ἐπ᾽ ἱστῷ, ἤδη δ᾽ ἐν τῇ πρώρᾳ, ἐξαρτίσαντες καὶ τὰ ἄφλαστα.

463. Nauclerus vel gubernator, in puppi ad clavum (gubernaculum) ſedens, gubernat: alii per foros curſitantes, atq; ſe invicem inclamantes, & exhortantes, ad antennas vela (ceu ſunt, acatium ſive artemon, dolon, & epidromus) explicant vel contrahunt, jam in malo, jam in prora, appendentes & apluſtria.

υξδ. Θαλάσσης γαληνιώσης (εὐδίας τοῦ σά-

464. Tranqvillô mari (ſalô) velificatio

non

λου γενομένης) ἡ ἱστιοδρομία οὐ προάγει, πλὴν εἰ μὴ οἱ ἐρέται, ἐπὶ τῶν ἑδωλίων, πρὸς σκαλμοῖς συγκαθεζόμενοι ἐρέσσουσιν (κωπηλατοῦσιν) [ἀλλά τοι κέλητα, καὶ λιβυρνίδα, καὶ λέμβον ὠκυτέρως σπέρχει τὰ πνεύματα, ἢ τριήρη αἱ κῶπαι, ἤτοι οἱ ἐρετμοί] καὶ ὅπου χρεία ἂν εἴη, κοντοῖς ἐπικρούοντες, τῶν βραχέων, καὶ σκοπέλων ἀπωθοῦσι.

non procedit : nisi remiges per transtra ad scalmos considentes remigent : (sed celocem, & liburnicam, & lembum flabra velociùs impellunt, qvàm remi triremem) &, ubi opus, contis trudendo à brevibus & scopulis propellant.

υξε. Τούτοις γὰρ περιπεσόντες, ναυαγίαν κινδυνεύουσι, καὶ μὴ ποιήσαντες ἀποβολὴν τῶν γόμων, ναυαγοῦσι· διὸ τῇ βολίδι (βολίζοντες) ἀναζητοῦσι τὸ βάθος.

465. Nam huc si incidant, naufragio periclitantur, & ni rerum jacturam faciant, naufragantur (naufragium faciunt) idcircò bolide (bolidem jacientes) profunditatem exqvirunt.

υξς. Ἀέλλης (θυέλλης) ἐπιγενομένης, ὥστε μὴ παραφέρεσθαι δεκακυμιῶν (κυμάτων πελωρίων) τὴν ἀγκύ-

466. Procellâ obortâ, ne abripiantur à decumanis fluctibus, anchoram rudenti annexam jaciunt:

ἕρμα τῷ κάλῳ (τῷ πρυμνησίῳ) προσημμένην βάλλουσι, καὶ οὕτω κυμαίνοντες σαλεύονται.

unt: atq; ita fluctuantes jactantur.

υξζ. Οἱ πρῶτον, ἢ καὶ δεύτερον ἱστιοδρομοῦντες, ἢ πλέοντες, [καίπερ προσουροῦντες] χολῇ τῆς ναυτίας ἀλύξουσι.

467. Primò vel etiam secundò velificantes, vel navigantes [etiamsi vento secundo] nauseam vix effugient.

υξη. Ναῦς μὲν κενή, ἐξαιρέτως δὲ κωπήρης, καὶ φορτηγὸς (φορταγωγὸς) εἰς τὸ ἐπινήχεσθαι εὐμενεστέρως, ἑρματισάττεται· ἀλλὰ μὴν πλειοστοτέρως ἑρματισθεῖσα, βρίει κάτω.

468. Navis vacua, præsertim actuaria, & oneraria (corbita) qvò firmiùs innatet, saburrâ oneratur: sed si nimiò plus, pessum ibit.

υξθ. Χαίνει πολλάκις, καὶ διὰ τῶν ῥωγμῶν διεσταμένων εἰσρέουσα, καὶ εἰς στεῖραν (τρόπιν, ἢ τρόπιδα) συῤῥέουσα ἡ ἀντλία, τὸν ἄντλον (τὸν γαῦλον) καθίστησιν, ὅθεν τῷ ἀντλητῆρι ἐξαντλεῖται.

469. Fatiscit multoties, perq; hiscentes rimas illapsa, ac in carinam confluens nautea, sentinam constituit; unde antliâ exantlatur.

υο. Ναυτιλίας ἀνυσθείσης, συντόμως ἤτοι ὁρμιστέον τὰ πλοῖα

470. Navigatione peractâ actutum navigia in portum appel-

εἰς τὸν λιμένα, ἢ καταπλέον γε εἰς ὅρμον (ναύσταθμον) ἐπιτήδειον.

lenda ſunt: aut certè in opportunam ſtationem deducenda.

υοα. Ἐν ῥήθρῳ ναυσιπόρῳ, πορμίσι, καὶ σκαφιδίοις, καὶ σκάφαις, καὶ κύμβαις, καὶ δὴ καὶ σχεδίαις χρῶνται.

471. In navigabili flumine naviculis, lintribus, ſcaphis, & cymbis: imò & ratibus utuntur.

υοβ. Ὑστεροῦντος τοῦ πόρου, πορείῳ περαιούμεθα (περῶμεν, πείρομεν) καὶ πορθμὸς λέγεται· ἀλλ' ὁ πορθμεὺς (ὁ πορθμευτὴς) τὸ ναῦλον αἰτεῖ.

472. Ubi vadum deeſt (deſit), pontone trajicimus, diciturq; trajectus: ſed portitor naulum poſcit.

υογ. Ἔσθ' ὅπου γέφυραι, αἱ μὲν λίθιναι, αἱ δὲ ξύλιναι, καὶ ἐπὶ ῥηπῶν, ἢ καὶ κρεμασταί· ἔσθ' ὅπου γεφυρίδες τεύχονται.

473. Alibi pontes, lapidei vel lignei, atq; alibi ſublicii, & penſiles: alibi ponticuli ſtruuntur.

υοδ. Οἱ ἀρνευτῆρες (κολυμβηταὶ) πάντα τὰ βαθέα διανήχονται (διακολυμβῶσι.)

474. Urinatores qvævis profunda tranant (transnatant.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν τέταρτον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΡΕΙΩΝ.

CAPUT QVADRAGESIMUM QVARTUM.

DE ITINERIBUS.

υοε. Ὁ ὁδευτὴς (κελευθήτης) οἷ τείνει, εὐθὺ πορευέσθω δίχα διεκδύσεως, μηδ' ἐπὶ ἐκτροπὰς ἐκτρεπέσθω.

475. Viator, qvò tendit, rectâ sine ambagibus proficiscatur, ad diverticula ne divertat.

υος. Τῆς τρίβου χάριν τὴν ὁδὸν μὴ ἀπολειπέτω, πλὴν εἰ ἀτραπὸς ἢ στίβος εἴη στειπτὸς ἢ καὶ ὁδηγὸς, καὶ συνέμπορος ἔμπειρος.

476. Semitæ causâ viam ne deserat, nisi tritus sit callis, & itineris dux, comésve peritus.

υοζ. Ὁ τὰ ἄβατα, καὶ τὰ πλανόδια, καὶ τὰ ἐκ ἡγματα δεδοικὼς, μηδαμόσε ἀποπατείτω.

477. Avia, devia & salebras qvi metuit, nusqvam deviet.

υοη. Ἡ ἄμφοδος, καὶ ἡ τρίοδος σφαλερόν· τοὔνεκα διὰ τὸ μὴ πλανηθήσεσθαι, τοὺς ἀντικελεύθους (τοὺς ἀπαντῶντας) ἔρου· ἢ ἰτέον; πότερον ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ; καὶ πότερον ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἐπ' ἀριστερὰ ἀποκλιτέον;

478. Bivium, & trivium, fallax est: qvapropter ne erres, obvios sciscitare, qvâ eundum? num hac, an illac? & dextrorsum ac sinistrorsum flectendum?

υοθ. Οἱ τριμμοὶ, καὶ αἱ συστροφαὶ, οὐχ ὁμοίως πλανῶσιν.

479. Tramites & compita non æqvè seducunt.

υπ. Ἵνα δυνατὸς ἦς ἐκδημεῖν ἄνευ ἑρμηνέως, τὸ ἰδίωμα ἐξεπίστω.

480. Peregrinari ut absq; interprete possis, idioma calle.

υπα. Τῷ ἀποδημήσοντι κνημῖδες συμφέρουσιν, ἢ ἀρβύλαι· ἐπὶ τῷ πηλῷ, καὶ πέτασος, ἐπὶ ἀκτῖσι τοῦ ἡλίου· ὥσπερ καὶ κυνῆ, καὶ δερματίνη, καὶ φαινόλης (στισύρα) ὁ ἐκ πιλήματος, ἐφ' ὑετῷ· καὶ βακτηρία, ἢ βάκτρον, ᾧ σκήπτεται· ἀντὶ στηρίγματος γάρ ἐστι.

481. Peregrè ituro ocreæ competunt, aut perones, ob cœnum: & petaſus, ob ſolis radios: ut & galerus, ac penula ſcortea, vel è coacta lana, ob pluvias: & baculus ſeu ſcipio, qvo nitatur: adminiculo enim eſt.

υπβ. Προσδεῖ καὶ ἐφοδίου, ἢ τοῦ κολλύβου γραμμάτων, εἰς τὸ δαπανᾶν.

482. Opus & viaticô, vel literis cambii (collybi) ad faciendas impenſas.

υπγ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καρτερίας· ἐν αἰθρίᾳ γὰρ ἐννυκτερεύειν (αἰθεροκοιτεῖν) τυγχάνει.

483. Sed & patientia: ſub dio enim pernoctare obtingit.

υπδ. Ὅπουπερ ἂν ἔῃς, παρ' ᾧτινι εἶ, καὶ διατρίβεις, πρόσεχε.

484. Ubi ubi es, qvicum ſis & converſeris, attende.

υπε. Οἱ λησταὶ γὰρ, καὶ οἱ συληταὶ λῃστεύουσι, καὶ συλῶσιν, οἱ δὲ πειραταὶ, σκυλεύουσι· καὶ μὴν δὴ ἐν ξενοδοχείῳ, μά-

485. Latrones enim & prædones prædantur, piratæ ſpoliant: imò in hoſpitio, præſertim apud

λιςα δὲ παρὰ τοῖς καπήλοις, ἐδὲ ξένος πρὸς τὸν ξενοδόχον ἀσφαλῶς ἔχει.

caupones, non hospes ab hospite tutus.

υπς. Ἐπισάγμαλα, οἷς τὰ σφέτερα κομίζεσιν οἱ σκευασάμενοι, εἰσί· τὸ ἐπινωτίδιον (σακκοπήρα) ἡ πήρα. ἡ ἱπποπήρα, ἡ λιφθέρα (ὁ μολγὸς) ὁ μάρσυπος, τὸ βαλάντιον, τὸ μαρσύπιον.

486. Sarcinæ, qvibus sua convasata sibi portant, sunt: mantica (sacciperium) pera, hippopera, bulga, (vidulus) marsupium, crumena, loculus.

υπζ. Εἰς τὸ εἶναι εὐπορώτερον, ἀποσκευαῖς σαυτὸν μὴ ἐπιβάρει.

487. Ut expeditior sis, impedimentis ne te aggrava.

υπη. Εἰ ἐπεικτέον ἐςὶ, κέλησι χρῆσθαι (κελητίζειν) ἀγαθόν.

488. Si maturandum est, celetibus uti expedit.

υπθ. Ἀπόθεν παλίντροπόν (ἐπανερχόμενόν) σε, σῶον ὄντα, καὶ ἀβλαβῆ (ἀρτεμῆ) οἱ σοὶ γεθῦντες (γηθόσυνοι) ὑποδέξονται.

489. E longinqvo reducem te, salvum & sospitem, lætabundi tui excipient.

ΚΕΦΑ´ΛΑΙΟΝ τεσσαρακοστὸν πέμπτον.

CAPUT QVADRAGESIMUM QVINTUM.

ΠΕΡΙ` ΤΗ͂Σ ἘΜΠΟΡΙ´ΑΣ.

DE MERCATURA.

υϟ. Οἱ ἔμποροι ἐμπορεῦντες, τὰ χρήματα ἄλλοθεν προσκομισθέντα πωλοῦσιν, οὐκ ἄνευ κέρδους. τίς γὰρ ἐπὶ ζημίας πράσσειεν ἄν;

490. Mercatores mercaturam facientes, bona aliunde allata non absq; lucro divendunt. Qvis enim cum damno qvæstum faciat?

υϟα. Ἐν ἐμπορίοις συμβόλαια ἀσκεῖται κλυτά· κατὰ πόλεις αἱ πανηγύρεις· καὶ ἐμπορεύματα καθιδρύονται· τὰ δὲ μονοπώλια τοῖς ἐνοίκοις (ἐπιχωρίοις) οὐκ ἔστιν ὀνήσιμα (λυσιτελῆ.)

491. In emporiis celebria exercentur commercia: oppidatim nundinæ & mercatus instituuntur: monopolia incolis conducibilia nõ sunt.

υϟβ. Οἱ πρόπωλαι καὶ οἱ κάπηλοι, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ οἱ ῥωποπῶλαι (οἱ γελγοπῶλαι) τὸν ῥῶπον (τὴν γέλγην) πιπράσκοντες, πραγματευταὶ λέγεσθαι φιλοῦσι.

492. Et propolæ, & institores, (tabernarii) & circumforanei, & scrutarii cum scrutis suis, negociatores dici volunt.

υϟγ. Πῶς δ' οὔ; πανταχοῦ γὰρ τὰ ὤνια (ἀ-

493. Et qvidni? Ubiqve sanè merx (mer-

γοράσματα) πράσιμά ἐστι, καὶ ὁ μὲν πράτης ἐκτιμᾷ, ὁ δ' ὠνητὴς ἀντιτιμᾷ, ἕως ἂν συντιθῆσθον.

(mercimonium) licet (venit, venalis eſt) venditor indicat, emtor licetur (licitatur), donec contrahant.

υϙδ. Ἀλλ' ὁ ὠνούμενος (πριάμενος) ἵνα μὴ παρακόπτηται, κοφθέντων ὑπὸ ἀργυροκόπου νούμμων [ὧν οἱ μὲν χρυσοῖ, οἱ δ' ἀργυροῖ, οἱ δὲ χαλκοῖ εἰσι] δύναμιν συνεχέτω (εἰδέτω)· τοῦ λεπτοῦ, τοῦ τεταρτημορίου (τοῦ διχάλκου) τοῦ ἡμιωβολίου, τοῦ ὀβολοῦ, τοῦ διωβολίου, τοῦ τριωβολίου (τοῦ ἡμιδράχμου) τῆς δραχμῆς, τοῦ στατῆρος, τοῦ ἑπταδράχμου, τοῦ ὀκτωδράχμου, τοῦ ἀσπιδιώτου, τοῦ σταυρωτοῦ, τοῦ στεφανωτοῦ, καὶ ἄλλων χρυσῶν.

494. Sed qvi mercatur, ne defraudetur, cuſorum à monetariis nummorum (qvi aurei ſunt, vel argentei, vel ærei, ſive æneí) teneat valorem: nummuli, teruncii, ſemoboli, oboli, groſſi (dioboli) trioboli, drachmæ, thaleri dimidiati, floreni, ſolidi Imperialis (joachimici, vallenſis) ſcutati, cruciati, coronati, & aliorum aureorum.

υϙε. Τάλαντον μὲν Ἀττικὸν ἑξήκοντα ἐδυνάσθη μνᾶς· μνᾶ δὲ ἑκατὸν δραχμὰς ἢ δηνάρια, τοῦτ' ἐστι, σταυροτύπους

495. Talentum Atticum valuit ſexaginta minas; mina centenas drachmas, ſive denarios, h. e. cruci-

ἐννέα, κατὰ νόμισμα τὸ ἡμεδαπόν.

cigeros novem, monetæ nostratis.

υϟϛ. Τὰ τῶν πραγμάτων τιμήματα, ἐπιτείνεται καὶ ἀνίεταί ποτε (ἐπὶ μεῖζον ἢ ἔλαττον βαδίζει) ἀλλ' οὐδὲν τιμιότερόν ἐστι τοῦ τῶν εὐχῶν ἀγοραζομένου.

496. Pretia rerum intenduntur, & remittunt (ingravescunt, & minuuntur,) sed nihil carius est, qvàm qvod precibus emitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν ἕκτον.

CAPUT QVADRAGESIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΩΝ ΤΩΝ ΙΜΑΤΟΥΡΓΙΚΩΝ.

DE OPIFICIIS VESTIARIIS.

υϟζ. Τὸ λίνον, καὶ ἡ κάνναβις ἐμβρέχονται τοῖς τέλμασι, καὶ ἀπεξηραμμένα τῷ κλαστηρίῳ συναλοῶνται· τότε κνάπτονται, τῆς στύπης περιούσης.

497. Linum & cannabis macerantur in lacunis, & exsiccata frangibulô conteruntur, tùm carminantur, stupa remanente.

υϟη. Ἐντεῦθεν αἱ κλωστῖδες (αἱ χερνήτιδες) τὰ ἠλάκατα τῇ ἠλακάτῃ περιαρμόσασαι, τὰ νήματα κατάγουσιν, εἴτε στροφεῖ, εἴτ' ἀτράκτῳ καὶ σπονδύλῳ.

498. Dehinc netrices pensô ad colum applicatô fila trahunt, sive girgillô, sive fusô & verticillô.

υηθ. Ἀπὸ τοῦ ῥόμβου, αἱ ἀγαθίδες (τὰ κατάγματα) μηρύονται· εἶτα πήνη (ἱστὸς) γίνεται.

499. Ex rhombo (alabro) glomerantur glomi, pòst fit tela.

φ. Ὁ ὑφάντης τὴν κρόκην (ἐφυφὴν) τῷ στήμονι ἐνυφαίνων (ἐφυφαίνων) ὀθόνην, καὶ λῖτα ποιεῖ· ἅπερ τοῦ λευκανθίζειν τῇ στιλβώσει χάριν, ἡλιάζεται.

500. Textor stamini tramâ (subtegmen) subtexens, linteum & carbasum conficit: qvæ, ut politurâ candescant, insolantur.

φα. Τὸ μὲν δίμιτον, διπλύχου, τὸ δὲ τρίμιτον τριπλύχου μίτου δεῖται.

501. Bilix duplicatum, & trilix triplicatum licium reqvirit.

φβ. Ταυτὸ μικροῦ γίνεται ἐν τῇ ταλασίᾳ (ἐριουργίᾳ.)

502. Idem propemodum in lanificio fit.

φγ. Τὸ γὰρ εἶρος (εἴριον, ἔριον) καὶ τὸ βαμβάκιον πείκεται, καὶ γναφεύεται ὑπὸ ταλασιουργοῦ (ἐριουργοῦ) καὶ κεχωρισμένων τῶν κναφάλων, νήθεται ὑπ' ἐριονήτιδος· μετὰ ταῦτα ὑφαίνεται· καὶ αἱ κερκίδες εἰς ἐρεοῦν ὕφος μεταπίπτουσιν· ὃ μανὸν ὑπάρχον, ὁ μὲν γναφεὺς συμπιλεῖ, ὁ δὲ βαφεὺς ἐν χαλκίῳ βάπτει.

503. Lana vel gossipium (bambacium) pectitur & carminatur à lanario, netur à lanifica: dein texitur, & pani transeunt in pannũ laneum: qvem, si levidensis est, fullo constipat, tinctor in cortinâ tingit.

φδ. Ὁ ἀκεστὴς (ἠπητὴς) τῇ μὲν ψαλίδι σχίζει (ψαλίζει), τῇ δὲ βελόνῃ (ἀκέστρᾳ) καὶ τῇ δακτυλήθρᾳ ῥάπτει τὰ ἐνδύματα [ἀλλ' οὐκ ὄντων γνωστῶν τῶν ῥαμμάτων] ἐνιότε καὶ διασχίζει, καὶ τὰς σχισμὰς αὖ συῤῥάπτει τε, καὶ πλύσσει.

504. Sartor forfice ſcindit, acu & digitali indumenta ſuit (ſed ne futuræ notabiles ſint) qvandoq; & disſuit, rursúmq; ſciſſuras conſuit, plicátq;.

φε. Ὁ μὲν τὰ παλαιὰ ἀρτίζων, καὶ κασσύων, τῶν κασσυμάτων ῥάπτης (ῥακιοσυῤῥαπτάδης) ὁ δὲ κομμῶν, καὶ ἀποδιδόμενος τὰ κομμωθέντα, κομμωτής ἐστιν.

505. Qvi vetera ſarcit, & conſuendo reficit, veteramẽtarius: qvi interpolat atq; ablecta (interpola) venum exponit, mango eſt.

φς. Ὁ βυρσεὺς (σκυτεὺς) κονίᾳ διὰ κύρτης διηθημένῃ, ἀπεργάζεται τὰς βύρσας (τὰ σκύτη) ἐξ ὧν ὁ ὑποδηματοῤῥάφος (ὑποδηματοποιὸς) ἐν τῷ σκυτείῳ, τῇ ῥαφίδι (τῷ ὀπητίῳ) καὶ μίτῳ πιττωτῷ, τὰ ὑποδήματα ποιεῖ.

506 Coriarius lixivió per fiſcinam percolatô, elaborat coria: è qvibus ſutor (calcearius, calceolarius) in ſutrinâ ſubulâ & filô picatô, calceamenta conficit.

φζ. Ὁ νακοδέψης, ἐκ δερμάτων (νακῶν) τὰς σπολάδας (καυνάκας) κατασκευάζει.

507. Pellio è pellibus pellicea conſtruit.

φη. Ὁ ῥινοδέψης ῥινοὺς τὰς εὐδεφήτους παρέχει· ἀλλὰ μὴν οὗτοι πάντες πρὸς ὑπεροψίαν καὶ χλευασμὸν, σκυτοτόμοι ἀκούουσι.

508. Alutarius alutas præbet: sed omnes hi per despectum (ludibrium) cerdones audiunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν ἕβδομον.

CAPUT QUADRAGESIMUM SEPTIMUM.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΟΛΩΝ.

DE VESTITUUM GENERIBUS.

φθ. Τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τὸ τὴν γυμνότητα σκέπειν τοῖς τοῦ παραδείσου ἐκβληθεῖσι δοθὲν, ἀγνωμόνως ποικίλλεται παρὰ τοῦ Φρυγίου, καὶ τῷ ὄγκῳ (τύφῳ) περιστέχεται.

509. Vestis ad obtegendam nuditatem, è Paradiso ejectis data, stultè acu à phrygione pingitur, & ad fastum adhibetur.

φι. Τὸ ἐνδύειν, καὶ ἐκδύειν ἡμᾶς τοσάκις, βάρος τε, καὶ ἐποχή ἐστιν.

510. Induere, atq; exuere nos toties, moles, & remora est.

φια. Οἱ μὲν χαλαρᾷ, οἱ δὲ συστενῷ ἐσθῆτι ἀγάλλονται, σχήματι πολλαπλασίῳ.

511. Alii laxa, alii stricta veste gaudent, habitu multiplici.

φιβ. Ἀμπεχόναι ἀνδρεῖαι μέν εἰσιν· ὁ θώραξ σὺν ταῖς χειρῖσι (χειριδωτὸς) τὸ κολόβιον, τὰ περισκελῆ (αἱ ἀναξυρίδες) ἡ τήβεννα, ἡ καζάρβυλος, ὁ φαινόλης, ἡ διπλοῒς, ἡ ἐφεστρὶς, ἡ χλαῖνα, ἡ χλαμὺς, ἐσθὴς ἡ ἐναγώνιος.

512. Veſtitus viriles ſunt: Thorax cum manicis, (manicatus) colobium, femoralia (braccæ, caligæ) toga talaris, lacerna (abolla) ſagum, læna, chlamys, paludamentum.

φιγ. Γυναικεῖαι δὲ, ἡ ἐξωμὶς, τὸ περιβόλαιον, ἡ στολὴ, ἡ κυπασσὶς. τὸ θέριστρον, τὸ κρήδεμνον, ἡ κορδύλη, ὁ πέπλος, τὸ περίζωμα, ὁ (ἡ) ἄμπυξ, ὁ κεκρύφαλος, ἡ μίτρα.

513. Fœminei autem: Exomis, amiculum, ſtola, ſupparum, theriſtrum, calantica (rica) peplum, præcinctorium, vitta (reticulum) mitra.

φιδ. Ἀμφοτέροις δὲ κοινά· ὁ χιτωνίσκος, (ὑπενδύτης) ὁ ὑποχίτων (ὑποδύτης) ἡ κεφαλὶς, ὁ πῖλος [οὗ ἡ ἀκρότης, κορυφή ἐστιν] ἡ τιάρα, οἱ χιτῶνες, τὸ φᾶρος, αἱ χειροθῆκαι, αἱ περικνημῖδες, αἱ περισκελίδες (τὰ περισκέλια) τὰ πέδιλα (αἱ ἤλιπες, ἢ τὰ ὑ-

514. Communes utriq; : Induſium (interula) capitium, pileus (cujus ſummitas, apex eſt) tiara, tunicæ, palla, chirothecæ, tibialia, periſcelides (genualia, faſciæ crurales) calcei, ſoleas, ob-

ποδήματα) πέλματα, καὶ ἐπιβλήματα, καὶ ἱμάντας ἔχοντα, τὰ διπόδια, αἱ κρηπῖδες, τὰ καλοπόδια, τὰ τῷ φελλῷ ἠπαλυμμένα σανδάλια, καὶ οἱ ἀμφοτέροιν ποδοῖν ἁρμόττοντες κόθορνοι.

stragulum & corrigias habentes, socci, crepidæ, calopodia, subere mollita scandalia, & utrivis pedi qvadrantes (congruentes) cothurni.

φιε. Πάντα [ὅπου δέον εἴη] ἀκανίοις (βελονίσιν) ἀγκιστρίοις, δεάκοισι, περόναις (πόρπαις) καὶ κωδείαις (σφαιρειδίοις) συνείρεται.

515. Omnia [ubi attinet] spinulis (aciculis) uncinulis & spinteribus, fibulis & nodulis (globulis) connectuntur.

φις. Ζωστῆρι μὲν ζωννύομεν, καὶ ἀποζωννύομεν ἡμᾶς· ταῖς δὲ γλώσσαις (ἱμαντιδίοις) ἅπτομεν, καὶ λύομεν τοὺς κοσύμβους.

516. Cingulô nos cingimus & discingimus; ligulis nodos adstringimus, aut solvimus.

φιζ. Τὰς κυπάδας ἀμπεχόμεθα.

517. Pallia amicimus.

φιη. Τὰ δὲ κοσμήματα (καλλωπίσματα) ἐπιβάλλεται· τὰ στρόφια [οἷς τισιν οἱ βόστρυχοι ἀναδέονται, καὶ κοσμοῦνται] τὰ τρίχαπτα, αἱ

518. Ornamenta adjiciuntur: Redimicula (qvibus cinni sive cincinni, & alia redimiuntur, & ornantur) crinalia, tæ-

niæ,

ταινίαι, οἱ κροσσοὶ (τὰ κράσπεδα ἢ λώματα) οἱ λημνίσκοι, αἱ παρυφαί.

niæ, fimbriæ (limbi, inſtitæ) lemniſci, laciniæ.

Φιθ. Ταῦτά τε, καὶ οἱ δακτύλιοι [ἐν ὧν τοῖς κόγχοις (πυελίσι, σφενδόναις) οἱ ψῆφοι στίλβουσιν] οἱ στρεπτοὶ (τὰ στρεπτὰ) τὰ ὑποδέραια, οἱ ἑλικτῆρες (τὰ ἐνώτια) οἱ σταλαγμοὶ, τὰ ψέλλια (τὰ βραχιόνια,) καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρυσουργῶν, καὶ λιθοξόων ἔργα. Ὡσαύτως καὶ τὰ ὀθόνια, τὰ ἐκμαγεῖα, τὰ καψιδρώτια.

519. Nec non annuli [in qvorum umbonibus (palis) gemmæ nitent,] torqves, monilia, inaures, ſtalagmia, armillæ (brachialia) & cætera aurifabrorũ & gemmariorum opera: nec non linteola, ſtrophia, ſudaria.

Φκ. Πῖλοι οἱ ναυτικοὶ τῶν ἐρετῶν, οἱ δὲ κέντρωνες ῥακόεντες τῶν ἀπόρων εἰσί.

520. Bardocuculli remigum, centones pannoſi inopum ſunt.

Φκα. Τὸ γυναικεῖον τὸν κόσμον ἑὸν ἔχει· αἱ δέσποιναι ἀμορβάδας.

521. Gynæcéum ſuum mundum habet, matronæ pediſſeqvas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν ὄγδοον.

CAPUT QVADRAGESIMUM OCTAVUM.

ΠΕΡῚ ΤΕΧΝΩ͂Ν ΤΕΚΤΟΝΙΚΩ͂Ν.

DE FABRILIBUS ARTIFICIIS.

Φκβ. Τὰ μὲν πρῶτα ᾤκησαν οἱ ἄνθρωποι ἐν σπέεσι, καὶ κρύπταις, καὶ γρώναις, καὶ πλαισίοις, καὶ σκηναῖς, καὶ ἐσκεπασμέναις φύλλοις τε, καὶ βώλοις χορτώδεσι καλύβαις ἢ καλιδίοις· ἤδη δὲ πάντα οἰκοδομημάτων μεστά ἐστι.

522. Primitùs in specubus, cryptis, & cavernis & tabernis, & tabernaculis, & cæspititiis, aut foliis & cæspite tectis tuguriolis sive gurgustiolis] habitabant homines: nunc ædificiis omnia referta sunt.

Φκγ. Ταῦτά ποτε μὲν ταπεινά, ποτὲ δὲ ὑψηλά ἐστι, δίστεγα, ἢ τρίστεγα.

523. Hæc aliàs humilia, aliàs excelsa sunt, distega, & tristega.

Φκδ. Ἐν κλισίᾳ δὲ μινυρᾷ, τίς διάγει ἄσμενος;

524. In casâ exili lubens qvis degit?

Φκε. Ὁ ἀρχιτέκτων οἰκοδομεῖ (σιναιρόντων (συμβαλλομένων) τῶν τεκτόνων, πελέκεσι, καὶ

525. Architectus ædificat, adjutantibus fabris, securi &

mal-

σφύραις (κέστραις, σφύραις) τὰ δέοντα κατεργαζομένων.

malleô (marculô) operas suas peragentibus.

φκς. Ὁ τειχοδόμος (ὁ χαλικεὺς) ἐκ χάλικος ὑπὸ λατύπου (λατόμου) σκευασθέντες, ἢ ἐκ πλίνθων, κατὰ σταφύλην καὶ κάθετον, τεύχει τὰ τείχη πλίνθινα, καὶ τιτάνῳ (κονίᾳ) ἢ γύψῳ διὰ τύκῳ κονιᾷ.

526. Faber murarius (cæmentarius) è cæmento, â lapicidâ (lapidicida, latomô) parato, aut ex lateribus, ad libellam & perpendiculum, muros lateritios fabricatur, & trullâ crustat, idq; calce vel gypsô.

φκζ. Ὁ ξυλουργὸς (ὑλουργὸς) ἐρείσας πόρπαξι σιδηροῖς τὴν δοκὸν, τῇ ἀξίνῃ κατὰ στάθμην πελεκᾷ αὐτὴν [καταπετομένων τῶν πελεκημάτων, καὶ σχιδάκων ἢ σχιδίων] τῷ τρυπαίῳ (τερέτρῳ) τερεῖ (τρυπᾷ) τροχιλίοις αἴρει, τοὺς τοίχους συντάσσει, καὶ τοὺς ἥλους ἐντρίβων γομφοῖ.

527. Faber lignarius (tignarius) firmata ansis ferreis trabe, asciâ ad amussim asciat [segmentis & assulis avolantibus] terebrâ terebrat (forat) trochleis elevat, parietes coordinat, clavis impactis consolidat.

φκη. Ἵνα μὴ εὐρῶτι παλύνηται (εὐρωτιᾶται) καὶ θηριῶται, τὰ

528. Ne cariem sentiant (cariosa fiant) ac vermiculentur

κᾶλα, ὑποκοπτέσθω (τεμνέσθω) μετὰ τὸ πανσέληνον.

tur ligna, post plenilunium succidantur.

φκθ. Ὁ ὑλοτόμος τὰ δένδρα καταβάλλει κόπτων, εἶτα κολούει (ἀποκολούει) καὶ πρίονι πρίει [καταπιπτόντων τῶν παραπρισμάτων] καὶ δὴ καὶ ῥαιστῆρι ἐγκρούων τὸν σφῆνα (σφηνῶν) κέει, θεσμοὺς συντίθησι, καὶ τοὺς τῶν φρυγάνων φακέλλους.

529. Lignator arbores sternit, truncat (detruncat) serrâ serrat [scobe vel serragine decidente] tuditéq; cuneum adigens findit, strues componit, ut & sarmentorum fasces.

φλ. Ὁ κιβωτοποιὸς (κλινοπηγὸς) τῷ σκεπάρνῳ, καὶ ξυήλῃ ξέει τὰς σανίδας (τὰ σανιδώματα) καὶ γόμφοις τὰ οἰκεῖα ἑνοῖ, καὶ κόλλῃ (ξυλοκόλλῃ) κολλᾷ (συγκολλᾷ) καὶ κόμμι ἀρκευθίνῳ πιστικῷ ἐπιχρίει.

530. Arcularius (scriniarius) asseres (assamenta) dolabrâ & runcinâ edolat, subscudibus tabulas coadunat, glutine (collâ) combinat (glutinat, conglutinat) vernice illinit.

φλα. Ὁ σιδηρουργὸς ἐν τῇ σιδηρουργίᾳ ὑπεμφυσᾷ διὰ φυσῶν, καὶ τὸν σίδηρον ἐκμεμαλαγμένον τῇ πυράγρᾳ δεξάμενος, ἐπὶ τοῦ ἄκμο-

531. Ferrarius in ustrinâ follibus insufflat, emollitúmqve & forcipe prehensum ferrum, super incude

cu

νος χαλκεύει, καὶ διομαλίζει, καὶ εἰς ἐλάσματα καὶ πέταλα εὐρύνει.

cudit, explanat, inqvè laminas & bracteas diducit.

φλβ. Ὁ κλειδοποιὸς (κλειστροποιός) καὶ ὁ πρισνοποιὸς, καὶ ὁ ξιφοξόος, τῇ μὲν ῥίνῃ ῥινοῦσι (τὰ λείψανα, ῥινήματά ἐστι) τῷ δὲ ῥιναρίῳ λεαίνουσι καὶ ξύουσιν, ὡς ἀγλαΐζεσθαι.

532. Claustrarius (serarius) serrarius & polio limâ limant (reliqviæ sunt ramenta) planulâ verò lævigant & poliunt, ut niteat.

φλγ. Ἑπόμενοι τούτοις εἰσὶν οἱ χαλκεῖς, καὶ οἱ κασσιτερουργοὶ, καὶ οἱ αὐτοματοτέχναι, καὶ οἱ ἁμαξοπηγοί· ὡσαύτως καὶ οἱ σκινδαλμοποιοὶ, καὶ οἱ πυτινοπλόκοι, καὶ οἱ τορευταὶ, καὶ οἱ ὑαλουργοὶ, καὶ οἱ τοὺς κάλως (σχοίνους) στρέφοντες, οἱ καλωστρόφοι, ἢ σχοινοστρόφοι.

533. Eódem pertinent fabri ærarii, stannarii, automatarii, carpentarii: (plaustrarii) scandularii itidem, vietores, tornatores, vitriarii, &, qvi restes torqvent, restiones.

φλδ. Οἱ ἐργάται μισθὸν λαβόντες (μεμισθωμένοι) ὑπηρετοῦσι,

534. Operarii mercedem (manuspreciũ) accipientes (merce-

μοχλοῖς μὲν ἀνοχλίζοντες, ταῖς δὲ φάλαγξι κυλίοντες.

de conducti) subministrant, vectibus tollētes, palangis volventes &c.

φλε. Ὁ κεραμεὺς (χυτρεὺς) ἐκ τοῦ κεράμου (τῆς ἀργίλου) τοὺς χύτρους, τὰς κεραμίδας, τὰ πώματα, καὶ τ' ἄλλα κεράμια πλάττει.

535. Figulus ex argillâ ollas, fidelias, opercula, aliáq; figlina (fictilia) fingit.

φλς. Οἶκος βαθέως θεμελιωθεὶς, καὶ οἰκοδομηθεὶς εὐμηχάνως, καὶ στερεωθεὶς τὰς γωνίας, καὶ στύλοις στηριχθεὶς, πολυχρονιωτάτως (εἰς τὸ ἐπιπλεῖστον) ἑστήκει ἀπήμων.

536. Domus altè fundata, affabrè exstructa, angulis benè solidata, columnisqve stabilita, perstat diutissimè incolumis.

φλζ. Ἄλλοτ' ἐρείπεται, καὶ γίνεται καταπτώματα, καὶ ἐρείπια.

537. Aliàs ruit, & fiunt ruinæ ac rudera.

φλη. Ἀστατοῦντα (πταίοντα) μὲν ἄρα ἀνάγκη ἐνδομήσεσι καὶ ἄλλοις ἐρείσμασι στηρίζεσθαι, ὑποφερόμενον δ' ἀναρτίζεσθαι ἢ καταβάλλεσθαι, κατερρου-

538. Vacillantem itaqve pilis vel aliis fulcris fulciri, labantem refici aut dirui,

colla-

κότα δὲ, ἢ κατεστραμμένον ἀνασκευάζεσθαί τε, καὶ ἀνοικίζεσθαι, καὶ ἀνανεοῦσθαι, ἢ ἀνακαινίζεσθαι.

collapsam destructámve instaurari (restaurari) reparari & renovari, necesse est.

Φλθ. Οἴκημα (οἰκητήριον) δ' εὐρύχωρον, οἴκησιν μὲν ἐπιτηδῆ· στενόχωρον δὲ, ἀνεπιτήδειον παρέχει.

539. Domicilium (habitaculū) amplum commodam facit habitationem, arctū incommodam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ τεσσαρακοστὸν ἔννατον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ μορίων αὐτῆς.

CAPUT QVADRAGESIMUM NONUM.

DE DOMO, EJUSQVE PARTIBUS.

Φμ. Εἰσελευσόμενος εἰς οἰκίαν διὰ τῆς ἔμπροσθεν θύρας, μὴ ἁμαρτεῖν, ἐν τῷ προθύρῳ ὕφιστω, καὶ τὸ μέτωπον ἄθρει· (ἐπίβλεπε) μετὰ ταῦτα θυροκόπει.

540. Introiturus in ædes per anticam, ne aberres, in vestibulo subsiste, & frontispicium intuere: demùm pulsa.

Φμα. Τινὸς διὰ τῆς κιγκλίδος, ἢ κανόνων, τῶν ἐκ σιδηρείων δεδικτυομένων ποιηθέντων

541. Si qvis per transennam, aut clathros è ferramentis reticulatis factos, pro-

προσκίπτοντος, ἀνοίγειν μὲν αἴτησον, διοίξαντος δὲ τοῦ θυρωροῦ, τοὺς πόδας ἆρον, μὴ προσκόψειν αὐτοὺς πρὸς οὐδὸν, καὶ ὑπόκυψον, μὴ ἀράξειν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ὑπέρθυρον· ἀμφὶς αἱ παραστάδες τῶν φλιῶν ἔσονται.

spectat, aperiri roga; si janitor aperit, pedem, ne ad limen offendas, attolle, caput, ne ad superliminare allidas (impingas) submitte: utrinqve antarum postes erunt.

φμβ. Εἰσενεχθεὶς, καὶ διαλλάξας (ἀμείψας) τὸ θύρετρον ἐπίκλειε, τὸν μοχλὸν (τὸ κλεῖθρον) ἐπιθεὶς, ἤγε τὴν βάλανον. (τὸ μάγγανον.)

542. Ubi intromissus pertransiveris, ostium occlude; pessulum obdendo, aut obicem saltem.

φμγ. Μὴ κρίζειν (τρίζειν, ῥοιζεῖν) τοὺς στρόφιγγας (στροφεῖς) μηδὲ ληκεῖν τὰς κλεισίας, ἠπίως κίνει αὐτάς.

543. Cardines ne strideant, aut fores crepent, lentè eas commove.

φμδ. Ἐξ αὐλῆς μὲν εἰς τοὺς μυχοὺς εἴσβασις (εἴσοδος) ἐστι· διὰ τῶν κλιμάκων δὲ, ἢ τῶν κοχλιῶν (κλιμάκων τῶν

544. Ex atrio in conclavia aditus est: per scalas aut cochleam)

ad

ἑλικτῶν) ἐπὶ τὰς ἄνω ὀροφὰς (τὰ ὦα)

ad superiores contignationes.

Φμε. Τοῖς μὲν ἐρείσμασι τὸ στέγος (ἡ στέγη) ἐπερείδεται, ταῖς δὲ δοκίσι, καὶ τοῖς στρωτῆρσιν αἱ κεραμίδες, καὶ οἱ σωλῆνες, καὶ οἱ σκινδαλμοί· Ἡ ἄκερα καρφίνη, ἢ καλαμίνη ἐστί.

545. Columinibus tectum incumbit, tignis & tigillis tegulæ, imbrices, & scandulæ: culmen stramineum, (stramentitium) vel arundinem est.

Φμς. Προσθῆκαί εἰσιν αἱ περιβολαὶ, τὰ γεῖσα, τὰ μηνιανὰ, τὰ ταῖς ἀντηρίσιν ἐγκείμενα πόδια, αἱ ἐκφοραὶ, καὶ αἱ κορωνίδες.

546. Additamenta sunt projecturæ & suggrundia, meniana, & antibus innixa podia, atq; pergulæ coronidésq;.

Φμζ. Τὸ αἴθριον τόπος ἐν οἴκῳ ἐστὶ, τοῦ ὄμβρου δεκτικός· διὰ τοῦ ὀπισθοθύρου ἔξοδός ἐστιν ἑτέρωσε.

547. Area locus in domo est pluviam recipiens (impluvium) per posticum exitus est aliò.

Φμη. Τῇ κλειδὶ κλείεται καὶ ἀνοίγεται τὸ κλεῖστρον.

548. Clave sera clauditur & recluditur, (obseratur & reseratur.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστόν.

CAPUT QVINQVAGESIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΠΟΚΑΥΣΤΟΥ.

DE HYPOCAUSTO.

φμθ. Τὸ ὑπόκαυστον (ἡ πνιγία) διὰ τοῦ βαύνου (καμίνου), θέρεται, ἢ θερμαίνεται.

549. Hypocauſtum (vaporarium) fornace vel caminô calefit.

φν. Τῶν θυρίδων αἱ μὲν ὑάλιναι, αἱ δὲ ξύλιναι· καὶ αὗται οὐ σπανίως δρύφακτοί εἰσι.

550. Feneſtræ vitreæ, aut ligneæ; & hæ haud raró cancellatæ ſunt.

φνα. Τὸ μὲν δάπεδον (ἔδαφος) τῷ λίστρῳ ἠδαφισμένον, ἢ λελιστρωμένον, ἢ καὶ ἀβακίσκοις πεποικιλμένον, ἢ ψηφῖσι διηνθισμένον ἐστί· τὸ δὲ φάτνωμα σεσανιδωμένον, καὶ διαγεγλυμμένον, ἢ καμαρωτόν.

551. Pavimentum fiſtuca (pavicula) pavitum, aut fiſtucatum, (complanatum, aut teſſelis variegatũ (teſſellatum) aut vermiculatum eſt: laqvear (lacunar) veró tabulatum, & ſcalpturatum, aut fornicatum.

φνβ. Χρήσιμα τῷ τηρεῖν (φυλάσσειν) μὲν τὰ πράγματα ἐστιν ἀποδοχεῖα τάδε· αἱ κιβωτοὶ, αἱ ἐδεσματοθῆκαι, οἱ ῥίσκοι (πύελοι οἱ ἐντοι-

552. Servandis (cuſtodiendis) rebus receptacula (reconditoria) ſunt hæc; Arcæ, armaria, riſci, thecæ, capſæ,

χοι) αἱ θῆκαι, αἱ κάψαι, τὰ καψάκια· τῷ δὲ διακομίζειν αὖλα, τὰ ζύγαςρα, αἱ σαργάναι (αἱ σπυρίδες) οἱ κόφινοι, οἱ κάλαθοι, τὰ ταλάρια.

capſulæ: transportandis verò zygaſtra, ſportæ, cophini, calathi, qvaſilli, &c.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοςὸν πρῶτον.

CAPUT QVINQVAGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἈΝΩΓΕΩ.

DE COENACULO.

φνγ. Ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὀθόνη ἐςρωμένην, οἱ δίσκοι (κύκλοι) ἢ οἱ πίνακες ἐπιτίθενται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἁλοδόχον.

553. Menſæ mappa ſtratæ diſci (ſive ſint orbes, ſive qvadræ) ſuperponuntur, ut & ſalinum.

φνδ. Παρατίθενται ἐκ τοῦ κάνητος (κανάςρου, κανίςρου) καὶ αἱ κολλύραι, καὶ οἱ ψωμοὶ τοῦ ἄρτου τετμημένοι, καὶ τὰ παραφερόμενα.

354. Apponuntur è caniſtro panis collyræ, & bucceæ ſciſſæ, & fercula.

φνε. Οἱ κεκλημένοι σύνθοινοι (εἰλαπιναςαὶ) ἐάν τε σύνδειπνοι, ἐάν τε

555. Invitati convivæ, ſive concœnatores, ſive compranſores ſint,

συνάριστοι ὦσιν, ἀπὸ τοῦ ἑστιάτορος εἰς τὸ ἑστιατήριον (τρικλίνιον) εἰσάγονται.

φνϛ. Καὶ ἐπεὶ ἔνιψαν αὐτοὺς ἐπὶ λεκάνῃ ἐκ τῆς χοῦ ἢ ἐπὶ νιπτῆρι ἐκ τῆς πρόχου, καὶ χειρομάκτρῳ ἐξέμαξαν, ἀνὰ τὰ βάθρα καὶ τοὺς θάκους διατεθέντας (ὑποτεθέντων τῶν ὑποποδίων) ἀνάκεινται. (καθέζονται, κατακλίνονται.)

φνζ. Ἐν προβολῇ στὰς ὁ δαιτρὸς (χειρονόμος) τῶν ἐδεσμάτων τῶν προσφερομένων προγεύεται, καὶ δαίεται.

φνη. Τὰ μὲν ζωμίδια, τὰ πολτάρια, τὰ ἔνθρυπτα (τρίμματα) ἐξ οἴνου, ἢ βρύτου, καὶ οἱ ζωμοὶ, οἱ πεπερῖται ὁμοίως, ὥσπερ οἱ πηκτοὶ τοῖς κοχλιαρίοις (ἀρυτῆρσιν) ἢ ταῖς μυστίλαις· τὰ δ' ἄλλα

ſint, à convivatore in cœnaculum (triclinium) introducuntur.

556. Et ubi ſuper pelvim ex aqvali aut ſuper malluvium è gutturnio ſe laverunt, & mantili terſerunt, per ſcamna vel diſpoſita ſedilia (ſuppoſitis ſcabellis) accumbunt, (diſcumbunt.)

557. In procinctu ſtans ſtructor, qvi dapes appoſitas prælibat & dispertitur.

558. Juſcula, pulmenta, intritæ ex vino aut cereviſiâ, & tam piperata, qvàm gelata jura cochlearibus, vel bucceis panis excavatis: cætera edu-

lia

βρώματα, μαχαιρίδι, καὶ λαβιδίῳ (ἧς τῇ κώπῃ ἀντιλαβοῦ) λαμβάνεται.

lia cultrô aut furculâ (qvam manubriô tene)sumuntur.

φνθ. Οἱ ἀστεῖοι οὐ μὲν λείχουσιν ἢ λιχμάζουσι τὰ χείλη, ἐξειραγμένοι τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ὀθονίοις ἀπομόργνυσιν.

559. Civiles labia non exsertâ lingvâ lingunt lambúntve, sed mappellâ detergunt.

φξ. Οὐδὲ λαφύσσουσιν, οὐδ' ἐγκόφους ἐγκολαβίζουσιν, ἢ ψωμίσματα καταβροχθίζουσιν, ἀλλὰ μασώμενοι (σμώχοντες ἐσθίουσιν.)

560. Neq; tuburcicinantur, neq; bolos glutiunt, aut frusta deglutiunt, sed mansitando comedunt.

φξα. Αἱ μυῖαι ταῖς ῥιπίσι, καὶ ταῖς σόβαις σοβοῦνται.

561. Muscæ flabellis atq; muscariis abiguntur.

φξβ. Προαιροῦσιν ἐκ τῆς ἀποθήκης τοὺς κρατῆρας χρυσοβαφεῖς, τοὺς σκύφους, τοὺς κυάθους, τὰς κύλικας, τὰ ἐκπώματα, τὰ ὑαλᾶ, τὰ κυλίκια, τὰ κεραμικὰ, καὶ περιεψημένα τῷ ἐχινίσκῳ, καὶ ἀποκεκλυσμένα, ἐπὶ τὸν ἄβακα (τὸ κυλικεῖον) ἀνατιθεῖσι.

562. Depromunt è repositorio crateres auratos, scyphos, cyathos, calices, vitra & cullos, echinóq; defricata ac proluta, in abaco reponunt.

φξγ. Τὸ δέπας, ἢ ἡ φιάλη, ποτήριόν ἐστι πλατύστομον.

563. Patera seu phiala, est patulô orificiô poculum.

φξδ. Ὁ μὲν ταμίας, τὸ μέθυ φέρει, ὁ δ᾽ οἰνοχόος ἐκ τοῦ κανθάρου ἐγχεῖ καὶ ὀρέγει (προσφέρει), καὶ προπίνουσιν ἀλλήλοις ποτήματα ἱλαρά. (φιλοτησίας.)

564. Cellarius temetum affert, pincerna verò ex cantharo infundit & porrigit: propinántq; alii aliis geniales haustus.

φξε. Εὐωχία μὲν λιπαρὰ (εἰλαπίνη) δαῖτας ἔχει εὐόχθους [οὐκ ἄνευ κρεῶν θηρείων] καὶ τούτων μὲν δὴ πλείους, καὶ διαφόρους περιφοράς· ἡ δ᾽ οἰκοσιτία, μετριώτερον, καὶ εὐτελέστερόν ἐστι.

565. Opiparum convivium lautas habet epulas [non absqve ferina] & qvidem diversos missus: domicœnium moderatius, & frugalius est.

φξς. Ταῖς φλογίσι (τοῖς ὀπταλέοις·) προσεμβάλλεται ἐν πινακίσκοις τὰ ἐμβάμματα· οἷον αἱ θρίδακες, καὶ οἱ ῥάφανοι (αἱ ῥαφανίδες) καὶ τὰ ταρίχη· οἷον αἱ καππάρεις, οἱ σίκυοι (σίκυες) τεῦτλα τὰ ἐρυθραῖα, καὶ τὸ τέλος τὰ τρωγάλια, ἢ τὰ τραγήματα.

566. Assaturis superadduntur in scutellis embammata (intinctus) lactucæ, raphani: & salgama, cappares, cucumeres, beta rubra, tandémqve bellaria.

φξζ. Ἀλλὰ γὰρ ὁμιλίαι (διαλογισμοὶ) προσηνεῖς, καὶ ἀστικαὶ (ἀστεῖαι) ἀρτύματά (ἡδύσματά) εἰσιν ἐξαίρετα (ἐκλεκτά, ἐπίλεκτα) καὶ ἀπολαύσματα ἄριστα.

567. Verùm enim verò placida & festiva colloqvia præcipuum sunt condimentum, & optimum oblectamentum.

φξη. Οἱ βορώτεροι (βρωτικώτεροι) ἀκρατίζονται, ἀριστῶσι, δειλινοῦσι, καὶ δειπνοῦσιν· οἱ δ' ἑδραῖοι διάγοντες τὸν βίον, τοῦ ἀκρατίσματος, καὶ τοῦ δειέλου (προδείπνου) ἀπεχέσθωσαν.

568. Edaciores jentant, prandent, merendant, & cœnant: sed qvi sedentariam vitam agunt, jentaculô & merendâ abstineant.

φξθ. Τρὶς δὲ ἡμέρας (ἐφ' ἡμέρα) κορέννυσθαι, (χορτάζεσθαι) βλάπτει (πρὸς κακοῦ γίνεται,) εἰ μὴ φειδομένως.

569. Ter de die satiari (saturari) nocet; nisi parcè.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν δεύτερον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΙΤΩΝΟΣ.

CAPUT QVINQVAGESIMUM SECUNDUM.

DE CUBICULO.

φο. Ἐν τῷ κοιμητηρίῳ ὁ ἑρμὶς (ἑρμὶν) ἀνέχει τὴν εὐνὴν (τὴν κοίτην, τὸ λέκτρον) ἀλλ' ἀπολείποντος δεμνίου, ὁ φορμὸς, ἢ ψίαθος ὑποστρώννυται.

570. In dormitorio, sponda cubile sustinet: sed deficiente lectô, storea aut matta substernitur.

φοα. Τῷ ὑποστρώματι (λέχει) ὑπερστρώννυται ἡ τύλη (τυλεία) ταύτῃ δὲ τὸ προσκεφάλαιον (πρόσκεφαλον) καὶ τὸ ἐπίστρωμα· (ἐπιδέμνιον) τοῖς δὲ ψιαθίοις, καὶ ταῖς στρωμναῖς ἐπισκέπομεν ἡμᾶς.

571. Strato superinjicitur lodix, & huic cervical, atqve toral: tegetibus & stragulis nos integimus.

φοβ. Αἱ μὲν τάπιδες, πτίλιναί εἰσι· τὰ δὲ στρώματα κναφάλῳ (γναφάλῳ) σεσαγμένα.

572. Pulvinaria plumea sunt: culcitræ tomentô fartæ.

φογ. Ἡ ἀμὶς (ἡ οὐρητρὶς) τοῦ οὐρεῖν, καὶ ὁ ἀφεδρὼν (ἡ σκωραμὶς, ἡ ἄφοδος, τὸ λάσανον) τοῦ ἀφοδεύειν (τοῦ ἀποσκευάζειν) ἕνεκα, ἀναγκαῖά εἰσι τῷ δυναστηρίῳ σκεύη.

573. Matula (matella) vesicæ levandæ, & secessus (latrina) alvo exonerandæ, cubiculo necessaria vasa sunt.

φοδ. Ὁ κράβατος (ὁ ἀσκάντης) ἅμα τοῖς κωνωπείοις, πρὸς ἀνακλίσεως (ἀναπαύσεως) τῆς μεσημβρινῆς, ἢ δειλινῆς ἐστι.

574. Grabatus cum conopeis pro meridianâ, ſeu pomeridianâ reclinatione eſt.

φοε. Τὸν μὲν εὐνασάμενον (κοιμησάμενον) καὶ ὑπνοῦντα ὕπτιον, ὁ πνιγαλίων (ὁ ἐφιάλτης) τὸν δὲ πρηνῆ καταικείμενον ἡ δύσπνοια τείρει.

575. Qvi ſupinus cubat & dormit, eum incubus (ephialtes) qvi pronus jacet, eum anhelitus moleſtat.

φοϛ. Ἐκκοιμηθεὶς, καὶ ἐκνήψας, ἐγρηγόρει, μηδὲ ἀφύπνου πάλιν καὶ ἐγερθεὶς ἔγειρε τοὺς ἄλλους.

576. Si edormîſti & evigilâſti, vigila, ne obdormias rurſum: experrectúsq; expergefac alios.

φοζ. χειμῶνος, καὶ τροπῆς οὔσης τῆς χειμερινῆς, σπουδὴ (ἐπιμέλεια) ἡ ὀρθρεία δοκιμάζεται.

577. Hibernô & brumali tempore antelucana diligentia (induſtria) probatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν τρίτον.

CAPUT QVINQVAGESIMUM TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΛΑΝΕΙΟΥ, ΚΑΙ τῆς καθαριότητος.

DE BALNEO ET MUNDITIE.

Φοη. Καθαρότητός μέν ἐστιν, ἀγλαῷ ὕδατι ἀπονίπτειν θαμὰ τὸ πρόσωπον· φύκει δὲ χρωννύναι (φυκοῦν) αὐτὸ ἀκαθαρσίας.

578. Limpidâ faciem sæpiùs abluere, munditiei est: fucô pingere (fucare) spurcitiei.

Φοθ. Ἐν τοῖς λουτροῖς, τοῖς λουτρῶσι, καὶ λουτροῖς τοῖς θερμοῖς, ὁ ῥύπος, ἡ ἀλουσία, ὁ πίνος, καὶ ὁ αὐχμὸς ἐκλούονται· ἐν πυελατηρίοις ἱδρῶτες ἐξάγονται, ἀνεῳγμένων τῶν πόρων.

579. In lavacris, balneis, & thermis, sordes & illuvies, pædores, & sqvalores, eluuntur: sudores in assis eliciuntur, apertis poris.

Φπ. Ἔνθα δὲ, τοῦ καλοῦ ἕνεκα ταῖς λουτρίσι (τοῖς ὑποταινίοις) καὶ τοῖς περιζωνίοις, τόπος ἐστί.

580. Ibi tamen, honestatis ergò subligacula (subligaria) & castulæ locũ habent.

Φπα. Τὰ δὲ λαίφη τῷ σμήματι (σμήγματι) πλύνεται, ἢ ἐκκορεῖται καλλύντρῳ, ἢ καὶ σπόγγῳ ἐκσμᾶται (ἐκσπογγίζεται)· τὰ δὲ περιδέραια ἀμύλῳ κρατύνεται.

581. Sed vestimenta sapone (smegmate) lavantur, aut everruntur scopulâ, aut exterguntur spongiâ: Collaria roborantur amylô.

Φπβ. Τῷ κιλικίῳ, καὶ τῇ κισσήρει, ἢ τῷ

582. Ciliciô & pumice vel tophô nos

πώρῳ ψηχόμεθα (θρυγανόμεθα) ἡμεῖς· τὰ δ' ἀγγεῖα (σκευάρια) ἀχύρων δεσμίδι, ἢ ἱππούρίδι καταψήχεται· τὰ δὲ συρώματα κορήθροις (συρώθροις) σαίρεται.

fricamur: Vascula stramentorum fasciculô vel eqvisetô stringuntur: Qvisqviliæ scopis verruntur.

Φπγ. Ὑστερήσαντος φρέατος, ἐξ οὗ χεῖλος ἀμφιβεβλημένου, κηλωνείῳ καὶ ἀντλίῳ, ἢ κάλπη (κάλπιδι) ἀρύσειας ἄν, ὀχετοὺς διὰ σωλήνων (συρεμβόλων) ἢ ἀμαρῶν ποιεῖσθαι προσήκει.

583. Ubi puteus desideratur, è qvo crepidine circumdato, tollenone & haustro, vel situlis (crateris) haurias, aqvæductus per tubos (canales) aut per incilia fieri convenit.

Φπδ. Ὁ κουρεὺς (κουρευτὴς) τῇ κουρίδι τὰς τρίχας κείρει, ἐν τῷ κουρείῳ [ἐκ παλαιοῦ ἔτιλλον, καθάπερ τοὺς μαλλοὺς (πόκους) τῶν προβάτων (οἰῶν) καὶ [αἰγῶν] ἢ τῇ τοῦ ξυρίου ἀκωκῇ ἀποψιλοῖ, (ἀποξυρᾷ.)

584. Tonsor in tonstrina crines forpice tondet [olim vellebant, ut & ovium, caprarúmq; vellera] vel deglabrat novaculæ acie.

Φπε. Προσέτι ὁ βαλανεὺς σχάζει.

585. Balneator insuper scarificat.

φπϛ. Ἡ κόμη, καὶ ἡ ἔθειρα [ἣν κομοῦσιν οἱ γερμανοί, ὥσπερ οἱ πολωνοὶ τὰ περικόμια] κτενὶ κτενίζεται, καὶ καλλύνεται· οἱ δὲ κίκιννοι καμμωτηριδίῳ οὐλοῦνται.

586. Coma & Cæsaries [qvam Germani alunt, ut Poloni antias seu capronas] pectine pectitur & comitur: calamistrô cincinni crispantur.

φπζ. Τὰ μυρώματα, τὰ θυμιάματα, τὰ θυήματα, καὶ οἱ ἐκ τῶν τοῦ μύρου ληκύθων ῥαντισμοί, τῶν ἀπολαυστικῶν εἰσιν, οἵπερ ἀλειψάμενοι εὐοσμοῦσι.

587. Unctiones, suffimenta (suffitus) & odoramenta, aspersionésq; ex ampullis, voluptariorum sunt, qvibus delibuti fragrant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν τέταρτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΥ κήδους. (τῆς κηδεσίας.)

CAPUT QVINQVAGESIMUM QVARTUM.

DE CONJUGIO ET AFFINITATE.

φπη. Ὁ συνδυασμός (ἡ ἱερατέλειά) ἐστιν, ἡνίκα ὁ ἄρρην καὶ ἡ θῆλυς, ὡς συζυγεῖς, συνοικοῦσιν.

588. Conjugium est, cùm mas & fœmina, ut conjuges, cohabitant.

φπθ. Ὁ ἄζυγος (ἄγαμος, ἄλεκτρος) σύζευ-

589. Cœlebs ma-

ξιν ποιησόμενος, καθορᾷ τίνα μνηστεύσει, πότερον παρθένον ἀκμαίαν (ἐπίγαμον) κομψὴν, καὶ πολύφερνον· ἢ ὁ χῆρος χήραν.

trimonium initurus despicit sibi, qvam prociat, virginem nubilem (viraginem) elegantem, atq; dotatam, aut viduus viduam.

φϟ. Ἔσθ' ὅτε, ἡ φερνὴ (προίξ) καὶ τὸ εἶδος (κάλλος) ἀντεραστὰς προσκαλοῦνται. (ἀνακινοῦσιν)

590. Dos & forma nonnunqvam rivales exciunt.

φϟα. Ὁ μνηστὴρ λαχὼν τοῦ ἀπομνηστεύεσθαι (καθομολογεῖσθαι) αὐτῷ, νυμφίος γίνεται, καὶ ἡ γαμουμένη, νύμφη. Καὶ ἡ μὲν τὰς μνηστρίας (νυμφευτρίας) καὶ παρανύμφους, καὶ νυμφαγωγούς· ὁ δὲ τοὺς προξενητὰς, καὶ παρανυμφίους ἔχει.

591. Procus cùm obtinuit, ut sibi despondeatur, fit sponsus, & qvæ nubit, sponsa. Hæc suos pronubas & paranymphos, & nymphagogos: ille suos pronubos (proxenetas) & paranymphios habet.

φϟβ. Ἀπὸ τοῦ γάμου (τῶν νυμφείων) ὁ μὲν γαμέτης (ἀκοίτης) ἡ δὲ γαμετὴ (γαμέτις, ὄαρ) λέγεται· τῇ δευτέρᾳ (ὑστεραίᾳ) τὰ ἐπαύλια γίνεται.

592. A nuptiis hic maritus, illa marita (uxor) dicuntur: postridiè repotia fiunt.

φϟγ. Οἱ μὲν ἐκδόντες θυγατέρας, πενθε-

593. Qvi natam elocârunt, socer & so-

ρὲς, καὶ πενθεραί εἰσιν· ὁ δὲ γαμήσας, γαμβρός· ἡ δὲ γαμιθεῖσα, νυός· οἱ δ᾽ ἄλλοι ἀγχιστεῖς ἐντεῦθεν κηδεστῶν ἐπωνυμίᾳ ἀλλήλους συγκοσμοῦσιν· ὁ δὲ δαὴρ τῇ γάλῳ ἐντυγχάνει.

socrus sunt: qvi duxit, gener: qvæ nupsit, nurus: reliqvi agnati ex eo se affinium titulô cohonestant: levir glorem compellat.

φϙδ´. Μὴ ἡσθείσης τῆς συνοικήσεως, ἐξουσία ἐδόθη πρόπαλαι, ἀποπέμψασθαι τὴν νυμφευθεῖσαν, καὶ ἐγένετο ἀποπομπὴ, καὶ διαζύγιον· ἀλλ᾽ οὐδὲν ἄλλο, πλὴν ἡ τοῦ βίου τελευτὴ, διαζεύγνυσι σήμερον.

594. Si connubium non arrisit, integrum fuit pridem, nuptam repudiare fiebátqve repudium, atq; divortium: at hodiè nîl, nisi alterutrius obitus, sejungit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΥΗΣΕΩΣ, Η λοχείας.

CAPUT QVINQVAGESIMUM QVINTUM.

DE PUERPERIO.

φϙε. Ὥσπερ τὸ γένος, τό τε ἄρρεν, καὶ τὸ θῆλυ, οὕτω καὶ ἡ συναφὴ (συνάφεια) ἡ γαμή-

595. Ut sexus masculinus & fœmineus, ita conjugalis copula,

λιος, καὶ ὁ θάλαμος, τῆς γονῆς ἐστιν ἕνεκα.

thalamúsqve, prolis causâ est.

Φϟϛ. Ὁ ἀνὴρ ἐν ἀσκῷ μὲν τὸ σπέρμα, ἡ δὲ γυνὴ ἔγκυος ἔσα (ἡ λοχὸς) ἐν τῇ κοιλίᾳ (μήτρᾳ, ὑστέρᾳ) τὸ κύημα φέροντες, πότερος μεῖζον ποιεῖ;

596. Vir in utre, semen, mulier gravida in utero (matrice, vulva) fœtum gestantes, uter plus præstat?

Φϟζ. Αὕτη δήπου· μὴ γὰρ ἀπαμβλοῦσα, υἱοὺς (κόρους) καὶ κόρας ἀποτίκτει, ἐνίοτε καὶ διδύμους.

597. Hæc profectò: qvæ nisi abortit, filios & filias enititur, qvandoq; geminos sive gemellos.

Φϟη. Ἡ λεχὼ (ἡ λοχεύτρια) ἑβδομάδας ἐνδομυχεῖν (οἰκουρεῖν) ἕξ, τῷ νόμῳ κατέχεται.

598. Puerpera sex septimanis (hebdomadis) latitare lege tenetur.

Φϟθ. Ὁ γονεὺς γεννᾷ, καὶ ἡ μήτηρ λοχεύει καὶ τίκτει· ἄμφω δὲ τρέφετον, φιλεῖτον, κύσον, καταφιλεῖτον, καὶ ἐπὶ κόλπον ἀναθάλπετον.

599. Pater gignit; mater parturit ac parit; ambo educant, basiant, svaviant, osculantur, in sinu gremióq; refovent.

χ. Ὁ ἐπιπάτωρ, καὶ ἡ μητρυιά, τοὺς ἀμφιγόνους οὐχ ὡσαύτως ἀγαπῶσιν. ὅτι οὐδέτερος γεννήτωρ, ἢ γεννήτειρα ἐστί.

600. Vitricus & noverca privignos non eôdẽ modô diligunt, qvia neuter genitor aut genitrix est?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν ἕκτον.

CAPUT QVINQVAGESIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ.

DE COGNATIONE.

χα. Οἱ τῆς αὐτῆς γενεᾶς καὶ γένους ὄντες, συγγενεῖς, καὶ αὔθαιμοι (ὅμαιμοι) λέγονται. οἷον οἱ ἀδελφοὶ, καὶ αἱ ἀδελφαὶ, μάλιστα αὐτάδελφοι [ὁμογάστριοι γὰρ, οὐκ ἰσότιμοι τούτοις] ὁ πάππος, καὶ ἡ τήθη.

601. Qvi ejusdem sunt progeniei & prosapiæ, cognati & consangvinei dicuntur: ut sunt, fratres, & sorores [præsertim germani: nam uterinos esse, non tanti habetur] avus, & avia.

χβ. Ὁμοίως ὁ πρόπαππος καὶ ἡ προτήθη, ὁ ἀπόπαππος, καὶ ἡ ἀποτήθη, ὁ ἐπίπαππος (δίσπαππος) καὶ ἡ ἐπιτήθη· τοὺς δ' ἀνωτέρω ὄντας, προγόνους καλοῦμεν.

602. Item, proavus, & proavia, abavus & abavia, atavus & atavia: qvi suprà sunt, majores vocamus.

χγ. Οἱ δὲ πλευρόθεν, ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία πρὸς πατρὸς, ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία πρὸς μητρὸς, οἱ ἀνεψιοὶ πρὸς πατρὸς, καὶ οἱ ἀνεψιοὶ πρὸς μη-

603. Collaterales verò sunt, patruus & amita, avunculus & matertera, patrueles, sobrini

con-

τρὸς, καὶ οἱ ἐξάδελφοι.

(consobrini) & amitini.

χδ. Ἐν τῷ τῶν καθιόντων εἱρμῷ εἰσιν, ὁ ἔγγονος, καὶ ἡ ἐγγόνη, ὁ προέγγονος, καὶ ἡ προεγγόνη, ὁ ἀπέγγονος καὶ ἡ ἀπεγγόνη, ὁ δισέγγονος, καὶ ἡ δισεγγόνη, μεθ' ὅλης τῆς ἀπογονῆς. (μεθ' ἁπάντων τῶν ἐπιγινομένων.)

604 In descendentium serie sunt, nepos & neptis, pronepos & proneptis, abnepos & abneptis, atnepos & atneptis, cum totâ posteritate (cum omnibus posteris.)

χε. Τινὲς ἀμοιροῦντες τῶν ἀπογόνων (ἄτεκνοι ὑπάρχοντες) καὶ ὑστερούμενοι τῶν κληρονόμων, ἐξωτικοὺς (ἀλλοτρίους) υἱοθετοῦσι· τοὐναντίον τινὲς, τοὺς σφετέρους δι' ἀπείθειαν ἀποκλήρους ποιοῦσι, καὶ ἀποκηρύττουσι.

605. Sunt, qvi cùm careant sobole (liberis) ac hæredibus destituantur, extraneos adoptant: sunt econtrà, qvi suos, ob inobedientiam, exhæredant, abdicántq;.

χϛ. Περιλιμπανομένοις ὀρφανοῖς, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν, εἰς σωθήσεσθαι τὴν κληρονομίαν ἐξ ἀδιαθέτου αὐτοῖς προσφερο-

606. Superstitibus pupillis (orphanis) & minorennibus, conservandæ hæreditatis ab intestato ad eos devolutæ gratiâ, cujus

μένην [ἧπερ καὶ οἱ ὀψίγονοι μέτοχοί εἰσιν, οἱ δὲ μητρόξενοι, καὶ νόθοι οὐδαμῶς] ἐν διαθήκῃ ἐπίτροποι δίδονται.

jus & posthumi participes sunt, minimè verò spurii & nothi] tutores testamentô dantur.

χζ. Οἱ πιστῶς πράξοντες, ἀπογραφὰς ποιοῦσι.

407. Qvi, si ex fide agent, repertoria (inventaria, regesta) faciunt.

χη. Τῷ δὲ διατιθεμένῳ δύναμις ἂν εἴη, τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ μερίζειν, καὶ διατίθεσθαι, καὶ καταλείπειν, ὅτῳ δὴ ἂν δόξειεν, ἢ τὸ ἥμισυ (τὸ ἡμίλιτρον) ἢ τὸ τριτημόριον, ἢ τεταρτημόριον, ἢ ἑκτημόριον, ἢ ἥμισυ, καὶ τεταρτημόριον τῆς λίτρας.

608. Testanti interea facultas est, facultates suas partiendi, deq; iis dispensandi & legandi, cui videtur, dimidium, (semissem) trientem, qvadrantem, sextantem, dodrantem assis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ πεντηκοστὸν ἕβδομον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

CAPUT QVINQVAGESIMUM SEPTIMUM.

DE OECONOMIA.

χθ. Ὁρίζει ἡ οἰκονομική, πῶς τὸν μὲν οἰκοδεσπότην, καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν, αὐτούς τε, καὶ

609. Oeconomica præscribit, qvomodo pater & materfami-

li-

τὺς οἰκονόμυς αὐτῶν, τὸν οἶκον (τὴν πατριὰν) καὶ τὴν πενεστείαν διοικεῖν, τὺς δὲ θεράποντας, καὶ τὰς θεραπαίνας ὑπακύειν πρέπει.

liâs, horúmq; dispensatores (œconomi) familiam & famulitium administrare, famuli & famulæ obedire debeant.

χι. Δῦλος (λάτρις) μέν ἐστιν, ὁ δυλεύων (λατρεύων) τῷ ἑῷ δεσπότῃ [οἱ δὲ γεγονότες ἀπ᾽ αὐτῦ, οἰκογενεῖς, καὶ οἰκοτρίφαι εἰσίν] αἰχμάλωτον δὲ, ἐφ᾽ ῦ ζωῆς καὶ θανάτυ ἐξυσία ἐστίν· ἀπελεύθερος δὲ, ὁ ἀπελευθερωθείς.

610. Servus eſt, qvi hero ſuo ſervit [nati autẽ ejus, vernæ ſunt] mancipium, in qvem vitæ & necis poteſtas eſt: libertus manumiſſus.

χια. Ποιῦντι τὸ ἔργον, τὸ μέτρημα αὐτῦ ὀφείλεται, τὸ καθημερινὸν, τὸ μηνιαῖον, τὸ ἔτειον.

611. Penſum facienti dimenſum ſuum debetur, diurnũ menſtruum, annuum.

χιβ. Ὑπείκυσι πολλὰ τοῖς τέκνοις οἱ γονεῖς.

612. Liberis multa parentes indulgent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν ὄγδοον.

CAPUT QVINQVAGESIMUM OCTAVUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΣΤΕΟΣ.

DE URBE.

χιγ. Τὸ ἄςυ τὰ τείχη, τὰ χώματα, οἱ χάρακες, οἱ σκόλοπες, καὶ οἱ προμαχῶνες ἐχυροῦσι.

613. Urbem mœnia, aggeres, valla, & valli, propugnaculáq; muniunt.

χιδ. Τὸ διάςημα (τὸ μέσον) τὴν τάφρον ἔχει· τὸ ἐντείχιον εἴσω ἐςὶν, ἣ πρὸς τὰ τείχη προσαγωγὴ (πρόσβασις τοῖς πολίταις διαπετάννυται.

614. Intervallum (interſtitium) habet foſſam: pomœrium intrò eſt, qvâ civibus ad mœnia patet acceſſus.

χιε. Ἡ πύλη κλεῖθρα ἔχει, καὶ δικλίδας, καὶ ἔμβολα, καὶ καταῤῥάκτας.

615. Porta habet clauſtra ſua, valvas, repagula & cataractas.

χιϛ. Αἱ πλατεῖαι (αἱ ῥύμαι) καὶ αἱ ἀγυιαὶ λιθόςρωτοί εἰσιν, ὥσπερ καὶ ἡ ἀγορὰ, σὺν ταῖς ςοαῖς (παςάσιν) εἰς τὸ μὴ εἶναι πηλώδεις τοὺς περιπάτους.

616. Plateæ & vici lapide ſunt ſtrati, ut & forum, cum porticibus, ne lutoſæ (lutulentæ) ſint ambulationes.

χιζ. Τὰ ςενὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖςον, ἀδιόδευτα (ἀπέρατα) ἐςί.

617. Angiportus ut plurimùm impervii ſunt.

χιη. Τοῖς προαςείοις τὸ ἄςυρον μεγεθύνεται, τοῖς πύργοις δια-

618. Suburbiis oppidum ampliatur, turribus decoratur: potis-

πρέπει, μάλιστα τοῖς τειχειόσι, καὶ κορυφωθεῖσιν.

tissimùm, si muratæ sunt & fastigiatæ.

χιθ. Οὐ πάντες ἔνοικοι τῷ προνομίῳ χρῶνται· ἀλλ' οἱ ἐγγενεῖς, καὶ οἱ τοῖς πόλεως μέτοχοι.

619. Non cuncti incolæ privilegiati sunt, sed indigenæ & municipes.

χκ. Τούτων τινὲς ἀνείσφοροι, καὶ ἀλειτούργητοί εἰσιν, ἰδίᾳ ζῶντες (ἰδιάζοντες.)

520. Ex his qvidam à censu & oneribus publicis immunes, sibi privatim vivunt.

χκα. Οἱ ξένοι (ἀλλοδαποὶ) καὶ οἱ μέτοικοι, ὑποτελεῖς.

621. Peregrini & inqvilini sunt vectigales.

χκβ. Ὁ ναὸς (τὸ ἱερὸν) ἡ ὁπλοθήκη, τὸ ταμιεῖον δημόσιον, οἱ σιτοβολῶνες, ἰσχύς εἰσι τῆς πόλεως.

622. Templum, armamentarium, ærarium publicum, granaria, civitatis robur sunt.

χκγ. Ὁ λάκκος (τὸ ἐνδοχεῖον) τὰ ὡρολόγια, τὰ διδασκαλεῖα (αἱ σχολαὶ) εὖ καθεστηκότα, ἐπιστασίας καλῆς τεκμήριον (δεῖγμά) εἰσιν.

623. Cisternæ, horologia, scholæ, benè ordinata, belli regiminis indicium (indicina, documentum) sunt.

χκδ. Ὀπίσω μὲν τοῦ δικαστηρίου εἴωθε τεθῆ-

624. Ponè prætorium custodia poni lo-

ναὶ ἡ φυλακή. ἐν τοῖς δὲ ἀναχωρήμασιν οἱ ἀφεδρῶνες, οὓς κορεῖ ὁ λασανοκόρος.

ſolet: in receſsibus foricæ, qvas foricarius repurgat.

χκε. Τὰ μὲν πανδοχεῖα (καταλύματα) τὰ καπηλεῖα, καὶ τὰ ὀψοπώλια, ἐπὶ τοῖς προσηλύτοις (ἐπηλύτοις) εὐτρεπίζονται· τὰ δ᾽ ἄσυλα (κρησφύγετα) ἐπὶ τοῖς ὑπαιτίοις· τὰ δὲ ξενοδοχεῖα, καὶ πτωχοτροφεῖα, ἐπὶ τοῖς πενιχροῖς.

625. Diverſoria, cauponæ, popinæ pro advenis parantur: aſyla (refugia) pro ſontibus: xenodochia, & ptochotrophia, pro pauperibus.

χκϛ. Ἡ βασιλικὴ, σηκός ἐστιν, ἢ δῶμα σεμνὸν καὶ σεβάσμιον.

626. Baſilica eſt ædes, vel domus auguſta.

χκζ. Ἡ σκοπὴ (σκοπία) ἐν μετεώρῳ ἱστάσθω τόπῳ· οἱ δὲ φύλακες (φρουροὶ) ἄγρυπνοι ἔστωσαν.

627. Specula in editiore loco ſtatuatur, vigiles autem ſint vigiles.

χκη. Οἱ γείτονες, καὶ οἱ πλησίον, ἀμοιβαῖα ἀλλήλοις ὑπηρετήματα ὀφείλουσι.

628. Vicini atqve propinqvi mutua ſibi miniſteria debent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ πεντηκοστὸν ἔννατον.

CAPUT QVINQVAGESIMUM NONUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ.

DE TEMPLO.

χκθ. Ὁ ναοφύλαξ (ἱερόδουλος, ζάκορος, νεωκόρος) τῷ τῶν ἠχείων τῶν κεχαλκωμένων κρούματι, ἐπὶ ἱερὰ συγκαλεῖ τὴν ἄγυριν (τὸν ὅμιλον.)

629. Æditūus (æditimus) campanarum ænearum pulſu cœtum ad ſacra convocat.

χλ. Συνελθόντος τοῦ πλήθους, ὁ τῶν ἀοιδῶν χορὸς, παρὰ τὴν θυμέλην σταντων, ψαλμοὺς καὶ ὕμνους (ᾠδὰς, ἄσματα) πνευματικοὺς ᾄδει.

630. Ubi multitudo convenit, cantorum ad pluteum ſtantium chorus pſalmos & hymnos (cantilenas) ſpirituales decantat.

χλα. Ὁ ἐκκλησιαστὴς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐπικαλέσας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, περικοπήν τινα ἐκ τῶν Βιβλίων ἑρμηνεύει ἀγορεύων, τὰς γραφὰς ἀμφοτέραιν διαθήκαιν, ἐκ βίβλων κανονικῶν, καὶ ἀποκρύ-

631. Concionator (Eccleſiaſtes) è ſuggeſtu Spiritum Sanctum invocat, textum e Bibliis concionando interpretatur: Scripturas utriusq; Teſtamenti, ex libris tàm Canonicis, qvàm Apocry-

φων ἐπάγεται, κατὰ τὴν τῶν δέκα ἐντολῶν (τοῦ Δεκαλόγου) διατύπωσιν, ἐπὶ τὴν μετάνοιαν (μετάγνωσιν) παρηγορεῖ, καρδίας συντετριμμένας, τῇ πληροφορίᾳ καὶ ἀγαθοποιΐᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ παρακαλεῖ. Τοῦτον τὸν τρόπον κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ θεοσέβειαν τὴν καθολικὴν τοὺς ἀκροατὰς ὀρθῶς ἐνδιδάσκων.

χλβ. Ποιήσας τὴν δέησιν (προσευχὴν) τὰς ἑορτὰς (ἡμέρας τὰς ἑορτασίμους) κινητάς τε, καὶ ἀκινήτους ἐπαγγέλλει, καὶ ὁμιλίαν [ὅσῳ συχνοτέραν, τοσούτῳ ἀγαπητοτέραν οὖσαν] ἀπαλλάττει.

χλγ. Ἐσθ᾽ ὅτε κατηχίζει (κατηχεῖ) ἐσθ᾽ ὅτε βαπτίζει ἐπὶ τῷ βαπτιστηρίῳ, ἑτέρωθι μὲν μετά, ἑτέρωθι δὲ χωρὶς τοῦ ἐξορκισμοῦ [ἀδιάφορον γὰρ] παραγι-

phis, citat; ad pœnitentiam (resipiscentiam) juxta decem Præceptorum (Decalogi) tenorem hortatur. contrita corda satisfactione meritóq; Christi Jesu solatur: hôc scilicet modô Evangelium prædicans, & Catholicâ Religione auditores ritè imbuens.

632. Peractâ precatione (oratione) festa (dies festos) mobilia & immobilia (stata) indicit, & concionem (qvæ qvò freqventior, eò charior) dimittit.

633. Nonnunqvam catechizat, nonnunqvam baptizat ad Baptisterium, alibi cum, alibi sine exorcismô (adiaphorum enim est) præsentibus susce-

νομένων τῶν ἀναδόχων (ἀναδοχέων) ἔσθ' ὅτε τὸ Δεῖπνον ἱερὸν (τὴν σύναξιν, τὴν εὐχαριστίαν) λειτουργεῖ.

ptoribus, nonnunqvã Sacram Cœnã (Synaxin, Evchariſtiam) miniſtrat.

χλδ. Ἀφίησι (ἀπολύει) τοὺς μετανοοῦντας, (μεταμελομένους), τῶν μυστηρίων ἀπείργει τοὺς ἀμετανοήτους· τοὺς δ' ὑποκριτὰς τῷ συνειδότι (τῇ συνειδήσει) αὐτῶν παραβάλλει, ἢ ἐπιτρέπει.

634. Abſolvit pœnitentes, (reſipiſcentes,) à Sacramentis arcet impœnitentes, hypocritas conſcientiæ ſuæ committit.

χλε. Τὰ ἐγκαίνια, καὶ αἱ καθιερώσεις, καὶ αἱ δημοθοινίαι αἱ ἐνιαύσιοι σὺν θαλείᾳ ὀφειλομένῃ ἑορτάζονται, ἡμέρας δύο, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρας, ἢ ὀκτώ.

635. Encænia, dedicationésq;, & anniverſariæ ſolemnitates, debitâ feſtivitate celebrantur biduò, triduò, qvatriduò, aut octiduò.

χλϛ. Αἱ ἁγιστεῖαι (αἱ τελεταὶ) αἱ αὐταὶ οὐκ εἰσὶ παρὰ πᾶσιν, οὐδὲ ὁ θεσμὸς ὁ αὐτὸς τοῦ τάξαι, καὶ μυῆσαι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διακόνους· ἀλλ' ἡ ἀνομοιότης αὕτη, ἀβλαβής ἐστι.

636. Ceremoniæ non apud omnes eædem ſunt, nec ordinandi & initiandi Eccleſiæ miniſtros mos idem: ſed disparitas hæc innoxia (innocua) eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστόν.

CAPUT SEXAGESIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἘΚΚΛΗΣΙΑΣ.

DE ECCLESIA.

χλζ. Ὁ πάροχος (πάροικος) τῆς ἑῆς παροικίας ἔφορός ἐστι· πάσης δὲ διοικήσεως ὁ ἱεροφάντης. (ἱεράρχης.)

637. Parochus (parœcus) est suæ parœciæ inspector, totius autem diœcesis antistes.

χλη. Οἱ μὲν πρόεδροι, οἱ ἀββᾶτες (ἀρχιμανδρῖται) οἱ προεστάται, οἱ προστερεύοντες, τοῖς μοναχοῖς τὰς κεφαλὰς καλύμμασι περιθεμένοις, καὶ τοῖς μοναστηρίοις (κοινοβίοις) αἱ δὲ ἀρχιμανδρίτιδες ταῖς μοναστηρίαις (ἑστιᾶσιν) οἱ δὲ καλιερεῖς ταῖς καλιαῖς, οἱ δε διάκονοι ταῖς λογίαις, καὶ ἐλεημοσύναις ἐπιστατοῦσιν.

638. Præsules, Abbates (Archimandritæ) Præpositi, Priores, cucullatis monachis, monasteriisq; (cœnobiis) Abbatissæ monialibus (vestialibus) Sacellani sacellis, Diaconi collectis & eleemosynis præsunt.

χλθ. Αἱ ἀπαρχαὶ, καὶ αἱ δεκάται τοῖς ἱερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις προσφέρονται· οἱ ἐρημῖται ἢ, ἀναχωρηταὶ,

639. Primitiæ & decimæ Sacerdotibus & Presbyteris offeruntur: Eremitæ seu ana-

τὴν ἔρημον ἐνοικοῦσιν, (ἐρημάζουσιν.

χμ. Ἐπίσκοποι οἱ ὀρθόδοξοι τὰ σχίσματα καὶ τὰς ἀκολουθίας ἐν ταῖς συνόδοις συναλλάττουσι, καὶ τὰς αἱρέσεις καταδικάζουσι, τοὺς μὲν αἱρετικοὺς καὶ τοὺς σχισματικοὺς, καὶ τοὺς καινοδόξους ἀπεγνωσμένους, ἅμα τοῖς ἀκολούθοις αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀποστάτας, ἑνώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκηρύττοντες, τὸν δὲ τῆς διδαχῆς κανόνα διασφαλίζοντες.

choretæ eremum inhabitant.

640. Epiſcopi orthodoxi in conciliis (ſynodis) ſchiſmata & ſectas componunt, & hæreſes damnant; hæreticos qvidẽ atq; ſchiſmaticos, & novatores conclamatos (deploratos)cum aſſeclis,apoſtatásq; abEccleſiæ Chriſtianæ unione excommunicantes, Doctrinæ autem canonem conſtabilientes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ἑξηκοστὸν πρῶτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ, ΚΑΙ τῶν Ἰουδαίων Θρησκείας.

CAPUT SEXAGESIMUM PRIMUM.

DE ETHNICORUM JUDÆOrúmq; ſuperſtitionibus.

χμα. Οἱ ἔξωθεν (ἐθνικοὶ) ἱεροποιοὶ [ὧν κακόζηλοί εἰσιν ἐν τοῖς δέ-

641. Pagani (gentiles, ethnici) ſacrificuli, [qvorum æmula-

πολατρείας, καὶ χρίσματος, καὶ ἄλλων ἐθελοθρησκειῶν, ὡς οἴονται, μυστηρίοις, οἱ ἀμφὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν ῥωμαϊκὸν] ἐν τοῖς ἱδρύμασι, καὶ ἄλσεσιν, ἐπὶ βωμοῖς (θυσιαστηρίοις) τὰς θυσίας (τὰ θύματα, τὰ ἱερῆα) αὐτῶν ἔθυον, τὰς λοιβὰς ἔσπενδον (τὰς σπονδὰς ἔλειβον, ἢ ἐποιοῦντο) λιβανωτὸν ἀνήνεγκαν, καὶ ἐθυμίων, καὶ τοίως τοῖς εἰδώλοις καλλιεροῦντες, καὶ ὕδατι καθαρσίῳ καθαίροντες· τὰ ἀσεβήματα ἱλάσκεσθαι ἐπείρων· ἀλλὰ βδέλυγμα ἦν.

tores mali ſunt Pontificii Romanenſes, in miſſæ, & unctionis, aliorúmq; cultuum voluntariorum, ut putant, myſteriis] in delubris, lucisqvè ſuper aras (altaria) ſacrificia ſua (hoſtias, victimas) immolabant, libamina (libamenta) libabant, thura offerebant, & adolebant, & taliter idolis ſuis litantes, luſtrali; aqvâ ſeſe luſtrantes, piacula expiare conabantur: ſed abominatio fuit.

χμβ. Βέβηλα προσηγόρευον, οἱονεὶ ἀνίερα, καὶ ἀνοσίαστα (οὐ καθοσιωθέντα) ὅσα ἦν ἔξω τοῦ βηλοῦ τοῦ νεώ.

642. Profanum appellabant, ceu minùs ſacrum & nonconſecratum (dicatum) qvicqvid extra fani limen eſſet.

χμγ. Καὶ ὁ μὲν ἱεράρχης ἐνέβαινεν εἰς τὸ ἱερατεῖον (ἄδυτον) καὶ τιά (στέμματι) κε-

643. Et Pontifex qvidem cũ infulâ (infulatus) ſacrarium (adytum) intrabat: flami-

mi-

κοσμένος· οἱ δ' ὀργιῶνες θυμιατηρίῳ (ἐσχαρίῳ) ἐπιθυμίων, κυμβάλοις, κωδῶσι, καὶ κροτάλοις ἀλαλάζοντες. (κυμβαλίζοντες, κωδωνίζοντες, καὶ κροταλίζοντες.)

mines autem thuribulô (acerrâ) suffiebant, cymbalis, tintinnabulis (nolis) crotalisqve tinnientes.

χμδ. Οἱ μάντεις αὐτῶν καὶ αἱ ψευδοπροφήτιδες, καὶ αἱ ἀγνεύτριαι, ἐμαντεύοντο, καὶ τὰ ἐσόμενα προέφησαν, οὐ μὲν κατακωχῇ καὶ ἐπιπνοίᾳ τοῦ θείου, διὰ ἐνθουσιασμοῦ, καθάπερ οἱ προφῆται τοῦ Ἰσραήλ· ἀλλὰ δι' οἰωνίσματος (ὀρνιθείας, οἰωνοσκοπίας) καὶ σπλαγχνοσκοπίας, καὶ κληρώσεως δεισιδαίμονος.

644. Vates eorum, sagæ, & piatrices vaticinabantur, & futura prædicebant non ex Numinis instinctu aut afflatu (inspiratione) per raptum, ut Prophetæ Israëlis, sed ex auspiciis (auguriis) aruspicinâ, sortibúsq; (sortilegiis) superstitiosis.

χμε. Ἀφ' οὗ οἰωνοσκόποι (οἰωνομάντεις) καὶ σπλαγχνοσκόποι, καὶ κληρωταὶ (κυαμευταὶ) καλούμενοι. σπλαγχνι-

645. Inde auspices (augures) arioli (aruspices) sortilegi dicti:

κοπεῖν δὲ, καὶ οἰωνοσκοπεῖσθαι, χρησμῳδεῖν ἐστιν.

ariolari verò & augurari divinare est.

χμϛ. Εἶχον δὲ καὶ τοὺς χρηματισμοὺς, ἀλλὰ ψευδομένους, καὶ ἐκ τοῦ κακοδαίμονος ἐκπεπορευμένους.

646. Habebant & oracula, sed erronea, à Vejove profecta.

χμζ. Τεθνηκότας ἥρωάς τε, καὶ ἡρωΐνας, ἀπεθέουν.

647. Demortuos heroas, heroinásqve Divis accensebant.

χμη. Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, ἐν ταῖς συναγωγαῖς τὰς ἀκροβυστίας περιτέμνουσιν, ἐν τῇ τοῦ σαββάτου ἡμέρᾳ ἀργοῦσι, καὶ πλὴν τοῦ πάσχατος καὶ τῆς πεντηκοστῆς τὴν σκηνοπηγίαν ἁγιάζουσιν· οἱ δ' ἀναβαπτισταὶ ἐνθουσιαστικοί εἰσι.

648. Judæi in synagogis præputia circumcidunt, Sabbatô feriantur, Scenopegia præter Pascha ac Pentecosten celebrant: Anabaptistæ fanatici sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν δεύτερον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΥ.

CAPUT SEXAGESIMUM SECUNDUM.

DE CURIA.

χμθ. Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἡ γερουσία, καὶ τῆς πολιτείας ἐπιμέλειαν (πρόνοιαν) ποιεῖται. (ἔχει)

649. In curiâ Senatus consessus suos, & de Republicâ (politia) curas agunt.

χν. Ἐκεῖ φυλάσσεται τὸ ληξιαρχικὸν (ἡ τῶν πολιτῶν ἀπογραφὴ) καὶ τἄλλα γραμματεῖα.

650. Asservatur ibidem album (matricula civium) & aliæ tabulæ publicæ.

χνα. Ὁ μὲν ὕπατος, ἤτοι ὁ ἀνθύπατος τὰ βουλευτὰ προΐσταται, οἱ δ' ὑπατικοὶ, καὶ οἱ γερουσιασταὶ (βουλευταὶ) τὰς γνώμας ἀποφαίνονται. Καὶ οἱ μὲν χαμαιβουλεῦται κατανεύουσιν· ἐκεῖνος δὲ συμπεραίνεται.

651. Consul aut Proconsul deliberanda proponit, Consulares & Senatores sententias dicunt. Pedarii annuunt, ille concludit.

χνβ. Ὁ ἀρχιγραμματεὺς σὺν τοῖς σημειογράφοις καὶ συμβολαιογράφοις, δρυφάκτοις καταδρυφακτόμενος, τὰς πραγματείας συσσημαίνει· καὶ οὕτως ἕκαστος τὸ ἔργον αὐτοῦ ποιεῖ (ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα ἀποτελεῖ.)

652. Archigrammateus cũ Actuariis, & Notariis, cancellis septus, acta consignat: & ita qvisq; suô munere fungitur.

χνγ. Λειτουργοὶ αὐτοῖς εἰσιν οἱ ἐκβιβασαὶ, οἱ κλήτορες, οἱ κλητῆρες, οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ κήρυκες.

653. Miniſtratores illis ſunt apparitores, ſtatores, accenſi, ſcribæ, & præcones.

χνδ. Ὁ δῆμος εἰς φυλὰς καταπεταγμένος, τοὺς δημάρχους ἔχει, ὑφ' ὧν τεθειμένα τὰ ψηφίσματα θεσπίσμασι τῆς συγκλήτου ἐπικυροῦται.

654. Plebs in tribus diſtributa ſuos habet tribunos, per qvos lata plebiſcita Senatusconſultis ratihabentur.

χνε. Ἴσχουσι καὶ οἱ δημιουργοὶ τὰς φρατρίας, καὶ συλλόγους αὐτῶν, τάξεως χάριν, ὅπως ὁ νεαρὸς τεχνιτείαν ἐπαγγελλόμενος ἐπίδειξιν ποιῆται. (παρέαν διδῷ) τοῖς φρατριάρχοις.

655. Habent & opifices curias ſeu collegia ſua, ordinis causâ: ut novitius artificium profeſſus det ſpecimen curionibus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν τρίτον.

CAPUT SEXAGESIMUM TERTIUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ.

DE JUDICIO.

χνϛ. Δυοῖν περὶ τοῦ διαμερίζειν τὴν κληρο-

656. Duobus de familiâ hercifcundâ vel

νομίαν, ἢ ὁποιασδήποτε ἀμφισβητήσεως διαςάντοιν, τὸν τρίτον μεσιτεύειν ἀνάγκη, τὸν διαλύσοντα, καὶ διαληψόμενον τὴν τῶν φιλονεικούντων ἔριν· ἄλλως οἱ ἀγῶνες, καὶ τὰ νείκη εἰς ἄπειρον εἴσονται.

χνζ. Ἄρα οὖν ἢ συμβάσει φιλικῇ προσεχέτων, καὶ ἐπιλεγέτων διαιτητὴν, τῇ διαίτῃ αὐτοῦ ἐπαναπαυσομένω ἀμφοτέρωθεν, ἢ πλησιαζέτων τῇ ἀγορᾷ, καὶ δίκην λαγχανέτων.

χνη. Ὁ δίκην γράφων τῷ ἀντιδίκῳ (ὁ κατηγορίαν ποιούμενος κατὰ τοῦ ἀντιδίκου) καλεῖ καὶ ὑπάγει αὐτὸν [εἰ μὴ ἡμέρα εἴη ἀποφρὰς] πρὸς τὸν ἄρχοντα, τῆς ἀταθαλίας αὐτὸν αἰτιώμενός τε καὶ γραφόμενος. (τὴν βλάβην αὐτοῦ κατηγορῶν.)

vel de qvacunq; controversiâ disceptantibus, tertium intervenire necesse est, qvi dirimat, atq; altercantium litem diribeat: aliàs certamina & contentiones in infinitum ibunt.

657. Aut igitur compositioni amicabili studeant, & arbitrum deligant, cujus arbitriô (laudô) acqviescant utrinq;, aut sectentur forum & secum experiantur jure.

658. Qvi dicam scribit (impingit) adversario, citat & arcessit eum ad Prætorē [præterqvam nefastô die] insimulat & accusat noxæ.

χνθ. Διαλύσεως (συλλύσεως) ἀθετουμένης, πρὸς τὴν τοῦ κατηγόρου αἴτησιν, παρακαλεῖται ὁ κατηγορούμενος. καὶ παραφανέντος αὐτοῦ, κατηγορία καὶ ἀπολογία τῶν ἐριστικῶν, καὶ οἱ ἔλεγχοι αὐτῶν καταγινώσκονται· ἀπαρνουμένου δὲ τοῦ αἰτιηθέντος, ὁ διώκων μάρτυρας παρέχεται (προβάλλεται) ἱκανοὺς, τοῦτ᾽ ἐστιν, ὀμωμοκότας, εἰ μὴ ἀρκεῖ ἡ ἀξιοπιστία.

659. Pacificatione rejectâ, ad actoris petitionem accersitur reus; qvô comparente, accusatio & excusatio contentiosorũ, ut & probationes illorum, cognoscuntur: si diffitetur accusatus, actor testes producit idoneos, h. e. juratos, si autoritas non sufficit.

χξ. Ὁ παράκλητος, ἢ ὁ συνηγορῶν μὴ ἀπολειπέτω τὸν πελάτην [ἅτε εἰς τὴν αὐτοῦ πελατείαν ἀναθέμενον αὐτὸν, καὶ τῇ συνηγορίᾳ αὐτοῦ χρώμενον] ἀλλὰ συνηγορείτω, καὶ ἀμυνέσθω ὑπὲρ αὐτοῦ· κατ᾽ ἐπιείκειαν δὲ (κατὰ τὸ ἐπιεικὲς) ἵνα μὴ δικορράφος (λαβραγόρης) ἀκούῃ. Ὁ ἐπίτροπος

660. Advocatus seu patronus clienté [utpote qvi se in clientelam ejus dicavit, ac patrociniô ejus utitur] ne destituat, sed patrocinetur, ac defendat, (propugnet) ex æqvo tamen & bono, ne rabula audiat. Procurator

(manda-

(ἐπιστάτης) παράγγελμα ὑποδεξάμενος, τοὺς ὅρους αὐτοῦ μὴ ὑπερπηδάτω.

mandatarius) qvi mandatum suscepit, fines ejus ne transiliat.

χξα. Διαφευγέτω καὶ τὰς προκαταγνώσεις ὁ δικαστὴς συντεταμένως, καὶ μήτε διαφθαρθεὶς δωροδοκήμασι (δεκασθεὶς, ἢ δωροδοκηθεὶς) μήτε παροξυνθεὶς ὑπὸ ὀργῆς, μήτ᾽ ἐκφοβηθεὶς δι᾽ ἀηδές τῶν ἄλλων, μήτε συκοφαντικαῖς τῶν ἐνδείκτων (συκαστῶν, ἢ φιλεγκλημόνων) ἐνδείξεσι προκατεχθεὶς, δεῦρο ἢ ἐκεῖσε προθήμως ἐχέτω· ἀλλὰ ψιλῶς, κατὰ τὴν τῶν μεμαρτυρημένων ἐνάργειαν δικαζέτω, μᾶλλον τῆς ἐπιεικείας, ἢ τοῦ ἀκριβοδικαίου ἀλέγων. (μᾶλλον πρὸς ἐπιείκειαν, ἢ ἀκριβοδίκαιον βλέπων.)

661. Vitet & Judex præjudicia maximoperè, neq; largitionibus corruptus, neq; irâ commotus, neq; offensâ aliorum deterritus, neqve sycophanticâ qvadruplatorum delatione præoccupatus, huc aut illuc propendeat: sed nudè secundùm probatorum evidentiam decernat, æqvitatis majorem, qvàm stricti (rigid.) juris, rationem habens.

χξβ. Παραγινομένων τῶν παρέδρων, τοῦ

661. Si adsessores adsunt, Præsidis est, ju-

μὲν προέδρου (προεστῶτος) ἐστὶ τὰς κρίσεις (ψήφους) συλλέγειν, ἐκείνων δὲ, φέρειν, ἀνειμένως μὲν, δικαίως δὲ, ὥστε κατακριθήσεσθαι μὲν τοὺς αἰτίους, τοὺς δ' ἀναιτίους δικαιωθήσεσθαι.

judicia colligere, illorum ferre, liberè, sed justè, ut sontes damnentur, insontes justificentur.

χξγ. Τὰ γὰρ δεδογμένα, καὶ διατάγματα συμφώνως ποιηθέντα, ἀνατίθεσθαι, μετατίθεσθαι, καὶ καθαιρεῖν, ἀπρεπές.

663. Nam decreta & edicta consensu facta retractare, revocare, ac rescindere indecens est.

χξδ. Διαλύσεως τῆς αἰτίας ἐξηγορευμένης, ὡς ὅτι ὤκιστα γίνοιτ' ἂν ὁ ἀποτελεσμός. πλὴν ἐὰν ὁ κατακριθεὶς διαμαρτύρηται, καὶ ἐκκαλούμενος τὴν δίκην, βῆμα (δικαστήριον) ἀνώτερον ἐπικαλῆται.

664 Causæ decisio ut promulgata est, ocyùs exseqvutio fiat: nisi condemnatus protestetur, & ad tribunal superius appellando provocet.

χξε. Ἀλλά γε καὶ κατεγγυῶσι τὸν ἐριστὴν, εἰς τὸ ἀντεξετάζειν αὐτόν.

665. Sed & vadantur litigatorem, ad sistendum se.

χξς. Ἐνίοτε καὶ ἀναβολὰς ποιοῦνται, διὰ

666. Interdum dilatio adhibetur, propter

τὰς μεσιτείας καὶ τὰς τῶν ἐγγυητῶν ἐγγύας (ἐγγυήσεις) καὶ τὰς ἱκανοδοσίας. Ὅσα δὲ καθεπαγγέλλεταί τις, διαπράξειν ἀναγκάζεται.

pter interceſſiones & vadum fidejuſſiones ut & ſatisdationes: ſed, qvod qvis ſpondet, præſtare tenetur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν τέταρτον.

CAPUT SEXAGESIMUM QVARTUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ καὶ ζημιῶν.

DE MALEFICIIS ET SUPPLICIIS.

χξζ. Κατὰ τῶν παραβατῶν καὶ καταφρονητῶν τῶν διαταγμάτων ἐπιστροφὴν ποιητέον τῷ ζητητῇ καὶ ἁμαρτήμασιν ἐπιδήλοις τιμωρίαν δεῖ ἐπιτιθέναι, μὴ ἀπεῖναι εἰς ἄδειαν τὸ ἀτιμώρητον.

667. In prævaricatores ſtatutorúmqve contemtores à qvæſitore animadvertendum eſt, & notoriis peccatis multa (mulcta) irroganda, ne impunitas in licentiam abeat.

χξη. Τῷ κολάσειν καὶ καταλεύειν καὶ συστέλλειν τοὺς μοχθηροὺς εὑρέθησαν αἱ ῥάβδοι, αἱ μάστιγες, αἱ σκυτάλιδες, αἱ πέδαι, καὶ χειροπέδαι, οἱ κύφωνες, αἱ

668. Ad caſtigandos, coërcendos, atq; compeſcẽdos improbos inventæ ſunt, virgæ, flagella, taureæ, compedes, manicæ, numellæ, cippi,

ποδοκάκαι, τὰ ἐργαστήρια, τὰ δεσμωτήρια, αἱ βάσανοι, αἱ στρέβλαι, οἱ σταυροί· ὅπως ἀπὸ τῶν ῥαβδούχων, καὶ τῶν δημέων (δημοκοίνων) ἁρπαζόμενοι οἱ κακοῦργοι δεσμῶνται (δεσμεύωνται) συνείργωνται, ῥαβδίζωνται (ῥαπίζωνται) αἰκίζωνται, ξυλοκοπῶνται βασανίζωνται, ἀποστρεβλῶνται, ἢ καὶ θανάτῳ ζημιῶνται οἱ ἀνελπισθέντες. (οἱ εἰς ἀπόνοιαν καθεστῶτες.)

pi, ergastula, carceres, tormenta, fidiculæ, patibula: ut per lictores & carnifices, malefici (facinorosi) rapiantur, vinciantur (ligentur) constringantur, cædantur, verberentur, fustigentur, torqveantur, excrucientur, aut etiam morte afficiantur desperati.

χξθ. Οἱ μὲν γὰρ κλέπται, καὶ οἱ συληταί, καὶ οἱ ἀναδοχεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ βαλαντιοτόμοι ἀναρτῶνται (τῇ ἀγχόνῃ ἀποκτείνονται) οἱ δὲ μοιχοὶ, καὶ οἱ δίγαμοι ἀποκεφαλίζονται, οἱ δὲ φονεῖς (ἀνθρωποκτόνοι) καὶ οἱ ξιφοκτόνοι, καὶ οἱ ἱερόσυλοι, τροχῷ ἢ σκελοκατάξει, ζημιῶνται [τὸ πάλαι ἐσταυρώθησαν] οἱ

669. Fures enim ac depeculatores eorumq; receptatores & manticularii suspenduntur (suspendiô necantur); mœchi atq; bigami decollantur; homicidæ, sicarii, & sacrilegi rotâ sive crurifragiô plectuntur (qvondã cruci affigebantur); par-

δὲ πατροκτόνοι καὶ μητροκτόνοι καὶ τεκνοκτόνοι, μετ' ἐχιδνῶν ἐνερραμμένοι κολεῷ (δορῷ) καταδύονται καὶ ἀποπνίγονται· αἱ γράες δὲ φαρμακεύτριαι (φαρμακίδες) καὶ αἱ λαμίαι, καὶ οἱ ἐμπρησταὶ ἐπὶ πυρᾷ (πυρκαιᾷ) κατακαίονται, οἱ δὲ συνομωμοκότες ἐπὶ τῇ πατρίδι, ὑπὸ τετραζύγων ἐπὶ τἀναντία ἐλαυνομένων διασπῶνται, καὶ τὰ ὄντα αὐτῶν δημεύεται (δημόσια γίνεται) οἱ δὲ διάβολοι καὶ βλάσφημοι κακοήθεις ἀπογλωττίζονται (γλωττομοῦνται) αἱ δὲ χαμαιτύπαι ἀσελγεῖς καυτῆρι ἐγκαίονται στίγματα.

ricidæ & infanticidæ cum ſerpentibus culeo inſuti & aqvis ſubmerſi ſuffocantur; anus veneficæ & lamiæ (ſtriges) & incendiarii pyra (rogô) cremantur: perduelles (perduellionis rei) qvadrigis in diverſum actis discerpuntur, bonáq; eorum publicantur (confiſcantur), calumniatores maligni & blasphemi elingvantur: proſtibulis impudicis cauteriô ſtigmata inuruntur.

χο. Κόλαφον ἢ κονδύλους λαβεῖν (κολαφίζεσθαι ἢ κονδυλίζεσθαι) δι' ὁποιονδήποτοῦν τυγχάνει σκαλάθυρμα, παιγνιῶδές ἐστι.

670. Colaphô ſeu alapâ cædi, ob qvidvis contingit: talitrum jocoſum eſt.

χοα. Παρηγορία τοῦ μόρου (τοῦ ἡμαίου, τιμωρήματος,) ὁ ἐξορισμός ἐστι, καὶ ἡ φυγαδεία.

671. Supplicii mitigatio, relegatio vel proscriptio est

χοβ. Τῶν ἀπολίδων (ἐκβληθέντων ἐκ πόλεως, ἢ πεφυγαδευμένων) καὶ τῶν ἐξορίστων, καὶ τῶν ἐκδότων, οἱ μὲν ἐν χώρῳ ὡρισμένῳ τὴν φυγὴν ὑπέχουσιν, οἱ δὲ, καθὼς καὶ οἱ φυγάδες, πλανῶνται καὶ οὐδαμοῦ ἐνίστανται.

672. Exulum (in exilium ejectorum) & exterminatorum extorrisimq; alii in loco determinato exulant, alii, ut fugitivi, nullibi consistunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ.

CAPUT SEXAGESIMUM QVINTUM.

DE STATU REGIO.

χογ. Δυναστείας εἶναι διαφέρει ἅπασιν ἵνα μὴ καταπιέζῃ (βιάζῃ, καταδυναστεύει) τὸν ἀσθενέστερον ὁ δυνατώτερος ἀλλὰ μὴν ἑνὸς κρατοῦντος πάντων, μοναρ-

673. Potestates esse, omnium interest, ne potentior imbecilliorem opprimat: sed qvando unus rerum potitur, Monarchia

dici-

χία λέγεται, εἰ καὶ οἱ Καίσαρες (αὐτοκράτορες) αἱρεῖσθαι σφίσι συνάρχοντας φιλοῦσιν.

dicitur; qvanqvam Cæsares collegas sibi legere soliti sunt.

χοδ. Αὐτὸς μὲν, εἰ κατὰ τὸ τῶν θεσμῶν παρὰ τῶν νομοθετῶν τεθέντων καὶ ἀναγορευθέντων διάταγμα βασιλεύει, βασιλεύς· εἰ δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην [ὡς ἐξεῖναι τὸ φίλον ὂν] καὶ ὑπὸ στεφάνῳ ἢ διαδήματι, καὶ σκήπτρῳ, Τύραννος.

674. Is, si ex legum à legislatoribus latarum atqve promulgatarum præscriptô regnat, Rex est: si ex libidine (ut, qvod libet, liceat) etiam sub coronâ aut diademate, sceptróq;, Tyrannus.

χοε. Ἡ ἕδρα (χώρα βασιλικὴ) αὐτοῦ ἐν μητροπόλει ἐστὶν, ὅπου ἐν θρόνῳ (θώκῳ) ἐλεφαντίνῳ ἢ ἐλεφαντοδέτῳ καθίζεται, βύσσον μὲν, ἢ σινδόνα, καὶ τήβενναν περιπόρφυρον, καὶ πολύκεστον μεγαλοπρεπῶς ἠσθημένος, τῷ δὲ τῶν αὐλικῶν στίφει περιστοιχιζόμενος.

675. Sedes ejus in metropoli est: ubi in solio sedet eburneo aut eborato, bysso vel sindone & trabea purpuratâ & acu pictâ magnifice vestitus, aulicorum verò catervâ stipatus.

χος. Ὧν οἱ μὲν βουλευταί εἰσιν, ἄλλοι τε καὶ οἱ ἐνδόμυχοι· οἱ δὲ ἐπιστάται· οἷον ὁ τῆς αὐλῆς ἔπαρχος, καὶ ὁ ἔφορος αὐλῆς, καὶ ὁ προστάτης τῶν συμβούλων [τοὺς τῶν ἀπορρήτων γραμματεῖς, καὶ τοὺς ὑπογραφεῖς ἔχων] οἱ ἐπίσταθμος· οἱ δὲ, ὑπηρέται, ὡς οἱ δαιτοφόροι, οἱ προγεῦσται, οἱ οἰνοχόοι, οἱ παρακοιμώμενοι, οἱ θυρουροὶ, οἱ ἡμεροδρόμοι.

676. Qvi vel ſunt Conſiliarii, tùm cæteri, tùm intimi (intrarii) vel Præfecti; ut Præfectus prætorio, Aulæ magiſter, Cancellarius [ſuos Secretarios, & amanuenſes (à manibus) habens] Magiſter ſtabuli: vel miniſtri; ut dapiferi, prægustatores, pocillatores, cubicularii, atrienſes, celeres. (à pedibus.)

χοζ. Ἄλλοσε πέμπει τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ, τοὺς σατράπας, τοὺς ταμίας, τοὺς ἐλλιμενιστὰς, τοὺς τελώνας, τοὺς παραγωγιαστὰς, καὶ τοὺς πρέσβεις, οἵτινες διπλώματι βασιλείῳ παρεσκευασμένοι πράττουσι τὰ πράγματα.

677. Aliorſum legat vicarios ſuos, ſatrapas, qvæſtores, decumanos, publicanos, portoriorũ conductores, & legatos, qvi diplomate Regiô inſtructi res gerunt.

χοη. Ἀντὶ τῶν κεκμηκότων ὑφίστανται (εἰς τὴν τῶν ἀπελθόντων τοῦ βίου τάξιν καθίστανται,

678. In defunctorum (mortuorum) locum ſubſtituuntur. (ſufficiuntur, ſurrogan-

ἢ ἀντικαθίστευνται) ἄλλοι, διάδοχοι λεγόμενοι.

gantur) alii, qvi successores dicuntur.

χοθ. Τὰ βασίλεια (ἀνάκτορα) αὐλαίαις μὲν καὶ περιστρώμασι καὶ τάπησι καὶ γραφαῖς, ἢ ζωγραφήμασι, μαρμαίρει (καταυγάζει) τῇ δὲ μουσικῇ περιηχεῖται.

679. Regiæ aulæis qvidem & peristromatis & tapetibus picturisq; refulgent (renident) personant autem musicâ.

χπ. Οἱ λογολέσχαι, καὶ οἱ φλύακες, καὶ οἱ μωροὶ, καὶ οἱ παράσιτοι, καὶ οἱ γνάθωνες, καὶ οἱ συκοφάνται, παραρτήματα τῶν αὐλῶν εἰσι· τῶν δ' εὐνούχων χρῆσις ἀπηθίσθη, καὶ ἀπηρχαιώθη.

680. Gerrones, nugigeruli, moriones, parasiti, gnathones, & sycophantæ, aularum appendices sunt: eunuchorum verò usus desvevit (obsolevit.)

χπα. Ἡ παμβασιλεία τοῦ φθόνου (τῷ φθόνῳ) ἔνοχος, ἢ ἐπίφθονος οὖσα, τὴν ἠπιότητα ἀντὶ φρουρᾶς (ἐν μέρει φρουρᾶς) ἔχει.

681. Majestas cùm invidiæ obnoxia seu invidiosa sit, clementiam præsidii vice habet.

χπβ. Οὐχ ὁμοίως φυλάττουσι τὸν ἄρχοντα οἱ δορυφόροι (ξυστοφόροι) οὐχ οὕτως ἀφνεύουσιν αὐτὸν οἱ πόροι (αἱ πρόσοδοι)

682. Non tam Principem satellites (spiculatores) tutantur, nec tam locupletant fisci reditus,

τοῦ δημοσίου, ἢ ἀποτεθειμένος θησαυρὸς (γάζα) ὡς ὁ τῶν ἀρχομένων ἔρως

aut repositus thesaurus (gaza) atq; subditorum amor.

χπγ. Οὐκ οὖν ἀγγαρείαις ἂν, οὔτ' εἰσφοραῖς, οὔτ' ἀργυρολογίαις τρίβοιντο (τρύχοιντο) μᾶλλον δὲ δόσεσι καὶ ἐπιδόσεσι λαμπραῖς θέλγοιντο καὶ μειλίσσοιντο.

683. Angariis igitur, censibus, & exactionibus ne exhauriantur: congiariis potiùs, & donativis (donariis) demulceantur ac deliniantur.

χπδ. Ἀρκτέον τοῦ δήμου (λαοῦ, ὄχλου) ὧδε, ἵνα πείθεσθαι αὐτῷ ἀρέσκει (ἵνα πειθαρχῇ ἡδέως). ἀρχαὶ γὰρ βίαιαι, καὶ ὑπηρετήματα βιασθέντα, ἐπικίνδυνα.

684. Imperandum sic populo, ut illi parere lubeat: imperia, violenta & obseqvia coacta, periculosa sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν ἕκτον.

CAPUT SEXAGESIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ χώρας.

DE REGNO ET REGIONE.

χπε. Βασιλεία ἐστὶν, ἐν ᾗ τάξεις πολιτῶν ἐλεύθεραί εἰσι, τῷ τῶν διατεταγμένων δεσμῷ

685. Regnum est, ubi sunt liberi Civium status, statutorum

ἀλλήλαις καταδεδημέναι.	vinculô inter se colligati.
χπϛ. Ἐπὶ πράγμασι δυσχερέσιν ἀρχαιρεσίαι συγκαλοῦνται, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν δυναστευόντων, ἀριστέων, πρωτευόντων, οἷον τῶν νομαρχῶν, καὶ δυναστῶν, καὶ τῆς ἱππάδος· οἱ δ᾽ ἄγροικοι οὐ παραγίνονται, ἀλλ᾽ ἐν ἀγρῷ ἀμφιπονοῦντες, τοῖς κωμάρχαις αὐτῶν ὑπακούουσιν. (ὑπήκοοί εἰσι, συμπεριφέρονται.)	686. In arduis negotiis concientur comitia, sed è proceribus, optimatibus, primatibus, veluti Comitibus, Baronibus (Dynastis) & Eqvestri Ordine: rustici non intersunt; ruri occupantur, & suis pagi magistris obsecundāt (morigeri sunt, morigerantur, obseqvuntur.)
χπζ. Ἐν τῇ ἑῇ γῇ (τοπαρχίᾳ) διατάττεσθαι ἀρχῶν ἑκάστη δύναται, ὅ,τι ἂν βούλοιτο· βουλέσθω δ᾽ οὐδέν, ὃ μὴ συμφέρει κοινῇ.	687. In territorio suo qvilibet Magistratus sancire potest, qvod vult: sed velle non debet, nisi qvod publicè expediat.
χπη. Ἐπικρατεία (δεσποτεία) μέν ἐστιν, οὗ τις δεσπόζει, καὶ δικαιοδοσίαν ἔχει· ἐπαρχία δέ, ἧς ἐπεκράτησεν. Ἐν ἀνακτορίᾳ πλείους εἰσὶ δυναστεῖαι, νομαρχίαι, ταγαί, καὶ ἡγεμονίαι.	688. Ditio (dominium, districtus) est, ubi qvis dominatur & jurisdictionem habet: Provincia, qvam devicit: sub regno plures sunt Dynastię, Comitatus, Principatus, atqvè Ducatus.

χπθ. Τὰ πρόσορα (ὅμορα) τῶν ἐθνῶν ἁμιλλῶνται πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὑπὲρ (περὶ) τῶν ὅρων καὶ μεθορίων· ἀλλ' ὁριζόντων καὶ διαλλαττόντων αὐτῶν, συνθήκη (σπονδὴ) γίνεται· οἱ δὲ παρασπονδήσαντες, παράσπονδοι καὶ ἐπίορκοι καλοῦνται.

689. Gentes finitimæ de limitibus & confiniis contendunt plerumq; : ſed ſi limitent & paciſcantur, fœdus eſt : qvod qvi temerârunt (violârunt), fœdifragi & perjurii vocantur.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΤῸ ἑξηκοστὸν ἕβδομον.

ΠΕΡῚ ΕἸΡΗ'ΝΗΣ ΚΑῚ ΠΟΛΈΜΟΥ.

CAPUT SEXAGESIMUM SEPTIMUM.

DE PACE & BELLO.

χϙ. Εἰρηνικὴ τῆς πόλεως κατάστασις, βελτίστη οὖσα, χωρὶς τοῦ τῶν ὅπλων κράτους, οὐκ ἀεὶ οἷατέ ἐστι φυλάττεσθαι.

χϙα. Ἐπειδήπερ οἱ ταρακτικοὶ στασιαστικοὶ καὶ κρύφιοι, παρόρμησιν λαβόντες ἀπὸ τῶν κορυφαίων, στάσεις καὶ κοι-

690. Pacatus Civitatis ſtatus, etſi optatisſimus eſt, niſi vi armorum, retineri ſemper neqvit.

691. Siqvidem turbatores factioſi & clancularii, ad coryphæorum inſtigationem, clandeſtinas factio-

κοπραγίας λαθραίας διασπείρουσι, καὶ συνομωμοκότες, θορύβους καὶ στασιασμοὺς ποιοῦνται, οἵπερ οὐ καταρτιζόμενοι (ἠρεμιζόμενοι) πόλεμοι ἐπιδήμιοι ἔσονται.

ctiones & conſpirationes diſſeminant, & cùm conjurârunt, tumultus & ſeditiones concitant; qvæ, niſi ſedantur, bella inteſtina erunt.

χϟβ. Ὁ ἔξω πολέμιος, ἔξωθεν εἰσβάλλει, πρὸς ὃν μάλου δεῖ ἀμυντηρίου.

692. Hoſtis externus, externè irrumpit: adversùs qvem bellô defenſivô opus.

χϟγ. Αὐτὸς δὲ διὰ στρατοκήρυκος καταγγέλλεται (προαγορεύεται) ἡ εἰρήνη διὰ κήρυκος αἰτεῖται, εἴ τις ἀπαράσκευος (ἀπαρασκεύαστος) ἢ ἥσσων ὢν τοῦ δαΐου κράτους ἡγεῖται.

693. Qvod per fecialem denunciatur, aut per caduceatorem pax petitur, ſi qvis ſe imparatum aut hoſtili potentiæ imparem arbitratur.

χϟδ. Ὁ μὲν γὰρ ἀδύνατος καὶ ἀπόλεμος, διακενῆς ἂν προλήψοιτο πολεμεῖν (πολεμίζειν.)

694. Imbecillis enim atq; imbellis neqvicqvã bellare (belligerare) præſumet.

χϟε. Παρασκευὴ (ἐπαρτήια) γὰρ πολεμικὴ (ὁ γὰρ ὁπλισμὸς) πολλὰ ἀναπράττει, δηλαδὴ

695. Apparatus enim bellicus multa depoſcit,

στρατιώτην [ὅντινα καταγραπτέον, ὁπλιστέον, καὶ ἐξεταστέον, ἐν τῷ λογιστηρίῳ] καὶ σῖτον (κομιστὴν) καὶ βοηθείας τῶν ὁμοσπόνδων (συμμάχων) καὶ δαπάνας (ἀναλώματα) δαψιλεῖς.

militem nempe [qvi scribēdus, conscribendus, armandus, ac in diribitorio lustrādus] commeatum, confœderatorum auxilia, dapsilésq; sumtus.

χϟϛ. Ὡραίως οὖν ἀγερμὸν ποιητέον· ὥσπερ (καθάπερ) καὶ τὰ βιωτικὰ συνακτέον, καὶ προστακτέον τοὺς ἀπονεμοῦντας.

696. Maturè ergo stips cogenda, sicut (qvemadmodum) & victualia: & præstandi, qvi erogent.

χϟζ. Ἔπειτα τὸν στρατὸν συναγείρειν χρὴ καὶ τάσσειν κατὰ τάγματα (σπείρας) καὶ λόχους, καὶ σημαίας, καὶ ἴλας καὶ ἐφιστάναι αὐτοῖς δεκαδάρχους (δεκάρχας) ἑκατοντάρχους, λοχάρχας, ἰλάρχας, χιλιάρχους [ὧν ἕκαστοι τοὺς τῶν ἰδίᾳ πραχθησομένων ἐπιτρόπους ἔχουσι] πᾶσι δὲ τὸν στρατηγόν.

697. Tùm congregandus & ordinandus exercitus per legiones, cohortes, vexillationes, turmas: præficiendiqve Decuriones (Decani,) Centuriones, Tribuni, Magistri eqvitum, Chiliarchi; (singuli suos optiones habent) omnibus deniq; Imperator.

χϟη. Οἱ νεαλεῖς (πρωτόπειροι) τοῖς παλαιοῖς, καὶ τὰ πολεμικὰ ἀσκηθεῖσιν ἐγκαταμίγνυνται· οἱ δὲ ἐθελονταὶ, καὶ οἱ δίμαχοι, τῇ πεζικῇ, ἢ ἱππικῇ προσνέμουσιν αὑτούς· οἱ δὲ ξυλεῖς, οἱ ὑδροφόροι, καὶ οἱ σκευοφόροι, διὰ (πρὸς) θεραπείαν προσλαμβάνονται.

698. Tirones intermiſcentur veteranis, volones & dimachæ peditatui vel eqvitatui ſe agglomerant: lixæ, calones & caculæ ob ſervitia adſciſcuntur.

χϟθ. Ἅλις ὁπλίσματος ἔσται, εἰ μὲν ἐσκεπασμένος ἂν εἴης θώρακι κρικωτῷ (ἀγκιστρωτῷ) καὶ κόρυθι (κράνει) ἢ ἀντ' αὐτῆς περικεφαλαίᾳ σκυτίνῃ, καὶ θυρεῷ ἢ ἀσπίδι (ἀγκυλίῳ, πάρμῃ, πέλτῃ, πελταρίῳ) παρεσκευασμένος δ', οἷς ἂν μαχήσοιο. Ἀλλ' ὅμως οἱ κατάφρακτοι πέριξ τεθωρακισμένοι, καὶ ὡσεὶ ὅλοι σεσιδηρωμένοι εἰσίν.

699. Armaturæ ſat erit, ſi tectus ſis loricâ, galeâ (caſſide) aut hujus loco cudone, ſcutô ſeu clypeô (ancili, parmâ, peltâ, cetrâ) inſtructus verò, qvibus dimices: cataphracti tamen circumqvaqve loricati & toti qvaſi ferrei ſunt.

ψ. Ὁ δὲ τῶν ναῶν στόλος, καὶ ὀγκῶν καὶ ἁρπαγῶν καὶ ἀμῶν προσδεῖται.

700. Classis navalis etiam uncos & harpagones hamásq; poscit.

ψα Τὸ ξίφος παραζωννύμεθα, ἢ παραρτῶμεν αὐτὸ ζωστῆρι, εἰς τὸ προχειρότερα μὲν σπ' ἐκθύσεσθαι αὐτὸ ἐκ τοῦ κολεοῦ, γυμνὸν δὲ ἀποτεθήσεσθαι εἰς θήκην, μέχρι τῆς στάθμης ἢ κώπης.

701. Gladiô accingimur, vel appendimus eum balteo, ut è vaginâ stringatur promtiùs, evaginatúsqve recondatur capulô tenus.

ψβ Οἱ τοξόται προχειρίζεσθαι τοὺς ὀϊστοὺς (τὰ οἰστεύματα) τῆς φαρέτρας, καὶ τόξον νευρᾷ ἐντείνειν, καὶ τῷ τοξεύειν, τοὺς ἐπικειμένους (εἰσβάλλοντας) ἀπείργειν ἐθιζέσθωσαν.

702. Sagittarii è pharetrâ sagittas promere, arcum nervô tendere, ingruentésq; sagittando protelare consvescant.

ψγ. Οἱ πυραυλοφόροι τὰ πυραυλικὰ ὄργανα, λείῳ νιτρωτῷ σάξαντες, διακροτείτωσαν αὐτὰ, τοῦ σκοποῦ πάνυ στοχαζόμενοι.

703. Sclopetarii sclopeta nitratô (tormentariô) pulvere onerata displodant, ad scopum prorsùs collimantes.

ψδ. Στρατείας γενομένης, τὸ στρατόπεδον

704. Expeditione susceptâ, castra

me-

χρὴ ποιεῖσθαι (στρατοπεδεύειν) καὶ τὰς σκηνὰς πηγνύναι πασσάλοις, καὶ δὴ καὶ ὀχυρώμασι περιταφρεύειν, καὶ φυλακτηρίοις (φρουραῖς, φυλακαῖς) περιφράσσειν, καὶ χρῆσθαι στρατηγήμασιν.

metari, tentoria paxillis figere, munitionibus vallare, excubiis circummunire, & ſtratagematis uti, opus eſt.

ψε. Ἐκπέμπειν δεῖ πότε καὶ κατασκόπους ἢ πευθῆνας (κωρυκαίους) τοὺς μὲν ἐνόπλους, τοὺς δ᾽ ἀνόπλους, ὧν χρεία ἐν στρατείᾳ (τευτασμῷ) ἐπίσημός ἐστιν, ὥσπερ καὶ τοῦ συνθήματος (συμβόλου) δι᾽ οὗ σφέτεροι ἀλλήλους ἐπιγινώσκουσιν.

705. Emittendi ſubinde ſpeculatores, ſive exploratores (coryçei) ſive armati, ſive inermes; qvorum in militia inſignis uſus eſt: ut & teſſeræ (ſymboli), qva ſui ſe recognoſcunt.

ψϛ. Αἱ ἐκδρομαὶ, διὰ τὸ τὴν προνομὴν ποιήσεσθαι (διὰ τὸ προνομεύειν) γίνονται, οὐκ ἄνευ πορθήσεως καὶ φόνου.

706. Excurſiones pabulationis (pabulandi) causa fiunt, non ſine populatione & cæde.

ψζ. Ἀνοχὰς (ἀνακωχὰς) ποιούμενοι, ὁμήρους διδοῦσιν.

707. Inducias qvi pangũt, obſides dant.

ψη. Ἐξηγμένη ἐπὶ

708. Ad prælium

edu-

τὴν μάχην ἢ στρατιὰ, εἰς ἔμβολον συναλίζεται, ἤτοι εἰς φάλαγγα κέρασι κεκερατυμμένην.

eductæ copiæ in cuneum coguntur, vel in phalangem alis munitam.

ψθ. Τὰ σημεῖα ἀνάμεσοι οἱ σημειοφόροι (σημαιοφόροι) φέρουσιν· ὧν ἔμπροσθεν, σὺν σπάθαις καὶ ῥομφαίαις οἱ πρόμαχοι (προτακτοι) προπορεύονται.

709. Vexilla in medio ferunt ſigniferi: qvos anteſignani cũ ſpathis & romphæis præcedunt.

ψι. Οἱ τυμπανισταὶ, καὶ οἱ αὐληταὶ, καὶ οἱ σαλπιγκταὶ σημασίαν ποιούμενοι (τὸ εἰς ἔφοδον ὑποσημαίνοντες) τῇ τῶν σαλπίγγων καὶ κεραΐνων ἐπανακυκλουμένῃ κλαγγῇ, καὶ τῷ τῶν τυμπάνων κτύπῳ τὸ δραστήριον ἀνάπτουσιν (προθυμίαν ἐμβάλλουσιν.)

710. Tympaniſtæ (tympanotribæ) & tibicines (æneatores) & buccinatores, claſſicum canentes, tubarum & lituorum ingeminatô clangore atq; tympanorum ſtrepitu ad alacritatem incendunt.

ψια. Οἱ ἀψιμάχοι ἀψιμαχοῦντες (ἀκροβολιζόμενοι) εἰωθότως ἀρχὴν ποιοῦνται τοῦ μώλου· καὶ εὐθὺς καὶ ἴλας (ἰ-

711. Velites uſitatè pugnæ faciunt initiũ velitando, móxq; toto agmine

con-

λαβδὸν) συνιόντες μάχονται

concurrentes pugnãt.

ψιβ. Καὶ οἱ μὲν τηλόθεν (οἱ τηλεμάχοι) ἢ λίθους ἀπὸ σφενδονῶν, ἢ βέλη ἀπὸ βελοστασέων, ἢ μολιβδίδας ἐκ πυραυλίδων, ἢ ἄκοντας (αἰγανέας, ἡμαῖα) ἐξ ἀγκυλῶν ἐξακοντίζουσιν.

712. Eminùs qvidem (eminùs qvi pugnant) lapides fundis & catapultis, tela balistis, glandes bombardis & tormentis, jacula (ſpicula, misſilia) amentis ejaculantur.

ψιγ. Οἱ δ' ἀγχόθεν (οἱ ἐκ χειρὸς, οἱ ἀγχιμάχοι) σαρίσσαις μὲν καὶ λόγχαις ἀποξέσι (ὀξυστόμοις) καὶ δόρασι καὶ ἀμφιπελέκαις, κατὰ κράτος ἐπισειομέναις (παλλομέναις) διαπείρουσι· σκυτάλαις δὲ, καὶ κορδύλαις (ορύναις) καὶ ἄκλισι, καὶ ῥοπάλοις ῥιπτοῦσι· μαχαίραις δὲ, καὶ παραζωστρίσι (ξιφιδίοις) νύσσουσι, καὶ συγκεντοῦσι· ξίφεσι δὲ καὶ ἅρπαις, καὶ ἀκινάκαις, καὶ κοπίσι ξαίνουσι.

713. Cominùs autem (cominus qvi pugnant) ſarisſis & lanceis mucronatis (cuſpidatis) haſtisq; & bipennibus magnô niſu vibratis transverberant; cæſtibus, clavis, aclidibus & calis proturbant; frameis & pugionibus pungunt & confodiunt; enſibus, machæris, harpis, acinacibus & ſicis cædunt.

ψιδ. Γίνεται καινὶς αἱματηρὰ, καὶ πίπτουσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν μετ' ὀλολυγῆς (ὀλολυγμοῦ) καὶ μυκηθμοῦ φρικώδους. (φρικτοῦ.)

714. Fit ſtrages cruenta,& cadunt promiſcuè hinc & hinc, ejulatu & boatu horrendô (tremendô.)

ψιε. Κρατούσης ἔτι τῆς συμβολῆς (συῤῥάξεως, οἱ ἐφεδρεύοντες [εἰ μὴ τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνεται] ἀπὸ λόχμης ἐπέρχονται, καὶ εἰσβάλλοντες ὄπισθεν, τὴν τάξιν διασοβοῦσι, καὶ εἰς φυγὴν τρέψαντες διώκουσι καὶ ἀποσφάζουσιν.

715. Conflictu adhuc durante ſuccenturiati [niſi receptui canatur]ex inſidiis ſuperveniunt, & à tergo adorientes (invadentes) aciem diſturbant, fugant, inſectantur, trucidant.

ψις. Ἐκεῖνοι πανικὸν φόβον καταπλαγέντες, τῇ μὲν ἐκδιδοῦσιν ἑαυτοὺς καὶ ἁλίσκονται, τῇ δὲ φεύγουσι καὶ σκεδασθέντες πλανῶνται.

716. Illi terrore panicô perculſi, partim ſe dedunt & capiuntur, partim fugiunt & diſperſi palantur.

ψιζ. Ἡ δὲ πόλις καὶ ἡ ἀκρόπολις ἤτοι τὸ ἔρυμα, εἰς ὃ, τροπῆς γενομένης, κατέφυγον οἱ ἧτταν λαβόντες καὶ πεπληγμένοι, πολιορκεῖ-

717. Civitas rebellis & arx, caſtrúmve, qvò ſe clade affecti & profligati fuga receperunt, obſidetur,

un-

ται, καὶ χάρακι περικυκλοῦται πάντοθεν, καὶ μηχανήμασι πολιορκητικοῖς (ὀργάνοις ἀφετηρίοις) καταβιάζεται.

undiqve circumvallatur, machinis bellicis oppugnatur.

ψιη. [Ἐξορμῶντες (ἐπεξιόντες, ἐξαΐσσοντες) οἱ πολιορκούμενοι, ἀνωθοῦνται. καὶ μεθ' ὁρμῆς δεινοτέρας καταπολεμοῦνται.]

718. [Obſeſſi, ſi erumpant, repelluntur, & impetu majore debellantur.]

ψιθ. Ἄστυ πρὸ παραδόσεως) προχωρήσεως) αὐτομάτου αἱρεθὲν (ἐκπολιορκηθὲν) διαρπάζεται· ποτὲ δὲ καὶ ἀφανίζεται, ἐκκόπτεται μετὰ πανωλεθρίας (πανωλέθρως) ἐρημοῦται, καὶ ἄρδην ἐρείπεται (ἐκ βάθρων ἀνίσταται, ἐξεδαφίζεται)

719. Expugnata ante deditioné ultroneam urbs diripitur: aliqvando & aboletur, ad internecionem excid tur, deſolatur, & funditùs evertitur.

ψκ. Τὰ ἐχυρώματα (ὀχυρώματα) τὰ πρότερον καταληφθέντα ἀναλαμβάνεται πάλιν.

720. Munimenta, qvæ antea fuerunt occupata, recuperantur.

ψκα. Σκύλοις, καὶ λαφύροις βεβριθῶτες

721. Victores ſpoliis & manubiis onu-

καὶ τρόπαια στήσαντες οἱ νικηταὶ μετὰ θριάμβου, ἡδόμενοί τε, καὶ παιᾶνα θριαμβικὸν ὑμνοῦντες νοστοῦσι.

ψκβ. Καὶ τότε οἱ μὲν δραστήριοι, διὰ τὰ ἡρωϊκῶς πραχθέντα (ὧν ἐαθλωμάτων τῶν ἡρωϊκῶν χάριν) ἐπισήμοις καὶ στέμμασιν ἐπικοσμούμενοι λαμπρύνονται· οἱ δὲ προδόται, καὶ οἱ τῶν τυρβῶν (ταραχῶν) αἴτιοι, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ αὐτόμολοι, καὶ οἱ λειποτάξιοι (λειποτάκται) ζημιοῦνται, καὶ τιμωροῦνται· Καὶ οἱ μὲν τραυματίαι ἴανται (ἄλθονται) οἱ δὲ αἰχμάλωτοι, τὸ λύτρον ἀποδόντες λυτροῦνται, ἢ ἀμοιβῇ της αἰχμαλωσίας ἀπαλλάττονται.

ψκγ Πέρας μισθοῦ δεδομένου (ἐκπεπισμένου) οἱ μὲν μισθοφοροῦντες (μισθοδοτούμενοι) στρατιῶται ἀποστρατεύονται· καὶ ἐξο-

sti, trophæis erectis, ovantes & pæana triumphalem canentes, cum triumpho redeunt.

722. Ubi strenui, ob heroica facinora, insignibus atq; stemmatis condecorati nobilitantur: proditores, turbarúmq; autores, transfugæ item & desertores plectuntur & mulctantur: saucii sanantur, captivi lytrô persolutô redimuntur, aut permutatione vindicantur, & captivitate liberantur.

723. Ad extremum stipendiis exsolutis, qvi meruêre, milites exautorantur, atqve exar-

man-

πλίζονται· οἱ δ' ἐστρατευμένοι (οἱ τῆς στρατείας ἤδη, διὰ τὸ τὸν νενομισμένον χρόνον ἐστρατεῦσθαι, διαφειμένοι) τὴν τῆς ἀστρατείας ῥάβδον λαμβάνουσιν· οἱ δ' ὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος τελευτήσαντες, εὐκλείας ἀθανάτου τυγχάνουσι.

mantur: emeriti rude donantur: qvi pro patriâ occubuére, adoreâ immortali afficiuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν ὄγδοον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ, ΚΑΙ παιδείας.

ψκδ. Ἐπειδήπερ οἱ πεπαιδευμένοι μὲν πρὸς πάντα εὐάρμοστοι ὄντες, πάλιν δ' οἱ ἰδιῶται ἀγράμματοι ὀλίγον συμφέροντες (λυσιτελοῦντες) τῇ ἀνθρωπικῇ κοινωνίᾳ ἐλέγχονται, διδασκαλείων προσδεῖ, ἐν οἷς ἂν οἱ ἀπαίδευτοι παιδεύοιντο.

CAPUT SEXAGESIMUM OCTAVUM

DE SCHOLA & INSTITUTIONE.

724. Qvoniam literati ad omnia habiles esse, idiotæ illiterati vice versâ parùm societati humanæ cõferre deprehenduntur, scholis, ubi rudes erudiantur, opus est.

ψκε. Ταῦτα δ' οὐκ ἔστι βασανιστήρια, ὡς δοξάζουσιν οἱ ἀνόητοι· ἀλλὰ παιδιά· εἴγε μαθητὴς ὁ εὐμαθὴς διδασκάλου ἐπιτυγχάνει εὐτέχνου τε καὶ νουνεχοῦς (ἔμφρονος) ἤτοι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διδακτικοῦ.

725. At hæ non sunt, ut fatui opinantur, carnificinæ, sed ludus: dummodò discipulus docilis callidum cordatúmq; aut ut verbo dicam, didacticum nanciscatur præceptorem.

ψκς. Ὁ μὲν γὰρ, διδάσκων ἀσμένως, ἀναστοιχειῶν προμηθῶς, καὶ ἐνδελεχῶς κατηχῶν, ὁ δὲ, μανθάνων ἑκουσίως, καὶ ἀνερόμενος, ἢ πυνθανόμενος ἐπιθυμητικῶς, καὶ ἀκροώμενος προσεχῶς, ἀμφότεροι διαγωγὴν ἔχουσιν ἐξαίρετον.

726. Hic enim, si docet libenter, informat providè, & assiduè inculcat, ille verò, si discit sponte, & percontatur aut qværit avidè, & auscultat attentè; uterq; habet eximium delectamentum.

ψκζ. Ὃ δὴ καὶ οἱ γυμνασιάρχοι, καὶ οἱ παιδοτρίβαι καὶ τούτων παραστάται οἱ ὑποδιδάσκαλοι καὶ παιδαγωγοὶ ἐνθυμείσθωσαν, διὰ σιτηρέσιον καὶ διδακτρον.

727. Qvod & Rectores & ludimagistri, horúmq; adjutores, hypodidascali, ac pædagogi perpendant, ob salarium & didactrum (minerval.)

ψκη. Ἀλλ' ὅμως πα-

728. Adjungenda tamen

προσζευκτέον τῇ παιδείᾳ τὴν ἀγωγὴν, τοῦτ' ἐστὶ, τὴν ἐφορείαν καὶ τὴν ῥαπίδα, εἰς τὸ μὴ ὑπορρεῖν τὴν ἀναγωγίαν ἢ ἀργίαν.

tamen eſt inſtitutioni diſciplina, id eſt, cenſura & ferula, ne vel diſſolutio, vel deſidia ſurrepat.

ψκθ. Ὁ τῶν παραινέσεων καὶ νουθεσιῶν ἀμελήσας τυφθήτω.

729. Qvi monita & monitiones non moratur, vapulet.

ψλ. Ἐπὶ τὴν καθέδραν οἱ μὲν μαθητεύοντες ἀναβαίνουσιν· αἱ δ' ὑψέδραι τῶν μαθητευομένων εἰσί.

730. Cathedram docentes conſcendunt: ſubſellia diſcentium ſunt.

ψλα. Πτερῷ μὲν γραφικῷ [οὗ ἡ γλυφὶς σμιλίῳ προσαρμόζεται, γράφομεν εἰς χάρτην καθαρὸν [οὐκ εἰς κηλιδωτὸν (σπιλωτὸν) οὐδὲ διψίον, ἢ ἐμπορητικὸν] ἢ διφθέραν· στύλῳ δὲ (γραφίῳ, γραφίδι) εἰς δέλτους (πυκτία) ὥστε δύνασθαι ἐξαλειφθήσεσθαι.

731. Calamô [cujus crena ſcalpellô temperatur] ſcribimus in chartâ purâ [non maculatâ, nec bibulâ, ſeu emporeticâ] vel membranâ: ſtylô (graphiô) in pugillaribus (codicillis) ut expungi posſit.

ψλβ. Ὅσα ὑπαγορεύει (ὑφηγεῖται) ὁ διατυπῶν, σὺ ὑπόγραφε.

732. Qvod formator (inform . .or) dictat, tu calamô exci-

ὁ δ' ὑποδεικνὺς τὰ σφάλματα, διευθυνεῖ, εἴτι πλημμελῶς τέθειται, ὅπως ἀπομανθάνῃς, ὅσα αὐτὸς ἀποδιδάσκει.

pe: ille verò mendas (menda) commonstrans, emendabit, si qvid vitiosè positum; ut, qvod dedocet, dediscas.

ψλγ. Παρακαταθησόμενός τι τῇ μνήμῃ, ἐπανάγνωθι θαμινά, οὐ δρομάδην, παρέργως, καὶ ὑπερβατῶς (πρὸς ἀφοσίωσιν) ἀλλ' ἐπιστήσας τοῖς πράγμασι, καὶ προσκολληθήσεται. τὰς δὲ βιβλικὰς γνώμας ἐξεπίστασθαι, κυριώτατον ἂν ἡγοῖντο οἱ ἀρχάριοι.

733. Memoriæ si qvid mandare vis, relege freqventer: non cursim, obiter & perfunctoriè, sed rebus intentus, inhærebit: Gnomas verò Biblicas ediscere, tirunculi palmarium putent.

ψλδ. Ἡ μὲν ἐπανάληψις, σιγηρόν ἐστιν, ἡ δὲ ἀνάγνωσις, λαμπρόν· ἡ δ' ἐξέτασις, καθημερινὸν, ἢ ἔκτακτον.

734. Repetitio tacita est, recitatio clara: examen qvotidianum, vel extraordinarium.

ψλε. Ἐπιδώσων πρὸς τὰ μαθήματα (προκόψων ἐν τοῖς μαθήμασιν) εὐαλδῶς, αὐτίκα (παραχρῆμα), ἢ ἐκ ποδὸς) ἐπέξιθι, ἅπερ ἔλαβες (περιέλαβες τῷ νῷ) ἄρτι.

735. Si feliciter in literis proficere vis, qvicqvid modò comprehendisti, statim (è vestigio) enarra.

ψλϛ. Σὲ γὰρ πρέπει, τὸν μὲν ὑποδεικνύντα σπουδαίως (σπουδῇ) μιμεῖσθαι, τοὺς δὲ συμμαθητὰς ζηλοῦν.

736. Decet enim te præmonstrantē studiosè imitari, condiscipulos certatim æmulari.

ψλζ. Ἐκ παιδευτηρίων τῶν ἐγκυκλίων, εἰς ἃ μετὰ σπουδῆς (ἐπιμελῶς) δεῖ φοιτᾶν, προαγόμεθα κλιμακηδὸν εἰς τὰ γυμνάσια, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀκαδημείας (λυκεῖα, ἀθηναῖα) ἐν αἷς δημόσιαι διδασκάλων καὶ παιδευτῶν τιμαὶ ἀπονέμονται.

737. Ex Scholis trivialibus, qvæ diligenter freqventādæ sunt, gradatim promovemur ad Gymnasia, inde in Academias (Licéa, Athenæa) in qvibus publici Magistrorum & Doctorum honores distribuuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑξηκοστὸν ἔννατον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.

CAPUT SEXAGESIMUM NONUM.

DE MUSEO.

ψλη. Ἐπιτήδειος, καὶ ἁρμοστὸς ταῖς Μούσαις τόπος, ὁ μονήρης ἐστὶν, ὁ χωριζόμενος τοῦ ὄχλου, ἐν ᾧ, ὁ πε-

738. Idoneus atq; aptus Musis locus solitarius est, à turba remotus, ubi stu-

ρὶ τὰ μαθήματα σπουδάζων, βιβλιοθήκην, καὶ ὀκρίβαντα, καὶ μελανοδοχεῖον, καὶ γραφιοθήκην καὶ πτεροθήκην, ἅμα μαχαιριδίῳ γραφικῷ ἔχων τεύξεται.

diofus, bibliothecam, pulpitum, atramentarium, graphiarium & calamarium, cum cultello ſcriptorio habebit.

ψλθ. Τὰ βιβλία οὐ πλεῖστα, ἀλλ' ἐξειλεγμένα ἐχέτω, καὶ ταῦτα ἁγνῶς (καθαρῶς) μεταχειριζέτω.

739. Libellos non plurimos, ſed ſelectos habeat, eóſq; mundè tractet.

ψμ. Πρὸς τί γὰρ [δέομαί σου] πολλὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ εἰς τοσούτους τόμους διῃρημένα συντάγματα, ὧν σύλλαβον ἢ κατάλογον μόγις ἐπεξελθεῖν ὁ κεκτημένος (κτήτωρ) οἷός τέ ἐστιν;

740. Qvorſum enim [obſecro] numeroſa & in tot tomos diviſa volumina, qvorum indicem vel catalogum vix perlegere poſſeſſor poteſt?

ψμα. Ἀπαλοιφαῖς μὴ ῥυπαινέτω· ἀλλὰ μὴν ἀστερίσκοις ἐπὶ τὸ κράσπεδον παρασεσημειωμένοις βοηθεῖν τὴν ἀνάμνησιν, οὐδεὶς ἂν κωλύσειε, μᾶλλον δὲ πάντες δοκιμάσειαν.

741. Lituris ne maculet: aſteriſcis tamen ad marginem notatis, reminiſcentiam nemo ſublevare vetat: qvin omnes conſultum judicant.

ψμβ. Ἐάν τι ἐμπέ-

742. Si qvid incidit,

ση, ὐκ ἐάσεις ἀφανίζεσθαι, ἀλλὰ παρασημειώσεις παραυτίκα, καὶ ἐγγράψεις ταχέως, οὐ μὲν εἰς σχέδας ἀποβλήτους, ἀλλ' εἰς παλίμψηστον (παλίμψαιστον) καὶ ἐκεῖθεν εἰς ἐφημερίδας ἢ ἀνάλεκτα, ἅπερ ἀεὶ ἐπὶ σοὶ ἢ παρὰ χεῖρας εἶναι πρέπει.

dit, evanescere non patiêris, sed annotabis continuò, & regeres protinùs: non in rejectaneas schedas, sed in palimpsestum, (membranā deletitiam) indéqve in diarium, vel adversaria, qvæ penes te aut in promptu esse convenit.

ψμγ. Λυχνιβίζοντι (νυκτερεύοντι) λύχνος κήρινος (κηρόπλαστος) μᾶλλον, ἢ ὁ ἐκ στέατος πεπλασμένος, συμφέρει· ἐπὶ δὲ τὸ ἅπτειν αὐτὸν, πυρεῖον (πυραυνον) σὺν ἐγκαύματι (αἰθύγματι) καὶ χάλυβι καὶ πυρίτῃ (λίθῳ πυρεκβόλῳ) καὶ καρφείοις τεθειωμένοις παρέστω.

743. Lucubranti lychnus cereus præ sebaceâ candelâ conducit, cui accendendo igniarium (suscitabulum) cum fomite, chalybe, silice, & ramentis sulphuratis adsit.

ψμδ. Αἱ δᾶδες καπνίζουσι, καὶ ἀναθυμιῶνται.

744. Tædæ fumant, & fumigant.

ψμε. Τὸ λυχνεῖον (ὁ λυχνοῦχος) κρεμαστὸν μὲν ἂν εἴη, τὸ δὲ σκιά-

745. Candelabrum (lychnuchus) sit pensile, umbraculum

δίον, εὔχλωρον, τὸ δ' ἀπόμυκτρον, πρόχειρον, ᾧ ἀπόμυξον, ἵνα μὴ ἀποσκιάσῃ τὸ ἐλλύχνιον (ἡ θρυαλλὶς) ἀλλὰ δίχα (νόσφιν τῶν ἄλλων) ἀποτεθῆναι αὐτὸ, μὴ μολυνθῇ τι, καὶ τὸν μύκητα ἀπόσβεσον, μὴ βδέσῃ.

viride, emunctorium præstò, qvo emunge, ne ellychnium obumbret; sed illud, ne qvid sordidetur, sepone, fungúmq;, ne fœteat, exstingve.

ψμϛ. Ἐξελευσόμενος τῆς οἰκίας, λαμπάδα ἔξω λαμπτῆρος (φανοῦ, δελέτρου) μὴ φέρε· πυρσοῖς δὲ, καὶ δαδίοις ὡς ἥκιστα πιστευτέον.

746. Proditurus domô lucernam absqve laternâ ne feras: facibus & faculis minimè fidendum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ἑβδομηκοστόν.

CAPUT SEPTUAGESIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ.

DE GRAMMATICA.

ψμζ. Ὁ γραμματικὸς τὰ μὲν στοιχεῖα ὀρθογραφεῖ, γράμμασι μεγάλοις τὰ ἐμφατικὰ καὶ τὰς τῶν περιόδων ἀρχὰς ἀναγράφων, τὰς δὲ συλλαβὰς συνάπτει, τὰς δὲ λέξεις κατ-

747. Grammaticus literas orthographicè scribit, majuscul is emphatica, & periodorum capita pingens, syllabas copulat, dictiones (vocabula) secun-

dùm

κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν κλίνει καὶ συζεύγνυσι, τὰς δὲ φράσεις ἐπιστημένως συντάττει, καὶ λόγον τὸν κατεστιγμένον ὀρθῶς ἀποφαίνεται.

dùm Etymologiam, declinat & conjugat, phrasesSyntacticè cōstruit, sermonémqve interpunctum legitimè pronunciat.

ψμη. Ὑπηρετοῦσιν αὐτῷ οἱ βιβλιογράφοι καὶ ὁ τυπογράφος (χαλκογράφος) ὃς ἐκ θηκῶν (λαρνά ων (τοὺς τύπους (χαρακτῆρας) προφέρων, καταρτίζει αὐτοὺς, καὶ τῷ πιεστηρίῳ ὑποβάλλων, βιβλία ἐκτυποῖ, ἅπερ ὁ μὲν βιβλιοπηγὸς συμπήγνυσιν, ὁ δὲ βιβλιοπώλης ἀπαργυρίζει.

748. Ancillantur huic librarii & typographus (chalcographus), qvi è loculamentis typos (characteres) depromens, coagmentat, & prelo subjiciens, libros excudit, qvos bibliopegus (compactor) compingit, biliopola venundat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν πρῶτον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ, Η ΛΟΓΙΚΗΣ.

DE LOGICA SEU DIALECTICA.

ψμθ. Ὁ διαλεκτικὸς ἢ Λογικὸς, διαλογιζόμενος, τί περὶ τίνος, καὶ διὰ τί λέγεσθαι δύναται ἐξιχνεύει, τὰ μὲν ἀμφίβολα (ὁμώνυμα) διαιρούμενος, τὰ δ' ἀσαφῆ (ἄδηλα) διασαφῶν, καὶ ἐμφανίζων, τὰ δ' ὅμοια πρὸς τὰ ἀνόμοια συμβάλλων (τὰ ἶσα καὶ τὰ ἄνισα παραλληλίζων) καὶ τὴν ἑκάστης ἀποφάνσεως ἀδιάπτωσιν ἐξετάζων.

749. Dialecticus ſeu Logicus ratiocinans, qvid de qvo & qvare dici poſſit, perveſtigat, ambigua (æqvivoca) diſtingvens, obſcura declarãs atq; explanans, ſimilia diſſimilibus (paria diſparibus) conferens, effati cujusvis certitudinem examinans.

ψν. Περὶ θέματος καὶ προβλήματος ὁπουδήποτε διαλεγόμενος (συζητῶν) ζητημάτων πέρι ἀμφισβητησίμων (περὶ ἀπορημάτων) ἐφ' ἑκάτερον, συλλογίζεται] ἔνια δ' ἐξ ἀναγκαίων καὶ οἰκείων ἀρχῶν, ἀναλυτικῶς τε καὶ ἀκριβῶς ἀποδείκνυσι] τὰ ἐπιχειρήματα τοῖς συλλογισμοῖς ἐμπλέκει ἀγχινόως, καὶ ἅπαντα

750. De qvocunq; themate ac problemate diſſerens (conferens), de qvæſtionibus dubiis pro & contrà argumentando diſputat, [nonnulla verò ex neceſſariis, atqve vernaculis principiis analyticè ac ſolidè demonſtrat] argumẽta ſyllogiſmis argutè innectit, methodô ap-

κατὰ μέθοδον ἱκανὴν ἐκτιθεῖ. (διατάσσει.)

posità omnia digerit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν δεύτερον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM SECUNDUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ποιητικῆς.

DE RHETORICA ET Poëticâ.

ψνα. Ὁ Ῥήτωρ, ὡς πείθοι ἂν τὰ πιθανὰ, φράσεις ποικίλας συμπορίζει, καὶ ἐπὶ τὴν περὶ λόγους δεινότητα, τὸ λέγειν ἀσκεῖ (περὶ τὸ λέγειν γυμάζεται) τὰς φάσεις μὲν, κατὰ τοὺς τρόπους, ἀπ᾽ οἰκείας καὶ γνησίας τῆς σημασίας εἰς ἄλλην διάνοιαν μεταφέρων, τὰς δὲ περιόδους [τῷ τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ ῥήματα ἀναδιπλοῦν, καὶ πρὸς εὐφωνίαν τεχνικῶς μετατιθέναι] τοῖς σχήμασι κοσμῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ὑπόκρισιν πρεπούσαις τοῦ σώματος κινήσεσι χρωματίζων.

751. Rhetor, ut persvasibilia persvadeat, formulas dicendi varias conqvirit, & ad eloqventiã stylum exercet, (circa stylum exercetur) verba qvidem Tropis à proprio atq; nativo significatu (significatione) ad alium sensum transferens, sententias verò Figuris[nomina&verba geminando, & ad euphoniam artificiosè transponendo] ornans, actionem deniqve convenientibus corporis gestibus colorans.

ψνβ. Ῥήτωρ εὐήγορος, ὁσάκις ἂν λέγοι (λόγους ποιοῖτο) προοίμιον προειπών, παρεισάγει αὐτὸν (ὑποδύεται) [ἐνίοτε καὶ ἀποτόμως κατάρχεται] Μετὰ ταῦτα ἐν τῇ προτάσει κεφάλαιον τοῦ λόγου προτείνει σαφῶς, εἶτα κατασκευάζει ἐλέγχοις ἰσχυρῶς, παραδείγμασιν ἐκτενῶς διασαφεῖ [εἰ καὶ ἐτὸς (μάτην) οὐ μηκύνει, ἢ αὐξάνει, οὔτε παρεκβαίνει] τὰς ἐνστάσεις ἀνασκευάζει, καὶ διελέγχει ἐξειργασμένως, τῷ δὲ ἐπιλόγῳ τὸν λόγον ἐπιτελεῖ, ἄντε προμελετήσας, ἄντ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα εἰπών.

752. Orator facundus, qvoties declamat (declamitat) exordiô (procemiô) præmiſsô ſe inſinuat[aliqvando abruptè auſpicatur]pòſtin propoſitione cauſam proponit dilucidè, tùm confirmat rationibus validè; illuſtrat exemplis prolixè [tametſi non dilatat, vel amplificat, nec digreditur abs re] objectiones refutat & refellit exactè, epilogô perorat: qvà præmeditatè, qvà ex tempore.

ψνγ. Αἱ παροιμίαι, καὶ τὰ ἀποφθέγματα, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ παραβολαί, τὸν λόγον περιφανῶς ἐπεξεργάζονται. ὃς διὰ βραχέων ἀποφθεγγόμενος τὰ ὄντα, ἐμφατικῶς λέγεται.

753. Proverbia & adagia (apophthegmata), ut & comparationes, orationem luculenter exornant; qvæ ſi ſtrictim rem enunciat, nervoſa dicitur.

ψνδ. Ἀλλὰ ποιητὴς ὁ εὐφραδὴς, καὶ διὰ τοῦτο στεφάνῳ δαφνίνῳ ἐστεφανωμένος, ἐκ τοῦ καταλογάδην λόγου ποίημα ἔμμετρον κατεργαζόμενος· στίχους καὶ ῥυθμοὺς συναρμόζει κομψῶς, μέλη (μέτρα) μουσουργεῖ, καὶ ἔπη ἐπιθαλάμια, ἢ ἐπικήδεια, ἢ προπεμπτικὰ, ταυτά τε καὶ ἐπιγράμματα, καὶ ἀναγραμματισμοὺς, καὶ τἄλλα ποιεῖ.

754. Sed Poëta disertus, & ob id laureâ coronatus, è prosâ (solutâ) ligatam faciens, versus & rhythmos concinnat eleganter, carmina (metra) modulatur, nuptialia carmina (epithalamia) epicedia (epitaphia), propemptica, epigrammata, anagrammata, &c. fingit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν τρίτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ.

CAPUT SEPTUAGESIMUM TERTIUM.

DE ARITHMETICA.

ψνε. Παιδεῖαι αἱ μαθηματικαὶ, χρήσιμοι ἅμα, καὶ λεπταί· οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἀκριβεῖς εἰσιν.

755. Mathematicæ Disciplinę pariter sunt utiles & subtiles, nec minus accuratæ.

ψνς. Ἡ Ἀριθμητικὴ τοὺς ἀριθμοὺς συλλογιζομένη, συντόμως προστίθησι, καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ

756. Arithmetica numeros computans compendiose addit, subtrahit,

πολλαπλασιάζει, καὶ μερίζει καθ' αὐτοὺς ἀλλήλους· ἐάν τε ψήφοις (ψηφίοις) γίνηται τοῦτο ἐπ' ἄβακος (ἀβακίου) ἐάν τε σιγλαῖς. Οἱ δὲ γεωργοὶ διὰ χιασμῶν καὶ δωδεκάδων καὶ πεντεκαιδεκάδων καὶ ἑξηκοντάδων λογίζονται.

multiplicat atq; dividit eos per se invicem: sive calculis(abaculis) id fiat super abacem) abacum)sive cifris: sed ruricolæ per decusses, duodenas, qvindenas, & sexagenas supputant.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΤΟ' ἑβδομηκοστὸν τέταρτον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM QVARTUM.

ΠΕΡΙ' ΤΗ'Σ ΓΕΩΜΕΤΡΙ'ΑΣ.

DE GEOMETRIA.

ψνζ. Ὁ γεωμέτρης, ὡς παίζων, τὰ σχήματα (διαγράμματα) θεωρεῖ, καὶ μετρεῖ τὰς διαστάσεις· ἐγγὺς ἢ πόῤῥω τί τινος ἄπεστι (διΐσταται)

757. Geometra, qvasi ludibundus, figuras contemplatur, & mensurat distantias, propè, an procul absit (distet) aliqvid.

ψνη. Πρὸς τὴν μὲν κατευθυντηρίαν (τὸν κανόνα) τὰς γραμμὰς (ἄτε τὰς εὐθείας, καὶ τὰς πλαγίους, οὐ μὴν τὰς σκο-

758. Ad Regulam (normam)lineas(puta rectas vel obliqvas, non curvas

aut

λιὰς, ὐδὲ τὰς σπειρώδεις]· πρὸς τὸν διαβήτην, τὸν κύκλον ἄργει· ὗ τὸ μὲν μέσον, κέντρον, ὁ δὲ περιγραφθεὶς γῦρος, ἢ ἡ περίμετρος, περιφέρεια ἀποκαλεῖται.

aut ſpirales]: circino verò circulum ducit, cujus medietas, centrum; circuitus (ambitus) circumferentia appellatur.

ψνθ. Ὁ κῶνος, στροβιλώδης ἐστὶν, ὁ δὲ κύλινδρος, στρογγύλος, τὸ δὲ Δ Ἑλληνικὸν, τρίγωνον, ὁ δὲ κύβος, τετράγωνος, ἡ δὲ σφαῖρα, ὁλοίτροχος, τὰ μὲν ἔξω, κυρτὴ, τὰ δ' ἔσω, κοίλη.

759. Conus turbinatus eſt, cylindrus teres, Græcum Δ triqvetrum, cubus qvadratus, globus rotundus, externè convexus, internè concavus.

ψξ. Τὸ κυκλοειδὲς τῶν σχημάτων εὐτελέστατον (τελειότατον) καὶ θειότατόν ἐστιν· ἅπαντα συνέχον, καὶ ἄνευ προσκόμματος καὶ ἐντομῆς, καὶ σκολιώματος ὂν παντὸς, ἔξοχον ὐδὲν, ὐδὲν σηραγγῶδες ἔχον.

760. Circularis figurarum abſolutisſima divinisſimáqve eſt, omnia complectens, & ſine offenſione, inciſurâ, & anfractu exiſtens, nihil eminens, nihil lacunoſum habens.

ψξα. Πᾶσα διαμέτρησις, καὶ αὐτῦ τῦ τετραγώνυ, διὰ τριγώνων γίνεται.

761. Omnis dimenſio fit per triangulum (trigonum), ipſius etiam qvadranguli (tetragoni.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ σταθμῶν.

ψξβ. Τὰ τῶν μὲν συνεχῶν μέτρα ἐστὶ τάδε σιτάριον, δάκτυλος, παλαιστὴ, σπιθαμὴ, πῆχυς, βῆμα, ὀργυὰ, ἄκαινα, στάδιον, μίλιον. Τούτοις μετροῦμεν ἅπαντα.

ψξγ. Τῶν δ' ὑγρῶν· ὁ ἀμφορεὺς, ὁ μετρητὴς, ἀμφορεὺς ὁ Ἀττικὸς (τὸ κεράμιον) ὁ τετράχους, ὁ χοῦς, τὸ τοῦ χοὸς ἑκτημόριον, ἡ ἡμῖνα (κοτύλη) ὁ κύαθος, τὸ μύστρον, ἡ κόγχη. (χήμη)

ψξδ. Τῶν δὲ ξηρῶν· ὁ μέδιμνος, τὸ τρίεκτον, ὁ ἑκτεὺς, τὸ ἡμίεκτον, τὸ διχοίνικον, ὁ χοῖνιξ.

ψξε. Σταθμοί εἰσι, τὸ ἑκατοντάλιτρον, τὸ

CAPUT SEPTUAGESIMUM QUINTUM.

DE MENSURIS ET Ponderibus.

761. Mensuræ continuorum sunt hæ: granum, digitus, palmus, spithama, ulna, passus, orgyia, decempeda, stadium, milliare: his metimur omnia.

763. Liqvidorum: amphora, metreta, urna, (amphora Attica) qvadrantal, congius, sextarius, hemina, (cotula, cotyla) cyathus, cochlear, concha.

764. Aridorum: medimnus, trimodium, modius, semodius, qvartale, semiqvartale.

765. Pondera sunt: centenarius, qvadripon-

τετράλιτρον, τὸ τρίλιτρον, τὸ δίλιτρον, ἡ λίτρα, τὸ ἡμιλίτρον, τὸ τεταρτον τῆς λίτρας, τὸ ὀκτωδραχμον, τὸ τετράδραχμον ἡ δρα-χ. ἡ, τὸ γραμμάριον.

ψξς. Ὑπὸ ζυγοστάτου σταθμωμένου τινὸς (ταλαντωμένου) ἐπὶ ζυγοῦ, τὴν ῥοπὴν, τὴν διὰ τῆς τρυτάνης (στεχάνης) ἀμφιδονημένην ἐπισκόπησον, ἡ ἰσορροπία ἐστιν, εἰ δὲ μή; διὰ σηκώματος ἀντισήκωσον (ἀνίσωσον)

ψξζ Τὸ σταθμίον, τῶν ἐριουργῶν (ταλασιουργῶν) σταθμός ἐστιν εὐμετάφορητος ἄτερ πλαστίγγων, τὰ μὲν ἔνθεν αὐτοῦ οὐδὲν, εἰ μὴ ὀγκίνον ἔνθεν δὲ σταθμὸν ἔχων, ὃς προσαγόμενος μὲν τῷ κέντρῳ, μεῖζον ἀπαγόμενος δὲ, ἧττον ταλαντεύει.

ψξη Εἰ τι ἐπιβάλλοιτο, ὑπὲρ τὸ ἐπίσταθμον, προσδομα ἂν εἴη.

pondium, tripondium, dupondium, libra (pondo, as) elibra (ſemiſſis) qvadrans, uncia, ſemuncia, drachma, ſcrupulum.

766. Si qvid à libripende (zygoſtata) in bilance penditur (libratur), examen, qvod ſcapo exit, & per trutinam (aginam) ſeſe agitat, penſita, an æqvilibrium ſit? ſin minùs, ſacomate exæqva.

767. Statera eſt lanificũ portitialis libra, ſine lancibus, alterâ parte non niſi uncinum habens, alterâ pondus: qvod centro admotum, plus, amotum, minus ponderat.

768. Si qvid præter ſuperpondium adjicitur, mantiſſa eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν ἕκτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ὈΠΤΙΚΗΣ, ΚΑΙ τῆς γραφικῆς.

ψξθ. Ὁ ὀπτικὸς ἀκτῖνας τὰς ὀπτικὰς καὶ ἀντικείμενα τὰ ὁπτὰ (ὁρατὰ) ἐρευνᾷ, διὰ τί τὰ μὲν διαφανῆ ἐστι, τὰ δὲ σκιερά, καὶ τὰ μὲν φανερά, τὰ δ' ἀφανῆ, διαγινώσκων, καὶ κατὰ τοῦτο τοὺς διοπτῆρας (τὰς διόπτρας) ἐκμορφῶν.

ψο. Ἐκ τοῦδε, ὁ μὲν γραφεὺς (ζωγράφος) πρὸς τὸν τοῦ ζῶντος τύπον, εἰκόνα (ἐκτύπωμα) καταγράφει (σκαριφεύει) καὶ διὰ γραφείου (γραφίδος, σκαρίφου) χροιαῖς ἐπιχρίει διαφερούσαις.

ψοα. Ὁ δὲ ἀνδριαντοποιὸς τοὺς ἀνδριάντας (τὰ ἀγάλματα) γλά-

CAPUT SEPTUAGESIMUM SEXTUM.

DE OPTICA ET PICTURA.

769. Opticus radios visivos, & visibilia objecta scrutatur, cur alia sint pellucida, alia opaca, alia perspicua, alia obscura, discernens: & juxta id perspicilla efformans.

770. Hinc pictor ad exemplar vivi, effigiem delineat, penicillóq; (peniculo) discretis pigmentis linit.

771. Statuarius statuas cælat, & sculpit

φει καὶ γλύφει, ζωγραφεῖ τε, καὶ ἱδρύει αὐτοὺς ἐπὶ βάσιν· ὑπερμεγέθεις ὄντας, κολοσσοὺς καλέσεις.

pingit, & super basin collocat: si immanes sunt, colossos dices.

ψοβ. Τὰ ἡλιοτρόπια (σκιόθηρα, σκιαθῆραι) διὰ γνώμονος τὰς ὥρας γνωρίζουσι. (καταμηνύουσι.)

772. Solaria (sciotherica seu sciatherica) gnomone horas indicant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν ἕβδομον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM SEPTIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

DE MUSICA.

ψογ. Ὁ Μουσικὸς τὰς μελῳδίας ᾄδει (ψάλλει) μετὰ προαύλιον (πρόασμα) κρούων τὰ ὄργανα.

773. Musicus melodias canit (psallit), post præludium (præcentionem) instrumēta pulsat.

ψοδ. Ἡ συμφωνία, πλειόνων συνῳδία ἐστὶν, ὧν ἡ μὲν εὐρυθμία (ἁρμονία) χαρίεσσα (εὐάρεστος) ἡ δὲ δυσφωνία, ἀηδὴς (δυσάρεστος) καὶ ἄτοπος, καὶ ἀπῳδός (ἀπηχής.)

774. Symphonia est pluriū concentus, qvorum consonantia (harmonia) grata est, dissonantia absurda (absona.)

ψοε. Τὸ μὲν ὄργανον τὸ πνευματικὸν, ἐξ αὐλῶν τε καὶ συρίγγων συνέστηκεν, ἡ δὲ κιθάρα, ἡ χέλυς ἡ λύρα, τὸ τρίγωνον ἡ σαμβύκη, ὁ ἢ) βάρβιτος καὶ ἡ πανδοῦρα ἐκ χορδῶν καὶ (κολλάβων (ἐπιτονίων, κολλόπων.)

775. Organum pnevmaticum tibiis & fistulis constat, cithara, testudo (chelys), lyra, trigonum, sambuca, barbitus, pandura chordis atq; collabis. (epitoniis, verticillis.)

ψος. Αἱ χορδαὶ πλήκτρῳ πλήσσονται.

776. Fides plectrô plectuntur.

ψοζ. Ὁ ἀσκαυλος, καὶ τὸ κρέμβαλον ἀσυμφώνως ἠχοῦσι.

777. Tibia utricularis & crembalum, discrepanter sonant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν ὄγδοον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM OCTAVUM

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἈΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ.

DE ASTRONOMIA.

ψοη. Ὁ Ἀστρονόμος τοὺς τῶν ἄστρων πόρους σκοπεῖ· ὁ δὲ ἀστρολόγος, τὴν ἐνέργειαν καὶ ἐπιρροὴν καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῶν.

778. Astronomus siderum meatus considerat: Astrologus eorundem efficaciam, influxum, & effectum.

ψοθ. Ἐξ ἐφημερίδων δῆλόν ἐστιν, ὅτι ἀποχωρεῖ (διέχει, ἀπέχει) τὸ μὲν πάσχα τῶν γενεθλίων, ὡς ἐλάχιστα, τρίμηνον, τὴν δὲ πεντηκοστὴν τοῦ πάσχατος δίμηνον σχεδὸν, ἔνθεν δὲ τὴν ἄφιξιν, ἐγγὺς (ὅσον) ἑξάμηνον.

779. E fastis (ephemeridibus,) liqvet, à Natalitiis Pascha recedere, (distare, abesse) ut minimùm, trimestre, Pentecosten à Paschate propè bimestre; inde Adventum circitèr semestre.

ψϖ. Ἐκεῖθε μέν εἰσιν, ὁ γαμηλιὼν, ὁ ἐλαφηβολιὼν, ὁ μουνυχιών· τῇδε ὁ θαργηλιὼν, καὶ ὁ σκιροφοριών· τῇδε, ὁ ἑκατομβαιὼν, ὁ μεταγειτνιὼν, ὁ βοηδρομιὼν, ὁ μαιμακτηριὼν, ὁ πυανεψιὼν, καὶ ὁ ἀνθεστηριών· ὁ ποσειδεὼν ἔσχατός ἐστιν.

780. Illîc sunt Januarius, Februarius, Martius: Isthîc, Aprilis & Majus: hîc Junius, Julius (Qvintilis), Augustus (Sextilis), September, October, November: December postremus est.

ψϖα. Ἕκαστος αὐτῶν ἐν ἡμερολογίῳ, τῷ μὲν Ῥωμαϊκῷ, τὰς καλάνδας αὐτοῦ καὶ τὰς νόννας καὶ τὰς εἰδοὺς ἔχει· ἐν τῷ δὲ Ἑλληνικῷ τρεῖς δεκάδας, τὴν μὲν

781. Qvilibet eorum in Calendario Romano qvidem suas Calendas, Nonas & Idꝰ habet: in Græco autem tres decurias, unam mensis instantis,

μηνὸς τοῦ ἱσταμένου ἢ ἀρχομένου, τὴν δὲ μηνὸς τοῦ μεσοῦντος ἢ τὴν ἐπὶ δέκα δι, τὴν δὲ μηνὸς τοῦ φθίνοντος ἢ λήγοντος ἢ τὴν ἐπ' εἰκάδι. Καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ μὲν πρώτη ἡμέρα μηνὸς ἑνὸς ἑκάστου, ἡ νουμηνία, ἡ δ' ὑστάτη, ἕνη καὶ νέα ὀνομάζεται.

seu ineuntis, alteram mensis medii vel supra decuriam, tertiam mensis præcipitantis vel exeuntis sive post dies viginti. Ab iisdem primus dies mensis uniuscujusq; novilunium, ultimus verò, dies vetus atq; novus nominatur.

ψπβ. Ἐντὸς τριετίας μὲν (τριετηρίδος) ἡ τοῦ ἐμβολίμου (ἐμβολιμαίου) μηνὸς ἐπιθήκη γίνεται· ἡ δὲ ὀλυμπιὰς (τετραετία, τετραετηρὶς) τὸν ἐμβόλιμον ἔννον ἐπανάγει.

782. Intra triennium (trieteridem) accessio fit mensis intercalaris (embolimæ:) lustrum (qvadriennium) bissextilem annum reducit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἑβδομηκοστὸν ἔνατον.

CAPUT SEPTUAGESIMUM NONUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

DE GEOGRAPHIA.

ψπγ. Ὁ Γεωγράφος τὴν τῶν χωρῶν [ὧν καὶ αὐτὸς οὐ περιενόστησε]

783. Geographus regionum [etiam qvas ipse non peragravit] situm

θέσιν διαγράφει, αἵτινες ἐν ἠπείρῳ, καὶ νήσοις, καὶ χερσονήσοις κεῖνται, καὶ αἵτινες ἐπιθαλάσσιοι, ἢ ἐν μεσογείᾳ (μεσηπείρῳ) εἰσὶ, καὶ ὑφ᾽ ἧς ζώνης, ἢ κλίματος, ἢ παραλλήλου· οὓς ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα ἀντίποδας ἔχουσι, καὶ ἀντοίκους, καὶ περιοίκους καὶ παροίκους, καὶ οἵστισιν ὅροις διείργονται αὐτῶν καὶ διορίζονται.

situm describit, qvæ sint in continente, insulis, peninsulis sitæ; qvæ maritimæ, qvæ in meditullio, & sub qvâ zonâ, vel climate, vel parallelo; qvos habeant hi aut illi antipodes, & antœcos, & periœcos, & accolas, & qvibus terminis (finibus) ab illis dispescantur ac disterminentur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ὀγδοηκοστόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἹΣΤΟΡΙΑΣ.

CAPUT OCTUAGESIMUM.

DE HISTORIA.

ψπδ. Ὅτε τὰ πραχθέντα διηγούμεθα, ἱστορία ἐστὶν, ὅτε δὲ πεπλασμένα, μῦθος.

ψπε. Τὰ μὲν εἰσφέρειν εἰς τὰ τῶν ὡρογραφιῶν ὑπομνήματα, ὄλεθρον αὐτῷ ἡγησάσθω ὁ ἱστορικὸς· τὰ δὲ, ἐν τοῖς

784 Qvum res gestas narramus, historia est, cùm fictas, fabula.

785. Has annalium monumentis inferre, capitale sibi ducat Historicus: illas autem in

χρονικοῖς ἐφεξῆς διελθέτω.

ψπς. Καὶ εἰς τὸ φανῆναι, ὅτι γνήσιά ἐστι τὰ φραζόμενα καὶ μὴ ὑποβολιμαῖα, τὸ πρᾶγμα μετὰ περιστάσεων εἰς τὰ συντάγματα ἀναφερέτω. (ἀναγραφέτω)

Chronicis ordine recenseat.

786. Et ut pateat, genuina, non supposititia esse, qvæ dicuntur, rem simul cũ circumstantiis in commentaria regerat. (referat.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν πρῶτον.

CAPUT OCTOGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἸΑΤΡΙΚΗΣ.

DE MEDICINA.

ψπζ. Τοῖς ὑγιέσι θεραπεία κρατίστη ἐστὶν ἡ δίαιτα, ὡς ἀσφαλεστάτη οὖσα καὶ χωρὶς βίας.

ψπη. Μὴ πῖνε, μηδὲ φάγε εἰ μὴ παρορμώμενος τῇ δίψᾳ καὶ πείνᾳ [τοῦτο δὲ τὸ σίαλον, τ᾽ τὴν ὑπερῴαν τοῦ ὁπλομένου τὴν τροφὴν (τὸ ἔδεσμα) γαργαλίζον (ὑποκνίζον) ἐμφαίνει] ὑ-

787. Sanis optima medicina, diæta est: qvia securissima & sine violentiâ.

788. Ne bibas vel edas, nisi siti & fame stimulatus, [id verò saliva, palatum conspicientis cibum titillans innuet]

vale-

γιανεῖς καὶ εὐημερίσεις.

valebis & vigebis.

ψπθ. Τοιγαροῦν τὴν ὄρεξιν ἀναμεῖνον νῆστις.

789. Qvocirca appetitui præstolare jejunus.

ψϙ. Ἀλλά τοι καὶ ἡ ἀῤῥωστία, ἐὰν καταλάβῃ τινὰ, δι' ἐγκρατείας καὶ ἠρεμίας θεραύεται, καὶ ἡ ὑγίεια ἀποκαθίσταται· ὅπερ οὐ προσέχουσιν οἱ οὐκ, ἀλλ' ἢ διάκοροι νηστεύοντες, καὶ οἱ οὐκ, ἀλλ' ἢ κεκοπιακότες, ἠρεμοῦντες.

790. Sed & invaletudo, si qvem incessit, abstinentiâ & qviete curatur, & sanitas restituitur: qvod non advertunt, qvi non nisi saturi jejunant, & non nisi operatione fracti qviescunt.

ψϙα. Αἱ τρίψεις, τὰ ἐπαντλήματα (καταντλήματα) αἱ φλεβοτομίαι, αἱ σικύαι, τὰ ἔμπλαστρα, καὶ πάντα θύραθεν (ἐκτὸς) παραβαλλόμενα ἤτοι ἐπιτιθέμενα οὐκ ἀφαιροῦσιν, ἀλλὰ πραΰνουσι καὶ ἠρεμίζουσι τὰς ἀλγηδόνας.

791. Frictiones (fricatus, fricationes), fomentationes (fomenta), venæsectiones, cucurbitæ, emplastra, & omnia forinsecùs adhibita aut superimposita non demunt tormenta, sed mitigant & leniunt.

ψϙβ. Φάρμακα τὰ καθαρτικὰ, καὶ τὰ ἱδρωτικὰ, καὶ τὰ ἀνα-

792. Remedia purgantia (evacuantia,) sudorifera, & corro-

bo-

ληπτικὰ, δραστικώτερά ἐστι (δραστικωτέρως ἀκεῖται) ἐάντε πόματα ἢ ἀποζέματα ἢ, ἐάντε καταπότια, ἐάντε κλυστῆρες· (ἐνέματα) ἐάντ' ἀποφλεγματισμοὶ, ἐάντ' ἔῤῥινα, ἐάντε βάλανοι.

borantia, efficaciora sunt (efficaciùs medentur) sive sint potiones aut decocta, sive pilulæ (catapotia) sive clysteres (enemata) sive apophlegmatismi, sive errhina, sive balani (suppositoria.)

ψϟγ. Ταῖς μὲν ἀντιδότοις (τοῖς ἀλεξητηρίοις, ἀλεξιφαρμάκοις) τὰ φάρμακα (τοξικὰ) τὰ δηλητήρια, τοῖς δὲ περιάμμασι τοῖς ἀλεξικάκοις τὰ βασκάνια, ἀλέξομεν. Χρώμεθα δὲ καὶ ῥηματίῳ προφυλακτικῷ· μὴ δῆτα, ἢ μὴ γὰρ δή!

793. Andidotis (alexeteriis, alexipharmacis) venena peremptoria, amuletis fascina depellimus. Utimur verò & verbulô ad præcavendum usitato: Præfiscini!

ψϟδ. Ἀστεῖον εἰς τοὺς ἰατροὺς, τούς τε ἄλλους, καὶ τοὺς ἀρχιάτρους, λόγῳ τε καὶ πείρᾳ κατεσκευασμένους καὶ ἀποστηριζομένους, σκῶμμά ἐστιν, ὅτι ἔξεστιν (ἐξὸν) αὐτοῖς μόνοις, ἀποκτείνειν

794. Salsum in Medicos, etiam Archiatros, ratione & experientiâ instructos atq; suffultos, scomma est, solis licere (licitum

esse,

ἀτιμωρήτως (νηποινεὶ) εἴθε δ' οὐκ εἶναι ἀληθινόν.

eſſe) impunè occidere: utinam non verum.

ψϟε. Περὶ ἰάματος (βοηθήματος) τοῦ καθολικοῦ, ὃ πανάκειαν λέγουσιν, ἀμφισβητοῦσιν ἔτι, πότερόν ἐστιν, ἢ μή; Τὰ δὲ τοπικὰ, καὶ ἑκάστῳ μέρει, καὶ πάθει ἴδια ὅτι ἔστιν, οἷον κεφαλικὰ, καὶ ὀφθαλμικὰ, καὶ θωρακικὰ [ἀνακαθαρτικὰ, καὶ βηχικὰ] καὶ καρδιακὰ, καὶ στομαχικὰ, καὶ ἡπατικὰ, καὶ σπληνητικὰ, καὶ νεφριτικὰ, καὶ ὑστερικὰ, καὶ σκελοτυρβικὰ καὶ πταρμικὰ, καὶ ναρκωτικὰ, καὶ ὑπνωτικὰ, καὶ πεπτικὰ, καὶ σαρκωτικὰ, καὶ πυρωτικὰ, καὶ διαφορητικὰ, καὶ διουρητικὰ, ἀναμφίβολον καὶ ἀναμφισβήτητόν ἐστιν.

795. De medicina (medicamento) univerſali, qvam Panaceam dicunt, litigant adhuc, an detur, nec ne? Topica autem, & cuiqve parti atqve affectui propria qvin dentur, ut cephalica, ophthalmica, thoracica [tàm anacathartica, qvàm bechica,] cardiaca, ſtomachica, hepatica, ſplenetica, nephritica, hyſterica, ſcorbutica, ptarmica, narcotica, hypnotica, peptica, ſarcotica, veſicatoria, diaphoretica, diuretica, &c. indubitatum minimèq; controverſum eſt.

ψϟς. Ὁμόφυλοι αὐτῶν εἰσιν οἱ χειρουργοὶ, καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ (φαρ-

796. Gregales eorum ſunt Chirurgi & Pharmacopœi pharma-

μακοπῶλαι) οἵτινες τὰ φάρμακα, τὰ μύρα, (χρίσματα) τὰ σεράπια, τὰ ἐκλεικτὰ (ἐκλείγματα) τὰ ἡδυντά, τοὺς ἀρτίσκους, καὶ τοὺς τροχίσκους (κυκλίσκους) ἀρτήσαντες, ἐν τοῖς μυροθηκῶν πυελοῖς καὶ θηκίοις, καὶ δὴ καὶ ἐν ἀλαβάστροις καὶ ἄλλαις πυξίσι (κυλικίσι) πάντα χωρὶς, καὶ καθ' ἓν (καταμόνας) ἕκαστον διαφυλάσσουσι.

macopolæ) qvi pharmaca, ungventa (linimenta), ſyrupos, electuaria (eclegmata), condita, paſtillos, & trochiſcos (rotulas) præparantes, in myrotheciorum loculis & forulis, in alabaſtris, aliisq́; pixidibus ſeorſim & ſingulatim qvæqve reſervant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν δεύτερον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ, ΓΕΝΙΚΩΣ.

ψϟζ. Η μὲν ἀρετὴ ἐν μεσότητι συνίσταται, ἡ δὲ κακία τῇ μὲν ἐν ὑπερβολῇ, τῇ δ' ἐν ἐλλείψει· τὸ γὰρ ὑπερβάλλειν ἤτοι ἐλλείπειν, παραβαίνειν ἄρα ἐστίν.

CAPUT OCTOGESIMUM SECUNDUM.

DE ETHICA IN GENERE.

797. Virtus in mediocritate conſiſtit; vitium eſt, cùm in exceſſu; tùm in defectu: Excedere enim vel deficere, transgredi utiq; eſt.

ψϟη. Εἴ τις ἁμαρτήσειεν ἂν, τῇ μὲν ἀλογιστίᾳ σφάλμα (πλημμέλεια) ἐστιν· εἰ δ' ἐθελοντὶ, κακούργημα· εἰ δ' ἐπίτηδες (ἐξεπίτηδες) πονηρία (μοχθηρία) ἢ δὲ κακοτρόπως, κακοήθεια· εἰ δ' ἀμέτρως (ἐκνόμως) ῥᾳδιούργημα· εἰ δ' εἰς τὸ κακῶς ποιῆσαι τινὰ, διαστροφή.

798 Si qvis peccat incogitantiâ, delictū est; si voluntariè, facinus; si studiô, neqvitia; si malitiosè, scelus; si enormiter, flagitium; si, ut ægrè faciat alicui, perversitas.

ψϟθ. Καὶ τοιαῦτα τολμήσας (δράσας, ἐργασάμενος) δύστηνος (ἐξώλης) πάνυ γε καὶ βδελυκτός ἐστιν.

799. Et talia qvi patrat (perpetrat, designat), perditus planè ac detestabilis est.

ω. Ὃς πλημμελῶς πρασσόμενος (παραπρασσόμενος) ἀδιαφορεῖ, φαῦλός ἐστιν· ὁ δ' εἴργων ἑαυτὸν τοῦ πονηροῦ, χρηστός· ἀλλ' ὁ παντοδαπῶς ἀμίαντος ὑπάρχων, βδελύσσεται καὶ μυσάττεται, μᾶλλον δὲ, ἀφοσιοῦται πᾶν ἀκάθαρτον, ἢ μιαρόν.

800. Qvi perperam agere, susq; deq; habet, pravus est: qvi se à malo prohibet, probus: at omnimodè impollutus detestatur & abhorret omne impurum, imò exsecratur.

ωα. Ἔθος κακὸν ἠρέμα μὲν παρερπύζει· ἐπειδὰν δ' ἐπιρρωσθῇ, ὀψὲ δὴ ἀντέχομεν αὐτῷ. ὅπου ἐρριζωμένον ὀλιγάκις ἐκπρεμνίζεται.	801. Conſvetudo vitioſa ſenſim irrepit; cui ſerò obſiſtimus, poſtqvam invaluit: qvandoqvidem radicata rarenter exſtirpatur.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν τρίτον.	CAPUT OCTUAGESIMUM TERTIUM.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ.	*DE PRUDENTIA.*
ωβ. Κατ' ἀξίαν τιμᾶσθαι πᾶν ἕκαστον, σταμὶν τῆς φρονησεώς ἐστιν, ἵνα μὴ τὰ λιτὰ, καὶ μηδαμινὰ, οὐδὲ περὶ ψήματος ἄξια, περὶ πολλοῦ ποιώμεθα.	802. Ex dignitate unumqvodq; æſtimare, prudentiæ ſtatumen eſt, ne res proletarias, nullíusq; penſi, aut titivillitii, magnipendamus.
ωγ. Πρὶν ἅψασθαί (πρὸ τοῦ ἀντιλήψασθαί) τινος, ἄξιον λογίσασθαι, πότερον ὠφέλιμόν ἐστιν ἢ μή; ὥστε μὴ μάτην (διακενῆς) πονήσειν.	803. Anteqvam, inceptes qvidpiam, operæ pretium eſt, penſiculare, utrum è re ſit, nec ne? ne fruſtrà (incaſsù) labores.
ωδ. Τοιγαροῦν τὸ τέλος πρόορα, καὶ τὰ μέ-	804. Proſpice ergo finem, provide media;

&

σα προόπλου, μὴ ἀνθιστᾶται τι ἢ ἐμποδίζῃ, τῇ ἀφορμῇ ἐπέχων. (καιρὸν παρατηρῶν.

& ne qvid obstet aut officiat, attende occasioni.

ωε. Παραφρονίμου μὲν γὰρ, νηπίου καὶ ἀνοήτου ἐστὶν, ἄνευ ἐπιστάσεως τοῦ σκοποῦ (ἄνευ προαιρέσεως, ἀπροαιρέτως) φέρεσθαι· παράφρονος δὲ, καὶ μωροῦ, καὶ μάργου τῶν ἀθέσμων ὀρέγεσθαι· μανικοῦ δὲ ἐκστατικοῦ, νυμφοληπτου, καὶ μανιώδους, τῶν ἀδυνάτων ἀντιλαμβάνεσθαι· ἀπείρου δὲ, καὶ ἀβούλου (ἀλογίστου) εὐκαιρίαν παραπεπτωκυῖαν ἀφεῖναι

805. Nam insipientis, stolidi & dementis est, sine intentione ferri: insani, stulti, & vecordis, illicita appetere: vesani, furiosi, limphatici, ac furibundi, impossibilia suscipere: imperiti & inconsiderati, oblatam negligere opportunitatem.

ως. Αἱρέσεως πλειόνων δεδομένης, βουλευτέον μὲν πολὺν χρόνον, ὅπερ διαληπτέον ἅπαξ· τὰ δὲ περισσὰ (μάταια) κατοκνητέον.

806. Ubi inter plura optio datur, deliberandum diu, qvod statuendum semel: supervacaneis verò supersedendum.

ωζ. Ὅπερ ἂν ἐγχειρεῖς, διάσκεπτου ἀκριβῶς, οὕτως, ἢ οὕτως

807. Et qvicqvid instituis, consulta exqvisitè, itáne, an ita

αἱρετώτερον ἂν εἴη; εἶτα ἐπιτελεῖ τὰ δόξαντα ταχέως μὲν, ἀλλάγε πεφυλαγμένως.

satius sit? pòst exsequere; qvæ visa sunt, celeriter, sed cautè.

ωη. Ὁ μὲν γὰρ νοῦν ἔχων, εὐλαβὴς (πεφυλαγμένος) περιεσκεμμένος, καὶ προμηθὴς, ἢν καὶ θαῤῥῇ περὶ τοῦ συμβησομένου, ὡς προβλέπων αὐτό· περισκέπτεται μέντοι, οὐδὲ παρατολμᾷ.

808. Catus enim, cautus, circumspectus ac providus, etsi de eventu confidat, eúmqve prævideat, circũspectat tamen, nec sese præcipitat.

ωθ. Ὅτι συμβαίνει ποτὲ, τὸν βραδὺν φθάνειν τὸν ὠκὺν· (ταχὺν, ὀξύν) βάδην ἄραγε.

809. Qvia usu interdum venit, ut tardus velocem (celerem, pernicem) antevertat: Pedetentim igitur.

ωι. Τὸ κρύπτεσθαι βουλόμενον (ἀπόκρυφον) οὐκ ἐνδείκνυσι (ἀποσεμνύνει) φανερῶς· ἀποκρύπτει, οὐδὲ προσωθίζεται οὐδενί.

810. Qvod abscondi debet, non palàm venditat, abstrudit, non obtrudit.

ωια. Τὸ μὴ ἀσφαλῶς φανερὸν (πρόδηλον) αὐτῷ, καταφάναι (ἀσφαλίζεσθαι) ἢ ἀποφάναι εὐλαβεῖται· οὐχ ὅπως διαβεβαιοῦται, ἢ ἐξαρνεῖται αὐτό.

811. Qvod ei non certò constat, affirmare (asserere) aut negare cavet, nedum ut asseveret, aut inficietur.

ωιβ. Ὡς μὲν γὰρ ἡ ταχυπείθεια, οὕτω καὶ ἡ απείθεια (ἀπιστία) βλαβερὸν (ἐπιβλαβὲς, ἐπιζήμιον) μακρῷ δὲ μᾶλλον ἡ αὐθάδεια. (ἰσχυρογνωμοσύνη.)

812. Nam ut credulitas, ita diffidentia, noxia (damnosa, detrimentosa) est : verùm longè magis pertinacia.

ωιγ. Προαισθανόμενος δυσπετές τι, ὀπιαθεν ποιεῖσθαι, η γίνεσθαι βέλτιον νομίζει.

813. Præsagiens qvidpiam adversi, prævenire censet meliùs; qvàm præveniri.

ωιδ. [Πρωθύστερος γὰρ σοφία ἐστὶ, τὸ ὑστερομήτην φρονεῖν.]

814. [Præpostera enim sapientia est, post factum sapere.]

ωιε. Καὶ ἑκάστου τῶν ἑαυτοῦ πραγματων κηδομένου (τευτάζοντος) αὐτὸς τῶν αὑτῷ συμφερόντων οὐδαμῶς ἀφισταται.

815. Et dum qvisqve suarum rerum satagit, ille suis commodis neqvaqvam deest.

ωις Ο μὲν πανοῦργος καὶ ἀπατηλὸς λίαν ποικιλως πάντα στρέφει· ὁ δὲ ὑπόπτης (ὑποπτικὸς) δολερός ἐστιν

816. Vafer atqve subdolus versutè nimis versat omnia; suspicax est dolosus.

ωιζ. Ὁ ἀνδ οκόβαλος φενακίζει τοὺς ἀφυλάκτους καὶ ἀπρονοήτους διὰ τῆς δολοφροσυνης· ἐπὶ τὸ τὰ ἀποδοκιμαστέα αἱρεῖσθαι, καὶ ἀνάπαλιν.

817. Veterator astu imponit incautis & improvidis, ut reprobanda præoptent, & vice versâ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν τέταρτον.

CAPUT OCTOGESIMUM QVARTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

DE TEMPERANTIA.

ωιη. Ἡ μὲν διαστροφὴ ἡμῶν ἐπιθυμεῖ παμπόλλων· ἀλλ' ὁ σώφρων εὐθύνει τὰς ἐπιθυμίας.

818. Depravatio nostra permulta concupiscit: sed temperans cupiditates moderatur.

ωιθ. Ἡ νηφαλιότης, ἐγκράτειά ἐστιν, ἡ τῆς τροφῆς τῆς πλεοναζούσης ἀπεχομένη.

819. Sobrietas, est continentia à superfluâ alimoniâ.

ωκ. Ὁ μὲν κνισολοιχὸς ὁ λαίμαργος, λιχνεύεται, καὶ ἀπογευόμενος ῥοφεῖ (ἐκπιτίζει)· ὁ δὲ γαστρίμαργος (θοινήτωρ) λαφύσσων καὶ ἐμπίνων, τοῦτ' ἐστὶ κραιπαλίζων γαστρίζει αὐτὸν (ἐμφορεῖται) ὁ δ' ὀλβιογάστωρ κωμάζων, τὴν οὐσίαν αὐτοῦ δαπανᾷ. Πάντες δὲ ψιλὰ τοῦ ἐπιγαστρίου ἀνδράποδά εἰσιν.

820. Gulosus catillo ligurit, & pitissando sorbet; helluo (epulo) vorando & potando, id est, crapulando, sese ingurgitat; lurco comessando suam substantiam decoqvit: omnes meræ abdominis mancipia.

ωκα. Οἱ συμπόται, ζωρότερον ἀποπίνουσι, συμβολὴν (σύμβολον) δώσαντες ἕκαστοι, ἢ ἔρανον εἰσενέγκαντες.

821. Compotatores meraciùs hauriunt, cùm qvisqve vel dat ſymbolum, vel ſolvit.

ωκβ. Οἱ πάλαι μὲν ἐκέρασαν τὸ ζωρὸν, καὶ διεζήσαντο ὡς ἀφελέστατα· νῦν δὲ, ὅσα τὸν ἀριθμὸν ἐστι τοῦ λαιμοῦ θέλγητρα, τόσοι καὶ ὄλεθροί εἰσιν.

822. Veteres temperabant merum, & victitabant ſimpliciſſimè: nunc, qvot gulæ illecebræ, tot pernicies.

ωκγ. Ὁ μὲν γὰρ μεθύων, ζημίαν τὴν κραιπάλην ἔχει· ὁ δὲ οἰνόφλυξ, τὸν τρόμον· καὶ οἱ μὲν νηφάλιοι καὶ ἄοινοι τῇ διανοίᾳ, οἱ δὲ οἰνόληπτοι (οἰνοβαρεῖς) μανίᾳ τε καὶ ἀνοίᾳ ἀκμάζουσιν.

823. Ebrius enim noxam habet crapulam, ebrioſus tremorem: ſobrii atq; abſtemii mente valent, temulenti (vinolenti) inſaniâ atq; amentiâ.

ωκδ. Οἱ πόται (φιλοπόται) οἱ μεθυσθέντες ἰακχάζουσι (σαβάζουσι) κτηνηδὸν, ὀκλάζουσι, χρέμπτονται, ἀποχρέμπτονται, πτύουσιν (πτυελίζουσιν) ἐμοῦσι, πέρδουσι [μετ' αἰδοῦς εἰπεῖν] καὶ χέζουσι.

824. Potores (potatores) inebriati brutè bacchantur, titubant, ſcreant, exſcreant, ſpuunt (ſputant), vomunt, pedunt [cum reverentiâ] & cacant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν πέμπτον.

CAPUT OCTOGESIMUM QVINTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΝΕΙΑΣ Η ΑΓΝΟΤΗΤΟΣ.

DE CASTITATE.

ωκε. Ἁγνός ἐστιν, ὁ ἑαυτὸν ἱμέρῳ δυσφάτῳ οὐ μολύνων (ῥυπαίνων). τὸ γὰρ ἀσελγεῖν (λαγνεύειν) θηριῶδες.

825. Castus est, qvi se nefandâ libidine non fœdat (contaminat). Lascivire enim belluinum est.

ωκϛ. Ἀλλὰ μὴν οὐ μόνον αἱ μοιχεῖαι, καὶ γάμοι οἱ ἀνόσιοι, καὶ αἱ διακορεύσεις (διακορήσεις) καὶ αἱ πορνεῖαι (καταπορνεύσεις) καὶ ἄλλαι συνουσίαι παράνομοι, ἀλλὰ καὶ πᾶσα λαγνεία, ἀφροδισιασμὸς, φιλήματα, ἀσπασμοὶ, καταγλωττίσματα, καὶ δὴ καὶ λογισμοὶ ῥυπαροὶ καὶ σίφνιοι τῶν ἀνάγνων εἰσίν.

826. At non adulteria solùm, ince us, stupra, scortationes (fornicationes) & cõcubitus illegitimi, sed & omnis venerea salacitas, basiationes, basia, oscula, svavia, imò cogitationes spurcæ ac obscenæ, impudicorum sunt.

ωκζ. Ὁ μὲν γαμοκλόπος, στιβάδα τὴν ἀλλοτρίαν μιαίνει, ὁ δὲ πορ-

827. Adulter extrarium polluit torum, scorta-

tor

νος τὴν ἑαυτοῦ· ἐνίοτ᾽ ὁ μὲν μοιχὸς παλλακὴν ἢ παλλακίδα τρέφει, ὁ δ᾽ ἄσωτος ἀνὰ πορνεῖα (πορνοβοσκεῖα) περισκήπτει. Καὶ αἱ μὲν πόρναι αἱ αἱμύλαι (προσαγωγοὶ) προΐστασι (καταπορνεύουσι) τὴν αἰδῶ αὐτῶν, οἱ δὲ, καὶ αἱ μαστρωποὶ (πορνοβοσκοὶ) μαστρωπεύοντες (προαγωγεύοντες) τοὺς ἄλλους κοινοῦσι καὶ μολύνουσι.

tor suum: qvandoqve mœchus pellicem vel concubinam alit, ganeo per lupanaria (ganea) grassatur. Meretrices pellaces pudicitiam suam prostituunt; lenones atq; lenæ, lenocinium facientes (lenocinantes) alios inqvinant.

ωκη. Φεῦ τῶν αἰσχρῶν· αἰσχροί τε καὶ κατάρατοι πάντες.

828. Vah propudia! fœdi & execrabiles omnes.

ωκθ. Μωραίνει καὶ μαίνεται, ὅστις γυναικομανεῖ.

829. Moratur atq; insanit, qvi deperit fœminam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν ἕκτον.

CAPUT OCTOGESIMUM SEXTUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΡΙΟΤΗΤΟΣ Η μετριοφροσύνης.

DE MODESTIA.

ωλ. Ὁ μετριόφρων αἰδημόνως πράττων, τὴν λαβρότητα (λαμυρίαν) φεύγει.

830. Modestus verecundè agit, procacitatem defugit.

ωλα. Μὴ φλύαρος ὑπάρχει, εἰ καὶ εὐάρεστος ἀμηγέπη καὶ προσηνής· μὴ ἀδόλεσχος, ἀλλὰ σιωπηρός.

831. Non frivolus est, utut qvadantenus blandus & comis: non loqvax, sed taciturnus.

ωλβ. Ἀλλὰ μὴ οὐδὲ δύσκολος ἤτοι σκυθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ σεμνός· ἀπότομος, οὐκ ἀπηνής.

832. Nec tamen morosus aut torvus, sed gravis: severus, non sævus.

ωλγ. Οὐδὲν ἐπαινεῖ ἢ αἰτιᾶται (ψέγει, ἀπελέγχει, μέμφεται) ἀμέτρως· μηδένα διαβάλλει ἢ δυσφημεῖ· πρὸς τὰ ὀνείδη δέ, μηδαμῶς σιγᾷ.

833. Nihil laudat vel culpat (vituperat, redarguit, repræhendit) immoderatè: neminem traducit aut diffamat: ad opprobrium neutiqvam silet.

ωλδ. Πρὸς τούτοις, οὔτ' ἐπιορκεῖ, οὔτε κατόμνυται, οὔτ' εὐμαρῶς ὄμνυσιν· ὀμωμοκὼς δὲ τῷ ὅρκῳ ἐμμένει καρτερώτατα.

834. Ad hæc nec pejerat, nec dejerat, nec facilè jurat: si juraverit verò, juramenti (jurisjurandi) servantissimus est.

ωλε. Οὐδενὶ οὔτ' ἀν-

835. Nemini adver-

πιτάττεται, οὔτ' ἐναντιοῦται, οὔτ' ὄχλον παρέχει (ἐπηρεάζει) οὔτε σκάνδαλον ἢ πρόσκομμα τίθησιν· οὐδένα εἰδὼς καὶ ἐθέλων λυπεῖ.

verſatur, aut contrariatur, aut faceſſit moleſtiam, aut ſcandalo (offendiculo) eſt: neminem ſciens volens contriſtat.

ωλς. Ἃ ἡ Φήμη καὶ ὁ ἐπιφοιτήσας λόγος (θροῦς) διαθρυλλεῖ, οὐκ ἐκφερομυθεῖ, ἀλλ' ἀναπυνθάνεται αὐτῶν ὑπερακριβῶς.

836. Qvod fama & crebreſcens rumor fert, non vulgat, percontatur priùs ſcrupuloſè.

ωλζ. Πολυπράγμων ὁ περίεργος εἰστρυπᾷ καὶ ἐμμίγνυσιν αὐτὸν ὅπου αὐτῷ μηδὲν διαφέρει, καὶ τὰ ἀπόκρυφα μέγα ἐκκαλούμενος.

837. Curioſus ardelio ingerit ſe & immiſcet, ubi ejus nihil intereſt, etiam, qvæ celantur, eliciens.

ωλη. Ὁ μὲν σπερμαλόγος πολυλάλος ἐστίν· ὁ δὲ κενολόγος (λογολέσχης) πραχθέντα καὶ ἄπρακτα φλυαρεῖ· ὁ δὲ μωρολόγος φλυαρίας γραϊκὰς προενέγκας (φλυαρήσας, μωρολογήσας) ληρεῖ, καὶ παρενοχλῶν ἄλλοις, τῆς ματαιολογίας αὐτοῦ, κατα-

838. Locutulejus verboſus eſt; nugator facta infecta blaterat; morologus ineptias aniles proferens ineptit, aliisqve obſtrepens vaniloqventiâ

πλήθει καὶ ἐπινάσσει τὰ ὦτα (τῇ ματαιολογίᾳ αὐτοῦ ὠτοκοπεῖ) ὁ δὲ περίλαλος τὰ κρυφαῖα (ἀπόῤῥητα) ἀπολαλεῖ. Καὶ ὁ μὲν σοφιστὴς, ἀπατητικός ἐστιν, ὁ δὲ μῶμος μωμᾶται, καὶ καλακνίζει, καὶ ἐρεσχελεῖ σύμπαντα.

aures opplet atq; obtundit (aures onerat) futilis arcana effutit; sophista captiosus est; momus omnia carpit, suggillat, cavillatur.

ωλθ. Ὁ περιεσκεμμένος, ἄφωνος μὲν οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ὅμως οὔτε ματαιολόγος, οὔτε γλωσσαργος λίρος (φορτικός). Ἐν τῇ γὰρ πολυλαλίᾳ ἡ ματαιότης.

839. Consideratus non qvidem elingvis est, sed tamen nec vaniloqvus, nec blatero insulsus. In multiloqvio enim vanitas.

ωμ. Οὐκ ἀπονέμει (περιποιεῖται) ἑαυτῷ τὰ μὴ ὑπάρχοντα, οὔτ᾽ ἄλλοις τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἀφαιρεῖ· οὐ μετέισι (μεταπορεύεται) τὰς ἀρχὰς, ἢ τιμὰς, οὔτε κομπάζει, ἢ περιφαίνει τὰ αὐτοῦ περιεργικῶς, οὔτε γαυριᾷ αὐτοῖς, ἢ ἀλαζονικῶς ὑπεραίρεται (τυφοῦται), ἀλλὰ ταπεινοῖ ἑ-

840. Non sibi arrogat, qvod non habet, nec aliis sua derogat: non ambit (adspirat ad) fasces, aut honores, nec sua profusè jactat, aut ostentat, aut in iis gloriatur, aut se insolenter extollit (effert), sed humiliat se-

ipsum

αυτὸν, καὶ ταπεινῶς διάκειται (μικρὸν φρονεῖ)· διὸ καὶ ὑψωθήσεται.

ipsũ & demiſsè gerit; ideóq; exaltabitur.

ωμα. Τὰ τοῦ πλήθους (τῶν πολλῶν) ἐγκώμια οὐ γλίχεται (διώκεῖ) οὔτ' ἄλλους προτιμᾶσθαι ἑαυτοῦ, βαρέως φέρει ἢ δυσχεραίνει.

841. Præconia vulgi non affectat, nec ſibi anteferri alios moleſtè aut ægrè fert.

ωμβ. Αἱ μὲν παιδιαὶ αἱ εὐτράπελοι, καὶ αἱ λαμυρίαι, καὶ τὰ αἰνίγματα κομψὰ πρέπουσιν ἀστείοις· ἡ δ' ἀγροικία, βαρβαρότητα ὀπικὴν ἀπόζει.

842. Feſtivi joci, leporésq; & alluſiones facetæ, urbanos decent: ruſticitas opicam barbariem redolet.

ωμγ. Τὴν βωμολοχίαν τὴν παρασιτικὴν, διατεταμένως φυλακτέον. (εὐλαβητέον.)

843. Scurrilitas paraſitica ſummoperè diſcavenda.

ωμδ. Τὰς σκώψεις τὰς σαρκαστικὰς, καὶ χλευασίας τὰς ὄπισθεν, τοῖς χλευασταῖς καταλειπτέον.

844. Cavillatio virulenta, & ſanna poſtica, ſannionibus relinqvenda.

ωμε. Μειδᾶν μὲν, καὶ γελᾶν, τοῦ εὐήθους ἐστί· καγχάζειν δὲ, τοῦ ἀπαιδευτοῦ [sic: ἀπειροκάλου].

845. Subridere & ridere morati, cachinnari incivilis (hominis) eſt.

CA-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν ἕβδομον.

CAPUT OCTOGESIMUM SEPTIMUM.

ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΑΥ̓ΤΑΡΚΕΊΑΣ.

DE AVTARKEIA.

ωμϛ. Ὁ φιλάργυρος (πλεονέκτης) καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως πλουτισθῆναι διατείνεται, ἀμνήμων μέντοι ὑπάρχων ὅτι μόνη ἡ ἄνω (ὑπερτέρα) εὐλογία πλουτίζει.

846. Avarus per fas & nefas ditari (ditescere) allaborat, immemor tamen, qvòd sola superna benedictio ditat.

ωμζ. Πρὸς τί δ' ὁ πλοῦτος ἐπισεσωρευμένος ἀμέτρως; τὰ γὰρ κακῶς πεπορισμένα, κακῶς μεταπίπτει πάλιν.

847. Et cui usui in immensum cumulatæ divitiæ? Nam malè parta, malè dilabuntur.

ωμη. Τοσοῦτον παραφρονοῦσι πλούσιοι οἱ πολυχρήματοι, ὡς εὐποροῦντες ἀγαθῶν, καὶ τὰς μὲν κίστας χρημάτων, τὰς δὲ κιβωτοὺς κειμηλίων, τὰς δὲ καμάρας ἐπίπλων ἔμπλεως (γεμούσας) κεκτημένοι, τὴν ἔνδειαν δεδοίκασι, δηλα-

848. Adeò desipiunt pecuniosi divites, ut bonis affluentes, & cistas pecuniâ, scrinia cimeliis, & cameras supellectile confertas possidentes, egestatem timeant: videli-

cet

δὴ ἐν τῇ εὐπορίᾳ (εὐθηνίᾳ) τὴν ἀπορίαν, ἐν τῇ περιουσίᾳ καὶ ῥυηφενείᾳ, μᾶλλον δὲ ἐν τῷ πλεονασμῷ ἁπάντων, τὴν τῶν ἐπιτηδείων ἐρημίαν.

cet in copiâ(ubertate) inopiam,in abundantiâ(affluentiâ),imò,redundantiâ omnium rerum necessariarum penuriam.

ωμθ. Σὺ δὲ, ἀφένῳ κεχορηγημένος ἀφθόνως, τοῖς ἐνδεέσιν αὖ χορήγει· εἰ δὲ μήγε, μεταδίδοθι αὐτοῖς τοῦ ὀλίγου, εἰ μὴ δαψιλῶς, ἀλλ' ἐλευθερίως γε.

849. Tu, si tibi opes affatim suppetunt, egenis vicissim suppedita: Sin, etiam de modico imperti; si non largiter, saltem liberaliter.

ων. Ἐλευθέριον γὰρ, ἢ φειδωλὸν ὄντα ὑπάρχειν, ἄμεινον.

850. Satius est, liberalem esse, qvàm parcum.

ωνα. Ὁ εὐδίαιτος, ὀλιγαρκής ἐστι, καὶ οὐ γλίσχρος μὲν, ἀλλὰ περὶ φειδὼ καὶ αὐτάρκειαν, σπουδὴν ἔχων.

851. Frugalis paucis contentus est; non tenax qvidem, sed parsimoniæ & frugalitati navans operam.

ωνβ. Ἥτις ὅσος ἐστὶ πορισμὸς, εἰ διόψαιτο ὁ ἀκόλαστος καὶ ἄσωτος διὰ τρυφῆς (ἀκολασίας) τὴν πατρῴαν οὐσίαν οὐκ ἂν καταπαθήσειεν. (καθηδυπαθήσειεν.)

852. Qvæqvantum sit vectigal, si luxuriosus atq; prodigus pervideret, luxu patrimonium non prodigeret.

ωνγ. Ἡ μὲν γὰρ δαπάνη πενιχρὸν ποιεῖ, ἡ δὲ καταστολὴ τῶν δαπανημάτων καταπλουτίζει.

853. Pauperat enim diſpendium, compendium in ſumptibus faciendis opulentat.

ωνδ. Σὺ οὖν ἄρα, εἰς τὴν λαμβανομένων τε καὶ δαπανωμένων βίβλον ἀναγράφου, ὅσα λαμβάνεις καὶ δαπανᾷς.

854. Tu ergo, qvicqvid accipis & expendis, in codicem accepti & expenſi refer.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν ὄγδοον.

CAPUT OCTOGESIMUM OCTAVUM

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΗΣ συναλλακτικῆς.

DE JUSTITIA COMMUTATIVÂ.

ωνε. Ἡ δικαιοσύνη ἑκάστῳ τὸ ἑὸν νέμει.

855. Juſtitia ſuum cuiq; tribuit.

ωνς. Τοιγαροῦν ὁ συμβὰς τῷ ἄλλῳ, καὶ ὅσα ὑπέσχετο (ὡμολόγησεν) ἐπαγγειλάμενος [ἄνθ' ἑκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως, ἄντε παραπεπεισμένος καὶ ἐφ' ὁποιαισοῦν ὁμολογίαις καὶ ἐξαιρέσεσιν] ἐμμένειν δεῖ τοῖς ὡμολογημένοις καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἐπιτελεῖν ἀποτόμως.

856. Ergo, qvi cum alio transegit, & qvidqvid promiſit (pollicitus eſt) condixit [ſive ultrò & ſuâpte, ſive exoratus, & qvibuscunq; conditionibus & exceptionibus] ſtandum eſt pactis & promiſſis præcisè.

ωνζ. Ὁ συγκαταινέσας τῷ ἐπερωτήσαντι, ἐνέχεται.

857. Qvi ſtipulanti adſtipulatus eſt, obligavit ſe.

ωνη. Τὴν παρακαταθήκην ἀποδιδόναι χρή, οὐκ ἀπαρνεῖσθαι, οὐδὲ κλέπτειν.

858. Depoſitum reddendum eſt, non abnegandum, non ſupprimendum.

ωνθ. Οὐδέν τι τοῦ ἑτέρου, ἀνεπιστήμονος αὐτοῦ, προσποιοῦ (ἐξιδιοποιοῦ) ἢ λάμβανέ σοι.

859. Nîl, qvod alterius eſt, tibi ſine ejus ſcitu vendica (aſſere) aut uſurpa.

ωξ. Ὅπερ μὲν κατεχρήσω, ταυτὸ ἀπόδος (ἀπότινε) οὐκ ἄλλο τι· καὶ μάλα κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον (ὅσον ἂν εἴη δυνατὸν) δίχα ἐλαττώσεως ἢ βλάβης.

860. Qvod utendum accepiſti, idem reſtitue (redhibe) non aliud: & qvidem qvoad ejus fieri poteſt, absq; detrimento aut intertrimento.

ωξα. Δεδανεισμένου δέ τινος, ἄλλο μὲν ἀνανέμπειν ἔξεστιν ἴσης ὅμως τιμῆς. (τιμήματος.)

861. Qvod mutuò datum (mutuatitium) eſt, aliud licet remittas, paris tamen æſtimii (æſtimationis.)

ωξβ Δανειζομένου τινὸς παρά σου δάνειζε, καὶ χρῆσον αὐτῷ· ἀλλ᾽ ὅμως χειρόγραφον ἢ ἀρραβῶνα, ἢ ἐνέχυρον (ὑ-

862. Si qvis à te mutuatur, mutua & ei commoda: chirographam (chirographū) tamen, vel arrhabonem, vel pignus,

(hy-

ποθήκην) ἢ ἐγγυητὴν, ἤτι ἄλλην τινὰ ἀσφάλειαν αἴτει.

(hypothecam) vel prædem, aliámve cautionem poſtula.

ωξγ. Ὅτι διὰ τὸ θνητὸν, καὶ δὴ καὶ διὰ τὸ τῆς πίστεως σφαλερὸν, προσδεῖ εὐλαβείας.

863. Qvia ob mortalitatem, qvin & fidei lubricitatem, cautelâ opus eſt.

ωξδ. Παρὰ ταῦτα, ὁ ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον (κεφάλαιον) τόκον ἀπαιτῶν, καὶ δάνειον νομίζων, οὐ χρήστης, ἀλλὰ τοκιστὴς καὶ δανειστής ἐστι. Χείριστος δὲ καὶ παμπόνηρος, ὅστις ἀνατοκισμοῖς καταφαγεῖ (κατατοκίζει) τὸν ὀφειλέτην· ὃ καὶ ἀθέμιστον.

864. Porro, qvi ſupra ſortem uſuras exigit, & fœnus accipit, non creditor eſt, ſed fœnerator & daniſta: peſſimus autem & neqviſſimus, qvi anatociſmis debitorem devorat; qvod nefarium eſt.

ωξε. Ἄδικος ἑαυτῷ ἐστιν, ὃς καταχρέως ὢν (ὀφείλων χρέη) μεταλλαγὴν ποιεῖται (τόκον τόκῳ ἐκτίει) δι᾽ ὀλίγου γὰρ δημιοπρασίαν ποιήσεσθαι (ἀπάτιον προάξειν) κελευθήσεται.

865. Iniqvus verò ſibi ipſi eſt, qvi alienô ære obrutus, verſuram facit: brevi namqve auctionem facere jubebitur.

ωξς. Τοιγάρτοι τὰ

866. Proinde debita

ὀφειλήματα (χρέη) διάλυσον ὡς ὤκιστα, καὶ ἀποχὴν ἢ καὶ διαλύσεως ἐξομολόγησιν, ἐν ᾗ ἀναλαβὼν προσομολογεῖ, ἀξίωσον.

ωξζ. Αἱ κλοπαὶ καὶ αἱ ἁρπαγαὶ, καὶ αἱ ἱεροσυλίαι, καὶ αἱ τῶν δημοσίων κλοπεῖαι, καὶ οἱ ἀνδραποδισμοὶ, καὶ αἱ ἀπελασίαι, ἐν τῇ ἐντολῇ τῇ οὐ κλέψεις, ἐξ ἴσου ἀπερρήθησαν.

ωξη. Στερηθῆναι γὰρ, καὶ ὀρφανισθῆναι τῶν ἑῶν οὐδεὶς ὀφείλει· ὁ δ' ἐργασάμενος τοῦτο, κλοπῆς ἕνεκα τὰς εὐθύνας ὄφλει.

bita (nomina) qvanto ociùs diſſolve, & apocham, vel etiam acceptilationem, qvâ ſe recepiſſe fateatur, flagita.

867. Furta, rapinæ, ſacrilegia, peculatus, plagium, abactus, perinde in illo mandato, non furaberis, interdicta ſunt.

868. Privari enim & orbari ſuis nemo debet: qvi iſtud committit, repetundarum tenetur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ὀγδοηκοστὸν ἔνατον.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΗΣ.

CAPUT OCTOGESIMUM NONUM.

DE JUSTITIA DISTRIBUTIVÂ.

ωξθ. Διὰ ἄθλων καὶ ποινῶν (τιμωριῶν) ἐν τῷ προσήκοντι κατεχόμεθα.

869. Præmiis & pœnis in officio continemur.

ωο. Τοιγαροῦν ὁ ἐπαινετῶς πράττων, εὐφημίας, καὶ ἐπικροτήσεως, καὶ συστάσεως (ἀποδοχῆς) καὶ προαγωγῆς, καὶ γεράτων ἄξιός ἐστιν· ὁ δ' ἄλλως, ἐξαιτήσεως (μέμψεως) καὶ ἐπιτιμήσεως, καὶ ψόγου, καὶ ὀνείδους, καὶ κολάσεως, ἀλλά γε πρὸς πρόσωπον ἑκάστου.

870. Ergo qvi laudabiliter agit, collaudationem, applausum, commendationem, promotionem, honoraria meretur: qvi secus, expostulationem, reprehensionem, vituperium, probra, & castigationem: sed prout cujusq; persona est.

ωοα. Ὁ κακούργημα ποιῶν, ἀβουλῶν μὲν, καὶ ἀγνῶς, κατοικτίρσεως ἄξιος τυγχάνει [τῇ ἁπλότητι ἀνάθες μέχρι τοῦδε, μὴ ἀκριβοδικαίως πρᾶττε] ὁ δ' ἐπιτηδεύων, καὶ ἐκ προαιρέσεως, τιμωρείσθω (ποινὴν τινέτω) μάλα δικαίως· ὁ δ' ὑπαγορεύσει, καὶ παρορμήσει τοῦ ἄλλου, δι' ἀπολογητέος οὐκ ἔστι πάνυγε.

871. Qvi nolens & inscius maleficium admisit, commiseratione dignus est; simplicati tantisper imputa, rigidè ne age; qvi datâ operâ, jure meritóqve puniatur, (luat) qvi alienô instinctu & impulsu, non omnino excusatur.

ωοβ. Τοῖς κακοπαθοῦσι (ταλαιπωρουμένοις) μὴ αὔξησον τὴν κακοπάθειαν (ταλαιπωρίαν) ἀλλὰ βοηθείας ποιούμενος μείωσον, ἐὰν ἐπικαλῶσιν.

ωογ Ὁ τῆς ἐπικουρίας σπανίζων λιπαρῶς καὶ διατεταμένως ἀξιοῦν, ἀντιβολεῖν, ποτνιᾶσθαι, καὶ ἱκετεύειν, ἆρά γε (ἆρα) αἰσχυνθήσεται;

ωοδ. Πτωχὸς (προσαίτης) μὲν ὁ ὑπερήφανος, οὐδὲν ἐρανίζει πτωχεύων (προσαιτῶν) αἰτητὴς δὲ ὁ ἄκαιρος, ἀπεχθὴς (φορτικὸς ὢν) ἀπελαθήσεται

ωοε Ἐπιτυχὼν, ὧν ἐδεήθης, χάριν ἔχε (δί-χαρίσει · εἰ δέ τις ἀρνήσαιτό τι ἐκ λόγου δικαίου, καὶ φθονήσειε, μὴ παρενόχλει, μήτε γόγγυζε.

ωος. Ὅπερ τις δῷ εἶ-ται οὐκ αἰτηθεὶς, ἐμ-

872. Afflictionem afflictis ne auge, sed suppetias ferendo minue, cùm implorant.

873. Adjumentô qvi eget, eum instanter obnixèq; rogare, obtestari, obsecrare, supplicare, númne (numqvid) pigebit?

874. Superbus mendicus mendicando nil emendicat: importunus verò flagitator, odiosus est, repulsam feret.

875. Cùm impetraveris, qvæ rogâsti, gratias (grates) age: si verò qvis justâ de causâ negaverit & denegaverit, ne obtunde, ne murmura.

876. Qvod qvis non rogatus largitur, mo-

μελῶς μὲν ἄρνησαι, ἀλλὰ μὴ ἀπόπτυσον αὐθαδῶς (ἀμεταπείστως) μὴ καταφρονῆσαι (ἐξουδενῆσαι, ἀτιμῆσαι) δοκῆς, καὶ ἀχαριστία τε, καὶ αὐθάδειά σοι, ὡς ἀχαρίστῳ, καὶ αὐθάδει ὄντι, προφέρηται καὶ ὀνειδίζηται.

modeſtè recuſa, ſed pertinaciter (obſtinatè) ne reſpue, ne contemnere (temnere, aſpernari) videaris, tibiqve, ceu ingrato ac pervicaci, ingratitudo & pervicacia objectetur & exprobretur.

ωοζ. Κλιμακτῆρες τῆς εὐχαριστίας εἰσὶ, τὸ εὐεργέτημα ἀναγνῶναι, ἐγκωμιάσαι, ἀνταποδοῦναι.

877. Gratitudinis gradus ſunt beneficium agnoſcere, deprædicare, penſare.

ωοη. Θεραπευτικοὺς εἶναι, καὶ τοὺς εὐεργέτας δώροις ἀμείβεσθαι (ἀνταμείβεσθαι) καὶ τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀντευεργετεῖν, τῶν εὐπόρων ἐστί.

878. Munes eſſe, & beneficis munera retribuere (redhoſtire) &, qvi benefecerunt, remunerari, opulentorum eſt.

ωοθ. Καταλύταις μὲν ἀγαπητοῖς τὰ ξένια, τοῖς ἀναγκαίοις δὲ (ἐπιτηδείοις, προσήκουσι) χαρίσματα τὰ ἐτήσια πέμπεται.

879. Acceptis diverſoribus xenia, neceſſariis ſtrenæ mittuntur.

ωπ. Τίμα, σέβου, καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας πε-

880. Conſpicuos & donis ſingularibus an-

ἐκφανεῖς, καὶ δώροις ἐξαιρέτοις διαφέροντας· ὀλιγωρῶν (ὀλιγώρως ἔχων) οὐδενός.

antecellentes honora, reverere, & suspice, neminem despice (despicatui habe).

ωπα. Ὠφέλησον πάντας, μηδένα βλάψον, τὰ εὐτυχῆ σύμπασιν εὐξάμενος.

881. Prosis omnibus, obsis nemini, fausta precare universis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ἐννενηκοστόν.

CAPUT NONAGESIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἈΝΔΡΕΙΑΣ.

DE FORTITUDINE.

ωπβ. Μεγαλόψυχός ἐστιν ὁ εὐτυχήματα καὶ ἀτυχήματα ἀδιαφόρως ἀνέχεσθαι δυνάμενος.

882. Magnanimus est, qvi secunda & adversa indifferenter ferre potest.

ωπγ. Οὐδὲν γὰρ τῶν τυχόντων θαυμάζει, τοῖς ἐξαιφνιδίοις οὐκ ἐκπλήττεται, καὶ τοὺς μὲν πόνους οὐκ ἀναίνεται, ὅσοις δὲ προσανετέθη, αὐτοὺς προθύμως ὑποδύεται, καὶ ἐπείγει δραστικῶς· τοὺς κινδύνους τοὺς ἀναποδράστους (τοὺς ἀφύ-

883. Nihil enim vulgare admiratur, ad repentina non consternatur, labores non detrectat, & qvibus se addixit, eos alacriter subit, strenuéq; urget; pericula inevitabilia, (inevita-

κίως ἐπικειμένους, ἐπικρεμαμένους, ἐνστάντας) ὑπολαμβάνει ἀθαμβὴς καὶ εὐθύμως ὑπομένει, τὴν θρασύτητα μόνως καὶ προπέτειαν διαφεύγων.

biliter imminentia, (impendẽtia) instantia intrepidus adit, & animosè suffert: audaciam modò & temeritatem refugiens.

ωπδ. Διὰ ταῦτα ἐνδελεχίζει μὲν, ὃ ἤρξατο· ἀπειρηκὼς δὲ καὶ κεκοπιακὼς ἐπὶ τῷ μὴ παντελῶς ἡττᾶσθαι, ἀνίησιν.

884. Propterea qvod cœpit, continuat: fessus tamen & lassus, ne succumbat penitùs, remittit.

ωπε. Ἐξεναντίας ὁ μικρόψυχος ὀγκοῦται (ἐπαίρεται) ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν, ἐπὶ τοῖς δὲ δυστυχήμασιν ὑφιζάνει καὶ ἀθυμεῖ, τοῖς δ' ἀπροσδοκήτοις καταπλήττεται, καὶ δὴ καὶ πρὸς ψόφον πάντα θηλυδρίως μαλθακὸς, καὶ τρομώδης, καὶ ὀδυρτικός ἐστι, γρύζειν ἢ διαίρειν τὸ στόμα μόλις τολμήσας.

885. Pusillanimis ex adverso rebus prosperis intumescit, extollitur, calamitosis subsidit & animum despondet, inopinis percellitur, & ad qvévis strepitum effœminatè mollis, trepidus, & qverulus est: mutire vel hiscere vix audens.

ωπς. Τί οὖν διαφέρει ὁ ἀνδρεῖος τοῦ δειλοῦ;

886. Inter fortem ergo & ignavum (segnem,

(ῥαθύμου, ἀργοῦ;) πάμπολυ. Ὁ μὲν γὰρ τὰ τοῦ προσήκοντος ἔργα (τῆς διαγωγῆς μέρη) διαπράττει ἐπιμελῶς, καὶ κηδεμονικῶς, καὶ ἐκτενῶς, καὶ ἀκριβῶς, ἠρέμα μέντοι· ὁ δὲ ἀμελῶς, καὶ ἀκηδῶς, καὶ ἀνειμένως, καὶ παρέργως, καὶ ἀσελγῶς τε, καὶ λάβρως. Καὶ ὁ μὲν οὐδὲν μέλλων ἀπαυστὶ καὶ ἄνευ διαλείψεως (ἀδιαλείπτως) γνώμῃ (αἱρέσει) καλῇ ἐμμένει· ὁ δὲ πάντ' ἀναβαλλόμενος, ἀλλοπροσάλλως ἔχει, προφασίζεται καὶ ἐφίσταται. Ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁ μὲν ἀκμάζει πανταχῇ, ὁ δ' ἀτονεῖ καὶ νωθρεύει πανταχῇ.

gnem, pigrum) qvid intereſt? Plurimum. Ille enim munia (partes) vocationis agit ſollicitè, ſedulò, enixè, atq; accuratè, qvietè tamen: hic autem negligenter, ſocorditer, remiſsè, defunctoriè, protervè, atq; procaciter. Et ille qvidem inceſſanter, ſine intermiſsione, in propoſito decoro pergit: hic verò omnia procraſtinando deſultoriè agit, tergiverſatur & reſtitat. Verbô: ille viget ubiq;, hic langvet & torpet ubiqve.

ωπζ. Τοῖς νωθέσι, καὶ σχολαστικοῖς, τοῖς τῇ ἀργίᾳ (τῷ ὄκνῳ) καὶ ῥαθυμίᾳ, καὶ ἀκηδείᾳ ἐπιτιθεμένοις ἀεὶ ἑορταί εἰσι· διὸ καὶ ἀ-

887. Deſidibus & otioſis, pigritiæ, ſegnitiei, atqve acediæ deditis ſemper feriæ ſunt, etiam

νεόρτοις ἡμέραις σχο-λάζουσιν.

profeſtis (diebus) otiantur.

ωπη. Ὁ δὲ φιλεργὸς (δραστήριος) καὶ ἐν σχολῇ ἄσχολός ἐστι.

888. Navus (gnavus) etiam in otio negotioſus eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν πρῶτον.

CAPUT NONAGESIMUM PRIMUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ὙΠΟΜΟΝΗΣ.

DE PATIENTIA.

ωπθ. Καταστᾶσιν τὴν ἀθλίαν, ταλαιπωρίαν, καὶ συμφορὰν (κακοπάθειαν) τί ὄφελος ἀποδύρεσθαι, οὐχ οἵοις τ' οὖσι μεταλλάξειν εἰς ἄμεινον;

889. Ærumnoſam conditionem, miſeriam, atqve calamitatem qvid prodeſt deplorare iis, qvibus non datur in melius commutare?

ωϙ. Ὁ ὑπομονικὸς στενάζει μὲν, καὶ δακρύει, καὶ κλαίει· οὐ μὴν κωκύει, ὀλολύζει, ἢ ὀλοφύρεται.

890. Patiens gemit, lachrymatur, flet, non autem plorat, ejulat, lamentatur.

ωϙα. Τὰς ἀδικίας, καὶ διαβολὰς οὐ μὴ ἀμείβεται τιμωρῶν, οὐδ' ἴσον ἴσῳ ἐπιφέρει· ἀλλ' εὐγνωμόνως ἀνέχεται,

891. Injurias atqve calumnias non ulciſcendo rependit, neq; par pari refert (retaliat,) ſed æqvanimitèr tolerat;

ἐκταπεινῶν μᾶλλον, ἢ δεινῶν.

extenuans potiùs, quã exaggerans.

ωϟβ. Δυσχεραίνει μὲν ἐπὶ τοῖς ἀναξίως πεπραγμένοις, καὶ χαλεπαίνει (νεμεσᾷ) τῷ δυσμενεῖ, καὶ ἀγανακτεῖ κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐκ ὑπερζέει τῇ ὀργῇ ἐπ' ἐκδίκησιν (τιμωρίαν) οὐδὲ κατατρέχει οὐδενὸς σφόδρα· ἐχθρὸς μέν τινι, κακωτικὸς δ' ἥκιστα.

892. Indignatur qvidem indignè factis, & malevolo succenset ac stomachatur; sed non effervescit in vindictam, nec vehementer invehitur in qvenqvam: infensus est alicui, non infestus.

ωϟγ. Κατέχειν τὴν ὀργιλότητα, καὶ συγγινώσκειν, συγχωρεῖν τε καὶ ἀφιέναι πλημμέλειαν, καὶ φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν θυμοῦ μὲν περιέχοντός ἐστιν, ἀκρατοῦς δὲ καὶ παράφρονος διαπυρίζεσθαι, βρέμειν, μαίνεσθαι, ἀπειλεῖν, (διαπειλεῖν) λοιδορεῖσθαι, καὶ ἀρὰς κατεύχεσθαι.

893. Iracundiam cohibere, ignoscere & condonare, atq; remittere culpam, parcere inimicis, excellentis animi est; exardescere, fremere, furere, minari, (minitari) maledicere, diras imprecari, impotentis, (sui non compotis.)

ωϟδ. Ἀκρατὴς γὰρ ἑαυτοῦ ἐστιν ὁ ἐπὶ τοσοῦτον ὀξυθυμήσας, ὅπως κατέχειν ἑαυτοῦ ἀδυνατήσῃ.

894. Impos enim sui est, qvi eousq; excandescit, ut se reprimere neqveat.

ωϟε. Ὁ γενναῖος, πρᾶος εἶναι φιλεῖ μᾶλλον ἢ ἀπηνὴς, πρᾶος ἢ θήρειος, προσηνὴς ἢ βλοσυρὸς, εὐδιάλλακτος ἢ παλαμναῖος.

895. Generosus mavult mitis esse qvàm atrox, mansvetus qvàm ferus, benignus qvàm truculentus (trux), placabilis qvàm dirus.

ωϟϛ. Ἡ γὰρ ἀπήνεια, θηριότης, καὶ ὠμότης, οὐ δυναμένη κηλεῖσθαι, οὐχὶ θηριώδης ἐστί;

896. Sævitia enim, immanitas & crudelitas, (qvæ mulceri neqvit) nónne bestialis est?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν δεύτερον.

CAPUT NONAGESIMUM SECUNDUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΣ.

DE CONSTANTIA.

ωϟζ Προαιρέσει τῇ καλῇ ἐπιμένειν μὲν ἀκινήτως καὶ βεβαίως, τῆς εὐσταθείας ἐστὶν, οὐ προσκαρτερεῖν δὲ, τῆς ἀθεσίας.

897. In honesto instituto immotè atqve firmiter persistere, constantiæ est; non perseverare, levitatis.

ωϟη Ἀλλ᾽ ἔχε δὴ ἄλλο μέν τί ἐστιν, εὐσταθῆ εἶναι, ἄλλο δὲ, αὐθάδη.

898. Sed heus tu, aliud est constantem, aliud pervicacem esse.

ωϟθ. Τινὸς οὖν τὰ κρείττω πείσαντος (συμ-

899. Si qvis ergo meliora svadet, (consulit)

βουλεύσαντος) ἢ τῶν κακιόνων ἀποτρέψαντος (ἀποσυμβουλεύσαντος) παρακαλέσαντος ἢ ἀποτρεψάντος, μὴ ἀπειθὴς ἴσθι, μηδ' ἀντιμάχου ἀτεράμνως, μηδ' αὐθαδῶς ἀντίλεγε, ἀλλ' ὑπηρέτει αὐτῷ ταῦτα.

lit) aut pejora dissvadet, adhortatur vel dehortatur, ne sis contumax, nec præfractè repugna, nec obstinatè contradic, sed in his obseqvere ei.

ϡ. Οὐ μὴν ἀλλὰ παρακινήσαντός σε τινὸς ἐν καλῷ ἀντισχυρίσον καὶ διαβεβαίωσον τὴν ψυχὴν ἕως ἂν καταῤῥήξῃς καὶ διαῤῥάξῃς τὰ κωλύματα. Τὰ γὰρ κύρια ἄκυρα ποιεῖν (καθιστάναι) ἀπρεπές ἐστι.

900. Verùm si qvis te in bono labefactat, obfirma animum & obstina, usqve dum perfringas, perrumpásq; obstacula. Rata enim irrita reddere dedecet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν τρίτον.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝθρωπίας.

CAPUT NONAGESIMUM TERTIUM.

DE AMICITIA ET HUMANITATE.

ϡα. Πρὸς τὸ ἔσεσθαί περιφιλῆ, καὶ διαγενήσεσθαι τὴν διατριβήν σου οἷς προσομιλεῖς (συνδιατρίβεις) τοῖς μὲν ἐλάττοσι φιλάνθρωπος ἴσθι καὶ εὐπροσήγορος τῶν δ' ἴσων θεραπευτικὸς, τοῖς δὲ μείζοσι πειθάρχει σεβόμενος καὶ χάριν ἕξεις.

901. Ut converſatio tua eis, qvibus cum converſaris, amabilis ſit ac perennet, inferioribus humanus eſto & affabilis, æqvalibus officioſus, ſuperioribus venerabundè obediens; inibis gratiam.

ϡβ. Ὅθεν δὴ ἀποχωρεῖς χαίρειν εἰπέ ᾧτινι ἐντυγχάνεις ἢ παράγεις ἀσπάζου φιλικῶς (φιλανθρώπως) ἀσπασάμενον δ' ἀντασπάζου τὸν ἀπιόντα σοῦ παραπέμπων πῆ οὐ μὴ ἀπαξίου

902. Undecunqve abſcedis, valedic; qvēcunqve convenis aut præteris, amanter (humaniter) ſaluta, ſalutantem verò reſaluta: diſcedentem abs te aliqvousq; comitari ne dedignator.

ϡγ. Ἐρωτήσαντι (ἔροντι) ἀποκρίνου προσηνῶς, ἐπινεύων ἢ ἀπονεύων (ἀνανεύων) τὸ ἐλάχιστον.

903. Interroganti reſponde placidè: ad minimum annuendo vel abnuendo. (renuendo.)

ϡδ. Τὸν λαλοῦντα μὴ ἐνοχλεῖν· τῷ ἀγνοοῦντι ὅμως, ἤν τι ὑποθρέξηταί σου τὴν διάνοι-

904. Loqventem ne interpella, neſcienti tamen aliqvid, ſi tibi ſuccurrit,

ſug-

ἂν, ὑποβάλλειν· τόν σε ἀναμένοντα μὴ ἐπέχειν.

suggere; eum, qvi te operitur, ne morator.

ϡε. Παντί, ᾧτινι οὖν δύνασαι χαρίζεσθαι ἔν τινι, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ βαρύνου, ἢ καὶ προῖκα. (δωρεάν.)

905. Cuicunqve gratificari potes ullâ re, ne refragator aut gravator, vel gratis, (gratuitò.)

ϡϛ. Τῷ τῆς μὲν βουλῆς ἀπορήσαντι συμβούλευσον, παραμυθίας δὲ, παραμύθησαι, ἐπικουρίας δὲ σύλληψαι, ἐπικούρησον, καὶ βοήθησον, ψηφοφορίας δὲ, ψηφοφόρησον· τοὺς δ᾽ ἀσθενήσαντας ἐπίσκεψαι· οὕτως ἁπάντων εὔνοιαν καὶ ὑποδοχὴν ἀνακτήσῃ.

906. Si qvis indiget consiliô, consule; si consolatione, consolare; si subsidiô, subveni, opitulare, & auxiliare; si suffragiô, suffragare; ægrotos visita; sic omnium demereberis benevolentiam & favorem.

ϡζ. Ἔβλαψέ σέ τις; ἐπίμυσον, καὶ διατρέψεις αὐτόν· εἰ δὲ μεταμελήσειεν αὐτῷ ποιήσαντι, συγγνώμην δός, καὶ καθάψει σοι αὐτὸν, καὶ ἐξαρτήσεις κομιδῇ.

907. Læsit te qvis? connive, & suffundes eum; si pœnitet fecisse, da veniam, & oppidò tibi devincies ac obstringes.

ϡη. Αὐτὸς δὲ λυπήσας ἄλλον, προσηγορεῖν (προσφθέγγεσθαι)

908. Si alium offendisti ipse, alloqvi, (affari)

paca-

πραΰνειν, διαλλάττειν, παραιτεῖσθαι, καὶ καταλλάττειν μὴ αἰσχύνου· οὐ μὲν πρὸς ἀφοσίωσιν, ἀλλ᾽ ἀπὸ σπουδῆς.

pacare, placare, deprecari & reconciliari ne pudeat: non dicis ergo, ſed ſeriò.

ϡθ. Διαπλοκὴν ὕπουλον προσεγγηράσκειν μὴ ἔασον, μὴ εἰς ἔχθος (μῖσος) μεταπέσῃται.

909. Simultatem latentem inveteraſcere nón ſines, ne in odium tranſeat.

ϡι. Τοῖς ὁμοσκήνοις (συνεστίοις) καὶ τοῖς συσσίτοις [ἄλλοθί τε καὶ ἐν τῇ ὁμοσκηνίᾳ, καὶ συσσιτίᾳ] ἡ ὁμοθυμία ἐμπρέπει.

910. Contubernales & convictores [in contubernio prætertim & convictorio] unanimitas condecet.

ϡια. Διχοστασίας μὲν δὴ, καὶ διαστάσεις, καὶ διχονοίας οὐ παρεισελθεῖν, δυνατὸν οὐκ ἐστιν· ἀλλ᾽ ὅμως τὴν ὁμόνοιαν, διὰ τῆς ἀμοιβοῦ ἀνοχῆς ἀποκαθιστατέον, καὶ τοὺς διισταμένους, διὰ τῶν πρὸς ἀλλήλους συνιόντων καὶ μεσιτευόντων διαλλακτέον συνδιαλλακτέον)

911. Diſſenſiones eqvidem, ac disſidia & diſcordiæ qvin intercedant, haud eſt poſſibile: ſed concordia redintegranda eſt tolerantiâ mutuâ, & disſidentes, per ultrò citróq; commeantes & intercedentes conciliatores, cóciliandi.

ϡιβ. Εὐτυχοῦντος μέν τινος καὶ κατορθοῦντος περὶ τὰς πράξεις,

912. Si fortuantus eſt aliqvis, & habet ſucceſſus,

ne

μὴ κατήλλωπτε, ἀλλ᾽ εὐνοϊκῶς ἔχε· ἀτυχοῦντος δὲ, συνοικτίζε· οἰκτίρμονος γάρ ἐστι, τοὺς ἀθλίους ἐλεεῖν.

ne limis specta, fave: si infortunatus, commiserare. Misericordis enim est miserorum misereri.

ϡιγ. Περὶ παντὸς σπούδαζε περὶ τῆς ἀληθείας· οὐδὲν γὰρ ὑπὲρ τὸ ψεῦδος βλοσυρώτερον. Ὁ μηχανησάμενος, ἃ ψεύσεται, δυσμίσητος ἂν εἴη.

913. Veracitati inprimis stude: mendaciô nil tetrius. Qvi comminiscitur, qvod mentiatur, exosus est.

ϡιδ. Εἰ ἀπόρρητόν τι διεγνωρίσθη σοὶ, μὴ ἐκλάλει· μηδ᾽ ἄλλος πυνθανέσθω παρὰ σοῦ, καίπερ ἐρόμενος· σιωπᾶν, φημὶ ἐγὼ, καὶ μύζε· ἡ ἐχεμυθία σου οὐδένα μὲν λυμανεῖται· μάλα δὲ σφοδρα συστήσει σε καὶ εὐτυχῆ ἀπεργάσεται.

914. Si qvid innotuit secreti, ne divulga, nec rescîscat à te alius, tametsi contetur: tace, inqvam, mussa: taciturnitas tua nemini incommodabit, te apprimè commendabit, & felicem efficiet.

ϡιε. Ἐν τοῖς λαροῖς (φαιδροῖς) σκυθρὸς μὴ ἴσθι, οὐθ᾽ ὅμως ἀνέδην περιχαρής.

915. Inter hilares tetricus ne sis, nec tamen effusè lætus.

ϡις. Καὶ ἄλλων σκωπτικὸς οὐκ ἂν εἴης· λα-

916. In alios dicax ne sis:

μυρὸν δέ τι παραπλέκων τῷ διαλέγεσθαι, ἅλες ἔστωσαν, οὐ σκώμματα· ὑπαινίττου, μὴ διάσυρε, ἵνα μὴ ἢ τῶν παρόντων τινὸς καθάπτῃς, ἢ τῶν ἀπόντων τινὰ διαβάλλῃς.

si tamen lepidi qvid sermocinando admisces, sales sint, non cavilla: allude, ne vellica; ne qvem præsentium lacessas, absentium calumnieris.

917. Ἐρίζειν μὲν γὰρ, καὶ νεικεῖν, καὶ φιλονεικεῖν, τῶν ἀγροίκων ἐστί· βλασφημεῖν δὲ, καὶ συκοφαντεῖν, ψιθυριστῶν καὶ συκοφαντῶν· περισύρειν δὲ καὶ περιωθεῖν, σκιτάλων καὶ βωμολόχων· λοιδορεῖν δὲ (λοιδορίαις εἰπεῖν) καὶ ὑβρίζειν ὕβριν, περιπονήρων.

917. Nam jurgari, rixari, & vitilitigare, agrestium est: criminari & deferre, susurronum & delatorum: vexare & exagitare balatronum & scurrarũ; convitiari (convitiis urgere) & contumeliâ afficere, nebulonum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν τέταρτον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ.

CAPUT NONAGESIMUM QVARTUM.

DE CANDORE.

918. Ὧι τινι συνδιατρίβεις, καὶ πρὸς ὃν

918. Cum qvo versaris, &

ne-

ἀναγκαιότης σοὶ οὖσα ὑπάρχει, πρὸς τοῦτον ἁπλοϊκὸς (ἄκακος) ἴσθι, ἄνευ ἀπάτης (τέχνης) καὶ δόλου, καὶ σοφίσματος. Τὸν μὲν γὰρ φίλον καὶ εὔνουν συμπαρόντα, παρακόπτειν καὶ ἀπατᾶν, ποῖον κῦδος ἂν ἔσοιτο;

neceſſitudo tibi eſt, erga illum ſis apertus, ſine fraude (technâ) dolóq; & fallaciâ. Amicum enim fautorémq; fraudare & fallere, qvale decus?

ϡιθ. Πρὸς ἑταῖρον πιστὸν πιστῶς ἔχε, αὐτοῦ λάθρα (κρύβδην) εἰς βλάβην αὐτοῦ, οὐδὲν ἐνστησόμενος. Ὁ παρασπόνδως γὰρ πράττων (παρασπονδῶν) παράσπονδός ἐστι, καὶ ἀπώλειαν ἑαυτῷ μηχανᾶται.

919. Fideli ſocio fidus eſto, illo clam (furtim) ejus in fraudem nihil occipe. Nam perfidè qvi agit, perfidus eſt, ſibiqve perditionem machinatur.

ϡκ. Εἰ μεμπτόν τι ἐστιν, οὐ λαθραίως ἂν γένοιτο, ἀλλ' ἐνωπῇ, κατὰ στόμα, καὶ δὴ καὶ παρρησίᾳ, καθὼς διανοεῖς· μόνον εὐκαίρως καὶ δίχα πικρείας.

920. Si qvid taxandum eſt, non clam fiat, ſed coràm, in os; idq; parrheſiâ, prout ſentis: modò tempeſtivè, & ſine amarulentiâ.

ϡκα. Τῆς φιλίας καὶ οἰκειότητος ἀλλοτριώτερον οὐδὲν ἢ ἡ κολακεία.

921. Ab amicitia & familiaritate nihil alienius aſſentatione.

ϡκβ. Ὁρᾷς τι ἔγκλημα; μὴ ἀποκρύπτου, ἀλλὰ παραίνει, ἐπιτίμα, ἐπίπληττε. Καὶ γὰρ διότι οὐχ ὁρᾷν ἂν προσποιήσαιο;

922. Cernis crimen? Ne dissimula, mone, increpa, objurga. Etenim cur non cernere simules?

ϡκγ. Πλημμελήσαντος τοῦ πλησίον, φανερῶς ἔλεγχε καὶ εὔθυνε αὐτόν· θωπεύειν φενάκων τῶν πολυτρόπων ἐστί.

923. Si proximus deliqvit, apertè corripe & corrige: adulari versipellium impostorum est.

ϡκδ. Χρήσιμα (ὠφέλιμα, λυσιτελῆ) μὲν εἰπόντος τινὸς, ὁμογνωμόνησον· ἄχρηστα δὲ (ἀνωφελῆ, ἀλυσιτελῆ) μὴ κολάκευσον.

924. Si qvis utilia loqvitur, assentire; si inutilia, ne assentare.

ϡκε. Ἡ θωπεία καὶ ἡ παραφύκωσις, τῶν ὑφάλων ἐστί. Σὺ δὲ εὐγνωμόνως (ἀδόλως) καὶ ἀκιβδήλως ἅπαντα.

925. Palpum & offuciæ subdolorũ sunt: tu candidè & sincerè omnia.

ϡκϛ. Τ' ἀληθὲς αὐτοπαθῶς ἐξομολογῶν μὴ αἰσχύνθητι, καθ' ὃ συνειδὼς εἶ. Ἐφ' ᾧ γὰρ ἐξορκισθῆναι ἂν βούλησαιο;

926. Veritatem ingenuè fateri ne verecundator, uti conscius es. Cur enim adjurari velis?

ϡκζ. Ὧν ἡ εὐγνωμο-

927. Qvorum tibi non-

σύνη οὔπω δεδοκιμασμένη σοί ἐστιν, αὐτοῖς οἰκεῖόν σε μὴ παρέξεις, ἄλλως δὲ καταφρονήσεως κυρήσεις.

ϡκη. Τοὺς ἀγνῶστους μὴ αἴκαλλε, ἵνα μὴ κορίζεσθαί σε, καὶ ἐνεδρεύειν οἴωνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν πέμπτον.

ΠΕΡΙ ὉΜΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΠΑΙδευμένης.

ϡκθ. Ὧι ἀπὸ τῶν πράξεων σχολὴ ὑπάρχει, πρὸς συνόμιλον βαδιζέτω· ἀλλ᾽ ᾧ ἀπεχθὴς εἶ, μὴ ἐπισκόπει, ἀλλ᾽ ἄφιεθι αὐτόν.

ϡλ. Ποδαπὸς ὁ ἀγαπητός σου συνήμων ἐστίν, εὐγενὴς ἢ δυσγενής, μὴ τίθου ἐν αἰσχύνῃ· πλὴν ἐὰν χρηστὸς ᾖ, καὶ πρὸς τὴν φύσιν σου (τὸ ἦθός σου) ἁρμόττῃ· τοῖς δ᾽ ἀδόξοις μὴ προσυνάπτου.

nondum exploratus est candor, familiarem te non exhibebis; cæteroqvin contemtum incurres.

928. Ignotis blandiri noli, ne te lenocinari ac insidiari existiment.

CAPUT NONAGESIMUM QVINTUM.

DE CONVERSATIONE eruditâ.

929. Cui ab occupationibus vacat, vadat ad congerronem: eum tamen, cui invisus es, ne invisas, sed missum facias.

930. Cujas sit dilectus sodalis & nobilis an ignobilis, ignominiæ tibi ne ducas; dummodò sit frugi & ad ingenium tuũ congruat: infamibus ne te conjungas.

ϡλα. Συνουσίας τὰς ἀνειμένας καὶ φαύλας διάφευγε· διαφθείρουσι γὰρ τὰ ἤθη.

931. Sodalitia dissoluta & nauci devita: vitiant enim mores.

ϡλβ. Οἱ παιδείας ἀληθῶς τετυχηκότες τοῖς περιπάτοις ἥδονται, ἄντε μελετητέον, ἢ προσδιαλεκτέον.

932. Docti deambulationibus delectantur, sive meditandum est, sive confabulandum.

ϡλγ. Κατοκνοῦντες (δυσχεραίνοντες) δὲ περιπατεῖν ἐν τῷ προσείλῳ, συγκαθίζονται ἐν σκιᾷ.

933. Cùm autem in aprico spatiari tæsum (pertæsum) est, consident in umbrâ.

ϡλδ. Ναὶ μὰ θεὸν, καλὸν καὶ ἐμμελές ἐστι, δύνασθαι τοῖς μακρὰν ἀποῦσι διαλέγεσθαι καὶ σημαίνειν (μηνύειν) ὁτιοῦν, οὐ μὲν δι' ἀγγέλων, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων.

934. Næ per DEUM, pulchrum & scitum est, cum dissitis colloqvi & qvidvis significare posse, non per nuncios, sed per literas.

ϡλε. Οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἐν κηρώμασιν [ὡς ἐκτριφθήσεσθαι πάλιν καὶ ἐξαλειφθήσεσθαι δύνασθαι] ἔγραψαν, τοὺς γραμματοφόρους μετ' αὐτῶν στείλαντες· ἡμῖν δ' ἡ πάπυρος, καὶ τὸ μέ-

935. Antiqvi in tabellis ceratis [ut deteri aut deleri posset] exarabant, & cum iis tabellarios mittebant: nobis papyrus & atramen-

λαιι τὸ γραφικὸν, ἐπιτηδειότερόν ἐστιν.

ϡλς. Ἐπιστολὴ ἐπτυγμένη, ὅπως μὴ ἀναγινώσκηται, εἰ μὴ ὑπ' ἐκείνου, ᾧ ἐπιστέλλεται, σφραγῖδι ἐπισφραγίζεται, ἀνασφραγισθησομένη [ἢν μὴ ἐγκαταληφθῇ] πρὸς ὃν ἀποβλέπει ἡ ἐπιγραφή.

ϡλζ. Τὸ ἐπώνυμον ἔνδον ὑπογράφεται.

ϡλη. Τὸ σχεδάριον οὐ σφραγίζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν ἕκτον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΙΓΝΙΩΔΩΝ.

ϡλθ. Ἵνα μὴ ὑποφέρηται τὸ σθένος εὔθρυπτον (δύναμις ἡ ἀσθενὴς) μαλακίᾳ, ἀποκάμνῃ, ἢ ἐκνευρί-

mentum commodius eſt.

936. Epiſtola complicata, ne legi qveat, niſi ab eo, cui deſtinatur, obſignatur ſigillô: reſignanda [niſi intercipiatur] illi, ad qvem inſcriptio ſpectat.

937. Cognomen intus ſubſcribitur.

938. Schedula non ſigillatur.

CAPUT NONAGESIMUM SEXTUM.

DE LUDICRIS.

939. Ne labaſcant fragiles vires, aut langveſcant, laſſentur & ener-

ζῆλαι, παύου ἐνίοτε τῶν σπουδαίων, καὶ σὺν τοῖς ὁμήλιξιν [οἱ ἀνόμοιοι γὰρ οὐκ εὖ ποιοῦσι κοινωνίαν] ἀναχαλῶ τετρυμένος, καὶ ἀναψύχου τέρψεσι.

ϡμ. Τὰ μὲν γὰρ θεάματα ἥδει, ἡ δὲ συγκίνησις ἀναζωπυρεῖ.

ϡμα. Ἐν εὐτραπελίαις μὲν καὶ γνώμαις καὶ αἰνίγμασι καταβλεῖν, εὔστοχόν ἐστι· παίζειν δὲ τῇ σφαίρᾳ (σφαιρίζειν) ἢ κώνοις ἢ τροχῷ ἢ σφαιρίοις ἢ τῇ μυίνδα, ἢ ἀρτιάζειν, παιδαριῶδες· τοῖς χαρτίοις δὲ καὶ πετάλοις παικτικοῖς, τῷ πυργίῳ, τοῖς ἀστραγάλοις ἢ κύβοις (ἀστραγαλίζειν ἢ κυβεύειν) τῇ πεττείᾳ (πεττεύειν) τῷ φιμῷ, κυβευτικόν· τοῖς λησταῖς δὲ (τῇ σκιραφείᾳ) ἐργῶδες.

ϡμβ. Ὅπου εἴ τις εἰς

ventur, à feriis qvandoq; ceſſa, & cum coætaneis [dispares enim non benè ſociantur] defatigatum te relaxa, & refocilla oblectamentis.

940. Spectacula enim delectant, commotio vegetat.

941. Facetiis, dicteriis, ac ænigmatibus certare ingenioſum eſt; pilâ, conis, trochô, globulis, myindâ, par impar, puerile: chartis foliisq; luſoriis, turriculâ, talis ſeu teſſeris, aleâ & fritillo, aleatorium: latrunculis, operoſum.

942. Ubi ſi qvis ad inci-

στενὸν συνελαύνεται, ἔρρει αὐτός.

incitas compellitur, actum est de eo.

ϡμγ. Χορείας ἄγειν (χορεύειν) καὶ ὀρχεῖσθαι, οἱ λάγνεις εἰθισμένοι εἰσίν.

943. Choreas ducere & tripudiare lascivi solent.

ϡμδ. Ὁ καλοβάτης καλίνοις βάθροις εὐρεῖς διάγει βαδισμούς.

944. Grallator grallis gressus spatiosos divaricat.

ϡμε. Οἱ σχοινοβάται, βαβαὶ (παπαὶ) καὶ λοιποὶ οἱ πεταυρισταὶ, ὡς θαῤῥαλέοι εἰσὶ καὶ τολμηροί;

945. Funambuli, papæ! cæteriqve petauristæ qvàm confidentes atq; audaces sunt.

ϡμϛ. Οἱ δρομεῖς ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μετὰ τοῦ καμπτῆρος δρομάδην σπεύδουσιν· ὁ δὲ πρῶτος τὸ βραβεῖον ἀποφέρει. (λαμβάνει.)

946. Cursores à carceribus ad metam curriculo festinant, & primus brabéum aufert.

ϡμζ. Ἄλλοι γραμμὴν σημειώσαντες, ἅμα ἐφήψαντο (ἐπέβησαν) αὐλῆς, στηρίζουσι παραυτίκα· ὁ δὲ παραδορμὼν πέρα, ἢ ἐντὸς αὐλῆς ὑποσταθεὶς τῷ ἀγῶνι ἡττᾶται.

947. Alii signant lineam, qvam simul ac attigerunt, consistunt illicò: qvi ultrà procurrerit, aut cis (citra) câ substiterit, ludum perdit.

ϡμη'. Ἐν κίρκῳ (γύρῳ) μὲν ἱππεύοντες, ἐν ἀγῶνι δὲ παλαίοντες καὶ ἀντιπαλαίοντες, ὁπότερος καταβάλλειν ἂν ἕτερον δυνασθείη, διηγωνίζοντο.

948. In circo (gyro) eqvitando, in agone luctando & reluctando, uter alterum conficeret, concertabant.

ϡμθ'. Οἱ μονομάχοι, οἱ πύκται, οἱ ἀθληταὶ συνίασι (συμφέρονται) ἐν τῇ παλαίστρᾳ, διευθυντῆρος τοῦ γυμναστοῦ.

949. Gladiatores, pugiles & athletæ in palæstrâ congrediuntur, directore Lanistâ.

ϡν'. Δυοῖν διαξιφιζόντοιν, μονομαχία ἐστὶν, ἐν ᾗ εἷς μὲν ἀνατείνει καὶ ἐπιφέρει τὴν πληγὴν, εἷς δ' ἐπέχει καὶ ἀμύνει· Νικᾷ δ', ὁ προστριβόμενος.

950. Cùm duo digladiantur, duellum est; ubi alter intentat ictum & infert, alter inhibet & propulsat; vincit autem, qvi infligit.

ϡνα'. Ὁ χειρόσοφος, ἀγύρτης καὶ γόης ἐστὶ, τῇ τῆς πράξεως ταχυστροφίᾳ τὴν τῶν θεατῶν ὀξυδέρκειαν παραστράπτων· οὐ μὴν ἀλλὰ γοητεύματα, οὐδὲ θαύματά ἐστιν.

951. Gesticulator, agyrta & præstigiator est, actionisq; volubilitate aciem spectatorum perstringit; sed præstigiæ sunt, non miracula.

ϡνβ'. Ὁ μῖμος (ὑ-

952. Mimus (histrio)

ποκριτὴς) τὸ σχῆμα τοῦ ἑτέρου ὑποκρίνεται (ἀπεικάζει) καὶ ἀποτυποῖ.

strio) personam alterius fingit (effingit) & exprimit.

ϡνγ. Ἡ μὲν κωμῳδία δρᾶμα ὑποτυποῖ ἐμπεπλεγμένον, ἀλλὰ μετὰ καταστροφῆς ἡδείας· ἡ δὲ τραγῳδία λυπηρὰν ἔχει ἔκβασιν.

953. Comœdia perplexum actum repræsentat, sed cum jucundâ catastrophe: Tragœdia tristem habet exitum.

ϡνδ. Τὸ μὲν θέατρον ἐν τῷ περιφανεῖ καθίσταται, ἡ δὲ σκηνὴ περιπετάσμασι σκεπάζεται.

954. Theatrum in propatulo est. scena siparіis velatur.

ϡνε. Τὰ Βακχεύματα (Διονύσια) τὰ τῷ Βάκχῳ (Διονύσῳ) ἐναγῆ, οἱ τὸ μορμολύκειον (πρόσωπον, προσωπεῖον) ὑποδεδυμένοι ἄγουσι.

955. Bachanalia (Dionysia) Baccho sacra, larvati (personati) peragunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ἐννενηκοστὸν ἕβδομον.

CAPUT NONAGESIMUM SEPTIMUM.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ταφῆς.

DE MORTE ET SEPULturâ.

ϡνϛ. Εἰδικὸν τῶν ἀποθανουμένων σύμπτωμα, ὁ ῥόγχος θανατώδης ἐστίν.

956. Moribundorum ſpeciale ſymptoma eſt ſtertor lethalis.

ϡνζ. Ὦ θνητοί, ὁποσοστισοῦν ὑμῶν ἀναλογίζεται, ὅτι ταύτης τῆς τοῦ χροίου στιγμῆς (ῥοπῆς) ὁ αἰὼν ἀρτᾶται.

957. O mortales! Qvotusqvisq; veſtrûm reputat, ab hoc puncto æternitatem pendere?

ϡνη Ἅμα γὰρ ἐξέπνευσας, καὶ ἡ ψυχή σου παραυτόθεν (ἐξαυτῆς) οὐρανόσε, ἢ εἰς τάρταρα μετοικίζεται.

958. Nam ut exſpiraveris, confeſtim (extemplò) anima ad cœlos vel tartara migrabit.

ϡνθ Ὁ νεκρὸς ἐνταφίοις δίκαις ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος κατεσκευασμένος τοῦτ᾽ ἐστι, κεκηδευμένος, πενθικῶς ἐνδεδυμένος, εἰς σορὸν ἀποτεθειμένος (σεσορευμένος) καὶ εἰς νεκροφορεῖον ἀναβεβιβασμένος, ὑπὸ νεκροφόρων ἐκφέρεται, καὶ ὑπὸ ταφέων θάπτεται.

959. Funus funeſtis ritibus à libitinario adornatum, id eſt, pollinctum, lugubriter indutum, capulo (loculo) conditũ, ſandapilæ impoſitum à ſandapilariis effertur, atqve à veſpillonibus ſepelitur.

ϡξ. Τὰ κτέρεα (ἐναγίσματα) γίνονται πρὸς τὸ κοιμητήριον (τόπον τῶν τάφων μεστὸν) πομπῇ ἐπικηδείῳ.

960. Fiunt exſeqviæ (inferiæ) cœmeterium (ſepulchretum) verſùs, pompâ funebri.

ϡξα. Ἡμεῖς μὲν ἐνταφιάζομεν (κατορύττομεν) σώματα τὰ ἀψυχήσαντα (τετελευτηκότα)· οἱ δὲ παλαιοὶ ἔκαιον καὶ κατέφλεγον αὐτά· ὅθεν οἱ τάφοι τύμβοι ἐκλήθησαν.

961. Nos exanima (corpora) humamus (humo mandamus), prisci ustulabant & concremabant: inde sepulchra sunt busta dicta.

ϡξβ. Στῆλαι καὶ ἐπιτάφια ἀνίστανται· ἐπικήδεια ᾄδονται.

962. Eriguntur cippi & epitaphia: epicedia cantantur.

ϡξγ. Παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς μισθωθεῖσαι αἱ θρηνήτριαι (ἰηλεμίστριαι) ἰαλέμιζον, ἰαλέμοις καὶ ὀλοφυρμοῖς εὐλογίας καὶ ἐγκώμια ἐπαριθμοῦσαι.

963. Apud gentiles cōductæ præficæ plangebant, lessibus & neniis elogia & encomia enumerantes.

ϡξδ. Καὶ ἵνα μὴ περιπλανήσωσιν οἱ ἔνεροι, τὰ νομιζόμενα τοῖς τεθνηκόσι, καὶ ἐναγισμοὺς δαίταις νεκρικαῖς ἐποιοῦντο.

964. Et ne manes oberrarent, justa ac parentalia feralibus epulis faciebant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν ὄγδοον.

CAPUT NONAGESIMUM OCTAVUM.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

DE PROVIDENTIA DEI.

ϡξε. Ὥτως ὁ θάνατος (οἱ μοῖρα) τῇ παρευπτώσει αὐτοῦ πάντα τελευτᾷ.

965. Ita mors (lethum) interventu suô finit omnia.

ϡξς. Πάντα γὰρ τὰ ἔγχρονα πλώτιμα, ῥευστὰ, καὶ μεταβλητικά ἐστι· φύεται, καὶ διαφθείρεται, ἢ ἀπογίγνεται.

966. Omnia enim temporalia, caduca, fluxa & transitoria sunt, exoriuntur, & intereunt, ac denascuntur.

ϡξζ. Καίτοι στάσιμόν τι εἶναι ἔοικεν, ἀρχαιότητι ὅμως κατατριβόμενον (παλαιούμενον) παρέσχεται.

967. Etiamsi aliqvid stabile videatur; vetustate tamẽ attritum decedit.

ϡξη. Ἀμοιβαῖς (μεταβολαῖς) αἰφνιδίοις ὑπόκειται ἅπαντα.

968. Vicissitudinibus subitaneis subjacent omnia.

ϡξθ. Ἀλλ᾽ ὅμως ἄθεός ἐστιν· ὅστις τὰ ἡμέτερα καλινδεῖσθαι εἰκῇ ὑπολαμβάνει· μοιραίᾳ ἀνάγκῃ πάντα προχωρεῖ.

969. Atheus tamen est, qvi temerè volutari autumat res nostras: fatali necessitate succedunt omnia.

ϡο. Δαίμων καὶ ἡ τύχη, οὐδέν εἰσι.

970. Fors & fortuna, nihil sunt.

ϡοα. Τυχαῖα μὲν καὶ ἐξαιφνίδια (ἀπροσδόκητα) συμπτώματα εἰ-

971. Fortuitos qvidem & improvisos casus es-

se

καὶ συγχωρῶ, πρὸς ἡμᾶς δὲ, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν πρόνοιαν, ἥτις καὶ τὰ ἐλάχιστα τῷ νεύματι αὐτῆς κατευθύνει.

se, concedo, sed nostri respectu, non providentiæ; qvæ minutissima etiam nutu suô dirigit.

ϡοβ. Καὶ γὰρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἡμῶν ἀριθμηθῆναι, ὁ Σωτὴρ μαρτύρεται, ὡς οὐδὲ μίαν ἀπόλλυσθαι οἷόν τ' εἶναι.

972. Nam & capillos nostros numeratos esse, testatur Salvator, ut ne qvidem unicus perire qveat.

ϡογ. Διὰ ταῦτα μεταλλαγαῖς (μεταβολαῖς) ταῖς ἀσυνήθεσι τέρατα καὶ φάσματα προσημαντικὰ προηγοῦνται.

973. Ea propter insolitas mutationes, ostenta & prodigia ominosa antecedunt.

ϡοδ. Σύμβολα γὰρ οὖν τοῖς πράγμασιν ἔνεστιν.

974. Insunt ergo omina rebus.

ϡοε. Ἀλλὰ μὴν πάντῃ θηρᾶν προγνώσεις, δεισιδαιμονία ἐστίν· ἀξιώσοντος τοῦ Κυρίου φανεροῦν (σαφηνίζειν) σοί τι, ἢ ἀποκαλύπτειν, οὐ μή σε λήσει.

975. Sed usqveqvaq; præsagia captare, superstitio est: si tibi Dominus aliqvid manifestare aut revelare dignabitur, non te latebit

ϡος. Σὺ εὐσεβὴς καὶ ἱκέτης εὔχου· οὐ κατα-

976. Tu pius esto, & supplex ora: non te

λείπειν σε μέλλει ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, ὁ προγνοὺς προειδὼς (προοψάμενος) καὶ προορίσας τὸ αὔριον, καὶ μεταύριον, ἐφεξῆς (μετὰ ταῦτα, τὸ λοιπὸν) σοι γενησόμενα ὁμοίως, ὥσπερ τὰ χθὲς, καὶ τοσούτοις ἤδη ἔτεσι γεγονότα.

te relinqvet Pater cœlestis, qvi præscivit æqvè, prævidit (prospexit) & prædestinavit, qvid cras, perendie (die perendinô) & deinceps (posthinc, in posterum) de te futurum sit, ac qvod heri, & abhinc tot annis factum est.

ϡοζ. Τὴν σὴν εἱμαρμένην μὴ προκατάλαβε, ἀλλὰ προσδόκησον.

977. Fatum tuum ne anticipa, sed expecta.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟ ἐννενηκοστὸν ἔνατον.

CAPUT NONAGESIMUM NONUM.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ.

DE ANGELIS.

ϡοη. Παρήγαγε καὶ τοὺς ἀοράτους ἀγγέλους ἀναριθμήτους (ἀναρίθμους) τὸ πλῆθος, τοῦ διοικεῖν τὰ κατώτερα ὑπηρέτας.

978. Produxit & invisibiles Angelos, eósq; innumerabiles (innumeros) ad regenda inferiora sibi administros.

ϡοθ. Οὐ μὲν διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν τῆς ἐπικου-

979. Non qvod opis esset

ρίας ἐπιδεῆ, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ οὕτω συνήρεσε.

indigus, ſed qvia ſic eſt placitum.

ϡπ. Καθεστάκει τούτους ἐν οὐρανῷ τῷ ἀνωτάτω (ἐμπυρείῳ) ἀλλά τινες [ὦ δεινῆς ταλαιπωρίας] ἀπεστάτησαν (ἐξεστάτησαν) αὐτοῦ διὰ τῆς ὑπερηφανίας, καὶ εἰς ᾅδην (ἔρεβος) ἐξωθήθησαν οὐρανόθεν.

980. Conſtituerat hos in cœlo ſupremo (empyreo) ſed qvidam [proh dolor!] deſciverunt (defecerunt) ab eo per ſuperbiam, deturbatiqve ſunt cœlitùs ad infernum. [erebum.]

ϡπα. Οἱ δὲ διαμείναντες ἐν τῇ ἀδιαφθαρσίᾳ αὐτῶν, ἰσχυρισμένοι εἰσίν, ἵνα μὴ παραπεσεῖν πλεῖον (ἔτι) δύνωνται.

981. Qvi in ſuâ integritate permanſerunt, roborati ſunt, ne prolabi ampliùs poſſint.

ϡπβ. Ἀμφὶ τὸν θρόνον τοῦ Κτίστου αὐτῶν, χίλιοι χιλίων (ἑκατὸν μυριάδες) παρειστάμενοι, θεραπεύουσι, σέβονται, προσκυνοῦσι, καὶ δοξάζουσιν.

982. Circa thronum Creatoris ſui millia millium (centum myriades) adſtantes, eum colunt, venerantur, adorant, celebrant.

ϡπγ. Ἀποσταλθέντες μὲν, τὰ προστεταγμένα ἐπιτελοῦσι, τελέσαντες δὲ τὴν πρεσβείαν (πρεσβεύσαντες) ἐπανέρχονται.

983. Amandati obeunt mandata, legationésq; functi revertuntur.

984.

͵ϡπδ. Ἐπὶ προστάγματι τοῦ Θεοῦ (Θεοῦ παραγγέλλοντος) συνοικοῦνται τοῖς εὐσεβέσιν, ἔτι (εὐθὺς) ἐκ γενετῆς, ὡσεὶ φύλακες, ἀποτρέψειν τὰ κακὰ, καὶ ὑπερασπίσειν αὐτῶν, πρὸς τὴν τοῦ Σατανᾶ ἐπιδρομήν.

984. Jussu Dei (Deo jubente) associant se piis jam inde à nativitate, tanqvam custodes, ut mala averruncent, & ab insultibus Satanæ eos protegant.

͵ϡπε. Οὐ μέντοι ἀλλὰ τὸ περὶ δαίμονος πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ ἑκάστου ἀνθρώπου λεγόμενον, ἄδηλόν ἐστι.

985. Verùm enim verò, qvod de bono & malo genio inqviunt, incertum est.

͵ϡπϛ. Φαντίζονται ἐνίοτε, ἀλλ᾽ ἀφανίζονται πάλιν, οὐ βασκαίνοντες, ἀλλὰ κατ᾽ ἀλήθειαν.

986. Apparent nonnunqvam, sed disparent rursum: non fascinando, sed reverâ.

͵ϡπζ. Οἱ κακοδαίμονες φαίνοντες, φαντάσματα ἢ φάσματα καλοῦνται, καὶ οἱ μὲν θορυβοῦντες νυκτὸς ἀκμαζούσης, μορμόνες, οἱ δὲ θεραπεύοντες, ἐφέστιοι, καὶ καὶ ὁμόγνιοι θεοί.

987. Cacodæmones apparentes spectra aut phasmata vocantur; tumultuantes per noctem intempestam, lemures: famulantes, lares & penates.

͵ϡπη. Οἱ Μάγοι, καὶ οἱ νεκυομάντες, τοῖς δαι-

988. Magi & necromantici cum dæ-

mo-

μονίοις συμπεράττοντες, ταῖς αὐτῶν ἐπῳδαῖς μαγικαῖς (τερθρείαις) ἑαυτούς τε καὶ ἄλλους ἐξιστᾶσιν.

ϡπθ. Ἀλλ' οὐαὶ τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς [εἰ μὴ ἀποτάξοιντο αὐτῷ τῆς κοινωνίας] κοινωνοῖς αὐτοῦ· εἰς γέενναν κατωθηθήσονται.

ϡϟ. Τιμωρὸς γὰρ ἔσται τῆς δόξης αὐτοῦ ὁ Παντοκράτωρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ἑκατοστόν.

Ὁ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

ϡϟα. Εἰπέ μοι, ἄγε τί περιγίγνοιτ' ἄν; Τῶν γὰρ μέχρι τοῦδε παραδεδομένων [ἀπέστω τοῦ λεγομένου ἡ ἀλαζονεία] ὁπωσοῦν (ὁπωσδή, ὁπωσδήποτε) ἐπέτυχον.

ϡϟβ. Οὑτωσί; Φὴς

monibus colludentes, incantamẽtis suis Magicis scipsos & alios dementant.

989. Sed væ Diabolo, & [nisi communioni renuncient] consortibus ejus! ad gehennam detrudentur.

990. Vindex enim erit gloriæ suæ Omnipotens.

CAPUT CENTESIMUM.

CLAUSULA.

991. Cedò sodes (amabò, sis) qvid restat? Eatenus enim tradita [absit arrogantia dicto] utcunqve, qvaliterciinqve, qvomodocunq;) sum consequutus.

992. Siccine? Ain? hem

σύ; εὖγε τῆς σπουδῆς ταύτης. Λοιπὸν οὖν ἔστι, ὅπως διὰ ταύτης τῆς θύρας εἰσελθὼν, τὰ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ Γλώσσης Ἑλληνικῆς παλάτια ἀκμὴν καταςκοπούμενος ἐπείγῃ, καὶ ὅσα ἐπιδρομάδην καὶ ἀκροθιγῶς ὧδε ἐθεάσω, ἐν τοῖς συγγραφεῦσι χρηστοῖς ἀφθονωτέρως θεωρῇς.

ϡϟγ. Ἔχεις ἐνθάδε συλλήβδην καὶ συντόμως, ὡς ἐν συνόψει, καὶ ἐπιτομῇ βραχείᾳ, τὰ προπαιδεύματα καὶ στοιχειώματα τῆς Φιλοσοφίας καὶ Θεολογίας. Οὐδὲν παραλελεῖφθαι τηλικοῦτο ἡγοῦμαι.

ϡϟδ. Ἐν μέρει τοῦ ἐπιμέτρου πείθω καὶ παραινῶ σε, ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν [εἰ μὴ ψευδοχριστιανὸς προαιρεύεσθαι ἂν αἱροῖο] πάντως τρέψειν ἅπαντα.

hem macte ſedulitate iſtâ! Reſtabit igitur, ut per hanc januam ingreſſus, tùm Scientiarum, tùm Græcæ Lingvæ Palatia vividè luſtrare properes, & qvæ hîc raptim & carptim aſpexiſti, uberiùs in Authoribus bonis ſpeculeris.

993. Habes hîc ſummatim & ſuccinctè, qvaſi in ſynopſi & compendiô (complexione) brevi, rudimenta & initiamenta qvâ Philoſophiæ, qvâ Theologiæ. Nihil tantoperè omiſſum reor.

994. Auctuarii locô ſvadeo & admoneo, ut [nî Pſeudochriſtianus ſalutari velis] ad pietatē convertas planè omnia.

995.

ϡϟε. Ἴσθι γὰρ, ἐν βραχεῖ ἔσεσθαι, ὅτι ἀποδώσομεν λόγον πάντων· δηλαδὴ ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀναστήσων καὶ κρινῶν ἡμᾶς· ὅπου τὰ δῆλα καὶ ἄδηλα (ἐναργῆ καὶ κρυπτὰ) φανερωθήσονται.

995. Scito enim, fore propediem, ut reddamus rationem omnium: nempe qvum venerit, ut suscitet nos & judicet: ubi manifesta & occulta patefient. (patescent.)

ϡϟϛ. Ὦ μακάριοι οἱ ἔχοντες αὐτὸν τότε ἵλαον ἀμβροσίαν! καὶ νέκταρ σιτήσονται εἰς αἰώνιον. (ἀΐδιον.)

996. O beatos, qvi tunc propitium habebunt! Ambrosiâ & nectare pascentur in æternum (sempiternum.)

ϡϟζ. Ποιησάτω ὁ Φιλοικτίρμων καὶ Λυτρωτὴς ὑμῶν, ἐνταῦτα δικαιωθέντας ἡμᾶς τῷ ἐλέῳ αὐτοῦ, προσκολλᾶσθαι ἐν τῇ ἀγάπῃ.

997. Faxit Miserator atqve Redemptor noster, ut hîc misericordiâ ejus justificati, in charitate coalescamus.

ϡϟη. Σὺ ὁμολόγησον αὐτῷ, καὶ εὐχὰς ποίησαι, καὶ εὐαγέως τε καὶ ζέσεως προσδεόμενος, εἰς τοὺς τοῦ οὐρανοῦ μυχοὺς ἐξίξαι, ἵνα καὶ νῦν τοῖς οὐρανίοις ἐναριθμηθῇς.

998. Tu ei confitere, ac vota vove, devotéq; & fervidè precando penetralia cœli penetra, ut jam nunc cœlitibus annumereris.

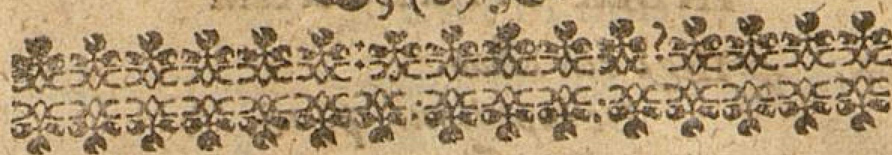
ϡϙθ. Χαῖρε καὶ ἔῤῥωσο.

999. Ave & vale.

ά. Τῷ Κυρίῳ τῷ Σαβαὼθ (τῷ τῶν στρατιῶν) τῇ ἀδιαιρέτῳ καὶ εὐλογητῷ Τριάδι ἔπαινος ἔστω εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

1000. JEHOVÆ Zebaoth, (Domino exercituum) individuæ ac benedictæ Trinitati ſit laus in ſecula ſeculorum, Amen.

ΤΩ͂Ν ΕΠΙΓΡΑΦΩ͂Ν Ἢ ΚΕΦΑΛΑΊΩΝ ΣΥΛΛΑΒΟΣ.

INDEX TITULORUM SIVE CAPITUM.

INDEX VOCABULORUM.

ălie-

ămĭ-

angi

ante-

ăplu-

ārĭ-

bra-

C.

cili-

cōgi-

com-

con-

cŏrō-

D.

dein-

descen-

Dŏma-

ēlĕ-

ĕqvi-

fŭgare

Geminus

interprē-

irrŏ-

Lăbō-

largi-

lĭgūsti-

lūcā-

măgĭ-

māna-

mātūre-

mĕri-

mūsi-

N.

nexus

nolens

noxa

O.

obtĭnēre

olfa-

ŏpŭ-

passer

pergĕ-

ple-

porten-

præfe-

proin-

pueritia

Q.

R.

redho-

ſat

sepio

sōlĭcĕ-

stătē-

ſtŭdio

ſublĭ-

ſuccum-

sūmĕre

theriă-

trăbea

trītor

vas

vēnālis,

verun-

umbo,

FINIS.